

METSÄSTYSSEURA KYLÄSSÄ

Sirpa Saari

Sosiologian pro gradu -tutkielma

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

Tampereen yliopisto

Toukokuu 2013

1. JOHDANTO	1
1.1. Metsästys harrastuksena	1
1.2. Tutkimusteemana yhteisöllisyys	2
1.3. Tutkimuksen rakenne	4
2. YHTEISÖ JA YHTEISÖLLISYYS	6
2.1. Mikä on yhteisö?	6
2.2. Klassikot yhteisöstä	7
2.3. Nykykeskustelua yhteisöllisyydestä	12
2.4. Paikallisyhteisöllisyys	16
3. KYLÄT JA METSÄSTYSSEURAT	19
3.1. Kylätutkimukset	19
3.2. Kylät tutkimuskohteina	22
3.3. Metsästys ja metsästäjät	26
3.4. Metsästysseurat	31
4. ISOKYLÄN METSÄSTYSSEURA TUTKIMUSKOHTENA	35
4.1. Tutkimuskohteen valinta	35
4.2. Tutkimusaineisto ja etnografinen tutkimusote	37
4.3. Kenttätöön vaiheet	42
5. VETELIN ISOKYLÄ – TUTKIMUSKYLÄNI	46
5.1. Vetelin kunta	46
5.2. Isokylän asutushistoria ja luonnonolot	50
5.3. Nykyinen asutus, väestörakenne ja elinkeinot	54
5.4. Palvelut ja yhteiskunnallinen toiminta	57
6. ISOKYLÄN METSÄSTYSSEURAN HISTORIA JA JÄSENISTÖ	60
6.1. Seuran historia	60
6.2. Jäsenet	67

7. METSÄSTYSSEURA TOIMII	74
7.1. Kokoukset	74
7.2. Riistanlaskenta	79
7.3. Hirvenmetsästys	81
7.4. Peijaiset	91
8. ISOKYLÄ METSÄSTYSSEURAN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ	95
8.1. Talonpoikaisen yhteiskunnan perintö	95
8.2. Maanomistus ja metsästysoikeuden vuokrauskäytännöt	102
9. YHTEISÖLLISYYS JA YHTEISÖELÄMÄN MUUTOKSET	108
9.1. Hirvijahdin yhteisöllisistä ominaisuuksista	108
9.2. Metsästysseura ja kylän yhteisöelämä	115
10. METSÄSTYSSEURA KYLÄSSÄ	123
Yhteenveto ja johtopäätökset	
11. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	129
Painamattomat lähteet	
Haastatellut henkilöt	
Arkistolähteet	
Kirjallisuus	

TAMPEREEN YLIOPISTO
Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

SIRPA SAARI
Metsästysseura kylässä
Sosiologian pro gradu –tutkielma
Toukokuu 2013
143 sivua

Tiivistelmä

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää metsästysseurojen asemaa ja merkitystä maaseudulla. Suomessa on 2000-luvulla yli 300 000 metsästäjää ja metsästysseuroja noin 4000. Rakennemuutosten myötä maaseutu on muuttunut, ja myös metsästysseurat ovat muuttuneet. Metsästäjäkunta on kaupungistunut. Tutkimuksessa tarkastellaan maaseudun metsästysseuraa ja sen toimintaympäristöä, kylää. Perusteema on yhteisöllisyys. Yhteisöllisyyttä tarkastellaan niin metsästysseuran toiminnassa kuin metsästysseuran kytköksissä kylään.

Tutkimuksen kohteena on Isokylän metsästysseura Vetelissä. Metsästysseura toimii pienessä alle 300 asukkaan keskipohjalaisessa kylässä. Tutkimuksessa etsitään Isokylän ominaispiirteitä paikallisyhteisönä, ja verrataan sitä muiden kylätutkimusten tuloksiin. Koska metsästysoikeus on osa maanomistusoikeutta, kiinnitetään tutkimuksessa huomiota kylän maanomistussuhteisiin. Yksityismaanomistuksen alueella toimivaa metsästysseuraa verrataan valtionmailla toimiviin seuroihin. Tutkimus on tapaustutkimus länsisuomalaisen maaseudun metsästysseurasta.

Tutkimus on etnografinen. Aineistona ovat kirjalliset dokumentit kylästä ja metsästysseurasta, metsästysseuran seitsemän jäsenen haastattelut, ja kenttätyössä tehty havainnointi. Kenttätyössä osallistuttiin metsästysseuran toimintaan yhden vuoden aikana. Kenttätyöhön kuuluivat metsästysseuran kokoukset, riistanlaskenta, hirvenmetsästys, ja peijaiset. Aineistojen lukemisen tuloksena on etnografinen tulkinta metsästysseurasta ja sen suhteista toimintaympäristöönsä yhteisöllisyyden näkökulmasta.

Isokylä on maatalousvaltainen kylä, ja siitä on löydettävissä talonpoikaisen yhteiskunnan piirteitä. Niitä ovat poliittisen käyttäytymisen yhdenmukaisuus, uskonnon merkitys, ja perinteinen arvo- ja normijärjestelmä muun muassa sukupuolten välisenä työnjakona. Metsästysseuran yhteydet kylään ja kyläläisiin ovat muotoutuneet sukupolvien kuluessa, mikä näkyy seuran maanvuokrauskäytännöissä. Niissä noudatetaan talonpoikaisen yhteiskunnan toimintatapoja.

Isokylän metsästysseura tarjoaa yhteisöllisen toimintatilan nimenomaan miehille, sillä naiset ovat pääosin seuran ulkopuolella. Metsästysseuran yhteisöllisiä arvoja ovat yhdenvertaisuus ja kunnollisuus, jotka heijastavat kylän talonpoikaista historiaa. Metsästysseurasta ja kylästä voi löytää Tönniesin *Gemeinschaft*-yhteisöllisiä piirteitä, kuten paikkaan sidotun yhteisyyden. Yhteiskunnan ja paikallisyhteisön muutoksissa Isokylän metsästysseura ylläpitää talonpoikaisen yhteiskunnan perinteitä.

1. JOHDANTO

Mikä on metsästysseurojen asema ja merkitys nykyisin maaseudulla? Mitkä tekijät pitävät metsästysseurat elinvoimaisina? Tämän tutkimuksen lähtökohtana on ajatus, että maaseudun rakennemuutoksessa myös maaseudulla toimivat instituutiot ja organisaatiot, kuten yhdistykset ja järjestöt, muuttuvat tai ainakin niihin kohdistuu muospaineita. Perinteisesti metsästysseurat ovat olleet maaseudulla paikallisia yhteenliittymiä, joiden jäsenistö on tuntenut toisensa ja ollut tavalla tai toisella keskenään tekemisissä. Niillä on ollut myös kiinteä yhteys toimintakenttäänsä, kylään tai laajempaan alueeseen. Elinkeino- ja väestörakenteen muutokset ovat hiljentäneet osassa Suomea maaseudun kyliä, ja kylien toimintamuodot ovat vähentyneet tai kokonaan hävinneet. Silti monilla paikkakunnilla toimii yhä yksi tai useampia metsästysseuroja. Niiden elinvoima ei vuosikymmenten mittaan ole lakannut, vaikka merkkejä osittaisesta hiipumisesta onkin ollut havaittavissa. Maaseudun väestö vähenee edelleen ja ikärakenne painottuu vanhempiin ikäluokkiin. Tämä näkyy myös metsästysseurojen jäsenkunnassa, sillä seuroissa nuoria jäseniä on vähemmän suhteessa iäkkäämpään metsästäjäkuntaan (Svensberg ja Vikberg 2007a, 7). Tässä tutkimuksessa pyrin löytämään vastauksia metsästysseurojen asemaan ja merkitykseen tutkimalla yhtä maaseudun kylää ja sen metsästysseuraa.

1.1. Metsästys harrastuksena

Ensisijaisena syynä metsästysseurojen toiminnan jatkuvuuteen on luonnollisesti itse metsästysharrastus – se kiinnostaa edelleen varsin monia. Tilastojen mukaan metsästyskortin lunastaa vuosittain Suomessa yli 300 000 metsästäjää (Toivonen 2009, 7). Metsästys ei ole verrattavissa muihin luonnonkäytön muotoihin, kuten retkeilyyn, marjastukseen tai sienestykseen, jotka ovat niin sanottuja jokamiehenoikeuksia. Metsästys vaatii harrastajaltaan aikaa, rahaa ja taitoja, mutta ennen kaikkea alueen, jossa voi metsästä. Suomessa yli puolet (52 prosenttia) metsätalousmaasta on yksityisomistuksessa. Valtio omistaa noin kolmanneksen, yhtiöt kahdeksan prosenttia ja muut yhteisöt viisi prosenttia metsätalousmaasta. Yksityismetsät sijaitsevat lähinnä Etelä- ja Länsi-Suomessa ja valtion metsät Pohjois- ja Itä-Suomessa. (Suomen

Metsäyhdistys 2009). Metsästäjistä vain 40 prosenttia on maanomistajia (Ermala ja Leinonen 1995; Toivonen 2009, 15). Koska metsästysoikeus on Suomessa sidottu maanomistukseen (Metsästyslaki 615/1993), laajamittainen metsästäminen ei olisi mahdollista ilman metsästysseuroja. Metsästysseuran jäsenenä myös maaton metsästäjä pääsee harrastuksen pariin. Tilanne Suomessa ja muissa Pohjoismaissa poikkeaa muusta Euroopasta sikäli, että täällä metsästys on laajojen kansanosien eikä korostuneesti eliitin harrastus, kuten esimerkiksi Keski-Euroopassa (Ilvesviita 2005, 22-23).

Metsästysharrastuksen suosio ja metsästysoikeuden sidos maanomistukseen selittävät osaltaan metsästysseurojen toiminnan jatkuvuutta. Ne eivät kuitenkaan kerro metsästysseurojen merkityksestä tämän päivän maaseudulla. Metsästysseurojen toimintaympäristö jälkiteollisessa Suomessa on toisenlainen kuin aikoinaan agraari-Suomessa. Maaseudun kyläyhteisöt eivät ole enää sellaisia kuin ne olivat 1950- ja 1960-luvuilla. Myös metsästysseurat ovat muuttuneet. Seurojen jäsenistä yli puolet asuu nykyisin taajamissa tai kaupungeissa (Toivonen 2009, 8). Seurojen jäsenillä ei varsinaisen metsästysharrastuksen lisäksi ole välttämättä muuta kanssakäymistä keskenään. Yhteydet maaseutuun ja metsästysalueisiin saattavat jäädä vain metsästyskauden aikaisiksi ja paikallisen asujaimiston kanssa vähäisiksi (Rannikko 2008, 49). Metsästysseurat voivat siten olla varsin urbaaneja, vaikka niiden toimintakenttänä onkin maaseutu.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuitenkin tutkia nimenomaan maaseudun metsästysseuraa. Kylä on seuran toimintaympäristö, johon seura jäsentensä kautta enemmän tai vähemmän kiinnittyy, ja Anne Ollilan (1993, 15-16) tavoin lähdän siitä, että kyläyhteisöä on tutkittava niiltä osin kuin se liittyy yhdistyksen toimintaan. Kylä on tässä keskeinen kehys, ei ainoastaan seuran jäsenten kyläsuhteiden, vaan myös maanomistukseen liittyvien tekijöiden kannalta.

1.2. Tutkimusteemana yhteisöllisyys

Tutkimuksen perusteema on yhteisöllisyys. Yhteisöllisyys nostetaan esiin usein silloin, kun halutaan vastapainoa modernin yhteiskunnan liialliselle

yksilöllistymiskehitykselle. Yhteisöllisyys ei ole selkeä käsite. Useimmille se tuo mielikuvan jostakin myönteisestä, yhdessä elämisestä ja tekemisestä. Joillekin se tuo kaiun menneisyydestä, ikään kuin yhteisöllisyys olisi jokin kadotettu maailma, jonne ei ole paluuta. Molemmat mielikuvat ovat puutteellisia. Yhteisöllisyydestä voidaan löytää myönteiset, mutta myös kielteiset puolensa. Sitä voidaan pitää menneisyyteen kuuluvana, mutta yhtä hyvin se voi olla osa tätä päivää. Nostalgisissa kuvauksissa maaseutukylä on usein nähty paikallisyhteisön ideaalityypinä, ja yhteisöllisyys kylään kuuluvana myönteisenä ominaisuutena. Tieteessä on purettu näitä myyttejä – kylät eivät ole lintukotoja, eikä yhteisöllisyys pelkkää harmoniaa. Yhteisöllisyys-käsitteen epämääräisyyden ja lavean tulkinnan takia se ei ole ollut suosittu tutkimuskäsite. Pidän sitä kuitenkin perusteena, jonka kautta voi tarkastella metsästysseuran paikkaa kylässä.

Lähden liikkeelle ajatuksesta, että yhteisöllisyys on olemassa olevaa ja tutkittavissa. Se liittyy ihmisten välisiin suhteisiin ja saa erilaisia ilmenemismuotoja. Tässä tutkielmassa tutkimuskysymyksenä on ensinnäkin se, miten yhteisöllisyys tulee esiin metsästysseuran toiminnassa ja sosiaalisissa suhteissa. Toiseksi kysyn, miten yhteisöllisyyden edellytykset ja mahdollisuudet kytkeytyvät kyläyhteisöön. Maaseutututkimuksen perinteessä kylät ovat pitkään olleet tutkimuskohteina, ja esimerkiksi Torsti Hyyryläinen on kartoittanut kylien omaehtoisen aktivoiminnan eli kylätoiminnan tuloksia (Hyyryläinen 1994). Viime vuosina maaseutututkimus on laajentunut maaseudun uusiin toimintamuotoihin. Tästä esimerkkinä on Anita Salmen tutkimus EU-hankkeiden mahdollisuuksista maaseudun kehittämistyössä (Salmi 2003). Oma tutkimukseni keskittyy kuitenkin hyvin perinteiseen maaseudun toimintamuotoon, metsästysseuraan. Mitkä ovat sen olemassaolon ehdot ja edellytykset? Mikä merkitys metsästysseuran luomalla yhteisöllisyydellä on maaseudun ihmisille?

Metsästysseurat ovat edelleen miesten seuroja. Jäsenistössä on naisia vain viisi prosenttia (Toivonen 2009, 7). Tässä työssä en tutki metsästysseuraa organisaationa, vaan ennemminkin areenana miesten toiminnalle. Tätä kautta selvitän miesten toimintakulttuuria maaseudulla – sitä, miten miesten yhteisöllisyys toimii. Oletan, että metsästysseuran jäsenyydellä ja metsästysseurassa toimimisella on maaseudulla asuville miehille oma erityinen merkityksensä, joka ei selity yksinomaan

metsästysharrastuksella, vaan sisältää muitakin tekijöitä. Naisten tulo metsästysseuroihin on kuitenkin kiinnostava ilmiö. Uhkaako naisten tulo perinteistä metsästyskulttuuria, vai onko se osoitus metsästysseurojen kyvystä uudistua? Vaikka tutkimus keskittyykin metsästysseuraan miesten toimintakenttänä, sivuaa se myös sukupuolten välisiä suhteita niin metsästysseurassa kuin kylässä.

1.3. Tutkimuksen rakenne

Aloitan tarkasteluni katsauksella yhteisöllisyys-teeman teoreettiseen taustaan. Aluksi määrittelen alustavasti yhteisö- ja yhteisöllisyyskäsitteet. Sen jälkeen tarkastelen klassisen sosiologian edustajien: Ferdinand Tönniesin, Max Weberin, Emile Durkheimin ja Georg Simmelin yhteisökäsityksiä. Klassikoista siirryn nykykeskusteluun, josta poimin kommunitarismina tunnetun suuntauksen sekä yhteisöllisyydestä esitettyjä keskeisiä kannanottoja. Lopuksi palaan tutkimuskysymyksiin. (Luku 2).

Tämän jälkeen tutkimus keskittyy jo tehtyihin tutkimuksiin kylistä ja metsästysseuroista. Ensin tarkastelen kylätutkimuksen kehitystä ja nykytilaa Suomessa. Seuraavaksi esittelen kylätutkimuksia, jotka lähestyvät yhteisöllisyyttä osin eri näkökulmista. Siten ne toimivat työssäni eräänlaisina vertailukohteina. Lopuksi käyn läpi metsästyksen, metsästäjiin ja metsästysseuroihin kohdistunutta tutkimusta. (Luku 3).

Seuraavaksi perustelen, miksi valitsin juuri Vetelin Isokylän ja sen metsästysseuran tutkimuskohteeksi. Pohdin käyttämäni tutkimusaineiston käyttökelpoisuutta ja rajoituksia. Selvitän tutkimusprosessin kulkua ja etnografista tutkimusotetta työssäni. (Luku 4). Luvun viisi aluksi esittelen perustietoja Vetelistä, ja kuvaan Isokylän asutushistoriaa ja luonnonoloja. Käsittelem myös kylän maanomistuksen piirteitä ja maanjakojen vaikutuksia. Isokylän nykytilan kartoituksen jälkeen erittelen kyläläisten mahdollisuuksia toimia kylässään ja kylänsä puolesta. (Luku 5).

Seuraavissa luvuissa tarkastelen yksityiskohtaisemmin Isokylän metsästysseuran rakennetta ja toimintaa. Kuvaan seuran vaiheita 1950-luvulta 2000-luvulle, ja esittelen

seuran keskeisimpiä toimintamuotoja (Luvut 6 ja 7). Tämän jälkeen pohdin millaisen toimintaympäristön kylä muodostaa metsästysseuralle. Etsin Isokylän ominaispiirteitä sen talonpoikaisesta historiasta ja vertaamalla kylää muihin tutkimuskyliin. Konkreettisimmillaan metsästysseura ja kylä kytkeytyvät yhteen metsästysmaan vuokraamiseen liittyvissä asioissa, joita selvitän luvun toisessa osiossa. (Luku 8).

Yhteisöllisyyttä tutkin metsästysseuran sisäisenä ilmiönä. Tarkastelun kohteena on hirvijahti, jonka käytännöt ovat kiinnostavia niin seuran kuin kylänkin kannalta. Hirvenmetsästys avaa näkökulman metsästysseuran yhteisöllisiin ominaisuuksiin ja kylän yhteisöelämään sekä niissä tapahtuneisiin muutoksiin. Lopuksi tarkastelen metsästysseuran nykyistä paikkaa kylässä. (Luku 9). Viimeisessä luvussa esitän yhteenvedon tutkimustuloksista. Pohdin myös tutkimuksen virittämiä ja avoimeksi jääneitä kysymyksiä.

2. YHTEISÖ JA YHTEISÖLLISYYS

Tutkiessani metsästysseuraa ja kylää sen toimintaympäristönä tutkin samalla yhteisöä ja yhteisöllisyyttä. Toimiakseen hyvinä apuvälineinä nämä käsitteet vaativat selventämistä, vaikka niiden yksiselitteinen määrittelemineen olisikin mahdotonta. Kun Colin Bell ja Howard Newby tekivät yhteisötutkimusten synteesinsä 1970-luvulla, he totesivat yhteisömäärittelyjä löytyvän yli 90, joista osa oli toisensa poissulkevia (Bell ja Newby 1978, 27-32). Yhteisöksi ymmärretään kooltaan ja koostumukseltaan hyvin vaihtelevia yhteenliittymiä, ja yhteisyyden perustana voi olla niin sukulaisuus, maailmankatsomus kuin taloudelliset tekijät. Tässä luvussa poimin tästä yhteisömäärittelyjen hetteiköstä tutkielmaani soveltuvia käsitteitä. Saadakseni tukevampaa pohjaa ymmärrykselleni kahlaan läpi sosiologian teorianhistoriaa ja nykykeskustelun lampareita. Luvun lopussa palaan vielä tutkimuskysymyksiini.

2.1. Mikä on yhteisö?

Mikä on siis yhteisö, ja milloin puhutaan yhteisöllisyydestä? Kysymykseen ei ole yhtä vastausta. Yhteisölle annetaan eri yhteyksissä erilaisia sisältöjä ja merkityksiä. Tämä pätee niin yhteisötutkimukseen kuin yhteisöllisyydestä käytävään keskusteluun. Moninaisuuden taustalla ovat ennen kaikkea yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset. Teknologian kehitys on mahdollistanut esimerkiksi ei-paikallisten verkkoyhteisöjen synnyn (ks. Saastamoinen 2009, 61). Tässä tutkielmassa käsitykseni yhteisöstä ja yhteisöllisyydestä perustuu ensisijaisesti Heikki Lehtosen (1990) esittämään konseptiin.

Heikki Lehtonen ottaa yhteisömäärittelyyn lähtökohdaksi yhteisyyden. Hänen mukaansa yhteisyys on erotettavissa kahteen kehitysprosessiin, joiden tuloksena yhteisö voi syntyä. Yhteisö kehittyy ensinnäkin vuorovaikutuksessa ja yhteisen toiminnan myötä. Konkreettisen toiminnan seurauksena yksilöt samaistuvat ryhmään, ja heille kehittyy ryhmäidentiteetti. Tuloksena on toiminnallinen yhteisö. Toiseksi yhteisyys kehittyy yhteenkuuluvuuden tunteena, mikä edelleen vahvistaa ryhmäidentiteettiä. Tämä symbolinen yhteisyys on jaettu uskonnoksi, tunteita ja

kokemuksia. Symbolinen yhteisyys voi olla alkuperältään kulttuurista, jolloin se on syntynyt ihmisten keskinäisessä kanssakäymisessä. Sen alkuperä voi olla myös ideologista, jolloin yhteisyyden tuottamisesta vastaavat erilaiset ideologiset koneistot. (Lehtonen 1990, 23-28).

Edellä mainitut prosessit ovat käänteisiä: konkreettinen toiminta voi johtaa symboliseen yhteisyyteen, ja symbolinen yhteisyys yhteisöllisten vuorovaikutusmuotojen syntyyn. Lehtonen on päätenyt siihen, että yhteisön synty edellyttää ennen kaikkea vuorovaikutuksen ja toiminnan. Tietoisuus ja tunne riittävät 'vain' symboliseen yhteisyyteen. Yhteisöllisyys on puolestaan vuorovaikutuksen tapa tai toimintaperiaate. Se voi yhtä lailla olla myös oppi tai idea tietystä vuorovaikutustavasta. Yhteisöllisyyden ilmenemismuotoja ja pyrkimyksiä voidaan Lehtosen mukaan varsin hyvin tutkia, vaikkei yhteisön tunnusmerkit täyttäviä vuorovaikutusjärjestelmiä löytyisikään. (Lehtonen 1990, 23-26).

Jos yhteisön yleispätevä määrittely on vaikeaa, niin yhteisöideaali on yleisesti tunnettu. 'Hyvästä yhteisöstä' on Lehtosen mukaan kyse silloin, kun ihmiset liittyvät yhteen, ja ryhtyvät yhteistoimintaan ehtojensa parantamiseksi. Päätösvalta toiminnasta ja käytössä olevista toimintaresursseista on yhteisöllä, jonka hallintaan kaikki yhteisön jäsenet osallistuvat jäsenyytensä myöntämällä oikeutuksella. (Lehtonen 1990, 29). Lehtosen loppupäätelmä on, että modernissa maailmassa vain hyvinvointivaltio on päässyt lähimmäksi tätä toiminnallista yhteisöideaalia (Lehtonen 1990, 255).

Tässä tutkielmassa tulen käyttämään perustana Lehtosen määritelmiä. Ennen kuin täsmennän käsitteitäni, tarkastelen sosiologian klassikoiden pohjustamia ja nykytutkimuksen soveltamia käsityksiä yhteisöstä ja yhteisöllisyydestä.

2. 2. Klassikot yhteisöstä

Yhteisön käsite on oleellinen osa sosiologian teorianhistoriaa. Klassisessa sosiologiassa sitä on pidetty yhteiskunnallisen organisoitumisen keskeisenä muotona. Kysymys yhteisöstä on ollut samalla kysymys yhteiskunnan integraatiosta. (Aro ja Jokivuori

2010, 109-112). Kun 1800-luvun väestönkasvu ja kaupungistuminen yhdessä teollistumisen ja lisääntyvän työnjaon kanssa alkoivat muokata ihmisten elämäntapojen, heräsi tutkijoiden kiinnostus tätä yhteiskunnallista muutosta kohtaan. Yhteiskunnan modernisaatio kiinnosti niin Ferdinand Tönniesiä, Max Weberiä, Emile Durkheimia kuin Georg Simmeliä. Klassisen sosiologian edustajat näkivät muutoksissa sekä myönteisiä piirteitä että haasteita. Yhteisöllisten siteiden heikkeneminen merkitsi yksilöllisen vapauden kasvua, mutta samalla myös uhkia yksilöille itselleen ja yhteiskunnan integraatiolle. Varsinkin Tönniesin ja Durkheimin tuotanto on antanut aihetta myöhemmille yhteisöpohdinnoille. Seuraavaksi tarkastelen lähinnä heidän käsityksiään. Weberin ja Simmelin jätän vähemmälle huomiolle.

Ferdinand Tönniesin (1858-1936) *Gemeinschaft / Gesellschaft* -jaottelu on yksi tunnetuimmista sosiologian historiassa. Käsitteiden avulla Tönnies kuvaa kahta sosiaalisen suhteen muotoa, ja samalla traditionaalisen ja modernin yhteiskunnan välistä eroa. *Gemeinschaft* ja *Gesellschaft* ovat ideaalityyppejä, joita Tönniesin mukaan ei esiintynyt todellisuudessa puhtaina muotoina, vaan erilaisina yhdistelminä (Töttö 1997a, 154-157). Kummallakin tyypillä on oma tahdon lajinsa: *Gemeinschaft*-suhteissa luonnollinen (*Wesenwille*) ja *Gesellschaft*-suhteissa rationaalinen (*Kurwille*). Tahto viittaa tässä laajasti ihmisen toiminnan motiiveihin sosiaalisissa suhteissa. *Wesenwillen* ohjaamissa suhteissa osallistumisen motiivina on tunne ja kokemus yhteenkuuluvuudesta, *Kurwille* puolestaan tuo suhteisiin järkipärisen ajattelun ja laskelmoinnin. (Aro ja Jokivuori 2010, 114-115). Kyseiset tahdon lajit perustuvat eri kiinnekohtiin. Luonnollinen tahto perustuu menneeseen ja rationaalinen tulevaan. Siten luonnollinen tahto kuului Tönniesin mukaan yhteisöön ja rationaalinen yhteiskuntaan. (Töttö 1997a, 162-165).

Tönniesin *Gemeinschaft*-suhteet ovat välittömiä ja intensiivisiä. *Gemeinschaft*-suhteista on kyse silloin, kun yhteen liittyminen on itsessään päämäärä, ja sitä pidetään arvokkaana ja luonnollisena. Traditionaalisessa yhteiskunnassa tällaisia suhteita olivat perheen ja suvun, mutta laajemmin myös samaan asuinpaikkaan tai 'yhteisen hengen' varaan rakentuvat suhteet. (Töttö 1997a, 154-162). Yhteiskunnan modernisaatiossa *Gemeinschaft*-suhteiden rinnalle ja tilalle alkoi muodostua sopimuksenvaraisia *Gesellschaft*-suhteita. Ne ovat luonteeltaan välineellisiä ja persoonattomia. Selkeimmillään tämä näkyy rahavälitteisissä

markkinasuhteissa, joissa osapuolet toimivat omien etujensa mukaisesti. Tönniesin mukaan *Gesellschaft*-suhteet eivät kuitenkaan täysin syrjäyttäneet *Gemeinschaft*-suhteita. Rationaalisten yhteiskunnallisten suhteiden lisäksi ihmisten elämään kuuluu modernissa yhteiskunnassa aina myös yhteisöllisiä suhteita. (Aro ja Jokivuori 2010, 109-117).

Tönniesin näkemys modernisaation vaikutuksista ihmisten elämään on melko pessimistinen. Hänen tulkintaansa yhteiskunnasta on myös kritisoitu muun muassa *Gemeinschaftin* romantisoimisesta ja *Gesellschaftin* epämiellyttävien piirteiden korostamisesta. Jari Aron ja Pertti Jokivuoren mukaan Tönniesin modernisaatiokritiikin voi kuitenkin nähdä huolena yhteiskunnan moraalisen integraation heikentymisestä ja eriarvoisuuden kasvusta (Aro ja Jokivuori 2010, 117-122).

Myös Emile Durkheim (1858-1917) teki kahtiajaon traditionaalisen ja modernin yhteiskunnan välille. Durkheimin keskeinen käsite on solidaarisuus, joka – toisin kuin Tönniesillä - on perinteisessä yhteiskunnassa mekaanista ja modernissa orgaanista (Durkheim 1990). Solidaarisuudella Durkheim tarkoittaa ihmisten kokemaa yhteenkuuluvuutta, joka syntyy yhteisesti jaetuista moraalikäsitteistä. Nämä jaetut käsitteet, arvot ja normit muodostavat yhteisön kollektiivisen tajunnan, joka ilmenee eri tasolla kuin yksilölliset tajunnan tasot, ja jolla on valtaa yksilöihin nähden. Yksilön toimia säätelee pitkälti kollektiivisen tajunnan voima. (Durkheim 1990, 84-85). Yhteisöjä ja yhteiskuntaa koossa pitävä voima on Durkheimilla nimenomaan yhteisöllinen moraalinen järjestys, eivät esimerkiksi taloudelliset intressit (Durkheim 1990, 63).

Durkheimin näkemys yhteiskunnan integraatiosta perustuu työnjaon keskeiseen merkitykseen. Työnjako luo yhteiskuntaan sosiaalista kiinteyttä. Työnjaon muutokset puolestaan muuttavat yhteiskunnan moraalista järjestystä ja solidaarisuutta. Durkheimin mukaan esimodernissa yhteiskunnassa työnjako oli kehittymätöntä, ja ihmiset keskenään samankaltaisia. Solidaarisuus oli tällöin mekaanista, ja se perustui 'samankaltaisuuden sympatiaan' (Aro 2011, 41). Yhteiskuntaa piti siis koossa ihmisten yhteinen arvo- ja normimaailma. Työnjaon monimutkaistuessa työtehtävät ja –asemat erilaistuvat, mikä merkitsee yksilöiden erottautumista

toisistaan. Tämä tuo ihmisille myös suuremman yksilöllistymisen vapauden. Modernin yhteiskunnan kiinteys perustuu nyt yksilöiden keskinäiseen riippuvuuteen ja tarvitsevuuteen. Tämä oli Durkheimin mukaan yhtä luonnollista – orgaanista – kuin esimodernin yhteiskunnan perinteisiin ja uskomuksiin perustuva kiinteys. (Töttö 1997b, 187). Durkheim ja Tönnies tunnistivat yhteiskunnan muutoksen staattisesta dynaamiseen, mutta heidän näkemyksensä tästä kehityksestä olivat erisuuntaiset. Durkheimin mukaan modernisaation tuoma yksilöllistyminen sekä lisää ihmisten keskinäistä riippuvuutta, että irrottaa heidät esimodernin ajan kahleista. Tönnies taas ennakoii synkemmin, että yksilöllistyminen merkitsee yhä enemmän toisistaan irrallaan olevia yksilöitä vailla yhteisöjen tuomaa turvaa (Aro ja Jokivuori 2010, 124).

Max Weberin (1864-1920) sosiologinen pyrkimys on sosiaalisen toiminnan ymmärtäminen. Kun Durkheim lähtee liikkeelle normien sitomasta yhteisöllisyydestä (kollektiivisesta tajunnasta), on Weberille keskeistä yksilöiden toimijuus. Weberin mukaan yksilön käyttäytymisen muutos toiminnaksi edellyttää sille annettuja subjektiivisia merkityksiä. Sosiaalisesti toiminta muuttuu, kun yksilön toiminta on yhteydessä muiden toimintaan ja orientoituu sen mukaan. (Gronow ja Töttö 1997, 283). Sosiaaliset suhteet Weber jakaa Tönniesin tapaan ideaalityyppeihin: *Vergemeinschaftung*-suhteisiin ja *Vergesellschaftung*-suhteisiin. Niitä erottaa toimijoiden motiivit ja orientoituminen suhteeseen. Yhteisöllisissä *Vergemeinschaftung*-suhteissa tärkeintä on osapuolten yhteenkuuluvuuden kokemus. Suhteet ovat luonteeltaan kokonaisvaltaisia. Tällaisia suhteita löytyy Weberin mukaan esimerkiksi perheestä ja uskonnollisesta veljeydestä. *Vergesellschaftung*-suhteet ovat puolestaan epäpersoonallisia ja eriytyneitä. Niissä toimijoiden motiiveina on intressien keskinäinen yhteensovittaminen tai rationaalinen sopimus suhteen muodostamisesta. Viimeksi mainittuja 'asiallistuneita' suhteita ovat Weberin mukaan tyypillisimmillään markkinasuhteet. (Aro 2011, 39-41). Weberiä kiinnostikin suuresti toiminnan rationaalisuus eri elämänalueilla, ja erityisesti taloudessa. Tönniesin samankaltaiseen sosiaalisten suhteiden jaotteluun verrattuna Weber ei arvottanut suhteiden laatua Tönniesin (väitettyyn) tapaan.

Georg Simmel (1858-1918) toi modernisaatiokeskusteluun niin muodin kuin seurallisuuden teemoja. Modernin elämäntyylin jäljityksessä Simmel pohtii miten yksilö pystyy sopeutumaan uudenlaiseen ympäristöön, suurkaupunkiin.

Orientoitumista suurkaupungin moninaisiin suhteisiin luonnehtivat Simmelin mukaan yksilölliset piirteet, kuten älyllisyys ja kyllästyneisyys, sekä varauksellisuus ja erottautuminen. Nämä sopeutumismuodot – mentaliteetit - ovat eräänlaisia puolustusmekanismeja suurkaupungin virike- ja ihmistulvaan. Pitkälle vietyinä kaikista piirteistä löytyy myös patologiset muotonsa, kuten ihmisten kokema tunteettomuus ja yksinäisyys, sekä elämän yhdentekevyys ja pinnallisuus. (Aro 2011, 42-44). Kielteisistä piirteistä huolimatta suurkaupunki ja sen moderni elämä tarjoaa Simmelin mukaan myös myönteiset puolensa, kuten yksilön mahdollisuudet elää haluamallaan tavalla, vailla perinteiden painolastia.

Sosiologian klassikoiden mukaan modernisaatio siis yhtäältä heikensi yhteisöllisiä siteitä, ja toisaalta kasvatti yksilöllistymisen mahdollisuuksia. Yksilöllistymistä pidettiin kaikkiaan myönteisenä kehityssuuntana, mutta siinä nähtiin myös uhkia. Simmeliä ja Weberiä kalvoi ihmisen toiminnan mielen ja merkityksen kadottaminen. Tönniesin ja Durkheimin erityisenä huolena oli yksilöiden irrallistuminen (atomisoituminen), ja yhteisöllisten rakenteiden häviäminen. (Aro 2011, 45-48). Modernisaation tuloksena saattoi olla yhteiskunnan anominen häiriötila, jossa ihmiset olivat vailla yhteisön moraalista järjestystä (Durkheim 1990). Tönniesin ratkaisu yhteiskunnan integraation ongelmaan oli valtion roolin vahvistaminen. Durkheim hahmotteli puolestaan välittäviä organisaatioita, joiksi hän kaavaili ammattiliittojen kaltaisia korporaatioita (Durkheim 1990).

Tönniesin suurin vaikutus yhteisötutkimukseen on hänen *Gemeinschaft / Gesellschaft* -jaottelunsa, jota sosiologien jälkipolvet ovat tulkinneet moninaisin tavoin. Durkheimin ajatuksia on kehitelty laajalti eri yhteyksissä. Erik Allardt on soveltanut Durkheimin solidaarisuus-käsitettä yhteiskunnan muutosta käsittelevässä teoriassaan. Allardt käyttää mallinsa muuttujina työnjaon astetta ja yhdenmukaisuuden painetta. Yhteiskunnan solidaarisuus vaihtelee tässä mallissa heikosta voimakkaaseen. Allardtilla mekaaninen solidaarisuus tarkoittaa yhteiskunnan heikkoa työnjakoa ja suurta yhdenmukaisuutta, kun taas orgaaninen solidaarisuus suurta työnjakoa ja pientä yhdenmukaisuutta. Edellä mainitut yhteiskunnan tilat ovat voimakkaan solidaarisuuden hallitsemia ja siten tasapainossa olevia. Epävakaissa ja heikon solidaarisuuden yhteiskunnissa vallitsee taas joko anomia tai pakkotila. Yhteiskunnan tila on anominen, mikäli yhdenmukaisuuden paine on jo laskenut, mutta työnjako on

vielä kehittymätöntä. Pakkotila on puolestaan yhteiskunnassa, joka on työnjaoltaan jo kehittyntä, mutta jonka yhdenmukaisuuden paine on vielä suuri. Tällä jaolla Allardt selittää myös kommunismin saamaa kannatusta, joka toteutui yhtäältä maaseudun syrjäkylien protestiluonteisena korpikommunismina (anomia), ja toisaalta teollisuuspaikkakuntien järjestäytyneinä ammattiyhdistysliikkeinä (pakkotila). (Allardt 1964, 66-67, 172-173). 1960-luvun Suomea voi kuvata Allardtin mallin mukaisesti heikon solidaarisuuden pakkoyhteiskuntana. Tuolloin yhteiskunnan työnjako muuttui nopeasti, mutta vallitsevat arvot ja normit olivat vielä maatalousyhteiskunnan peruja. Tämä aiheutti turbulenssia niin poliittisella kentällä kuin yksittäisten ihmisten elämässä. (ks. Aro ja Jokivuori 2010, 248).

2. 3. Nykykeskustelua yhteisöllisyydestä

Sosiologian klassikot kuvasivat yhteisöelämän muutoksia oman aikansa yhteiskunnallisissa oloissa. Traditionaalisessa yhteiskunnassa suku- ja statusyhteisöihin synnyttiin. Irtautuminen yhteisöstä ei ollut helppoa, jos lainkaan mahdollista. Yksilön elämää säätelivät yhteisön velvoittavat normit, ja yksilöllinen vapaus oli rajallista. Siirtyminen moderniin yhteiskuntaan merkitsi sopimus pohjaisia suhteita, avoimempia yhteisöjä ja yksilöllisen vapauden kasvua. Syntyminen tiettyyn yhteiskuntaluokkaan saattoi yhä rajoittaa valinnanmahdollisuuksia, mutta ei enää niitä täysin sulkenutkaan. Yhteiskunnalliset muutokset modernista jälki- tai myöhäismoderniin ovat merkinneet markkinatalouden laajentumista entisestään, ja globalisaation ulottumista lähes kaikille elämänalueille. Joukkoviestinnän välineet ovat luoneet uusia mahdollisuuksia niin yksilölliselle kuin yhteisölliselle toiminnalle. Valinnanvapaus (ja –pakko) on osaltaan vain vahvistanut yksilöllistymiskehitystä.

Jo sosiologian klassikkoja huolestutti yksilöllistymisen varjopuolet. Nykypäivän sosiologit pohtivat edelleen tätä kehitystä, ja arviot ovat yhtä lailla pessimismin sävyttämiä. Esimerkiksi Robert Putnam toteaa yhdistystutkimuksensa perusteella yhteisöllisen aktiivisuuden vähentyneen radikaalisti Yhdysvalloissa. Tästä on seurannut sosiaalisen pääoman ja yleisen luottamuksen väheneminen amerikkalaisesta yhteiskunnasta. Yhteisöllisestä elämästä on siirrytty kuluttamisen ja kilpailun

hallitsemaan yksityistyneeseen elämään, mikä ei Putnamin mukaan ole ihmisen hyvinvoinnin kannalta lopulta kovin suotuisaa. (Saastamoinen 2011, 72-74).

Yksilöllistymistä on toki käsitelty myös myönteisesti. Muun muassa Ulrich Beckin, Anthony Giddensin ja Scott Lashin näkemykset ovat jossain määrin valoisat. Heidän teorianensa refleksiivisestä modernisaatiosta korostaa yksilön itsensä tietoista toiminnan tarkkailua ja analysointia, refleksiivisyyttä (Beck, Giddens, Lash 1995). Ulrich Beck on käsitellyt refleksiivisyyttä ihmisen lisääntyvänä tietoisuutena ympäristönsä riskeistä (Beck 1992). Anthony Giddens on kehittänyt tuotannossaan muun muassa yksilön elämänpolitiikkaa (Giddens 1991).

Scott Lash on luonnostellut yhteiskunnan muutokset kolmeen vaiheeseen: traditionaaliseen (*Gemeinschaft*), yksinkertaiseen moderniin (*Gesellschaft*) ja refleksiiviseen moderniin (refleksiivisesti kehittynyt *Gesellschaft*). Lashin mukaan juuri yksilöllistyminen on toiminut näiden muutosten moottorina. Kun yksilöllistyminen murensi yhteiskunnan perinteiset rakenteet, kuten suurperheen, kirkon ja kyläyhteisön, siirryttiin traditionaalisesta yksinkertaiseen moderniin. Modernin yhteiskunnan rakenteet – ammattiliitoista yhteiskuntaluokkiin ja hyvinvointivaltioon - tulevat puolestaan romuttumaan refleksiivisen modernin paineissa. Niiden tilalle Lash sommittelee informaation ja viestinnän kulttuurisia rakenteita. (Lash 1995, 155-160). Refleksiiviset yhteisöt eivät Lashin mukaan koostu yhteisistä eduista tai ominaisuuksista, kuten on laita esimerkiksi modernin yhteiskunnan poliittisessa järjestelmässä. Yhteisöt rakentuvat sen sijaan yhteisistä merkityksistä ja käytännöistä. Yhteisöihin ei synnytä, vaan niihin 'heittäydytään'. Yhteisö voi Lashin mukaan ulottua laajalle niin ajassa kuin tilassa, ja aika ajoin se voi myös kyseenalaistaa oman luonteensa ja uusiutumisen ehtonsa. (Lash 1995, 215-220). Lashin näkemystä yhteiskunnan kehityksestä on myös laajalti kritisoitu. Esimerkiksi yhteiskuntaluokan merkitys ihmisen elämäkulussa ei ole todistettavasti hävinnyt mihinkään (Saastamoinen 2011, 76). Lashin yhteisökäsitys on toisaalta samansuuntainen muiden uutta yhteisöllisyyttä kuvaavien tutkijoiden kanssa.

Kaiken kaikkiaan refleksiivinen modernisaatio mahdollistaa tutkijoidensa mukaan samanaikaisesti sekä autonomisen yksilöllistymisen että uuden yhteisöllisyyden. Jos refleksiivinen moderni sijoittuu myöhäismoderniksi tulkittuun aikakauteen, jossa

painotetaan modernin laadullista muutosta ja jatkuvuutta, niin postmodernit teoreetikot korostavat puolestaan modernin aikakauden loppumista ja katkosta. Postmodernistit tekevät irtioton myös modernin ajan ihanteista, kuten rationaalisuudesta ja edistysuskosta, joihin myöhäismodernin teoreetikkojen katsotaan vielä kiinnittyvän. (Saastamoinen 2009, 57-58).

Postmodernin teoreetikkojen, kuten Zygmunt Baumanin, mukaan yksilöt voivat valita yhteisönsä, sillä perinteet eivät enää sanele ehtoja. Yhteisöön kuulumisen tarkoittaa ennen kaikkea tunneperäistä sitoutumista muihin samanhenkisiin ihmisiin, oli kyse sitten harrastuksista, tyylistä tai elämäntavasta. Postmoderneja yhteisöjä luonnehtii kevyt yhteisöllisyys, ne ovat spontaaneja ja alati muuttuvia. Niillä voi olla myös poliittisia pyrkimyksiä, mutta ne eivät sitoudu poliittisiin instituutioihin. Internet ja muut sosiaalisen median välineet ovat postmodernien yhteisöjen käytössä. Verkostoyhteisöinä ne voivat irrottautua myös paikasta ja ajasta. (Saastamoinen 2009, 58-59).

Zygmunt Bauman kuvaa uusia yhteisöjä elinvoimaisiksi, mutta lyhytikäisiksi. Niille on tyypillistä osanottajien emotionaalinen panostaminen. Tällaiset naulakko- ja karnevaaliryhmittymät tarjoavat hetken irtioton arjesta. Ne tarvitsevat usein speksaattorin, jolla ne vetoavat osallistujien tunteisiin. Yksilöt tulevat yhteisöihin vapaaehtoisesti, viiptyvät niissä mielekkääksi kokemansa ajan, ja siirtyvät sitten muihin yhteisöihin. (Bauman 2002, 237-239). Michel Maffesolin mukaan ihmisillä on perustarve yhteisöllisyyteen, minkä yksilöllistymistä korostava moderni yhteiskunta on sivuuttanut. Modernin ajan ihanteet, kuten yksilöllisyys ja rationaalisuuden korostaminen eivät Maffesolin mukaan ole enää vetovoimaisia. Nyt on keskeistä yhdessä kokeminen ja tunteminen. Yhteisöissä on lupa innostua ja kokea elämyksiä. Maffesolin kuvaamat 'heimot' perustuvat esimerkiksi harrastuksiin, kuluttamiseen tai elämäntapoihin. (Autio 2011, 92-96).

Edellä mainittujen tutkijoiden näkemykset uudesta yhteisöllisyydestä ovat jokseenkin myönteisiä. Useimmat tämän ajan tulkinnat ovat kuitenkin sävyiltään synkempiä. Yksilöllistyminen nähdään ongelmallisena kehityskulkuna, jolle etsitään ratkaisuja. Yhteisöistä käytävä keskustelu on eräs osoitus tästä huolesta. Näissä keskusteluissa yhteisöstä on tullut myös poliittinen käsite. Yksi keskusteluun osallistuneista on

kommunitaristinen liike. Kommunitarismi on Yhdysvalloista 1980-luvulla alkunsa saanut yhteiskuntapoliittinen suuntaus, joka on sittemmin levinnyt Euroopassa muun muassa Iso-Britanniaan ja Saksaan (Leino 1999, 15-21).

Kommunitarismin keskeinen päämäärä on yhteisöllisten arvojen elvytys. Sen kritiikki kohdistuu niin (hyvinvointi)valtion passivoivaan vaikutukseen, kilpailua korostavaan markkinatalouteen kuin yksilöllisyyttä yliarvostavaan arvoliberalismiin. Kommunitaristisessa keskustelussa on erotettavissa kaksi päälinjaa, filosofinen ja sosiologinen. Filosofisen kommunitarismin mukaan yhteisöstä irrallaan oleva ja rationaalisia valintoja itsenäisesti tekevä yksilö ei ylipäätään ole mahdollinen ihmiskäsitys. Yksilö on aina yhteisöllisesti rakentuva, ja kiinni jossakin traditiossa. (Haatanen 1997, 99-100, 2000).

Sosiologinen kommunitarismi ja erityisesti Amitai Etzionin ympärille kehittynyt kommunitaristinen liike on esittänyt poliittisen ohjelman yhteisöllisyyden ja kansalaishyveiden palauttamiselle. Yksilöllisten oikeuksien sijaan yhteiskunnassa tulee painottaa enemmän yksilön velvollisuuksia ja vastuuntunnetta toisia ihmisiä kohtaan, siis yhteisöllistä moraalialia. Etzionin mukaan on käännyttävä uudelleen 'luonnollisten' yhteisöjen puoleen, ja vahvistettava jo olemassa olevia yhteisöllisiä siteitä. Näitä ovat naapuri- ja kortteliyhteisöt, seurakunnat ja muut kodin ja työn väliset 'kolmannet paikat'. Todellisilla yhteisöillä on Etzionin mukaan yhteinen historia, arvot ja kulttuuri. Yhteisöllisyys vaatii siis jatkuvuutta, pitkäaikaista yhdessä elämistä ja sitoutumista yhteisön moraalisiin. (Haatanen 1997, 100).

Kommunitarismin sanoma yhteisöllisyyden yhteiskuntamoraalia elvyttävästä vaikutuksesta on kulkeutunut myös eurooppalaiseen keskusteluun. Iso-Britanniassa niin sanottu 'kolmannen tien' ohjelma perustuu Anthony Giddensin ajatuksiin siitä, miten yhdistetään uudella tapaa valtio, markkinat ja kansalaisyhteiskunnan toiminta. Kolmannen tien ohjelmassa yhteisöt nähdään toimintakenttänä, jotka omaehtoisen tai ulkoa päin tuodun aktivoinnin avulla sitovat yksilöt osaksi yhteiskuntaa. Yhteisöjä voimistamalla ja vastuuttamalla voidaan ehkäistä sosiaalisten ongelmien syntyä, tuottaa palveluita ja lisätä turvallisuuden tunnetta. Suomeen kommunitarismin ajatuksia on tullut lähinnä Iso-Britannian kolmannen tien ohjelman välityksellä. Niitä

on esitetty muun muassa sosiaalipoliittisissa keskusteluissa hyvinvointivaltion uudistamiseksi. (Leino 1999, 20-21; Saastamoinen 2009, 48-52).

Kommunitarismia on kritisoitu erityisesti sen arvokonservatismista ja staattisesta yhteisötulkinnasta. Kommunitarismien kuvailemia 'luonnollisia' yhteisöjä ei juuri löydy todellisuudesta. Se ei tunnista nyky-yhteisöjen nopeasti muuttuvaa luonnetta. Vaatimukset jatkuvuudesta ja yhteisestä arvomaailmasta eivät nekään sovi kitkatta nyky-yhteiskuntaan. Yhteisöt eivät ole lähtökohtaisesti siunauksellisia, sillä niissäkin saattaa pesiä moraalinen ahdaskatseisuus, henkinen väkivalta ja yhdenmukaisuuden paine toisin ajattelevia ja käyttäytyviä kohtaan. Kommunitaristien ohjelmaa pidetään ideologialtaan konservatiivisena, ja sen ehdottamia toimenpideohjelmia vain uudenaikaisena poliittisena vallankäyttönä. (Saastamoinen 2009, 52-56; Haatanen 2004).

Niin klassikot kuin nykykeskustelut tarjoavat aineksia käsitellä yhteisöjen olemusta ja luonnetta. Etzionin kommunitaristisissa näkemyksissä voi nähdä yhtäläisyyksiä Tönniesin *Gemeinschaft*-ideaaliin. Niissä yhteisön ote yksilöstä on sitova ja painava, mutta myös jatkuvuutta ja turvallisuutta lupaava. Post- ja muiden modernistien luonnoksissa yhteisön otetta leimaa suurempi vapaus ja keveys. Ne lupaavat yksilöllistymisen myötä tulleita valinnanmahdollisuuksia, joita myös Durkheim piti modernisoituvan yhteiskunnan valopilkuna. Vapaus ja keveys voivat toisaalta kärjistyä loputtomaksi valitsemisen pakoksi ja irrallisuuden tunteiksi, ja kääntyä näin yksilön kannalta vähemmän toivottuun suuntaan.

2.4. Paikallisyhteisöllisyys

Kuten edellä ilmeni, yhteisöä ja yhteisöllisyyttä on käsitelty eri aikakausina eri tavoin. 1800-luvun maailma oli vielä suurelta osin paikallaan pysyvää ja teknologialtaan kehittymätöntä, mikä rajoitti vuorovaikutuksen tapoja. Sosiologian klassikot tarkastelivat aikansa sosiaalisia suhteita pääasiassa välittömänä, kasvokkain vuorovaikutuksena (Aro 2011, 50). Nykypäivän globaalisti verkostoituneessa maailmassa teknologian kehitys on mahdollistanut uudenlaiset kanssakäymisen tavat. Aika- ja tilaulottuvuuksilla on toisenlainen merkitys yhteisöjen synnylle ja olemassaololle. Traditionaalisista yhteisöistä on tultu sosiaalisen median internet-

verkostoihin. Välittömän kanssakäymisen tavat tai lähisuhteet eivät silti ole kadonneet.

Globalisaation tuloksena maailma on nyt monella tapaa pienempi. Mitä tapahtuu maapallon yhdellä laidalla, on lähes välittömästi tiedossa sen toisella laidalla. Globalisaation seurausta on tapojen ja kulttuurien yhdenmukaistuminen, ja sen on pelätty jopa hävittävän niin paikalliset kuin kansalliset erityispiirteet. Globalisaatio ei kuitenkaan merkitse välttämättä paikallisen katoamista. Paikallisuuden merkitys on itse asiassa korostunut esimerkiksi Euroopan Unionin aluekehittämisen hankkeissa (Rannikko 2005).

Sosiologian teorioissa paikallisuus on jäänyt yleensä vähemmälle huomiolle, koska niissä on pyritty yleispäteviin lauselmiin. Empiirisessä yhteisötutkimuksessa se on sen sijaan pysynyt yhtenä ulottuvuutena (Rannikko 2005, 1). Myös tässä tutkielmassa kytken yhteisöllisyyden tarkastelun paikallisuuteen. Paikallisuus on monelle vielä hyvin keskeinen yhteisöllisyyskokemuksen määrittäjä. Se on tunne kuulumisesta johonkin paikkaan, ja yhteydestä sen ihmisiin ja elämänmuotoihin. Paikallisuuden kokemus voi määrittää myös yksilön identiteettiä ja suhdetta muihin ihmisiin. (Saastamoinen 2009, 43). Paikallisyhteisöllä on taas tavattu viitata eri tason yhteisöihin, kuten kyliin, kuntiin tai seutukuntiin. Paikallisuudella (tai alueellisuudella) ei kuitenkaan voida suoraan selittää yhteisöä, vaikka paikallisyhteisötutkimuksissa niin on tehtykin (Lehtonen 1990, 16-17). Kuten kaupunkilähiöitä ja niiden yhteisöllistämishankkeita tutkineet huomauttavat, ei samalla alueella eläminen merkitse automaattisesti yhteisön muodostumista tai takaa yhteisöllisyyttä (Bäcklund ja Korhonen 1998; Leinonen 2003).

Tässä työssä lähdän liikkeelle Lehtosen tavasta kuvata yhteisöä toiminnallisena ja symbolisena yhteisyytenä. Koska kuvaan ensin kylää paikallisyhteisönä, tarkastelen myös kylän institutionaalisia rakenteita. Esimerkiksi Pertti Rannikko on tehnyt niin kylätutkimuksissaan. Rannikko rakentaa paikallisyhteisön määritelmänsä kolmen indikaattorin varaan, joista sosiaalinen vuorovaikutus (interaktio) ja identiteetti limittyvät myös Lehtosen yhteisökäsitteeseen. Instituutiot, kuten kylän palvelut ja yhdistykset, muodostavat puolestaan kylän paikallisen sosiaalisen järjestelmän, joka kytkee yhteisön laajempaan yhteiskunnalliseen järjestelmään. Kun yhteiskunnan

rakenteet muuttuvat, ne muuttavat myös kylän rakenteita (Rannikko 2009, 5-6). Täyttääkseen toimivan paikallisyhteisön määritelmän kylässä tulee Rannikon mukaan olla niin sosiaalista vuorovaikutusta, paikallinen identiteetti kuin tarpeelliset instituutiotkin. Siirtyessäni kylätasolta metsästysseuran tasolle pyrin yhtälailla tarkastelemaan metsästysseuran yhteisöllisyyttä näiden kolmen ulottuvuuden mukaan. Vastatakseni johdannossa esittämäni kysymykseen metsästysseuran yhteisöllisyyden merkityksestä maaseudun ihmisille liikun siis kylästä metsästysseuraan ja takaisin.

3. KYLÄT JA METSÄSTYSSEURAT

Edellisessä luvussa valotin sosiologisen yhteisötutkimuksen historiaa ja yhteisöllisyydestä käytävää keskustelua. Postmodernin kevyttä yhteisöllisyyttä enemmän maaseudun kyläyhteisöihin on tavattu liittää Tönniesin *Gemeinschaft*-yhteisön piirteitä. Tässä luvussa kuvaan aluksi suomalaisen kylätutkimuksen vaiheita ja nykytilaa. Esittelen kylätutkimuksia, jotka käsittelevät maaseudun yhteisöelämää eri näkökulmista. Metsästästä ja metsästyssseuroja koskeva tutkimus avaa näkymiä tämän päivän metsästysharrastukseen ja siihen, millaisia metsästyssseurat nykyisin ovat.

3.1. Kylätutkimukset

Maaseutututkimuksella on pitkä, monitieteinen ja monia tutkimuskohteita sisältävä historia. Pirjo Siiskosen mukaan Suomessa vuosina 1980-2000 tehdyt maaseutuaiheiset väitöskirjat ovat käsitelleet eniten maataloutta ja maatalousväestöä sekä maaseudun ja kylien kehitystä (Siiskonen 2002, 82). Maaseudun kyliä paikallisyhteisöinä on tutkittu muun muassa kansa- ja maantieteessä (esim. Tommila ja Heervä 1980).

Maaseutu- tai kylätutkimuksesta puhuttaessa on määriteltävä mitä käsitteillä 'maaseutu' ja 'kylä' tarkoitetaan. Maaseudulla viitataan yleensä harvaan asutukseen. Yleisesti käytetty maaseudun määritelmä sisältää haja-asutusalueet ja alle 500 asukkaan taajamat (MYTR 1998, 18). Maaseutututkimuksen kirjosta voidaan erottaa kylätutkimukset, joissa tutkimuskohde on jollakin tapaa alueellisesti rajattu. Kansatieteessä 'kylä' on ollut asutushistoriallinen yksikkö (Räsänen 1993, 20), ja vertailevalla kylätutkimuksella selvitetty esimerkiksi itäisen ja läntisen Suomen kulttuurieroja (Hämynen 2008, 60). Kylä voidaan määrittellä myös palveluiden käytön ja asioinnin perusteella rajautuvaksi toiminnalliseksi alueeksi. Arkipuheissa ihmiset määrittelevät elinympäristönsä rajat usein oman asumishistoriansa ja yhteisten tulkintojen avulla. Kylän määrittelytapoja on siis useita. Tutkimuksessa määrittelyn tekee lopulta tutkija omien valintojensa perusteella. Tapio Hämyksen mukaan kylä-

käsite on ylipäätään kokenut inflaation, ja sen tilalla käytetään nykyisin paikka-käsitettä (Hämynen 2008, 60). Tutkijat haluavat nykyisin myös identifioitua ennemmin maaseutu- kuin kylätutkijoiksi (Rannikko 2003, 19).

Maaseutuväestön oloja koskevia tutkimuksia alkoi ilmestyä Suomessa 1800-luvun lopulta lähtien. Vuosisadan vaihteessa maaseudun tilattoman väestön asema eli 'maakysymys' oli noussut laajaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi. Erityisesti torpparikysymyksestä tuli poliittisesti näkyvä. Maaseutuväestön oloja alettiin selvittää muun muassa tilastollisin kartoituksin. (Alapuro ja Alestalo 1992, 77-148). Kylätutkimus alkoi yleistyä Suomessa vasta 1920-luvulla (Rannikko 1989, 25). Varsinkin kansatieteellinen kylätutkimus kukoisti, ja sen kenttätyöperinne jatkui 1960-luvulle saakka (Räsänen 1993, 14). Sosiologien tekemistä tutkimuksista – jotka nekin olivat luonteeltaan osin kansatieteellisiä - voidaan mainita Esko Aaltosen Länsi-Suomen yhteismyllylaitoksen vaiheita tarkasteleva yhteiskuntahistoriallinen tutkimus (Aaltonen 1944) ja Elina Haavio-Mannilan kylätappeluinstitutiota käsittelevä tutkimus (Haavio-Mannila 1958). Edellisessä selvitettiin talonpoikien yhteistoiminnan kukoistusta ja hiipumista, ja jälkimmäisessä kylätappeluiden merkitystä kylien sisäisen kiinteyden lisääjänä.

Selkeästi sosiologinen kylätutkimus alkoi 1960-luvulla. Yksi tällaisista oli Ristiina-tutkimus, jonka tavoite oli selvittää maaseudulle perustettavan teollisuuslaitoksen sosiaalisia vaikutuksia. Aihe oli nopeasti teollistuvassa Suomessa tärkeä, mutta Tapani Valkosen mukaan Ristiina osoittautui vääräksi paikaksi – teollistuminen tapahtui lopulta muualla kuin maaseutukunnissa. Tutkimus jäi tavoitteestaan. (Valkonen 2012, 17-36). 1970-luku oli kylätutkimuksen nousun vuosikymmen. Tähän vaikutti yhteiskunnan poikkeuksellisen nopea rakennemuutos, maaltamuutto, sekä maaseudun ja kaupunkien välisen vastakkainasettelun kärjistyminen. Maaseudun ongelmat alkoivat kiinnostaa niin poliitikkoja kuin tutkijoita. Kylätutkimuksen teoreettisia lähtökohtia ja metodologiaa arvioitiin uudelleen, kun kansatieteellisistä painotuksista siirryttiin yhteiskuntatieteelliseen suuntaan. Pertti Rannikko nimeää kylätutkimuksen tuolloin aktivoituneet suuntaukset toimintatutkimukseksi ja rakennesosiologiseksi. (Rannikko 2003, 18-19).

Toimintasuuntautunutta linjaa edusti Lauri Hautamäen *Kylätutkimus 76* -projektista syyksen saanut kylätoimintatutkimus. Sen tavoitteena oli kylien ja kyläläisten omatoimisuuden ja yhteistoiminnan elvyttäminen (Hautamäki 1989). Osin tämän tuloksena 1970- ja 80-luvuilla perustettiin satoja kylätoimikuntia. Varsinkin rakennesosiologit arvostelivat toimintatutkimusta liiasta luottamuksesta kylien sisäisiin kehitysvoimiin, ja kylien ulkoisten yhteiskunnallisten tekijöiden aliarvioimisesta (Oksa ja Rannikko 1984, 156-175). Toimintatutkimus ajautui myös teoreettiseen umpikujaan (Hyyryläinen 1994, 101-104.) Kaikesta huolimatta se oli kuitenkin maaseutututkimuksen hallitseva suuntaus useita vuosia.

Toimintatutkimuksen vastapainoksi nousi Joensuun yliopiston 1970-luvulta alkanut tutkimussarja pohjoiskarjalaisista kylistä. Tutkimuksissa painotettiin yhteiskunnallisten prosessien vaikutuksia maaseudun kylien kehitykseen. Rakennemuutos tarkoitti tuolloin Itä-Suomessa voimakasta maaltamuuttoa, sekä maa- ja metsätalouteen perustuvien tuotantomuotojen häviämistä. Näihin ilmiöihin pureuduttiin seuraamalla yksittäisten kylien kohtaloita. (Rannikko ym. 1984, Rannikko 1989; Oksa 1998; Knuuttila ym. 1996; Knuuttila ym. 2008).

Vielä 1980-luvulla toimintasuuntautuneen ja rakennesosiologisen kylätutkimuksen välillä oli kärjekkäitä kiistoja. Sittenkin kiistat ovat laantuneet, ja eri koulukuntien edustajat ovat tehneet yhteisiä tutkimusprojekteja (esim. Hyyryläinen ja Rannikko 2000). 1980-luvulla kylätutkimuksesta siirryttiin maaseutututkimukseen. Pirjo Siiskosen mukaan aikaisempi tutkimus maataloudesta, maatalousväestöstä ja kylistä oli ollut vasta maaseutututkimuksen syntyaihoita (Siiskonen 2002, 85). 1980-luvun maaseutupolitiikkaa leimasi vahva usko suunnittelun voimaan. Leo Granbergin mukaan tästä seurasi maaseutututkimuksen yleinen kapeutuminen, sillä tutkimuksen painopiste siirtyi maaseudun elinkeinojen keittämisprojekteihin ja -ohjelmiin. Yliopistollista perustutkimusta enemmän tehtiin soveltavaa tutkimusta. 1990-luvulla maaseudun teoreettinen perustutkimus alkoi saada taas enemmän tilaa, ja vuoden 1995 jälkeen myös Euroopan Unionin ohjelmapolitiikka on tarjonnut lisää resursseja tutkimustyöhön. (Granberg 2010, 50-55).

2000-luvun maaseutututkimusta tehdään useilla tieteenaloilla. Ongelmina ovat edelleen taloudellisten resurssien puute ja yliopistotason tutkimuksen vähäisyys. Telle

Lemetyisen ja Sami Kurjen mukaan suomalainen maaseutututkimus on tieteellisessä marginaalissa, josta sen tulisi pyrkiä ulos. Keinoiksi he ehdottavat kansainvälistymistä ja keskustelunavauksia muiden tieteenalojen kanssa, sekä ylipäätään tieteellistymistä. (Lemetyinen ja Kurki 2003, 50-53). Osittaista parannusta maaseutututkimuksen tilaan ovat tuoneet 2000-luvulla perustetut maaseutuprofessorien virat, sekä yliopistojen yhteydessä toimivat Ruralia-instituutit. Maaseutututkimuksen kentällä sosiologinen kylätutkimus on Joensuun yliopiston tutkimussarjaa lukuun ottamatta ollut viime vuosina vähäistä. Joensuun yliopiston kylätutkijoiden tulokset ja tulkinnat avaavat kuitenkin kiinnostavan näkökulman maaseutukyliin arkeen.

3.2. Kylät tutkimuskohteina

Saadakseni vertailupohjaa omalle työlleni tarkastelen seuraavaksi muutamia Suomessa tehtyjä kylätutkimuksia. Tutkimukseni kannalta tärkeimmät ovat Jukka Oksan ja Pertti Rannikon tutkima Sivakan kylä (Oksa ja Rannikko 1984; Rannikko 1989, 1996, 2008), Marja Holmilan Maakylä (Holmila 1979, 2001), sekä Kirsti Suolinnan ja Kaisa Sinikaran tutkima Juhonkylä (Suolinna ja Sinikara 1980, 1986). Pohjoiskarjalaisen Sivakan kehitystä on seurattu 1970-luvulta 2000-luvulle saakka. Hämmäläisen Maakylän tilanne kartoitettiin kahteen otteeseen: 1970-luvulla ja 1990-luvun lopussa. Tornionjokilaakson Juhonkylää on tutkittu kertaalleen sellaisena kuin se oli 1970- ja 80-lukujen vaihteessa. Joitakin näkökohtia otan esille myös muista, lähinnä Oksan ja Rannikon tekemistä tutkimuksista. Kylätutkimukset on tehty osin eri näkökulmista, mutta yhteistä niille on kylien yhteisöelämän muutosten tarkastelu.

Kylät ovat erilaisia, mutta niillä on myös yhteisiä piirteitä. Kaikki sijaitsevat kaukana suurista asutuskeskuksista. Kukkeimmillaan ne olivat monen sadan asukkaan kyliä. Elinkeinorakenteeltaan kylät poikkeavat jonkin verran toisistaan. Sivakassa elanto saatiin metsätöistä ja sen ohessa pienviljelystä. Juhonkylässä pienviljely ja metsätyöt vaihtuivat vähitellen palkkatyöläisyyteen. Maakylässä on maanviljelyn lisäksi ollut myös sahateollisuutta. 1960-luvulta alkanut elinkeinorakenteen murros vaikutti kaikkiin kyliin voimakkaasti. Maa- ja metsätalouden rationalisointi vähensi työvoiman tarvetta ja pakotti työnhakuun muualle. 2000-luvulle tultaessa Sivakassa ja Maakylässä on enää vain muutamia kymmeniä asukkaita. Juhonkylä ei

tutkimusajankohtana kärsinyt suuresta poismuutosta. Kylä eroaa muista kylistä myös voimakkaan uskonnollisen liikkeen, lestadiolaisuuden, takia. Puoluekannatukseltaan kylät eivät ole maaseudun kyliin tyypillisesti liitetyn maalaisliitto-keskustapuolueen hallitsemia, vaan myös vasemmistopuolueet ovat saaneet niissä merkittävää kannatusta. Erityisesti tämä koskee Sivakkaa, mutta myös Maakylässä ja Juhonkylässä vasemmisto on haastanut porvarispuolueita.

Jukka Oksa ja Pertti Rannikko kehittivät 1980-luvulla maanomistusolojen ja tilarakenteen perusteella maaseudun talousmuotoja kuvaavat käsitteet: pienviljely-metsätyövaltainen ja talonpoikainen talousmuoto. Sivakka edustaa tässä luokittelussa tyypillistä pienviljely-metsätyökylää, jossa valtio ja yhtiöt omistavat valtaosan metsäalueista. Ansiot haettiin ensisijaisesti metsätöistä, koska pientilat eivät elättäneet asukkaitaan. Oksan ja Rannikon tutkima pohjoiskarjalainen Rasinmäki edustaa talonpoikaista talousmuotoa, jota luonnehtii yksityismaanomistus ja perheviljelmätyyppinen maatalous. (Oksa ja Rannikko 1984). Kyläkuvauksen perusteella Maakylän voi ainakin karkealla luokittelulla sijoittaa talonpoikaiseksi talousmuodoksi. Juhonkylässä on puolestaan ollut Sivakan kaltainen pienviljely-metsätalous, mutta omistusrakenteeltaan se on yksityistä. Koska Suolinnan ja Sinikaran tutkimus eroaa siinä määrin muista tutkimuksista, käsittelen ensin Rannikon ja Holmilan tutkimuksia yhdessä, ja Juhonkylä-tutkimusta viimeiseksi.

Rannikko käyttää Sivakan yhteisöelämän kuvauksessa instituution, interaktion ja identiteetin käsitteitä. Instituutioita ovat kylän palvelutarjonta ja yhdistykset. Interaktio on kylän asukkaiden kanssakäymistä, ja identiteetti samaistumista kylään paikkana. Elävään kyläyhteisöön tarvitaan Rannikon mukaan nämä kolme osatekijää. Myös Holmilan tutkimus rakentuu kyseisten osa-alueiden käsittelystä, vaikkakin tutkija muotoilee käsitteensä eri tavoin. Holmilan käyttämät sosiaalisten suhteiden ja siteiden sekä kontrollin käsitteet voi lukea interaktion piiriin. Kontrollilla hän tarkoittaa kylän yhteisöelämän sosiaalista säätelyä, jota Maakylässä harjoittavat niin miehet kuin naisetkin. Holmilan Maakylästä löytämät yhteisön symboliset merkit ja paikkasidos kuuluvat puolestaan identiteettiin.

Sivakan ja Maakylän yhteisöelämän muutokset ovat samankaltaisia. Elinkeinorakenteen murroksessa kylien palvelut ja muu toiminta rapautuivat, kun

vähenevä väestö ei niitä enää kyennyt ylläpitämään. 2000-luvulle tultaessa kylissä on jäljellä vain muutama toimiva yhdistys ja kesäaikaan vireämpi elämä. Sosiaalinen kanssakäyminen on vähentynyt. Kyläläiset pitävät yhteyksiä lähinnä muualle muuttaneisiin perheenjäseniin ja sukulaisiin. Kyläyhteisö naapuruus- ja muine suhteineen on menettänyt merkityksensä, vaikka joitakin kanssakäymisen tapoja on vielä olemassa. Rannikon määritelmän mukaisesti kumpikaan kylistä ei ole enää toiminnallinen yhteisö, kun niiden instituutiot ja interaktio ovat lähestulkoon hävinneet. Tämä ei kuitenkaan tarkoita kylien kuolemaa, vaan niiden luonteen muuttumista. Holmila luonnehtii Maakylän nykyistä elämänmuotoa yksityistyneeksi ja kaupunkimaiseksi (Holmila 2001). Sivakasta on tullut puolestaan eräänlainen 'pistäytymiskylä' kesälomalaisille ja retkeilijöille (Rannikko 2008, 25-59).

Molempien tutkimuskyläiden asukkailla on kuitenkin jäljellä voimakas paikallinen identiteetti. Identiteetti tulee esiin kertomuksissa kylän tapahtumista ja ihmisistä. Molemmissa kylissä luonnon ja ympäristön merkitys on olennainen kylien jatkuvuuden takaajina. Rannikon mukaan Sivakan erityiset paikat – kuten vanha suojelumetsä - edustavat asukkailleen kylän jäljellä olevaa symbolista yhteisyyttä. Myös 'uuden' Sivakan Rannikko löytää kylää ympäröivästä luonnosta. (Rannikko 2008). Yhtä lailla Holmila toteaa Maakylän yhteisöelämän jatkuvan kyläläisten tiiviinä luontosuhteena, joka on samalla sidoksissa kylän historiaan. Yhteisöelämän muiden osatekijöiden kadottua jäljellä on symbolinen sidos paikkaan ja luontoyhteys. Niiden merkitys on entisestään korostunut. (Holmila 2001).

Juhonkylällä on yhtäläisyyksiä sekä Sivakan että Maakylän kanssa. Vuosikymmenten ajan kylä oli Sivakan kaltainen pienviljely-metsätalouskylä, mutta 1970-luvulle tultaessa sen taloudellinen perusta oli jo murtunut. Palkkatyöläistyminen purki kylässä aiemmin vallinneen työyhteisyyden. Maakylän tapaan Juhonkylä oli tutkimusajankohtana jakautunut poliittisesti vasemmistolaisen työväestön ja ei-vasemmistolaisen maanviljelijäväestön kesken. (Suolinna ja Sinikara 1986).

Juhonkylän keskeinen piirre on sen lestadiolaisuus. Lestadiolaisuus on vaikuttanut sekä kylän suhteeseen ympäröivän yhteiskunnan kanssa, että sen sisäiseen elämään. Suhdetta kirkkoon ja valtioon on leimannut Juhonkylän perifeerinen asema. Esimerkiksi kirkollisista toimista kyläläiset huolehtivat aiemmin varsin itsenäisesti.

Kylän sisällä lestadiolaisuus on näkynyt lähes kaikessa, sosiaalisista suhteista yhteiskunnalliseen toimintaan. Sen vaikutuspiirissä ovat olleet myös ei-lestadiolaiset kyläläiset. Tämä näkyy muun muassa siinä, että uskonnollisia tilaisuuksia (pyhärukouksia) järjestettiin aiemmin kylän kaikissa talouksissa. Vasta taloudellisen murroksen jälkeen tavasta luovuttiin. Lestadiolaisuutta on kuitenkin voinut pitää kylää kokoavana voimana. (Suolinna ja Sinikara 1986).

1980-luvulle tultaessa Juhonkylä on jakautunut kahtia sekä taloudellisesti että sosiaalisesti. Nyt lestadiolaisuudessa painottuu sen hajottava voima. Kylän suvut ovat joko uskovia (lestadiolaisia) ja ei-uskovia (ei-lestadiolaisia). Vaikka sukujen välillä on kanssakäymistä, lestadiolaiset suvut pyrkivät löytämään esimerkiksi aviokumppanin omasta piiristä. Lestadiolaisuuden lisäksi sukuja jakaa myös maanomistus ja puoluekannatus. Kylän varakkaimmat suvut ovat pääosin talollisia ja aatteeltaan keskustan kannattajia. Vähävarainen työväestö ja pientilalliset joutuvat ei-lestadiolaisina ottamaan tavalla tai toisella kantaa kylän valtasukujen lestadiolaiseen maailmankuvaan. (Suolinna ja Sinikara 1986).

Lestadiolaisuuden vaikutusvallan lisäksi Suolinna ja Sinikara nostavat Juhonkylän keskeiseksi piirteeksi sen talonpoikaisen elämänmuodon. Vaikka maanviljelyyn ja metsätyöhön perustuva taloudellinen rakenne on 1980-luvulle tultaessa jo murtunut, kylässä vallitsee yhä talonpoikaisen elämänmuodon arvot ja normit. Niistä näkyvimpiä ovat sukupuolten välinen työnjako ja perinteiset rooliodotukset. Lestadiolaisuuden patriarkaalinen luonne, jossa naisten alisteinen asema on sisäänrakennettu liikkeen uskonkäsityksiin, tukee omalta osaltaan käsityksiä naisten ja miesten eroista. (Suolinna ja Sinikara 1980, 296-305, 1986).

Niin Sivakka, Maakylä kuin Juhonkylä ovat esimerkkejä maaseudulla tapahtuneista muutoksista. Kylät ovat lähestulkoon tyhjentyneet asukkaista, ja niiden toiminta on hiipunut. Paikallisyhteisöinä niiden voima on symbolisessa yhteisyydessä. Sivakassa ja Maakylässä paikallinen identiteetti on sidoksissa kylien historiaan ja luontoon, kun taas Juhonkylää leimaa sen lestadiolaisuus. Kylissä on yhä metsästysseuransa. Sivakassa ne ovat jo pääosin muualta tulevien metsästäjien varassa, mutta muissa kylissä ne tuovat vielä kylän miehiä yhteen. Kylien yhdistystoiminnan muuttuminen elinkeinoperusteisista - kuten maamiesseuroista - harrastus- ja luontoperusteisiin

yhdistykseen – kuten kalastuskuntiin - kuvaa Pertti Rannikon mukaan hyvin kylien toiminnallisen luonteen muutosta. Kun kylissä ei ole enää tuotannollista toimintaa, keskittyvät vielä toimivat yhdistykset vapaa-aikaan ja virkistykseen. (Rannikko 2008, 25-59). Metsästysseurat ovat niistä oivallinen esimerkki.

3.3. Metsästys ja metsästäjät

Metsästyksen voi sanoa kuuluneen maaseudun ihmisten elämään ikaikaisesti, onhan se torjunut maanviljelyn katovuosina nälänhätää, ja tuonut parempinakin aikoina vähävaraisille tuiki tarpeellista lisäelantoa. Metsästysseuratoiminta on sen sijaan varsin nuori kulttuurinen ilmiö. Sen hento alku ulottuu vain runsaan sadan vuoden taakse. Laajamittaisempi seurojen perustaminen alkoi vasta puoli vuosisataa sitten (Kairikko 2006). Seuraavaksi teen yleiskatsauksen suomalaiseseen metsästyksen, niin tutkimukseen kuin metsästysharrastuksen luonteeseen ja metsästäjäorganisaatioon. Sen jälkeen siirryn metsästysseurojen tarkasteluun.

Metsästyksen yhteiskuntatieteellinen tutkimus on ollut Suomessa toistaiseksi melko vähäistä. Luonnontieteellistä metsästystutkimusta on sen sijaan tehty jo pitkään yliopistojen biologian laitoksilla, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa ja Metsäntutkimuslaitoksessa. Niissä tutkimus on kuitenkin keskittynyt lähinnä riistaeläinlajien biologiaan ja ekologiaan. Myös humanistisissa tieteissä, kuten kirjallisuus- ja kansatieteissä, on käsitelty metsästystä, puhumattakaan kaunokirjallisuudesta. Eettiset kysymykset eläinten oikeuksista ja ravinnontuotannon tavoista ovat nostaneet esiin yhteiskuntatieteellisen eläintutkimuksen. Samalla myös metsästystutkimus on kasvanut. Metsästyksestä tehdyissä väitöskirjoissa Pirjo Ilvesviita käsittelee metsästyspolitiikan muutoksia (Ilvesviita 2005) ja Leevi Karsikas metsästyksen vastustusta (Karsikas 2007). Yhteiskunnalliset tutkimustarpeet on todettu viime vuosina myös riistantutkimuksessa (Salmi ym. 2004; Helle 2007).

Pirjo Ilvesviidan tutkimuksessa selvitetään, miten metsästyksestä vastuussa olevat toimijat (virallinen metsästäjäorganisaatio ja järjestöt) ovat eri aikoina pyrkineet oikeuttamaan metsästyksen. Tätä oikeutusta on haettu muokkaamalla metsästyksen kuvausta siten, että se vastaa yhteiskunnassa tapahtuneita muutoksia, ja tulee yleisesti

hyväksyttäväksi. Ilvesviita jakaa eri kausina vallinneet metsästyspolitiikan perusnäkemykset kolmeen vaiheeseen: sivistysparadigmaan, taloudellis-tieteelliseen paradigmaan ja ekologis-luonnonsuojelulliseen paradigmaan. (Ilvesviita 2005).

1860-luvulta 1920-luvulle sääty-yhteiskunnan yläluokka määritteli virallisen metsästyspolitiikan sisällön. Kansan valtaosalle metsästys oli tuolloin osa arkista elannonhankintaa. Säätyläispiirit paheksuivat 'rahvaan' metsästyskulttuurin tapoja, sillä se nähtiin liian omavaltaisena ja villinä. Yläluokalle 'oikea' metsästys oli sivistynyttä urheilumetsästystä. Metsästäjäideaaliksi muotoutui harkitseva luonnonystävä, jolle metsästys oli eräänlaista luonteenkasvatusta. Kansa ei tätä näkemystä omaksunut. (Ilvesviita 2005, 107-178, 345-348).

Sotien jälkeisinä vuosikymmeninä metsä ja metsän riista muuttuivat taloudellisesti hyödynnettäväksi resurssiksi. Metsästys kuvattiin nyt riistavarojen tehokkaaksi hyötykäytöksi tehometsätalouden tapaan. Metsästäjäideaalina oli vastaavasti ahkera riistanhoitaja. Tämä vaihe kesti 1960-luvun lopulle saakka. (Ilvesviita 2005, 261-338, 350-355). 1960-luvulta alkaen kemikaalionnettomuudet ja muut ympäristökatastrofit havahduttivat luonnonsuojelijat huomaamaan ympäristönsuojelun tärkeyden. 1970- ja 80-luvun suoran toiminnan ympäristöliikkeet saivat uudenlaista näkyvyyttä, ja ne toivat ympäristökysymykset myös suuren yleisön tietoisuuteen. Eläinsuojeluliikkeen piirissä ihmisen ja eläimen välistä suhdetta alettiin arvioida uudella tavalla. (Ilvesviita 2005, 261-338, 350-355).

Metsästyspolitiikassa riistanhoidon käsite laajeni nyt luonnonhoidoksi. Metsästäjäideaaliksi tuli luonnonhoitaja, jolle riistan hyvinvointi ja luonnon vaaliminen on tärkeämpää kuin sen maksimaalinen hyödyntäminen. Tämä ekologis-luonnonsuojelullinen paradigma vallitsee edelleen metsästyspolitiikassa. (Ilvesviita 2005, 261-338, 350-355.) On kuitenkin todennäköistä, että asenneilmapiiri metsästystä kohtaan muuttuu Suomessa nykyistä kriittisemmäksi. Tällöin metsästyspolitiikan toimijat muotoilevat taas uudelleen "eloonjäämisstrategiansa" metsästyksen yhteiskunnalliselle hyväksyttävyydelle. (Alaraudanjoki 1997, 17).

Suomalaisten asenteet metsästystä kohtaan ovat 2000-luvulla yhä valtaosin myönteisiä. Metsästystä vastustavat liikkeet ovat täällä marginaalisia (Ilvesviita 2005,

23). Metsästäjien Keskusjärjestön teettämän kyselyn mukaan yli puolet suomalaisista suhtautuu metsästyksen myönteisesti, ja lähes 30 prosenttia neutraalisti. Vain kolme prosenttia kyselyyn vastanneista suhtautui siihen erittäin kielteisesti. (Myllymäki 2004, 19).

Pirjo Ilvesviita näkee metsästyksen hyväksyttävyyden perustuvan siihen, että kansalaisten enemmistö pitää metsästystä laillisena toimintana (Ilvesviita 2005, 357). Erkki Pulliainen ja Väinö Saarion mukaan metsästäjät ovat osanneet välttää pahimmat ylilyönnit, ja suhteuttaa harrastuksensa yhteiskunnan vallitseviin arvoihin nähden oikein (Pulliainen ja Saario 1993, 153). Myönteistä suhtautumista on edesauttanut se, että metsästyksiä harrastetaan kaikkialla Suomessa, ja harrastus periytyy usein sukupolvelta toiselle. Harvaan asutulla maaseudulla varsinkin Itä- ja Pohjois-Suomessa metsästyks on tärkeä osa miesten elämäntapaa (Laitinen ja Pohjola 2001, 107). Monet saavat metsän riistasta merkittävää täydennystä ruokatalouteensa, vaikkei harrastus varsinaista eläntometsästyksiä enää olekaan. Esimerkiksi vuoden 1999 hirvenlihasaalis yhtä metsästäjää kohden oli noin 60 kiloa (Koskela ja Nygren 2002, 74). Suuren harrastajamäärän takia lähes jokaisen lähipiirissä on joku metsästyksiä harrastava, mikä tekee siitä tavanomaisen harrastuksen. Maaltamuutosta ei ylipäättäen ole pitkää aikaa, joten metsästyks on vielä monella kaupunkilaisella ainakin muistissa ja mielikuvissa.

Metsästäjät eivät ole esiintyneet julkisuudessa kovin näkyvästi, mikä voi osaltaan vähentää metsästäjiin ja metsästyksen kohdistuvaa kritiikkiä (Ilvesviita 2005, 358-359). He ovat myös korostaneet toimivia suhteita muihin intressiryhmiin, kuten maanomistajiin. Metsäseuran palauttaminen siirtoistutuksilla Suomen luontoon on metsästäjien mukaan hyvä osoitus siitä, että myös luonnonsuojelijoiden kanssa voidaan tehdä yhteistyötä (Malinen ja Väänänen 2002, 14).

Suhtautuminen metsästyksen riippuu myös siitä, mistä eläinlajista kulloinkin on kyse. Kansalaisten valtaosan mielestä hirvenmetsästyks on välttämätön keino hirvikantojen säätelemiseksi (Petäjäistö ym. 2005, 21-23). Suurpetojen metsästyks herättää voimakkaita tunteita. Luonnonsuojelijoiden mukaan suurpetokannat ovat Suomessa alhaiset, ja niitä tulisi kasvattaa. Metsästäjien ja poromiesten mielestä ne ovat liiankin korkeat. Suojelua ja metsästyksiä vaativat ryhmät ovat hyvin erimielisiä

esimerkiksi susikannan tavoiteltavasta koosta. Tähän konfliktiin ei ole löydetty tyydyttäviä ratkaisuja (Bisi ja Kurki 2005, 136). Suurpetokeskustelun kärjistyminen heijastunee ajan mittaan yleiseen suhtautumiseen metsästäystä kohtaan, ja voi mahdollisesti lisätä metsästyksen vastaisia asenteita.

Millainen on suomalainen metsästäjä, ja miksi hän metsästää? 1990-luvulla tehdyn tutkimuksen mukaan keskivertometsästäjä oli vähän koulutusta saanut, vailla ammattitutkintoa oleva noin 40-vuotias mies, joka asui haja-asutusalueella tai suuressa taajamassa. Hänen metsästysharrastuksensa oli kestänyt yhtäjaksoisesti jo pitkään (yli 20 vuotta), eikä hänellä itsellään ollut metsästysmaata. Hirvenmetsästäystä harrastavat olivat muita metsästäjiä vanhempia (keskimäärin 50-vuotiaita), ja muita useammin maanviljelijöitä. Keskivertometsästäjä kuului metsästysseuraan, mutta ei juurikaan osallistunut sen toimintaan. (Ermala ja Leinonen 1995).

2000-luvulla metsästäjiä löytyy yhtä lailla isoista kaupungeista kuin haja-asutusalueilta. Metsästäjäkunta on kaupunkilaistunut. Vaikka suurin osa on aloittanut harrastuksensa maaseudulla, asuu siellä enää alle 40 prosenttia metsästäjistä (Toivonen 2009, 8). Ammattijakauma on muuttunut. Aikaisemmin metsästäjien valtaosa toimi maa- ja metsätalouden ammateissa. Nyt lähes kolmannes on ammattiasemaltaan työntekijöitä, noin neljäsosa eläkeläisiä ja viidennes toimihenkilöitä. Maanviljelijöiden osuus on supistunut alle kymmeneen prosenttiin, mikä on myös yrittäjien osuus metsästäjäkunnasta. (Petäjistö ym. 2004, 11). 2000-luvulla 80 prosenttia metsästäjistä kuuluu metsästysseuraan. Yli puolet metsästysseurojen jäsenistä ei edelleenkään osallistu aktiivisesti seuran toimintaan (Toivonen 2009, 11).

Naisten osuus metsästäjäkunnasta on kasvanut, mutta on yhä vain muutama prosentti koko metsästäjäkunnasta. 1980-luvun alussa naismetsästäjiä oli alle 3000. Vuonna 2005 heitä on vajaat 10 000. (Ermala 2006, 48). Outi Ratamäki pitää naismetsästäjien määrän kasvua osoituksena metsästyskulttuurin muutoksesta. Naisilla on nykyisin tasavertaisemmat mahdollisuudet toimia aiemmin miehisenä pidetyillä alueilla. (Ratamäki 2001, 66). Naiset aloittavat metsästyksen puolison harrastuksen innoittamana, ja metsästäystä harrastetaan yleensä muiden perheenjäsenten kanssa. Myös koiraharrastus vetää naisia metsästyksen pariin. (Hänninen 1994; Ratamäki

2001 mukaan). Kun metsästys on miehillä tavallisesti isiltä peritty harrastus, valitsevat naiset sen tietoisesti. He joutuvat miehiä useammin myös perustelevaan valintaansa.

Miksi metsälle lähdetään? 1990-luvulla tehdyn kyselyn mukaan metsästäjät esittävät ensisijaiseksi syyksi luonnosta saatavat elämykset. Niin kaupungeissa kuin maaseudulla asuvat metsästäjät pitävät luontoa tärkeänä osana elämäntavassaan. Metsälle hakeutumisen muina syinä mainitaan eläinten käyttäytymisen ja luonnon tuntemisen halu, arjesta irtautuminen ja rentoutuminen, sekä yhdessäolo muiden metsästäjien kanssa. Saaliin saanti tulee motiivina vasta edellä mainittujen jälkeen. (Ermala ja Leinonen 1995). Samat motiivit houkuttavat metsästyksen pariin 2000-luvullakin. Uusina innoittajina ovat nyt myös liikunta ja kunnon kohotus (Toivonen 2009, 14).

Metsästys on Suomessa tarkkaan säänneltyä ja organisoitua toimintaa. Maa- ja metsätalousministeriö toimii metsästysasioiden ylimpänä hallintoelimenä ja viranomaisena. Vuodesta 1962 vuoteen 2011 metsästäjäorganisaation muodosti Metsästäjien Keskusjärjestö (MKJ), maakunnalliset riistanhoitopiirit ja alueelliset riistanhoitoyhdistykset. Vuoden 2011 riistahallintolain (158/2011) jälkeen Riistakeskus korvaa nyt Metsästäjien Keskusjärjestön ja riistanhoitopiirit. Riistanhoitopiirien tilalla ovat Riistakeskuksen aluetoimistot. Ne toimivat edelleen lupaviranomaisina, ja myöntävät hakemuksista esimerkiksi hirvenmetsästysluvut. Riistakeskus toimii lakisääteisesti, ja sen toiminta rahoitetaan valtaosin metsästäjien maksamilla riistanhoitomaksuilla. (Riistakeskus 2012a). Riistakeskuksen tehtäviin kuuluu muun muassa kestävän riistatalouden edistäminen. Uutena tehtävänä on myös riistakonfliktien hallinta (Orava 2011,6-7).

Riistanhoitoyhdistykset säilyivät organisaatiouudistuksessa entisellään. Riistanhoitoyhdistyksiä on Suomessa 298. Ne eivät tee käytännön riistanhoitotyötä. Sen sijaan niille kuuluu metsästäjien valistus ja neuvonta, sekä metsästyksen valvonnan organisointi. Lisäksi ne antavat asiantuntijalausuntoja esimerkiksi metsästyslupahakemuksiin. Riistanhoitomaksun maksettuaan metsästäjä voi liittyä siihen yhdistykseen, jonka toiminta-alueella hän pääsääntöisesti metsästää. Hän voi vaihtoehtoisesti liittyä myös siihen yhdistykseen, jonka toiminta-alueella hänen

kotipaikkansa sijaitsee. Riistanhoitoyhdistysten asemaa pyrittiin uudistuksessa vahvistamaan, sillä ne toimivat lähimpänä metsästäjäkuntaa, ja ovat metsästäjien vapaaehtoisen työn varassa. (Riistakeskus 2012b).

3.4. Metsästysseurat

Metsästysseurat ovat yhdistyksiä, joihin liittyminen ja joista eroaminen on vapaaehtoista. Niiden toimintaa säätelee yhdistys- ja muiden lakien ohella metsästyslaki. Metsästysseurat eivät yhdistyksinä kuulu edellä esiteltyyn metsästäjäorganisaatioon, ja siten yksittäisten metsästäjien vaikutusmahdollisuudet kulkevat riistanhoitoyhdistyksen jäsenyyden kautta. Metsästysseuroilla on sen sijaan kaksi valtakunnallista kattojärjestöä, Suomen Metsästäjäliitto ja Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto, joiden tehtävä on metsästysseurojen edunvalvonta.

Suurin osa metsästysseuroista on rekisteröityjä yhdistyksiä. Metsästysseurojen tarkkaa lukumäärää ei tiedetä, sillä ilmoitusta yhdistyksen lopettamisesta ei aina tehdä yhdistysrekisteriin. Juha Kairikon mukaan Suomessa oli 2000-luvun alussa noin 4000 toimivaa metsästysseuraa (Kairikko 2006, 22). Metsästysseurojen lisäksi Suomessa on satoja ei-rekisteröityneitä metsästysseurueita. Esimerkiksi vuonna 2005 hirvieläinten pyyntiluvan hakijoina tai mukana yhteisluvista oli vajaat 4600 metsästysseuraa ja -seuruetta (Svensberg ja Vikberg 2007a, 6).

Metsästysseuroihin kuuluvien metsästäjien lukumäärän arviointi ei ole sekään yksinkertaista. Valtakunnallisessa metsästäjärekisterissä on noin 360 000 henkilöä. Heistä noin 300 000 maksaa vuosittain riistanhoitomaksun eli hankkii metsästyskortin. Anna-Liisa Toivosen selvityksen mukaan viidennes metsästäjistä ei kuulu mihinkään seuraan. Metsästäjä voi toisaalta olla jäsenenä myös useammassa seurassa. Noin 14 prosenttia metsästäjistä kuuluu kahteen seuraan. (Toivonen 2009, 11). Metsästysseurassa on lisäksi metsästyskortittomia kannatusjäseniä. Heitä on arviolta noin kymmenen prosenttia jäsenistä (Svensberg ja Vikberg 2007a, 7).

Maanomistusolot vaihtelevat eri puolilla maata, ja vaikuttavat merkittävästi metsästysseurojen toimintaan. Suomessa metsästysoikeus on osa maanomistusoikeutta.

Tätä lainkohtaa ei ole muutettu, vaikka vuonna 1993 voimaantulleen metsästyslain valmistelutyössä siitä keskusteltiin (Pulliainen ja Saario 1993, 5). Yksityismaanomistuksen alueilla ratkaisuna on ollut yksityisten metsästysoikeuksien vuokraaminen metsästyseuroille. Valtion omistamilla alueilla Pohjois- ja Itä-Suomessa tilanne on toinen. Metsästyslain mukaan Lapin läänin kuntien ja eräiden Kainuun kuntien asukkailla on vapaa metsästysoikeus kotikunnassaan sijaitsevilla valtionmailla (Metsästyslaki 615/ 1993, 8§). Maattomien metsästäjien ei ole siten tarvinnut liittyä metsästyseuraan saadakseen metsästää. Pohjois-Suomessa metsästyseuroja alettiin perustaa vasta hirvenmetsästyksen laajentuessa pohjoiseen (Svensberg ja Vikberg 2007a, 8). Itä-Suomen valtionmailla ei tällaista kuntalaisten vapaata metsästysoikeutta ole. Siellä valtion viranomaiset vuokraavat metsästysoikeuksia niitä hakeville seuroille. (Raitio ja Rannikko 2006, 284-285.)

Vuonna 2005 metsästyseurojen keskimääräinen jäsenmäärä oli noin 70. Jäsenmäärät vaihtelivat alueellisesti. Eniten jäseniä oli Oulun ja Pohjanmaan riistanhoitopiirien seuroissa. Niiden jäsenmäärä oli keskimäärin 140-150 metsästäjää. Uudellamaan ja Pohjois-Hämeen riistanhoitopiireissä seurojen jäsenluku jäi alle neljäkymmenen. (Svensberg ja Vikberg 2007a, 7). Marko Svensberg ja Pentti Vikberg selittävät Pohjanmaan suuria jäsenmääriä seurojen syntyhistorialla. Heidän mukaansa monet Pohjanmaan seurukset ovat olleet koko kunnan käsittäviä pitäjäseuroja (Svensberg ja Vikberg 2007a, 7). Esimerkiksi vuonna 1993 Pohjanmaan riistanhoitopiirin alueella vain kolme prosenttia metsästäjistä ei kuulunut mihinkään seuraan. Uudenmaan seurojen ulkopuolella oli kolmasosa metsästäjistä (Ermala ja Leinonen 1995, 8).

Kaikki metsästyskortin hankkivat eivät kuulu metsästyseuraan. Osa ei halua, ja osa ei pääse jäseneksi. Suurin osa seuroihin pyrkivistä kuitenkin pääsee nykyisin jäseneksi (Aarnio ym. 2010, 107). Metsästyseurojen jäsenyysehdoista vaihtelevat. Osalla seuroista jäsenyysehdoista ovat tiukat, ja osalla ehtoja ei ole lainkaan. Yleisimmät jäsenyysehdoista ovat maanomistajuus ja paikkakunnalla asuminen. Vuonna 2005 seuroista puoleen pääsi jäseneksi, mikäli oli paikkakuntalainen tai omisti maata seuran toiminta-alueella. Myös sukulaisuussuhteista on etua, sillä noin viidesosa seuroista piti sitä jäsenyyskriteerinä. Viidesosa seuroista ilmoitti puolestaan ottavansa lähes kaikki halukkaat seuran jäseniksi. (Svensberg ja Vikberg 2007b, 10).

Jäseneksi pääsy on sitä helpompaa, mitä pohjoisemmaksi mennään. Etelä-Suomessa seurat pitävät jäsenyyskynnyksen korkealla ja jäsenmäärän alhaisena. Yhtenä syynä on metsästyksmaiden rajallisuus. Etelä-Suomessa metsästyksmaita on asutuksen ja muun käytön takia muuta maata vähemmän. Hirvenmetsästyksseurojen käytössä oleva metsästykspinta-ala on koko Suomessa keskimäärin 5600 hehtaaria. Lapissa se on runsaat 15000 hehtaaria, ja Uudellamaalla noin 2400 hehtaaria seuraa kohden. Lapin suureen lukuun vaikuttaa tosin se, että Pohjois-Suomen valtionmailla samat metsästyksalueet ovat useiden seurojen käytössä. (Koskela ja Nyberg 2002, 68).

Metsästykskortin haltijoista noin 70 prosenttia käy metsällä vuosittain (Toivonen 2009, 8). Mieluiten metsästetään pienriistaa, kuten jäniksiä, sekä metsäkana- ja vesilintuja. Pienriistan metsästyksen suosio johtunee ainakin osittain sen itsenäisestä luonteesta. Metsälle voi lähteä silloin, kun se itselle parhaiten sopii. Hirvenmetsästyks on puolestaan metsästyksseuran näkyvimpiä toimintamuotoja. Hirvenmetsästäjiä on noin 100 000 eli kolmannes kaikista metsästäjistä. 2000-luvun alkuvuosina, kun hirvikanta oli korkeimmillaan (talvikannaksi arvioitiin yli 100 000 yksilöä), lähes puolet metsästäjistä osallistui hirvenmetsästykseseen (Petäjäistö ym. 2005). Hirvenmetsästyksellä on riistasaaliin lisäksi taloudellista merkitystä myös taimikkotuhojen ja tieliikenneonnettomuuksien ehkäisyssä (Petäjäistö 2002; Petäjäistö ym. 2004). Yli puolet hirvenmetsästyksseuroista toimii nykyisin harvaan asutulla maaseudulla Itä- ja Pohjois-Suomessa. Ydinmaaseudulla seuroista toimii viidennes, ja loput kaupunkien läheisellä maaseudulla (Selby ym. 2005, 69-71).

Hirviseuroiden keskimääräinen koko on parikymmentä metsästäjää. Metsästykspäiviä kertyy syksyisin seuruetta kohden keskimäärin kaksitoista. Metsästykseseen käytetty aika ei ole vuosikymmenten mittaan juuri muuttunut. Hirvenmetsästyksen vaatima aika onkin kiinnostuksen puutteen lisäksi tärkein syy siihen, ettei hirvimetsälle ole nykyisin kovin suurta halukkautta. Hirvenmetsästäjien suurin yksittäinen ryhmä on paikalliset maanomistajat. Naisia ei hirvenmetsästyksessä juuri näy. (Koskela ja Nyberg 2002, Selby ym. 2005).

Maanomistuksen ja asuinpaikan perusteella Ashley Selby ja hänen tutkijaryhmänsä on luokitellut hirvenmetsästyksseurat jäsenistöltään neljään luokkaan. Seuroista puolessa jäsenistö koostuu pääasiallisesti maanomistajista. Noin neljännes seuroista

on heterogeenisiä. Niissä on sekä paikallisia maanomistajia ja heidän sukulaisiaan, mutta myös muualla asuvia maanomistajia ja paikallisia asukkaita ilman maanomistusta. Viidesosassa seuroista jäsenistö koostuu pääasiassa maata omistamattomista paikkakuntalaisista. Seitsemän prosenttia on rakenteeltaan 'ulkopuolisia' seuroja. Niiden jäsenistö ei koostu maanomistajista tai paikallisista asukkaista, vaan on esimerkiksi saman työpaikan tai tuttavapiirin jäsenistä muodostuneita kokoonpanoja. Länsi-Suomen ydinmaaseudulla toimivista seuroista noin 60 prosenttia on maanomistajakeskeisiä. 'Ulkopuolisia' seuroja toimii erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen valtionmailla. (Selby ym. 2005, 72-73).

Hirvi on noussut esille myös metsästyspoliittisessa keskustelussa (Härkönen ja Hiedanpää 2007). Yhtenä syynä tähän on huoli hirvenmetsästyksen tulevaisuudesta. Maaseudun väestön väheneminen ja ikääntyminen, sekä maatalouden ja metsänomistajuuden muutokset ennakoivat metsästysseurojen toiminnan vähenemistä. Hirvikannan säätely on toistaiseksi ollut täysin metsästysseurojen työn varassa. Metsästysseuratutkimuksissa onkin paneuduttu hirvenmetsästyksen tulevaisuutta koskeviin kysymyksiin. (Selby ym. 2005; Selby ym. 2008; Aarnio ym. 2010).

Erityisenä ongelmana Selby ja hänen tutkijaryhmänsä ovat pitäneet sitä, että asenteet metsästysseurojen uudistamista kohtaan ovat varautuneet. Tämä koskee erityisesti maanomistajapohjaisia seuroja. Esimerkiksi metsästyksen kaupallistamiseen niissä suhtaudutaan kielteisesti. Maanomistajat ovat ylipäätään metsästysseuroissa erityisasemassa. He ovat metsästysoikeutensa takia sekä etuoikeutettuja että vallanhaltijoita. Osansa tästä etuoikeudesta saavat ne, jotka pääsevät maanomistajien kautta seuran jäseneksi. Valtaa metsästysseurassa voidaan käyttää päättämällä esimerkiksi tavallisesta tiukemmista jäsenyysehdoista. Etuoikeuksista halutaan yleensä aina pitää kiinni, ja siksi metsästysseurojen toiminnan uudistaminen puuttumalla vaikkapa maanomistajuuden ja metsästysoikeuden kytkentään on vaikeaa. Uudistamiseen olisi kuitenkin tutkijoiden mukaan pakottava tarve, sillä metsästysseurojen jäsenistön ikääntyminen ja todennäköinen väheneminen uhkaa varsinkin hirvenmetsästyksen jatkuvuutta. (Selby ym. 2005; Selby ym. 2008; Aarnio ym. 2010).

4. ISOKYLÄN METSÄSTYSSEURA TUTKIMUSKOHTENA

Maaseutua käsittelevistä tutkimuksista ja selonteista vyöryy maaseutua painavia ongelmia: väki vähenee, palvelut katoavat, työpaikkoja ei synny, ja niin edelleen. Tämä näkyy myös kylätutkimusten tuloksissa, jotka antavat paikoin ankean kuvan maaseudun tulevaisuudesta – kylät toiminnallisina yhteisöinä ovat häviämässä, ja jäljellä oleva yhteisöllisyys kytkeytyy kylien menneisyyteen. Kuva maaseudusta ei ole toki näin yksipuolinen. Saadakseni uudenlaista näkemystä maaseudun yhteisöllisyyteen tartun vielä elossa olevaan toimintaan, metsästysseuraan. Tässä luvussa perustelen, miksi valitsin juuri Vetelin Isokylän metsästysseuran tutkimuskohteekseni. Selvitän miten hankin tutkimusaineistoni, ja miten olen sitä käyttänyt. Kuvaan myös kenttätöiden vaiheita, ja pohdin tutkimustyöhöni liittyviä ongelmia.

4.1. Tutkimuskohteen valinta

Yhteisöllisyys-teeman yhdistäminen Isokylän metsästysseuraan lähti alun perin siitä, että halusin tutkia sosiologian klassista yhteisö-käsitettä minulle tutussa ympäristössä. Olen syntyjäni isokyläläinen, ja asun kylässä edelleen kausiluonteisesti. Katson, että paikkakuntalaisena minulla on metsästysseurasta ja kylästä omakohtaista tietoa, jota voin hyödyntää tutkimuksessa. Isäni toimi pitkään metsästysseuran puheenjohtajana ja aktiivisena hirvenmetsästäjänä, joten metsästysasiat tulivat tutuiksi jo lapsena kylän miesten kokoontuessa aika ajoin kotiimme. Metsästysseura kiinnosti myös siksi, että sillä on pitkät perinteet kyläseurana. Eri puheenvuoroissa ja tutkimuksissa metsästysseurojen on sanottu olevan viimeisiä kyläyhteisöjä yhdistäviä toimintoja maaseudulla (Laitinen ja Pohjola 2001, 107-108; Bisi 2007, 47-49). Halusin perehtyä tarkemmin tähän kysymykseen.

Riistantutkimuksessa virinnyt yhteiskuntatieteellinen metsästysseuratutkimus on kohdistunut seuratoiminnan jatkuvuuteen jäsenistön ikääntymisen ja maaseudun rakenteellisten muutosten tuomissa paineissa (Selby ym. 2005; Selby ym. 2008; Aarnio ym. 2010). Oma pyrkimykseni on pohtia tätä jatkuvuutta yhteisöllisyyden

kautta. Koska kiinnostuksen kohteeni on yhteisöllisyys, jää metsästys harrastuksena tai metsästysseura organisaationa vähemmälle huomiolle. Pertti Rannikon tutkimuksia Rannikko 2007, 2008) lukuun ottamatta metsästysseuroista ei ole tehty Suomessa sosiologista tutkimusta. Pohjoismaisesta tutkimuksesta lähimpänä omaa työtäni on Ann-Kristin Ekmanin keskiruotsalaisesta Alftan paikkakunnasta ja sen metsästysseurasta tekemä tutkimus (Ekman 1991). Myös Norjassa on tutkittu metsästysseuroja, ja erityisesti niiden hirvenmetsästyskulttuuria (Brottveit ja Aagedal 1999).

Metsästysseura on yhdistyksenä erikoislaatuinen. Se toimii täysin vapaaehtoisuuden pohjalta. Sen tekemät riistalaskennat ja vuotuiset hirvijahdit ovat työmäärältään merkittäviä, ja ainakin toistaiseksi korvaamattomia niin riistan tutkimukselle kuin hirvikantojen säätelylle. Metsästäjät voivat vaikuttaa asioihinsa riistanhoitoyhdistysten kautta, ja metsästysseurat kattojärjestöjensä, kuten Metsästäjäliiton kautta. Riistakeskus vuorostaan säätelee ja valvoo lainsäädännön ja muun ohjeistuksen avulla metsästysseurojen toimintaa. Metsästysseurassa metsästys limittyy yksilöllisenä ja yhteisöllisenä harrastuksena seuran yhteiskunnalliseen rooliin riistatalouden toimijana.

Metsästysseuratutkimuksessa myös maaomistuskysymykset nousevat esiin. Tämä johtuu luonnollisesti siitä, että metsästysoikeus on osa maanomistusoikeutta. Osaksi tämän takia tutkimukseni laajeni käsittämään myös kylän maanomistusolet. Isokylän metsästysseura on ollut kiinteästi sidoksissa kyläläisiin ja kylän vaiheisiin, joten kylän perusteellisempi käsittely on siksikin välttämätöntä. Tutkimukseni sivuaa siten myös kylätutkimuksen traditiota. Samalla se on tapaustutkimus ydinmaaseudulla toimivasta metsästysseurasta. Pertti Rannikko on tutkinut metsien uusia käyttötapoja ja metsästysseurojen muuttumista Itä-Suomen valtionmailla (Raitio ja Rannikko 2006; Rannikko 2008). Työni yksityismaanomistuksen alueella toimivasta länsisuomalaisesta seurasta tuo aiheeseen toisenlaisen näkökulman.

Isokylän metsästysseuran valinta tutkimuskohteeksi tuntui aluksi helpolta. Tutkimuksen edetessä olen joutunut miettimään, mitä tutkimuskohteen tekeminen näkyväksi merkitsee. Kirjoitan seurasta sen oikealla nimellä, ja sijoitan sen täsmälliseen paikkaan kartalle. Tutkimukseni perusteella lukijat muodostavat

käsityksensä seurasta ja siinä toimivista metsästäjistä, sekä ylipäätään kylästä. Kuvaukseni Isokylän metsästysseurasta on merkityksellinen seuran itsensä kannalta. Se, millä tavoin kuvaan metsästysseuran toimintaa, voi vaikuttaa paikallisen väestön asennoitumiseen seuraa kohtaan. Asenteet vaikuttavat esimerkiksi siihen, vuokraavatko alueen maanomistajat jatkossakin metsästysmaitaan seuralle. Seuran saama julkisuuskuva voi innoittaa tai vieroittaa metsästysseuran jäsenyyttä harkitsevia. Isokylän metsästysseuran suhteet maanomistajiin ja kyläläisiin ovat muotoutuneet pitkän ajan kuluessa. Vaikuttaako tekemäni tutkimus näihin suhteisiin jatkossa, ja jos vaikuttaa, niin millä tavalla?

Isokylän metsästysseura on osa kylää, mutta se on myös osa laajempaa metsästyspoliittista ympäristöä. Metsästys on nyky-yhteiskunnassa yhtenä keskustelunaiheena, kun pohditaan ihmisen ja eläimen välistä suhdetta. Ihmiset reagoivat valppaasti eläimiin kohdistuviin väärinkäytöksiin. Metsästyksen oikeutus asetetaan herkästi kyseenalaiseksi, mikäli metsästäjät antavat siihen aiheita. Metsästäjien lisäksi metsästyspoliittisella kentällä on lukuisia joukko muita toimijoita. Poliittiset päättäjät, maanomistajat, metsätalouden toimijat ja luonnonsuojelijat ovat ryhmiä, joilla on vaikutusvaltaa metsästäystä koskeviin asioihin. Metsästäjät ovat lähes poikkeuksetta näissä keskusteluissa altavastajan asemassa. (Ilvesviita 2001, 358).

Metsästyksestä tehtävät päätökset vaikuttavat konkreettisesti metsästysseurojen toimintaan. Koskevat päätökset sitten suurpetojen suojelua, aseenkantolupia tai metsästysoikeutta luonnonsuojelualueilla, ne lisäävät tai rajoittavat metsästysseurojen toimintamahdollisuuksia. Päätöksentekoprosesseihin vaikuttaa olennaisesti, miten metsästysseurojen katsotaan toimivan. Onko niiden toiminta yleisten moraalikäsitteiden mukaista, vai löytyykö toiminnasta arveluttavia piirteitä? Vaikka tutkimukseni on vain yksi tulkinta yhden metsästysseuran toiminnasta, sen perusteella voidaan tehdä maaseudun metsästysseuroja koskevia yleistyksiä niin hyvässä kuin pahassa.

4.2. Tutkimusaineisto ja etnografinen tutkimusote

Tutkimusaineistoni olen kerännyt kolmesta lähteestä. Yhtenä ovat kirjalliset dokumentit metsästysseurasta ja kylästä. Toisena ovat tekemäni haastattelut.

Kolmantena on osallistumiseni metsästysseuran toimintaan, eli kenttätyössä tekemäni havainnot. Tutkielmani on etnografinen tutkimus, jossa haastatteluilla ja havainnoinnilla on keskeinen osuus. Tiedonhankinnan menetelmien kesken on todettu eroja siinä, miten ne soveltuvat erilaisen tiedon hankkimiseen. Yksittäisistä tapauksista ja tapahtumakuluista voi saada paremmin selkoa osallistuvalla havainnoinnilla kuin haastatteleamalla yksittäisiä henkilöitä. Osallistuva havainnointi antaa enemmän tietoa myös silloin, kun selvitetään asioita, joita tutkittavat eivät syystä tai toisesta ilmaise sanallisesti. Haastattelut soveltuvat puolestaan jo vakiintuneiden arvojen ja normien selvitykseen. (Eskola 1967, 132-133).

Koska tutkielmani teema on yhteisöllisyys, ei vastausten hakeminen suoraan tutkittavilta ollut kelvollinen menetelmä. Oli mentävä mukaan metsästysseuran toimintaan. Haastattelujen avulla sain toisaalta tietoa metsästysseuran menneistä tapahtumista ja jäsenten omasta metsästyshistoriasta. Haastatteluissa saatoin myös tarkentaa epäselviksi jääneitä asioita. Kenttätyön aikana perehdyin metsästysseuraa ja kylää koskeviin kirjallisiin dokumentteihin. Ne auttoivat hahmottamaan metsästysseuran toiminnan kokonaisuutta, ja antoivat vihjeitä siitä, mitkä olisivat tutkimuksen kannalta kiinnostavia kysymyksiä.

Etnografiaa on kritisoitu viime vuosikymmeninä varsinkin postmodernin koulukunnan suunnasta. Kritiikki on kohdistunut niin tutkimusmenetelmien käyttöön kuin analyysin ja tulosten luotettavuuteen. Perinteisen etnografian luottamusta omakohtaisiin kokemuksiin ja spontaaneihin tulkintoihin ei ole pidetty riittävänä. Laadulliseen tutkimukseen on vaadittu analyysiprosessien tarkempia kuvauksia ja tulkintojen läpinäkyvyyttä. (Vaaranen 2002, 17-18). Uuteen etnografiaan onkin tullut aiempaa vahvemmin näkyviin tutkijan oma osuus tutkimusmenetelmien käyttäjänä ja tulkintojen tuottajana (esim. Ojanen 2008, Rannikko 2009). Aineistonkeruun ja analyysin vaiheet dokumentoidaan mahdollisimman tarkasti tutkimuksen reliabiliteetin varmentamiseksi. Silti uudessakin etnografiassa luotetaan edelleen myös 'hyvien kertomusten' voimaan (Vaaranen 2002).

Tutkielmassani käytän etnografialle tyypillisesti erilaisia ja eri tilanteissa kerättyjä aineistoja (ks. Käyhkö 2006, 33-42). Kirjalliset dokumentit ovat jo olemassa olevaa aineistoa, kun taas haastattelujen ja havainnoinnin avulla saatu aineisto on uutta.

Mikään aineistotyypeistä ei ole kuitenkaan siinä mielessä valmista, ettenkö tutkijana ole osallistunut niiden tuottamiseen. Kirjallisten dokumenttien kohdalla päätin, mitkä lopulta otan aineistoksi, ja mikä on lukutapani. Kentälle mennessäni olin valinnut näkökulman, josta tulisin katsomaan tutkittaviani. Kentällä olin joissakin tilanteissa ulkopuolinen tarkkailija, ja joissakin taas tiiviisti mukana toiminnassa. Minulle tarjoutui siten erilaisia mahdollisuuksia saada tietoa. Myös haastatteluissa aineisto muodostui lopulta molempien yhteisenä työnä.

Vaikka eri lähteistä kootut aineistot ovat erityyppisiä, käytän niitä saadakseni kokonaiskuvan Isokylästä ja sen metsästysseurasta. Aineistoja yhdistämällä luon kuvauksen ennen kaikkea siitä, miten näen ja ymmärrän yhteisöllisyyden Isokylän metsästysseuran toiminnassa. Aineistojen vertailu tuo esiin asioita, jotka muutoin voisivat jäädä huomiotta. Koska aineistot ovat erilaisia, niistä voi saada esiin keskenään ristiriitaisia tulkintoja. Erot saavat pohtimaan ristiriitaisuuksien syitä ja tapahtumien oikeaa tulkintaa. Toisaalta eri aineistot myös tukevat ja täydentävät toisiaan. Niiden rinnakkainen käyttö lisää johtopäätösten luotettavuutta. (ks. Brannen 2005, Mason 2006) Kaikki aineistot kertovat kuitenkin siitä metsästysseuran maailmasta, josta olen kiinnostunut.

Isokylää koskevan kirjallisen aineiston olen kerännyt Räyriingin kylää, Veteliä ja Keski-Pohjanmaata käsittelevistä tutkimuksista ja historiikkeista. Lisäksi olen hyödyntänyt tilastoja, opinnäytetöitä ja sanomalehtiartikkeleita. Koska Isokylä ei ole maarekisterikylä, siitä ei ole saatavissa erillisiä tilastoja tai tiedostoja. Tämän johdosta käyttämäni aineisto on osin puutteellinen. Isokylän väestörakenteen kuvauksessa en ole käyttänyt virallisia väestörekisteritietoja. Tekemäni kartoitus perustuu luetteloon, jonka kokosin kahden kyläläisen avustuksella. Luetteloon keräsin saatavilla olevat talokohtaiset perustiedot. Niitä ovat kotitalouden asukasluku, perhesuhteet, syntymäajat, ammatit ja työpaikat. Taustamateriaalina käytin Keski-Pohjanmaa-kirjaa (Botnia-Foto 2007), jossa kunkin paikkakunnan talokuvaukset ovat osin asukkaiden itsensä kirjoittamia tai sanelemia. Koska kyse on alle 300 hengen kylästä, tällainen toimintatapa oli mahdollinen.

Metsästysseuraa koskevat kirjallisen aineiston sain käyttööni metsästysseuran puheenjohtajalta. Keskeisiä dokumentteja ovat metsästysseuran pöytäkirjat vuosilta

1949-2007 ja seuran tekemät vuokrasopimukset samalta ajanjaksolta. Seuran arkistossa on säilynyt myös perustamisajankohdan kirjeenvaihto. Muu arkistomateriaali koostuu seuran jäsenluetteloista, toimintasuunnitelmista ja –kertomuksista, sekä muutamasta seuran hankkeisiin liittyvästä dokumentista. Viimeksi mainittu arkistomateriaali on puutteellisin. Seuran jäsenluetteloita, sekä toimintasuunnitelmia ja –kertomuksia on vain muutamia viime vuosikymmeniltä. Seuran nykyinen jäsenluettelo ja pari sitä edeltävää ovat ajantasaisia. Kaikki seuran tekemät vuokrasopimukset on arkistoitu, joten ne läpikäymällä sain kokonaiskuvan siitä, miten seuran yhteistyö kylän maanomistajien kanssa on toiminut sukupolvesta toiseen.

Metsästysseuran pöytäkirjat osoittautuivat kiinnostavaksi, joskin puutteelliseksi aineistoksi. Niitä lukemalla sain yleiskuvan seuran toiminnasta koko sen olemassa olon ajalta. Tietoja löytyy kokousten osallistujamääristä, asialistoista, jäsenyyshakemuksista ja tehdyistä päätöksistä. Pöytäkirjat ovat tasoltaan vaihtelevia. Osa kokousselosteista on suppeita ja sisällöltään epäselviä, kun taas osa on täsmällisiä koosteita kokousten kulusta. Koska kyse on virallisista pöytäkirjoista, niiden merkinnät rajoittuvat yleensäkin vain tehtyihin päätöksiin. Pöytäkirjat eivät paljasta, millaisia keskusteluja kokouksissa käydään, ja miten päätöksiin päädytään. Metsästysseurassa tapahtuu myös paljon sellaista, mikä jää pöytäkirjojen ulkopuolelle. Tämän totesin viimeistään siinä vaiheessa, kun selvitin yhtä jäsenen erottamiseen johtanutta tapausta. Seurassa tapaus on tunnettu, mutta pöytäkirjoissa siitä ei ollut mainintaa. Puutteistaan huolimatta pöytäkirjoista sai kuitenkin käsityksen siitä, mitä seura on vuosikymmenten mittaan tehnyt.

Tutkimuksen alkuvaiheessa pidin haastatteluja ensisijaisena tiedonhankinnan menetelmänä. Varsin pian totesin tarvitsevani haastattelujen rinnalle myös kenttätöön. Haastattelut pysyivät silti tutkimussuunnitelmassani. Ne osoittautuivat haasteellisiksi. Tarkoitukseni oli valita haastateltavat siten, että he edustaisivat mahdollisimman hyvin jäsenistöä niin asuinpaikaltaan, iältään kuin metsästysharrastukseltaan. Tämä ei toteutunut. Haastateltaviksi valikoitui lopulta seitsemän kylässä asuvaa henkilöä. Heistä viisi on hirvenmetsästäjiä, jos kohta he metsästävät muutakin riistaa. Iältään haastatellut ovat 38 ja 80 ikävuoden väliltä. Yksi on nainen. Haastateltujen joukossa on myös metsästysseuran puheenjohtaja. Hänen kanssaan keskustelin varsinaisen

haastattelun lisäksi epävirallisesti pariin kertaan, ja sain häneltä tietoja myös sähköpostitse. Lisäksi haastattelin Vetelin riistanhoitoyhdistyksen entistä toiminnanohjaajaa ja puhelimitse Metsästäjiliiton toiminnanjohtajaa. Haastattelut tein osittain vasta varsinaisen kenttätöiden jälkeen.

Haastatellut henkilöt eivät edusta metsästysseuran koko jäsenkuntaa, vaan otos painottuu kylässä asuviin ja hirvenmetsästystä harrastaviin. Toisaalta keskustelin kenttätöiden aikana myös muualla asuvien metsästysseuran jäsenten kanssa, mikä hieman tasapainottaa otoksen vinoumaa. Haastateltavien valintaan vaikutti helppo saavutettavuus. Tunsin heidät kyläläisinä, joskaan en ketään henkilökohtaisesti sen syvemmin. Tavatessani metsästysseuran jäseniä seuran kokouksissa ja muualla, kysyin heiltä suostumusta haastatteluun. Yksi nuori mies kieltäytyi. Hän ei kieltäytymistään halunnut perustella, enkä halunnut häntä sen kummemmin painostaa. Muut pyytämäni henkilöt suostuivat. Sovin haastatteluajat joustavasti kunkin aikataulujen mukaan. Haastattelut tein haastateltavien kotona. Neljässä haastattelutilanteessa joku perheenjäsen oli ajoittain läsnä. Haastattelut kestivät yhdestä kahteen tuntiin, ja parissa tapauksessa keskustelua riitti lähemmäs kolme tuntia. Haastatteluista nauhoitin neljä. Nauhat kuuntelin kahteen kertaan, ja tein niistä muistiinpanot. Muut kolme haastattelua tein ilman nauhuria, ja kirjoitin muistiinpanot jälkeenpäin. Etukäteen olin tehnyt haastattelurungon, jonka mukaan yritin toimia. Aihepiirit rönsyilivät haastattelun aikana moneen suuntaan - kuten metsästyskoiiriin - mutta pyrin pitäytymään metsästysaiheessa.

Haastattelutilanteet osoittautuivat alkujännityksen jälkeen innostaviksi kohtaamisiksi. Haastateltavat vaikuttivat tyytyväisiltä saadessaan puhua itselleen tärkeästä aiheesta. Olin perehtynyt metsästysseuran asioihin, ja mielessäni oli joukko kysymyksiä, joihin pyrin saamaan vastauksia. Pitkään minusta tuntui kuitenkin, että haroin jotain sellaista, jota en tulisi esille saamaan. Sain tietää metsästysseuran toiminnasta ja haastateltavien omasta metsästyshistoriasta. Haastateltavat kertoivat jännittävästä, hauskoista ja joskus ikävistä kokemuksistaan. Vähitellen tutkimuksenteon idea alkoi selkiintyä. Halutessani tietää jonkin yhteisön toimintatavoista, vastauksia ei ole valmiina. Tutkielmani kysymykset yhteisöllisyydestä eivät ole suoraan edes asetettavissa haastattelukysymyksiksi, saati vastauksiksi. Molemminpuolinen tottumattomuus haastattelutilanteisiin hidasti minua ajoittain reagoimasta sellaisiin

keskustelunkohtiin, joista kokeneempi tutkija olisi saanut enemmän irti. (ks. Ruusuvuori ja Tiittula 2005). Vasta ryhtyessäni yhdistämään haastatteluaineistoa kenttätöissä saamiini kokemuksiin, metsästysseuran toiminta alkoi hahmottua ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi. Kirjoittaessani olen sitten tulkinnut haastateltujen tietoja, kokemuksia ja merkityksenantoja ilmauksina metsästysseuran yhteisöllisistä ominaisuuksista. Koska haastattelulausumat ovat jo itsessään tulkintoja - todellisuuden esittämistä tietynlaisena - omat tulkintani niistä ovat vuorostaan tulkintojen tulkintoja (ks. Käyhkö 2005, 33-42). Kirjoittamisprosessin aikana jouduin miettimään niin haastateltujen kuin muiden tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden anonymiteettiä. Koska kirjoitan kylästä ja metsästysseurasta niiden oikeilla nimillä, on mahdollista, että joku kyläläisistä tai metsästysseuran jäsenistä on tunnistettavissa. Anonymiteetin takia olen listannut haastatellut metsästysseuran jäsenet vain kirjainlyhenteillä.

4.3. Kenttätöön vaiheet

Edellä tarkastelin erikseen kirjallisen ja kerrotun aineiston osuutta tutkimuksessani. Molemmat kuuluvat etnografisen tutkimuksen tiedonhankintaan. Tässä luvussa käyn läpi kenttätöön vaiheet, ja pohdin tutkijan rooliani kentällä.

Etnografian ensiaskeleet sujuivat kepeästi. Tunsin entuudestaan useita metsästysseuran jäseniä. Ensimmäinen kontaktini seuraan oli vuoden 2006 lopulla käyty puhelinkeskustelu seuran puheenjohtajan kanssa. Puheenjohtaja toimi sittemmin yhtenä informanttina. Martti Grönfors tosin varoittaa käyttämästä yhteisön johtohenkilöä avaininformanttina. Hänen mukaansa yhteisön johdossa oleva voi avata joitakin ovia yhteisön sisälle, mutta toiset ovet voivat sulkeutua kokonaan (Grönfors 1982, 76-77). Puheenjohtajalta sain kuitenkin tietoa muun muassa vuokrasopimuksista ja muista seuran käytännöistä. Kevään 2007 ensimmäisessä metsästysseuran kokouksessa esittäydyin ensimmäisen kerran paikalla olleille jäsenille.

Vuoden 2007 aikana osallistuin kahteen metsästysseuran kokoukseen (yleinen kokous 19.2. 2007 ja kesäkokous 19.8. 2007), ja olin mukana riistanlaskennassa (11.8.

2007). Lisäksi olin hirvenmetsästäjien kokouksessa (9.9. 2007), ja osallistuin kahtena ensimmäisenä päivänä hirvijahtin (29.9.-30.9. 2007). Metsästysseuran talkoisiin, kuten metsästysmajan kunnostukseen ja polttopuiden tekoon, en osallistunut. En käynyt myöskään yksittäisillä metsästysretkillä pienriistan tai linnuston pyynnissä. Hirvenmetsästyskauden päätteeksi järjestettyihin peijaisiin osallistuin yhtenä avustajana (24.11.-25.11.2007). Vuonna 2007 aloitin myös haastattelut, joita jatkoin vuonna 2008. Niiden lisäksi kävin joukon epävirallisia keskusteluja seuran jäsenten ja kyläläisten kanssa. Kenttätyöt kestivät 2006 lopusta vuoden 2007 loppuun. Sinä aikana kirjoitin tutkimuspäiväkirjaa. Osan tutkimusajasta asuin kylässä. Vuonna 2008 tutkielman kirjoitustyö keskeytyi, ja vasta vuoden 2011 lopulla saatoin jatkaa tutkielman loppuun viemistä.

Kentälle meno vuonna 2007 sujui ongelmitta. Pääsyä yksittäisiin tapahtumiin helpotti, että olin monelle jäsenelle tuttu kyläläisenä. Riistanlaskentaan osallistumista edesauttoi, että laskentoihin on ylipäättään vähän tulijoita, ja biologin koulutuksestani oli siinä hyötyä. Kutsu peijaisiin tuli kerrottuani kaikille asiasta vähänkin kiinnostuneille tekeillä olevasta työstäni. Peijaisten lähestyessä martoissa toimiva sukulaisnainen pyysi minut sinne töihin. Eniten aprikoin hirvenmetsästyksen pääsyä, sillä oletin siinä olevan kriteerejä, joita en täyttäisi. Esteitä ei kuitenkaan ollut.

Kyläläisyyteni osoittautui tutkimuksen teossa ristiriitaiseksi asiaksi. Se antoi mahdollisuuden lähestyä metsästysseuran jäseniä luontevasti. Maanviljelijäperheestä tulevana ja isäni metsästysseurataustan huomioiden minun odotettiin tietävän ja ymmärtävän maaseudun asioita ja metsästyksiä. Se puolestaan merkitsi pohdintaa nykyisestä paikastani siinä kulttuurisessa ympäristössä, jossa olin aikanani kasvanut (vrt. Pini 2004; Neal ja Walters 2006). Kyläläisenä kykenin poimimaan lyhyistäkin lausumista puhujan tarkoittaman ajatuksen, koska tunsin asioiden taustoja jo valmiiksi. Tämä oli myös sudenkuoppa – vaarana oli liian nopeasti vedetyt johtopäätökset omien ennakkokäsitysten pohjalta. Minun oletettiin joskus myös tietävän asioita, joita en todellisuudessa tiennytkään. Koska tunsin osan kylän asukkaista ja seuran jäsenistä, ja olin osaan heistä myös sukulaisuussuhteessa, minulle ei välttämättä haluttu kertoa arkaluonteisia tai riidanalaisia asioita. Kysyessäni jotakin, johon ei haluttu antaa suoraa vastausta, asia saatettiin kiertää toteamalla, että ”...kyllähän sinä ne tunnet...”,

tai pitkän hiljaisuuden jälkeen lausutulla ”...en minä nyt oikein tierä...”. Kyläläisyyteni toi siis samanaikaisesti sekä läheisyyttä että etäisyyttä tutkittaviini.

Jos olin – ainakin osittain - sisällä kyläyhteisössä, niin metsästysseurassa jäin ulkopuoliseksi tarkkailijaksi. Tähän vaikutti sukupuoleni ja se, etten itse harrasta metsästäystä. Tutkimuksen kannalta kummastakin seikasta saattoi olla lopulta enemmän hyötyä kuin haittaa. Metsästysseuran jäsenten asennoituminen minuun ei-metsästäväenä naisena vaikutti siihen, miten kysymyksiini vastattiin, ja kuinka läsnäolooni kentällä ylipäättään suhtauduttiin. Kylä- ja perhetaustani johdosta oletan, että asenteeni metsästäystä kohtaan tulkittiin myönteiseksi. Minulta ei esimerkiksi kysytty kantaani metsästyksen oikeutuksesta. Mikäli lähtökohtani olisi tulkittu vihamieliseksi, olisi läsnäoloni koettu uhaksi yhteisölle. Tällöin myös metsästysseuran jäsenten varauksellisuus käytöksessä ja vastauksissa olisi ollut merkittävästi suurempaa. Nyt minuun suhtauduttiin pikemmin uteliaana turistina. Metsästäyksestä ja sitä sivuavista aiheista saatoin esittää maallikon ’tyhmiä’ kysymyksiä, joihin vastattiin asiallisesti.

Metsästysseura on miesten hallitsema toimintakenttä, ja siellä liikkuessani naissukupuoleni tuli aika ajoin esiin. Ei niinkään metsästysasioissa, sillä metsästystoimiin minut otettiin vastaan uutena tulokkaana. Sen sijaan muissa yhteyksissä sukupuoleni noteerattiin, milloin kokkapuheissa seuran poikamiehille, milloin häveliäisyytenä vitsien kerronnassa – kaikkea ei naisten kuullessa haluttu lausua ääneen. Läsnäoloni vaikutti miesten tapaan puhua ja toimia, ja siten myös havaintoihini. En voi olettaa, että kaikki mitä näin, on ’autenttista’. Tutkija vaikuttaa kenttätyössä tutkittaviin tavalla tai toisella, tahtomattaankin.

Kaiken kaikkiaan metsästysseuran toimintakulttuuri tuli minulle tutuksi vain osittain. Ehdin käydä kaikissa vuoden mittaan järjestetyissä kokouksissa. Osallistuessani hirvijahdin aloitukseen sain siitä varmasti enemmän tietoa kuin vain kuuntelemalla metsästäjien kertomuksia hirvijahdistä. Tutkimuksenteon aikana puhuttelin monia kyläläisiä aiheen tiimoilta. Kentälläoloaika jäi kuitenkin vähäiseksi. Hirviijahtiin olisi ollut syytä osallistua koko syksyn ajan, ja mieluusti useampana jahtikautena. Myös muihin kuin hirvenmetsästäjiin tutustuminen olisi tuonut merkittävää lisävalaistusta. Aineiston hankinnan saturaatiopistettä, jossa kaikkiin kysymyksiin on saatu riittävästi

vastauksia, ei vielä saavutettu (ks. Vaaranen 2007). Tulkintani metsästysseuran yhteisöllisyydestä saattaa siis perustua liiaksi aikaisempaan tietämykseeni kylästä ja sen paikallisesta metsästyskulttuurista (vrt. Ojanen 2008, 1-2). Tyydyn kuitenkin siihen, että – tällä kokemuksella, tällä näkemyksellä - etnografinen tutkielmani tarjoaa yhden näkökulman metsästysseuran maailmaan.

5. VETELIN ISOKYLÄ – TUTKIMUSKYLÄNI

Metsästysseuran toimintaan vaikuttavat maanomistusolot vaihtelevat eri puolilla Suomea. Pohjois- ja Itä-Suomen harvaan asutuilla seuduilla valtiolla ja yhtiöillä on suurina maanomistajina mahdollisuus päättää kenelle ja millä ehdoilla ne vuokraavat metsämaansa. Länsi-Suomen ydinmaaseudulla metsästysseurojen toimintaympäristö on toisenlainen, sillä maanomistus on valtaosin yksityisillä, ja myös metsästysseurat ovat maanomistajapainotteisia (Selby ym. 2005, 69-71). Yhden valtio/yhtiökumppanin sijaan metsästysseurat toimivat useiden kymmenien yksittäisten maanomistajien kanssa, joilla saattaa olla keskenään hyvinkin erilaisia näkemyksiä metsästysseurasta. Tässä luvussa selvitän Isokylän metsästysseuran toimintaympäristön ominaispiirteitä. Aluksi esittelen yleistietoja Vetelistä. Sen jälkeen kuvaan Isokylän asutushistoriaa ja muutamia piirteitä kylän luonnonoloista. Tarkastelun kohteena ovat myös nykyinen asutus, maatalouselinkeino ja kylän väestö. Lopuksi kuvaan kylän palvelutarjontaa ja yhteiskunnallista toimintaa.

5.1. Vetelin kunta

Isokylä sijaitsee Vetelin kunnassa Keski-Pohjanmaalla. Keski-Pohjanmaa on maa- ja metsätalousvaltainen maakunta, jossa on myös pieniä ja keskisuuria teollisuusyrityksiä. Maakunnan keskuksessa, Kokkolassa, on suurteollisuutta. Kaustisen seutukuntaan kuuluva Veteli on vajaan 3500 asukkaan maaseutumainen kunta (Kunnat.Net. 2010). Maaseutupolitiikan kolmijaossa maaseutu luokitellaan kaupunkien läheiseen maaseutuun, ydinmaaseutuun ja syrjäiseen maaseutuun (MYTR 1998, 18). Väestön toimeentulon ja muiden kehitysedellytysten suhteen kaupunkien läheisen maaseudun on todettu olevan hyvässä asemassa (Oksa 1994, 118; Viinikainen ja Puustinen 2000, 16). Ydinmaaseutu ja syrjäinen maaseutu ovat suhteellisen alhaisen elintason alueita. Syrjäisen maaseudun tilanne on ydinmaaseutua heikompi kiihtyvän väestökadon takia. (Telinkangas 2005, 13-14.)

Tilastoissa Veteli luokitellaan ydinmaaseutuun, jota luonnehtii maatalouden keskeisyys elinkeinona. Ydinmaaseudun elinkeinorakenne ei ole niin monipuolinen kuin kaupunkien läheisellä maaseudulla, mutta jalostus- ja palvelusektori ovat selvästi vahvempia kuin syrjäisellä maaseudulla (Telinkangas 2005, 14). Ydinmaaseutua uhkaavat kuitenkin ongelmat, joiden kanssa syrjäisellä maaseudulla on taisteltu jo pitkään: väestön väheneminen ja ikääntyminen. Muuttoliike ja palveluverkon rapistuminen ovat keskeisiä ongelmia. Vetelissä tämä näkyy väkiluvun kehityksessä parin viime vuosikymmenen aikana. 1970-luvun puolivälistä 1980-luvun loppuun väkiluku kasvoi, mutta 1990-luvulla väkiluku alkoi vähetä. Lasku on jatkunut näihin päiviin saakka. Väestöennusteen mukaan Vetelin väkiluku tulee laskemaan vuoteen 2040 mennessä noin 3000 asukkaaseen (Altika 2007 a).

Vetelin väestö vanhenee. Alle 15-vuotiaiden osuus kunnan väestöstä oli vuonna 2010 noin 16 prosenttia, ja 65 vuotta täyttäneiden 22 prosenttia. Eläkkeellä olevien osuus väestöstä on lähes 30 prosenttia. (Kuntaportaali 2011). Koska muuttoliike on naisvoittoista, miesten osuus kunnan väestöstä on hieman suurempi kuin naisten. Yli 65-vuotiaiden ikäluokkia lukuun ottamatta miehiä on lähes kaikissa ikäluokissa naisia enemmän. Erot eivät ole kuitenkaan suuria. (Altika 2007 b).

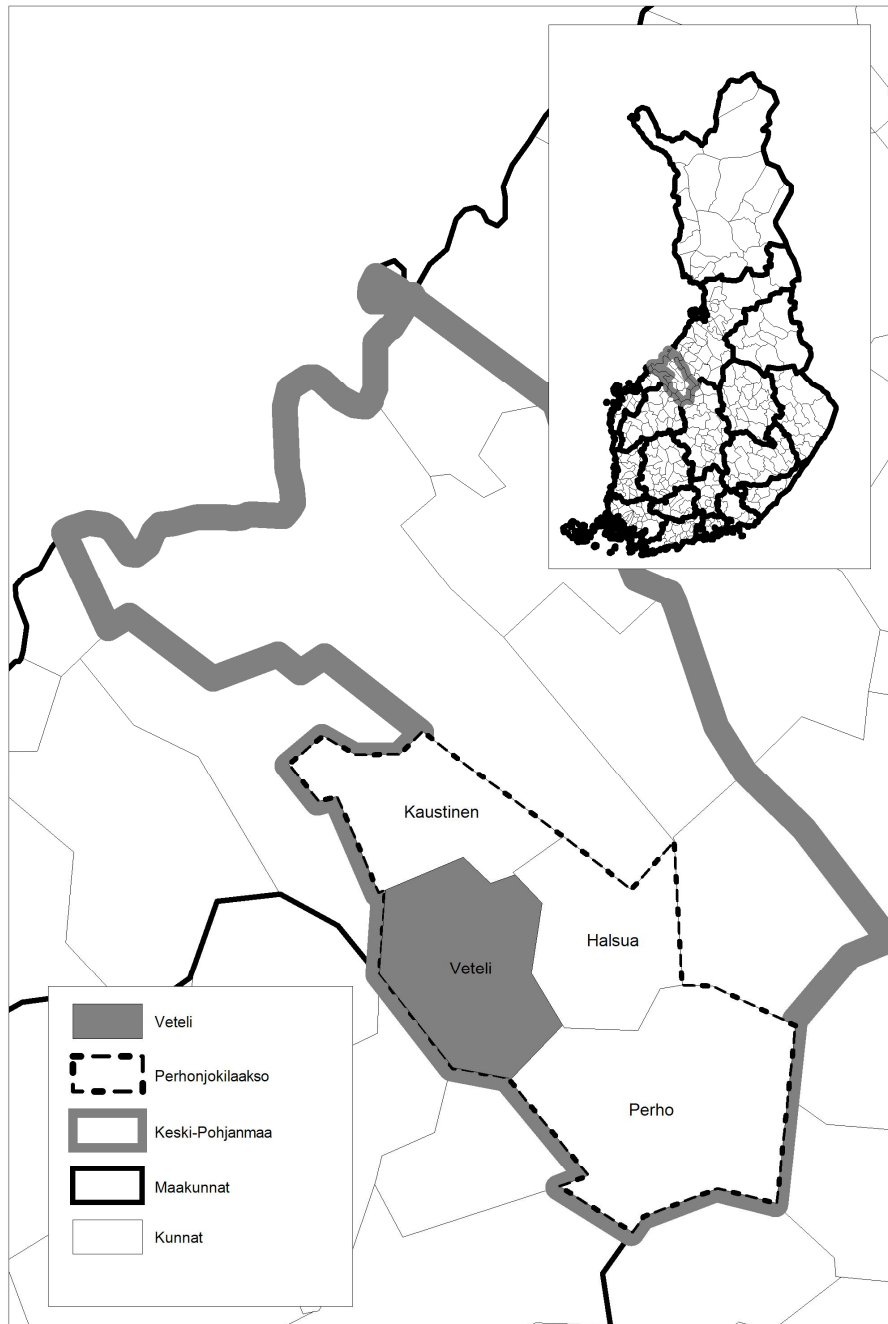
Vetelin elinkeinorakenne on palveluvoittoinen. Vuonna 2008 palveluiden osuus työpaikoista oli 52 prosenttia. Palveluiden suurta osuutta selittää valtion ja kunnan työpaikkojen sisältyminen palvelusektoriin. Jalostuksen osuus työpaikoista oli 22 prosenttia. Alkutuotannon osuus oli 26 prosenttia, mikä on valtakunnallista lukua (neljä prosenttia) huomattavasti korkeampi. (Kuntaportaali 2011). Maatalous on edelleen merkittävin yksittäinen elinkeino.

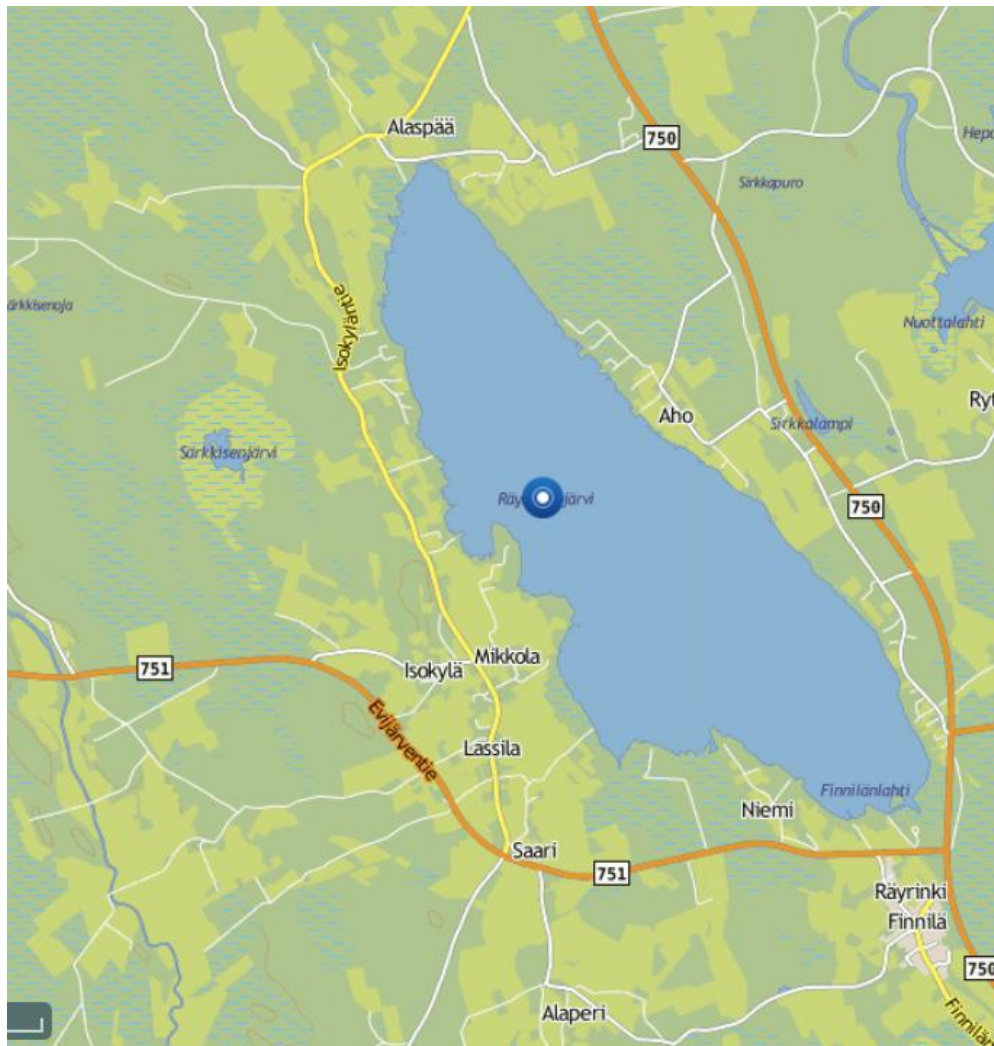
Vaikka maatilojen määrä on vähentynyt huomattavasti, maataloustuotannossa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Vuonna 1990 maatiloja oli 360, ja kymmentä vuotta myöhemmin 223. Samana ajanjaksona viljellyn peltoalan keskikoko kasvoi Vetelissä noin 14 hehtaarista vajaaseen 25 hehtaariin. (Matilda 2007a ja 2007b). Vuonna 2009 tilojen laskentatapa oli hieman erilainen. Nyt maatilayritysten määrä oli 142. Peltojen keskikoko oli kasvanut 25 hehtaarista vajaaseen 40 hehtaariin. Maatilojen metsäalat ovat keskimäärin 50 hehtaaria. (Matilda 2011).

Kunnan suurin teollisuusyritys, noin 50 henkilöä työllistänyt Outokummun (Outokumpu Steel Tubular Production) tuotantoyksikkö, lopetti toimintansa Vetelissä vuonna 2010. Valtaosa nykyisin toimivista yrityksistä on pienehköjä, vain muutamia henkilöitä työllistäviä yrityksiä. Vuonna 2009 työssä käyvän väestön osuus kunnan 18-75 vuotiaista oli vajaat 60 prosenttia. Työttömyysaste oli samana vuonna noin kymmenen prosenttia. (Kuntaportaali 2011). Huoltosuhde Vetelissä on 1,51. Se vastaa Keski-Pohjanmaan huoltosuhdetta, ja on koko maan huoltosuhdetta (1,34) hieman korkeampi. (Keski-Pohjanmaan tilastoja 2011).

Vetelissä on kuntakeskuksen lisäksi – laskutavasta riippuen – kahdeksan tai yhdeksän pienempää asutuskeskittymää, kylää. Isokylä sijaitsee kuntakeskuksesta noin 10 kilometrin päässä. Se on noin 250 asukkaan kylä Räyringinjärven länsipuolella. Lähimpään kaupunkiin, Kokkolaan, on matkaa 65 kilometriä. Hallinnollisesti Isokylä on osa Räyringin kylää, johon kuuluu useita asutusryhmittymiä. Suurimmat niistä ovat Finnilä, Isokylä ja Kalliojärvi. Räyringin asukasmäärä on noin 800. (Vetelin kunta 2007). Aiemmin Isokylä oli asemaltaan itsenäisempi, ja sillä oli oma koulupiirinsä. Väkiluvun vähetessä Isokylä on siirtynyt tiiviimmin osaksi Räyringiä. Räyringin Finnilä oli 60-luvun alkuun saakka kunnan itäosan eli niin sanotun Ylipään vahva keskustaajama. Finnilässä on edelleen keskeiset palvelut, kuten kauppa, pankki ja postipalvelut.

Koska Isokylä ei ole maarekisterikylä, se käsitellään tilastoissa ja muissa tietolähteissä osana Räyringin kylää. Tässä tutkimuksessa rajaan Isokylän alueeksi, joka ulottuu Räyringinjärven länsipuolella Alperista Alaspäähän. Se vastaa aikaisempaa Isokylän koulupiiriä. Isokylän uusjakotoimituksen asiakirjoissa Isokylä on rajattu tätä aluetta pienemmäksi siten, että Alaspään asutus on jätetty Isokylän ulkopuolelle. (Kaarlelan maanmittaustoimisto 1980). Tässä tutkimuksessa olen ottanut Isokylän alueeseen myös Hosionmaan, joka sijaitsee maantieteellisesti erillään muusta järveä kiertävästä asutuksesta. Tämän teen siksi, että Hosionmaassa asuvat ovat toimineet Isokylän metsästysseurassa, ja Hosionmaan metsät on pääosin vuokrattu seuralle.

Isokylän alue ulottuu tässä tutkimuksessa Räyriinjärven pohjoisosassa Alaspään asutukseen ja eteläosassa Alperin asutukseen saakka. Lännessä Isokylän rajana on tien 751 ja Porasenojen risteyskohta. Räyriinjärven eteläosassa Niemen asutus kuuluu jo varsinaiseen Räyrinkiin ja Niemen länsipuoli Isokylään.

5.2. Isokylän asutushistoria ja luonnonolot

Isokylän vanhimmat tilat ovat 1500-luvun alusta. Kylän ensimmäiset asukkaat olivat ruotsinkielisiä. Tämä näkyy edelleen eräissä talojen ja paikkojen nimissä. 1500- ja 1600-luvuilla tiloja oli vain muutama, ja elanto saatiin metsästä, kalastuksesta ja karjataloudesta. Peltoviljelyllä ei ollut vielä suurta merkitystä ravinnonlähteenä. 1600- ja 1700-luvuilla asutuksen kehittymistä häirtasivat kato- ja sotavuodet, joskin Räyrinki selviytyi niistä suhteellisen hyvin. (Virrankoski 1994, 20-24.)

1600-luvulta 1800-luvulle Pohjanmaan rannikon merkittäviä elinkeinoja olivat tervantuotanto ja laivanrakennusteollisuus. Sisämaassa hakattiin metsiä ja poltettiin tervaa rannikkokaupunkien ja viennin tarpeisiin. Kun rannikko vaurastui, se vaurastutti myös sisämaata. (Virrankoski 1997, 50-56, 95-109). Räyringin väkiluku alkoi kasvaa. Uusia tiloja perustettiin, mutta ennen kaikkea vanhoja kantatiloja jaettiin. 1800-luvun puoliväliin mennessä tilojen jako alkoi uhata jo kylän vaurautta. Uusista tiloista alkoi tulla liian pieniä. 1860-luvulla Räyringissä oli noin kuusikymmentä tilaa (Virrankoski 1994, 24). 1910-luvulle tultaessa Vetelissä oli kaikkiaan noin 250 tilaa (Junnila 1987, 89).

1800-luvun lopussa Pohjanmaan laivanrakennuksen ja tervatalouden taloudellinen merkitys oli jo hiipunut. Laajojen metsänhakkuiden seurauksena Pohjanmaalla ei ollut enää raaka-ainetta kehittyvän puunjalostusteollisuuden tarpeisiin. Heikentynyt työnsaanti yhdessä väestönkasvun kanssa johti tilanteeseen, jossa vaihtoehtoina oli uusien ansiomahdollisuuksien löytäminen tai poismuutto. 1800-1900 -lukujen vaihteessa Pohjanmaalta lähtikin runsaasti 'liikaväestöä' erityisesti Amerikkaan. (Katajamäki ja Kaikkonen 1991, 24-25.)

'Liikaväestönä' voitiin pitää niin talollisten jälkeläisiä, joille perinnönjaoissa ei riittänyt elinkelpoisia tilanosia, kuin kasvavaa tilattomien - torppareiden, mäkitupalaisten ja itsellisten - joukkoa. Vetelistä lähti Amerikkaan niin talollisia kuin tilattomia ja heidän jälkeläisiään. Talolliset palasivat tilattomia useammin takaisin kotiseudulleen. He saattoivat käyttää 'Amerikan rahojaan' tilojen ostoon tai viljelysten laajentamiseen. (Junnila 1987, 80-81). Amerikan-siirtolaisuus oli Vetelissä voimakasta 1870-luvulta 1930-luvulle saakka (Toivonen 1955, 177). Esimerkiksi vuonna 1881 voimaan tulleen Venäjän asevelvollisuuslain jälkeen Amerikkaan lähti muistitiedon mukaan ”jokainen, joka ennätti” (Junnila 1987, 82). Lähtijöitä riitti myös Isokylästä, sillä lähes jokaisella kylän kantasuvuista on Amerikan-sukuhaaransa (Pulkkinen 25.4. 2008).

Ansiomahdollisuuksien etsinnässä Keski-Pohjanmaalla tukeuduttiin pikemmin vanhaan kuin haettiin uusia keinoja. Maakunnassa ei tapahtunut Etelä-Pohjanmaan kaltaista voimakasta pienyrittäjyyden nousua. Täällä elannon turvaaminen perustui

ennen muuta maatalouden kehittymiseen. Luonnonolosuhteet ja maanomistusolot puolsivat erityisesti lypsykarjatalouden harjoittamista. (Virrankoski 1997, 209-218).

Aika ajoin tehdyt maanjaot ovat muuttaneet Pohjanmaan maanomistusoloja. 1700-luvulla tehdyn peltojen ja niittyjen isojaon merkitys jäi Pohjanmaalla vielä vähäiseksi, eikä se muuttanut kylien rakennetta. Sen sijaan 1800-luvun puolivälissä toimitettu metsien isojako muutti Pohjanmaan maanomistusoloja merkittävästi. Metsät jaettiin talollisten yksityisomistukseen ja kruunun (valtion) maiksi. Vetelissä metsien isojako vahvistettiin 1860-luvulla. (Junnila 1987, 33-38). Isojako heikensi tilattomien asemaa, sillä nämä eivät voineet enää vapaasti hyödyntää yhteismetsiä.

Tilattomien määrä kasvoi Vetelissäkin siten, että 1910-luvulle tultaessa heidän määränsä ylitti talollisten määrän (Junnila 1987, 39). Torpparien ja muiden tilattomien viljelymaat olivat pinta-alaltaan pieniä. He joutuivat usein hankkimaan lisätuloja tilapäisistä töistä. Torpparit olivat asemaltaan lähimpänä talollisia. Heillä saattoi olla talolliseen verrattava määrä peltoa. Torppien määrä kasvoi entisestään, kun Räyringistä siirtyi isojaon jälkeen runsaasti tilatonta väestöä torppareiksi Kokkolan alapitäjän talollisten maille. Tästä torpparialueesta kehittyi Kalliojärven kylä. (Virrankoski 1994, 24).

Talollisten ja tilattoman väestön suhteet eivät Vetelissä tai muissa Perhonjokilaakson kunnissa - Halsualla, Kaustisella tai Perhossa - muodostuneet niin vastakkaisiksi kuin Etelä- ja Lounais-Suomen torpparialueilla. Yhtenä syynä tähän voi pitää talollisten ja tilattomien samankaltaista taloudellista asemaa. Kartanokulttuuria ei Keski-Pohjanmaalle syntynyt juuri lainkaan (Virrankoski 1997, 244). Myös talollisten ja tilattomien keskinäiset sukulaisuussuhteet ehkäisivät vastakkainasettelun syntyä (Junnila 1987, 500).

Toiseen maailmansotaan mennessä kruununmaiden ja talollisten vuokramaat olivat itsenäistyneet torpista pienviljelmiksi, ja muu tilaton väestö käynyt harvalukuiseksi. Vetelissä tilojen määrä oli noussut yli kuudensadan. Niistä kaksi kolmasosaa oli kooltaan alle kymmenen peltohehtaarin tiloja. (Junnila 1987, 499-500, 521-526.) Vuoteen 1945 mennessä Veteliin saapui yli 600 sotasiirtolaista Lapista ja Karjalasta. Muutaman vuoden sisällä heistä suurin osa muutti varsinaisiin sijoituskuntiinsa, ja

1950-luvun alussa sotasiirtolaisia oli Vetelissä enää kuutisenkymmentä. (Junnila 1987, 776-777).

Valtion asutus- ja maatalouspolitiikka tuki maaseudun pientilavaltaisuutta Suomessa 1960-luvulle saakka. Tuolloin alkanut maa- ja metsätalouden rakennemuutos muutti myös Pohjanmaata, joskaan ei niin voimakkaasti kuin Itä-Suomen maaseutua. 1960-luvun alussa Perhonjokilaakson väestöstä noin 75 prosenttia sai elantonsa maa- ja metsätaloudesta (Junnila 1987, 779). Vielä vuonna 1975 alkutuotannon osuus Vetelin elinkeinorakenteesta oli noin 50 prosenttia. Hyvinvointivaltion rakentuessa 1970- ja 1980-luvulla jalostus- ja palvelusektorin työllistyvyys kasvoi myös maaseudulla. Maa- ja metsätalouden osuus työllistäjänä vastaavasti väheni. Vetelissä maatalous on kuitenkin pysynyt keskeisenä elinkeinona 2000-luvulle saakka.

Isokylän maanomistusolojen kehitykseen on vaikuttanut tilusjärjestelyissä pitkään käytetty sovintojakomenettely (ks. Junnila 1987, 33). Alkujaan kylän tilarakenne hahmottui vuonna 1864 vahvistetun isojaon mukaiseksi. Sittemmin pääosa tilojen jaoista tapahtui sovintojaoilla. Siinä tilan perivät jakoivat keskenään peltolohkot, mutta metsät jätettiin tavallisesti yhteisomistukseen. Jakoja ei yleensä lainhuudatettu, eikä niitä merkitty maarekisteriin. Sovintojakojen tuloksena Isokylän tilarakenne muuttui vuosikymmenten mittaan hyvin hajanaiseksi, ja tilojen omistussuhteet epäselviksi. (Karhu 1995, 10). Suurin osa tiloista oli suurilukuisten perikuntien omistuksessa (Kaarlelan maanmittaustoimisto 1979, 12). Vasta vuonna 1980 aloitettu uusjakotoimitus selkeytti sekavat maanomistusolot.

Isokylän pitkän asutushistorian yhtenä syynä ovat edulliset luonnonolot. Alueen kalkkipitoinen maaperä on ravinteikasta, mikä poikkeaa muuten karusta Keski-Pohjanmaasta. Tämä näkyy tavallista monipuolisempana kasvi- ja eläinlajistona. Mänty- ja kuusivaltaisten metsien lisäksi Isokylässä on lehtoja ja lehtomaisia metsiä. Kaksi lehtoaluetta kuuluu valtakunnalliseen Natura 2000 -suojeleuhjelmaan (Suomen ympäristökeskus 2011). Isokylän pellot on raivattu kivisille moreenimaille, mutta myös kylästä kauempana olevat turvesuomaat on aikoinaan raivattu pelloiksi. Pellonraivausta on jatkettu vielä 1990- ja 2000-luvuilla. Räyringinjärvi, Porasenjoki ja muut pienvesistöt tarjoavat niin kalaa kuin muutakin virkistystä. Järvi tasaa alueen

lämpöoloja, mikä on vähentänyt peltojen hallariskiä. Matala ja runsasravinteinen järvi on vuosikymmenten mittaan rehevöitynyt, ja sille on laadittu kunnostusohjelma.

5.3. Nykyinen asutus, väestörakenne ja elinkeinot

Pääosa Isokylän nykyisestä asutuksesta sijoittuu järven länsipuolta kulkevan maantien varrelle. Kylä edustaa tyypillistä länsisuomalaista kyläasutusta, jossa kylät sijaitsevat suhteellisen tiiviinä ja selvärajaisina asutuskeskittyminä jokivarsien tai muiden vesistöjen reunoilla (ks. Riihinen 1965). Osa Isokylän tienvarren talouskeskuksista on vierä vieressä kapeine pitkänomaisine tontti- ja maapalstoineen. Peltoaukiot reunustavat tienvarren asutusta. Asutuksessa on piirteitä myös niin sanotusta ryhmäasutuksesta, kuten Alperin mälikumpareille sijoittuneet asutusryhmittymät. (Laitinen ym. 2001, 171).

Vuosien 1980- 1994 aikana tehty uusjako muutti Isonkylän asutus- ja tilusrakennetta. Muutamien maanomistajien aloitteiden lisäksi Vetelin kunta oli aktiivinen uusjakotoimituksen käynnistäjänä. Isokylän epäselvät maanomistusolot haittasivat kylän kehittämistä. Kuntasuunnitelmien mukaan Isokylän pysyminen asuttuna edellytti maatalouden tuotantoedellytysten turvaamista, mikä oli tuolloin vaikeasti toteutettavissa. Tilojen omistussuhteet olivat epäselviä, ja omistajatiedot puutteellisia. Tämä vaikeutti tilojen tarvitsemien lainojen ja kiinnitysten hakemista. Tilojen palstat olivat pieniä ja hajallaan eri puolilla kylää, mikä hankaloitti tilojen käytännön töitä. Myös asutusrakenne oli paikoin epäkäytännöllinen, koska talouskeskukset sijaitsivat ahtailla tonteilla liki toisiaan. (Karhu 1995, 8-10).

Uusjako merkitsi osalle Isokylän maanomistajia pelto- ja metsäpalstojen uudelleenjärjestelyjä. Maanomistussuhteisiin sinänsä ei kajottu. Uusjaon yhtenä tavoitteena oli saada maatiloille yhtenäisempiä ja helpommin viljeltäviä peltolohkoja. Tämä tarkoitti maapalstojen vaihtojärjestelyjä eri omistajien välillä, mikä ei sujunut kiistoitta. Osa maanomistajista ei tyytynyt jakoehdotuksiin, vaan valitti päätöksistä eri oikeusasteisiin. (Karhu 1995, 17-19). Tämä venytti uusjakotoimitusta vuosilla. Uusjako saatiin virallisesti päätökseen vuotta ennen kuin Suomi liittyi Euroopan

Unioniin. EU-jäsenyys merkitsi monia muutoksia maatalouden harjoittamiseen, mihin Isokylän toteutunut uusjako loi valmista perustaa.

Kylän asutusrakenne muuttui uusjaossa jonkin verran. Kahden maatilatalouskeskukset siirtyivät kokonaan uusiin paikkoihin. Muutamia kotitalouksia siirtyi uusille omakotitonteille. Vanhoja rakennuksia purettiin, ja rakennuskantaa uudistettiin. Uusjaon aikana toteutettiin myös muita hankkeita. Evijärvi-Sillanpää –maantien oikaisu vähensi kylän läpi kulkevaa liikennettä. Metsäautotieverkostoa laajennettiin ja peltoja salaojitettiin. Uusjaon jälkeen rakennustoiminta vilkastui, ja kylässä on nyt uusia asuin- ja tuotantorakennuksia. Myös kunta osallistui uudisrakentamiseen. Räyringinjärven Isokylän puolelle kunnostettiin uimaranta ja Ruunankiven laavu kyläläisten yhteiseen käyttöön. Kunta rakennutti myös yhden paritalon vuokra-asunnoiksi. Rakennuskanta on nykyisellään sekoitus uutta ja vanhaa. Perinteistä edustaa kaksi rakennushistoriallisesti arvokasta 1800-luvun asuinrakennusta pihapiireineen. Räyringinjärven ranta on Isonkylän puolella lähes täynnä pysyvää ja kesämökkiasutusta.

Isokylän nykyinen asukasmäärä on noin 250. Asukasmäärä on pysynyt suhteellisen vakaana viime vuosikymmenet. Vuonna 1978 kylän väkiluku ilman Alaspään asutusta oli henkikirjojen mukaan 247 (Kaarlelan maanmittaustoimisto 1979, 3). Vetelin väkiluku väheni ripeimmin 1960-luvulta 1970-luvun alkuun. Tuolloin kunnan väkimäärä putosi kymmenessä vuodessa yli 600 hengellä, ja oli vuonna 1971 noin 3800 asukasta. (Keski-Pohjanmaan tilastoja 2011). Myös Isokylästä lähti työikäisiä ihmisiä Etelä-Suomeen ja Ruotsiin. Myöhemmin väestön poismuutto tasoittui, ja 1970- ja 80-luvuilla Vetelin väkiluku jopa kasvoi.

Isokylän väestörakenne on tyypillinen maaseutukylälle - vanhuksia on paljon ja lapsia vähän. Vuonna 2007 kylässä oli noin sata ruokakuntaa. Niistä 70 oli yhden tai kahden hengen talouksia, parikymmentä 3-4 hengen talouksia, ja kymmenkunta viiden tai useamman hengen talouksia. Aukkaista vajaa kolmannes oli eläkkeellä. Moni vanha ihminen asuu itsenäisesti ja omatoimisesti, mutta osa tarvitsee ja käyttää kunnan palveluja. Lapsiperheitä, joilla on vielä kotona asuvia lapsia, oli vuonna 2007 noin 30. Alle 15-vuotiaita lapsia oli 45, joista parikymmentä oli alle kouluikäisiä. Kylän nuoret lähtevät muualle opiskelemaan ja töihin. Vain muutama on jäänyt tai

palannut opintojen jälkeen takaisin kotikyläänsä. Viime vuosien aikana kylään on muuttanut muutamia lapsiperheitä ja eläkeläispariskuntia. Heillä on sukulaissuhteeseen tai synnyinpaikkaan liittyviä siteitä kylään. Myös avioitumisen kautta kylään on tullut muutamia uusia asukkaita. (Kylän asukasluettelo 2008).

Vuonna 2007 kylässä oli noin 90 työkäistä ihmistä. Heistä puolet kävi palkkatyössä joko omassa kunnassa, naapurikunnissa tai lähikaupungissa Kokkolassa. Kylää lähin iso yritys on Finnilässä sijaitseva leipomo, joka työllistää pari kylän naista. Kymmenkunta kylän asukasta toimii yrittäjänä (parturi-kampaamo, taksi, maanmittaustoimisto, rahtisahaus-puhtaanapitoyritys ja rakennusalan yrittäjiä) (Vetelin kunta 2007). Yritykset työllistävät lähinnä vain omistajansa.

Maatalous on edelleen kylän peruselinkeino. Uusjakotoimitusta varten tehdyn selvityksen mukaan Isokylässä (poislukien Alaspää ja Hosionmaa) oli vuonna 1978 56 pääasiassa karjataloutta harjoittavaa maatilaa. Niiden peltopinta-ala oli keskimäärin 8 hehtaaria. (Karhu 1995, 8). Uusjaon aikana iäkkäät viljelijät alkoivat luopua maatalouden harjoittamisesta. Osa tiloista siirtyi jatkajille sukupolvenvaihdoksen kautta. Jotkut vuokrasivat tai myivät peltonsa muille viljelijöille. Maataloutta jatkaneista osa on laajentanut tuotantoaan. Osa on jatkanut entiseen tapaan sen suurempia investoimatta.

Vuonna 2008 Isokylässä oli 20 maatilaa. Niistä 13 oli lypsykarjatilaja, kolme lihakarjatilaja ja neljä kasvinviljelytiloja. Tilojen peltopinta-ala oli noin 40 hehtaaria. Maatilat olivat hieman suurempia kuin koko kunnassa keskimäärin. (Hautamäki 2.1. 2008.) Isokylän maatilat ovat perhevilmelmiä. Niillä työskenteli vuonna 2008 yhteensä noin neljäkymmentä henkilöä. Muutamaa tilaa lukuun ottamatta sekä isäntä että emäntä työskentelivät tilalla. Parilla tilalla oli kokoaikaisia tai kausiluontoisia työntekijöitä. Kolmen-neljän maatilan toiminta tulee loppumaan lähivuosina isäntäparin eläköityessä ja jatkajan puuttuessa. Maataloutta harjoittavilla oli omistuksessaan keskimäärin 90 hehtaarin kokonaispinta-ala, ja kylän muilla maanomistajilla keskimäärin 40 hehtaaria. (Metsästysseuran arkisto, vuokrasopimukset 2008).

5.4. Palvelut ja yhteiskunnallinen toiminta

Kylän palvelutarjonta on vähäistä. Yksityisiä palveluja ovat parturi-kampaamo ja taksi. Kylän kauppa suljettiin vuonna 1982. Kauppa-, posti- ja pankkiasiat hoidetaan nykyisin Finnilässä, kuntakeskuksessa tai kauempana. Kylässä toimi kaksiopeettajainen peruskoulun ala-aste vuoteen 1998 saakka, jolloin koulu suljettiin. Nyt esikoulu- ja ala-asteikäiset kuljetetaan järven toiselle puolelle Räytingin kouluun. Yläaste ja lukio ovat kuntakeskuksessa. Ammatillista ja muuta koulutusta hakevat lähtevät Kokkolaan tai muualle. Alle kouluikäiset ovat kotona tai kunnallisessa perhepäivähoidossa. Lähin päiväkotitoi sijaitsee Räytinginjärven toisella puolella Ahossa. Lähimmät terveydenhoitopalvelut saadaan Tunkkarin terveyskeskuksesta, ja muita sosiaalipalveluja kuntakeskuksen virastoista. Kunnalliset kodinhoitajat käyvät vanhusten luona. Vanhusten palvelutalo on Finnilässä.

Julkista liikennettä ei juuri ole. Koululaiskuljetuksien lisäksi kylän kautta kulkee päivittäin kaksi linja-autovuoroa lauantaita lukuun ottamatta. Lauantaisin ei ole julkista liikennettä. Kuntakeskuksessa toimiva kauppaliike on jo vuosia järjestänyt viikottaisen linja-autokuljetuksen liikkeeseensä. Varsinkin autottomat ikääntyneet käyttävät tätä palvelua. Julkisen liikenteen vähäisyys sekä palveluiden ja työpaikkojen sijainti kylän ulkopuolella merkitsevät, että useimmissa talouksissa on ainakin yksi auto, ja yksi tai useampi autoa käyttävä. Autottoman on turvauduttava muiden apuun.

Kylän väkiluvun pienuus ja vanhusvoittoisuus merkitsevät, että kylässä ei toimi montaakaan yhdistystä tai järjestöä. Useimmat löytävät etsimänsä toiminnan kylän ulkopuolelta. Esimerkiksi palloilulajeja harrastavat käyvät kuntakeskuksen urheilutalossa ja kentillä tai naapurikuntien urheiluseurojen tiloissa. Kunta, seurakunta ja yhdistykset pitävät kylän koulussa kursseja ja tilaisuuksia. Viime vuosina koululla on kokoontunut kansalaisopiston taidepiiri, Eläkeliiton tanssikurssi ja seurakunnan ystäväpiiri. Seurakunnan järjestämän lastenkerhon lisäksi 4H-yhdistys pitää lasten ja varhaisnuorten kerhoja.

Seurakunta järjestää Vetelissä melko paljon toimintaa. Uudenvuoden hartaustilaisuus järjestetään perinteisesti Isokylän koululla. Seurakunnan tilaisuuksia ovat myös kinkerit, jotka kiertävät vuosittain kylän eri taloissa. Pyhäkoulut, raamattupiirit ja

kuorot toimivat eri puolilla Veteliä. Kyläläiset osallistuvat seurakunnan toimintaan myös muulla tavoin. Vuonna 2011 eri kyliltä kootut talkooporukat rakensivat kirkkomaan ympärille luonnonkiviaidan. Maaseutukuntien tapaan Vetelissä äänestetään vielä melko aktiivisesti, mikä näkyy myös seurakuntavaaleissa. Vuoden 2010 seurakuntavaaleissa äänestysprosentti oli 31, mikä oli kaksinkertainen valtakunnalliseen lukuun (17 prosenttia) verrattuna (Seurakuntavaalit 2010). Isokylästä ei uuteen kirkkovaltuustoon valittu kuluvalle kaudelle ketään, toisin kuin edellisellä valtuustokaudella, jolloin kylästä oli kaksi naisvaltuutettua.

Räyringin nuorisoseura ja Räyringin martat ovat Isokylän alueella yhä toimivista yhdistyksistä vanhimpia. Edellinen perustettiin vuonna 1891, ja jälkimmäinen vuonna 1928 (Junnila 1987, 414; 511). Räyriinki-seura perustettiin vuonna 1985. Sen mittavin hanke on ollut Räyringin historia –teos, johon kerättiin alueen talo- ja sukukohtaiset historiikit. Isokylän kylätoimikunta perustettiin vuonna 1978. Sen toiminta-aktiivisuus on vaihdellut, ja aika ajoin on harkittu kylätoimikunnan yhdistämistä Räyringin kylätoimikuntaan. Isokyläläiset ovat kuitenkin halunneet pitää toimikunnan erillisenä (Korkeasaari 20.5. 2008). Kylätoimikunta on osallistunut yhdessä muiden kylätoimikuntien kanssa erilaisiin hankkeisiin, kuten latuverkoston rakentamiseen kylien välille. Räyringin kylää kuvanneen ohjelmasarjan tekoon osallistui perheitä molemmin puolin Räyringinjärveä. Luontoon ja harrastuksiin liittyvistä yhdistyksistä Isokylän metsästysseura ja Räyringin kalastuskunta ovat toimineet jo pitkään. Viimeksi mainittu on toiminut erityisen aktiivisesti Räyringinjärven kunnostusprojektissa (Leppävuori 20.4. 2008).

Poliittisista puolueista keskustalla ja perussuomalaisilla on Vetelissä eniten kannatusta. Veteli, kuten koko Perhonjokilaakso, on 1930-luvulta lähtien ollut maalaisliiton / keskustan vahvaa kannatusaluetta (Aho ja Tunkkari 1981, 48). Keskusta on saanut säännöllisesti yli puolet Vetelissä annetuista äänistä niin eduskunta- kuin kuntavaaleissa. Ainoastaan Suomen Maaseudun Puolue (SMP) ja perussuomalaiset ovat horjuttaneet keskustan valta-asemaa. Vuoden 1972 eduskuntavaaleissa Suomen Maaseudun Puolue sai Vetelissä kolmanneksen äänistä (Aho ja Tunkkari 1981). Vuoden 2008 kuntavaaleissa perussuomalaiset saivat kolmanneksen äänistä keskustan saadessa edelleen yli puolet äänistä (Kuntavaalit 2008). Valtuustokaudella vuosina 2008-2012 kunnanvaltuuston 21 paikasta

keskustalla oli 12 ja perussuomalaisilla seitsemän paikkaa. Kokoomuksella ja sosialidemokraateilla oli kummallakin yksi paikka valtuustossa. (Vetelin kunta 2011). Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa perussuomalaisten kannatus nousi Vetelissä keskustan tasolle, edellisen saadessa 39,3 prosenttia, ja jälkimmäisen 42,1 prosenttia annetuista äänistä (Eduskuntavaalit 2011). Muiden puolueiden kannatus on jäänyt Vetelissä muutama prosenttiin niin kunta- kuin eduskuntavaaleissa.

Veteliä voi pitää hyvin ei-vasemmistolaisena kuntana. Kunnallista päätösvaltaa käyttää nyt kaksi puoluetta yksipuoluevallan sijaan. Valtuustoon valitut ovat useimmille kyläläisille tuttuja työ-, sukulaisuus- ja muista yhteyksistä. Tämä vaikuttaa päätöksentekoprosessiin, sillä poliittisista asioista tulee usein myös henkilökohtaisia asioita. Tämä näkyi erityisesti Vetelin kouluverkkopäätöksessä, kun kunta päätti lakkauttaa osan alakouluistaan. Lakkautusuhan alaisia kouluja puolustettiin kiivaasti valtuustossa ja paikallislehden palstoilla. Päätöksenteko pitkittyi valitusprosessien takia, ja kiista tulehdutti myös kyläläisten keskinäisiä välejä. Lopulta Pulkkisen ja Patanan kyläkoulut lakkautettiin vuonna 2011. Räyringin koulu sai jatkaa toimintaansa ainoana Ylipään kouluna.

Vetelin kuntapolitiikalle on ylipäätään ollut ominaista vahva kyläpainotteisuus. Valtuustoon on pyritty saamaan oman kylän ehdokkaita, ja pienessä kunnassa valituksi tulemiseen riittää äänten keskittäminen. Päätösvallan keskittymistä kuntakeskukseen on tasoittanut Ylipään kylien - Pulkkisen, Patanan ja Räyringin - valtuustopaikat. Eräänlaista vastakkainasettelua kunnan eri osien välillä kuvaa, että vuonna 2012 päättyneellä valtuustokaudella perussuomalaisten seitsemästä valtuutetusta kuusi tuli Ylipään kylistä, kun taas keskustan kahdestatoista valtuutetuista vain kaksi asui Ylipään alueella. Ylipään kylät voivat yhtäältä puolustaa yhteisiä etujaan kuntakeskusta vastaan, mutta toisaalta ne kilpailevat keskenään, kuten kävi kouluverkkopäätöksen kohdalla.

Isokylä on pieni maatalousvaltainen kylä kaukana suurista kaupunkikeskuksista. Kylä on tavallinen maalaiskylä myös siinä suhteessa, ettei sillä ole mitään erityistä vetovoimaista piirrettä, historiallisesti merkittäviä paikkoja tai luonnonnähtävyyksiä. Kylän asutushistoria ulottuu yli 500 vuoden taakse, ja kylän nykyisillä asukkailla on pitkälle menneisyyteen ulottuvat sukujuurensa.

6. ISOKYLÄN METSÄSTYSSEURAN HISTORIA JA JÄSENISTÖ

Metsästys ja kalastus ovat olleet isokyläläisten elannonhankintatapoja jo satoja vuosia, mutta järjestäytyneessä muodossa metsästys tuli kylään vasta 1950-luvulla. Tuolloin metsästysseuroja alettiin perustaa eri puolilla Suomea yleisemminkin. Metsästysoikeuden pysyminen osana maanomistusoikeutta on puolestaan vaikuttanut siihen, että Isokylän metsästysseura on ollut vahvasti sidoksissa kylän maanomistajiin. Tässä luvussa tarkastelen Isokylän metsästysseuran historiaa 1950-luvulta 2000-luvulle. Seuran historia liittyy monin tavoin kylän sodanjälkeiseen historiaan. Lopuksi tarkastelen metsästysseuran jäsenistöä ja seuran paikallisia ominaispiirteitä.

6.1. Seuran historia

Isokylän metsästysseura perustettiin vuonna 1949, ja rekisteröitiin seuraavana vuonna (Seuran arkisto, perustamisasiakirja 1950). Isokylän jälkeen Veteliin perustettiin vielä viisi seuraa, joista viimeisin rekisteröitiin 1970-luvulla. Kaikkien seurojen toiminta jatkuu edelleen. Metsästysseuroja perustettiin Suomessa vilkkaimmin 1960-luvulla (Svensberg ja Vikberg 2007a, 8). Isokylän metsästysseura rekisteröitiin kunnan seuroista ensimmäisenä. Kylän yhdistystoiminta oli muutoinkin vireää 1950-luvulla. Nuorisoseuran lisäksi kylässä toimivat muun muassa maamiesseura ja marttayhdistys. Viimeksi mainitut olivat sotien jälkeiselle kaudelle tyypillisiä maa- ja kotitalouden neuvontajärjestöjä maaseudulla.

Perustavan kokoukseen osallistui 15 henkilöä. Seuran johtokuntaan valittiin yksi talollinen ja kaksi talollisen poikaa, kylän seppä, kunnankirjuri (kunnansihteeri) sekä kylän opettajan metsänhoitajapoika. (Seuran arkisto, pöytäkirja 1.9.1949) Kunnankirjuri toimi seuran puheenjohtajana ensimmäisen vuoden, ja kyläseppä seuraavat 10 vuotta. Johtokunta oli kylän asujaimistoa koulutetumpi, sillä 1950-luvun alussa kyläläisten valtaosa oli korkeintaan kansakoulun käyneitä. Maanviljelystä ja metsätöistä elantonsa saavat kyläläiset olivat vähävaraisia. Tämä näkyi seuran ensimmäisen vuosikymmenen toiminnassa, kun esimerkiksi

riistanhoitopiirien tilaisuuksiin ei ollut varaa lähettää edustajia. Taloustilanteen parantamiseksi seura järjesti iltamia. (Seuran arkisto, pöytäkirjat 1949-1959).

Isokylän metsästysseuran perustamisasiakirjassa toiminnan tarkoituksen todettiin olevan metsästyksen ja järkipärisen riistanhoidon harjoittamisen yhdistyksen mailla. Johtokunnan tehtäväksi tuli hankkia metsästyksmaat. Tämä onnistui, sillä suurin osa maanomistajista vuokrasi maansa korvauksetta. (Seuran arkisto, pöytäkirja 5.9.1949).

Seuran perustamisessa oli kuitenkin jonkinlaisia vaikeuksia. Tämä ilmenee riistanhoitopiirin päällikön ja seuran puheenjohtajan välisestä kirjeenvaihdosta. Riistapäällikön kommentti seuran alhaisista liittymis- ja jäsenmaksuista jatkuu kysymyksenä maanomistajien osallistumisesta maksuihin: ”...tottakai teillä kaikki maanomistajatkin nyt sitten edes maksavat nämä maksut niin, ettei ole sellaista vapaasäätyä. Niistä on huonot kokemukset näistä vapaista jäsenistä niin, että on selvempi ennen maksaa vähän vuokraa ja periä jäsenmaksut kaikilta samalla lailla.” Seuran puheenjohtaja vastaa, että ”...tarkoitus oli vain saada yhdistys toimimaan, sillä sen perustamisessa oli aika paljon vastustusta paikallisten maanomistajien taholta, jotka vaikeudet nyt kun yhdistys on perustettu näyttävät voitetuilta.” (Seuran arkisto, kirjeenvaihto 8.1.1950/ 26.1.1950). Seuran pöytäkirjoista ei selviä vastustuksen aihe eikä sen laajuus. Kysyessäni asiaa parilta seuraan kuuluneelta iäkkäältä jäseneltä, he eivät osanneet kertoa vastustuksen syitä.

Seuran jäseniksi pääsivät ”säästeliästä metsästyksistä ja riistanhoitoa” harjoittavat henkilöt, jotka jäsenistön enemmistö hyväksyi seuran kokouksessa. Aluksi seuraan hyväksyttiin vain seuran alueella asuvia. Kylän ulkopuolisia ei hyväksytty, vaikka sellaisia olikin kohta seuraan pyrkimässä. Syyksi mainitaan riistan vähäisyys alueella (Seuran arkisto, pöytäkirja 9.4.1950). Seuran jäsenmäärän kehityksestä 1950-luvulla ei ole tarkkaa tietoa. Perustavan kokouksen 15 osallistujan ja kokousten osallistujamäärien (5-20 henkilöä) perusteella jäseniä lienee ollut parikymmentä. Kyläläiset pääsivät halutessaan seuraan. Erään haastatellun mukaan ”kaikki pääsivät, aina, ei mitään eroa tehty”. Hirvenmetsästykseseen pääsy saattoi olla vaikeampaa. ”... jos seuraan saattoikin päästä pienen talon poika, niin hirviporukkaan ei *klupulla* (=nuori poika) ollut asiaa 1950-luvulla”. Konkreettinen este oli köyhyys. Pientilan

pojalle aseet olivat kalliita, ja ase oli yleensä edellytys hirviporukkaan pääsulle, muisteli eräs haastateltu.

Seuran sääntöjen vaatimaa yleisen kokouksen päätöstä ei jäsenhankinnassa aina noudatettu – ainakaan pöytäkirjamerkintöjen perusteella. 1950-luvun alussa kylään muuttaneet tiemestari ja opettaja hyväksyttiin johtokunnan päätöksellä seuran jäseniksi (Seuran arkisto, pöytäkirja 20.9. 1953). Uudet jäsenet erosivat yhteiskunnalliselta asemaltaan kylän asukkaista. Päätöksellään johtokunta ehkä halusi lisätä toimintansa aloittaneen seuran painoarvoa kylässä.

Metsästysseuran yhtenä tehtävänä oli metsästyksen laillisuuden valvonta. Seuraan kuulumattomille asetettiin metsästyskieltoja. Kieltojen valvonta oli usein kokousten puheenaiheena, joten siinä ei ilmeisestikään onnistuttu tavoitellusti. Hirvenmetsästyksen seuralla oli haluja seuran alkuvuosista lähtien. Maan hirvikanta oli kuitenkin vasta nousussa, ja ensimmäisen kaatoluvan seura sai useiden hakemusten jälkeen 1950-luvun lopulla. Riistanhoito tarkoitti 1950-luvulla ja vielä paria vuosikymmentä myöhemmin lähes yksinomaan 'vahinkoeläiminä' pidettyjen lajien hävittämistä. Seura järjesti kilpailuja siitä, kuka metsästi vuoden aikana eniten kettuja, näätiä tai kanahaukkoja. Niistä maksettiin pitkään myös tapporahoja. Esimerkiksi vuoden 1969 jäsenmaksu oli 2 markkaa, ja yhdestä ketusta maksettiin 10 markan tapporaha (Seuran arkisto, pöytäkirja 25.4.1969).

1960-luvun alkuun mennessä seuran jäsenmäärä oli noussut yli kahdenkymmenen. Jäsenyyssehtoja muutettiin hetkeksi, kun vuoden 1962 vuosikokous päätti, että ”kaikki maanomistajat ovat vapaajäseniä” (Seuran arkisto, pöytäkirja 1.4.1962). Samana vuonna Suomessa tuli voimaan uusi metsästyslaki. Lain valmistelutyössä maattomien metsästäjien pääsy metsälle oli tulenarka poliittinen kysymys, johon ei saatu selkeää ratkaisua. (Ilvesviita 2005, 274-278). Seuran päätös vapaajäsenyydestä ei ollut kuitenkaan pitkäikäinen, sillä jo seuraavana vuonna todettiin, että ”kaikilta peritään 1 markan suuruinen jäsenmaksu” (Seuran arkisto, pöytäkirja 26.3.1963).

Elinkeinorakenteen muutos kosketti Isokylää 1960- ja 70 -luvulla. Osa pienviljelijöistä lopetti maanviljelyn, ja muutti muualle työnhakuun. ”Unohdetun kansan” SMP menestyi Vetelissä, kuten muuallakin maaseudulla. Yhteiskunnan

murros oli myös kulttuurinen ja sosiaalinen. Esimerkiksi nuorisoseuraliike oli Keski-Pohjanmaalla ja Vetelissä vielä voimissaan 1950-luvulla. Liikkeen vetovoima alkoi kuitenkin hiipua muuttuvien elämäntapojen ja väen vähenemisen takia. (Virrankoski 1997, 396-398). Myös Isokylän nuorisoseura lopetti toimintansa. Metsästysseuran toiminta sen sijaan jatkui keskeytyksettä. Ajanjakson epävakaudesta kuitenkin kuvaa se, että seuran puheenjohtaja ja sihteeri vaihtuivat pariin kertaan 1960-luvulla, kunnes vuosikymmenen lopulla valituista tuli seuran pitkäaikaisia toimihenkilöitä. (Seuran arkisto, pöytäkirjat 1960-1970).

1960-luvulla valtio ryhtyi tehostamaan ja samalla karsimaan maan pientilavaltaista maataloustuotantoa. Esimerkiksi vuoden 1969 laki pellonvarausjärjestelmästä edesauttoi pienviljelijöitä lopettamaan elinkeinonsa harjoittamisen. Kun metsästysseuroja alettiin samaan aikaan innostaa riistanhoitotoimiin, Isokylän metsästysseura hyödynsi tilanteen ottamalla nämä niin sanotut pakettipellot riistapelloiksi. Riistapellot oli yksi niistä hoitokeinoista, joilla haluttiin turvata riistakantojen riittävyttä metsästysalueilla. Samalla riistanhoitotoimet loivat metsästykselle sen vaatimaa luonnonhoidollista imagoa. Myöhemmin tosin arvioitiin, että metsästäjien aktivoinnilla riistanhoitotoimiin oli todennäköisesti enemmän merkitystä metsästysseurojen toiminnan piristämisessä kuin itse riistakantojen turvaamisessa. (Malinen ja Väänänen 2002, 13).

Metsätalouden tehostaminen tarkoitti 1960-luvulla metsäojituksia, tihentyviä metsätieverkostoja ja koneellisia hakkuita. Metsäluonnon muutokset heikensivät joidenkin riistaeläinlajien, kuten metsäkanalintujen, elinympäristöjä ja samalla niiden kantoja. Isokylän metsästysseura joutui säännöllisesti rajoittamaan metsäkanalintujen metsästystä. Tehometsätalous toisaalta paransi muutamien riistalajien elinmahdollisuuksia. Metsänhakkuiden jälkeen pakolliset metsänistutukset tuottivat hirven suosimia mänty- ja lehtipuutaimikoita. Hirvikanta kasvoikin Suomessa 1970-luvulta 1980-luvun alkuun huomattavasti (Nygren 1997, 39). Kannan kasvu merkitsi lisää kaatolupia seuroille. Hirvenmetsästys vakiintui myös Isokylän metsästysseuran toimintamuodoksi.

1970-luvun alkuun mennessä seuran jäsenmäärä oli noussut yli kolmenkymmenen. Maanomistajuus tai paikkakunnalla asuminen olivat seuran perustamisesta lähtien

olleet sen jäsenyysehtoja. 1970-luvun puolivälissä ehtoja väljennettiin. Nyt jäseniksi pääsivät myös maanomistajien lapset (Seuran arkisto, pöytäkirja 24.8.1975). Kylän nuoria oli muuttanut muualle, ja näin heille muualla asuvina annettiin mahdollisuus metsästykseseen. Samalla metsästysseura mahdollisti metsästysperinteen siirtymisen sukupolvelta toiselle.

Metsästäjien toiminta antoi ajoittain aihetta metsästysseuralle tehtyihin valituksiin. Metsästäjien keskinäisiä ja kyläläisten kanssa käytäviä kiistoja on aina ollut, mutta kirjallisia dokumentteja kiistanaiheista on vain vähän. Kyläläiset valittivat useimmiten liian lähellä asutusta tapahtuvasta metsästyksestä. Varsinkin vesilintujen metsästys häiritsi ranta-alueiden asukkaita. Luonnonsuojeluaatteen nousu ja kriittisempi suhtautuminen metsästykseseen saattoi olla taustalla, kun seuralle esitettiin vaatimus Rääringinjärven osan rauhoittamisesta metsästykseltä (Seuran arkisto, pöytäkirja 7.9.1979). Metsästysseura ei tähän suostunut. Metsästäjien keskinäisistä kiistoista kokouksiin tuotiin lähinnä (metsästys)koiria koskevat kiistat. Irti olevat koirat häiritsivät toisten metsästäjien toimintaa ja ärsyttivät kyläläisiä. Kokouksissa keskusteltiin metsästyskurin tiukentamisesta ja annettiin suosituksia, mutta rankaisutoimiin ei päädytty.

1980-luvulla uusien toimintatapojen tarve maaseudun hiipumista vastaan konkretisoitui kylätoimikuntien synnyssä. Kylätoimikunnat olivat paikallisesti näkyviä toimijoita, joskaan maaseudun perusongelmiin niistä ei ollut vastaamaan. Myös metsästysseura osallistui Isokylän kylätoimikunnan pienimuotoisiin hankkeisiin. (Seuran arkisto, pöytäkirja 7.9.1979). Kylätoiminnan viriämisen tuloksena hirvijahdin päätteeksi pidetyt peijaiset vakiintuivat kylän vuosittaiseksi tapahtumaksi. Yleiseen elpymiseen viittaa myös metsästysseuran jämäkkä aloitus vuonna 1980, kun johtokunta toteaa, ”...ettei minkäänlaista toimintaa ole ollut, ainoastaan tuhoeläinten hävittämistä” (Seuran arkisto, pöytäkirja 6.4. 1980). Jäseniä läksytettiin maksuhaluttomuudesta ja riistanhoidon vähäisyydestä. 1980-luvun alkuun mennessä jäseniä oli kertynyt lähemmäs viisikymmentä. Ryhtiliike tehoi ainakin riistanhoitovelvoitteen osalta, sillä seuraavana vuonna raportoitiin runsaasti riistanhoitotoimia (Seuran arkisto, pöytäkirja 8.3. 1981).

1980-luvun uusjakotoimituksen aikana metsästysseura päätti hankkia metsästysmajan. Majaa suunniteltiin aluksi lähemmäs kyläasutusta, jotta siitä tulisi myös kyläläisten käyttämä. Majan markkinointi kyläläisten käyttöön ei kuitenkaan edistänyt tontin hankintaa. Vuonna 1987 todettiin, että ”tontista oli ollut jakokunnan kokouksessa koeäänestys, jossa kiinnostus seuran kannalta valitettavan vähäistä” (Seuran arkisto, pöytäkirja 1.3. 1987). Majan paikka löytyi vuosikymmenen lopussa, kun yksi jäsenistä vuokrasi tontin metsämaitaan. Rakentaminen sujui nopeasti. Kyläläisiltä ja metsästysseuran jäseniltä saatiin osa rakennustarvikkeista, ja työt tehtiin talkoilla. Suurin osa seuran jäsenistä maksoi rakennushanketta varten pyydetyn ylimääräisen jäsenmaksun (Seuran arkisto, pöytäkirja 12.1. 1991). Valmistuttuaan metsästysmaja on toiminut niin hirvenmetsästäjien, marjastajien kuin retkeilijöiden taukopaikkana. Muista uusjakohankkeista metsästysseura otti kielteisen kannan metsätieverkoston rakentamiseen. Tihentyvän tieverkoston katsottiin pirstovan yhtenäisiä metsästysmaita, ja heikentävän riistalajien elinympäristöjä. Metsästäviä maanomistajia kehoitettiin vaikuttamaan jakokokouksissa hankkeen estämiseksi (Seuran arkisto, pöytäkirja 27.2. 1982). Tiestä kuitenkin rakennettiin.

1990-luvulle tultaessa seuran jäsenmäärä oli noussut yli kuudenkymmenen. Seuran perustajajäsenet alkoivat olla iäkkäitä, ja yli 70-vuotiaille myönnettiin vapaajäsenyys. Ensi kertaa sitten perustamisvuoden muutaman hakijan jäsenyyshakemukset evättiin. Seura sai myös ensimmäiset naisjäsenensä, mikä kirvoitti kokouksissa pohtimaan ”miten helpottaa ja rohkaista naisten tuloa seuran jäseniksi” (Seuran arkisto, pöytäkirja 15.8. 1997).

Metsästysmajan rakentaminen oli seuralle taloudellisesti iso projekti. 1990-luvulla maaseudun kehittämiseen tuli uusia rahoitus- ja tukikanavia, joihin myös Isokylä tarttui. Vuonna 1997 Isokylän kylätoimikunta sai metsästysseuran ja kalastuskunnan kanssa rahoituksen kahteen ympäristöhankkeeseen (Seuran arkisto, pöytäkirja 16.12.1997). Pirkku-Tai-Nen –hankkeen suunnitelmana oli Pirkkutaisen ja Särkkisen umpeenkasvavien vesialueiden kunnostaminen lintujärviksi. Toinen hanke koski Räyringinjärven kunnostamista. Järvi oli rehevöitynyt, ja sen kunto oli ajoittain hyvin huono. Räyringinjärven kunnostusprojekti eteni rahoituksen turvin, ja hanketta jatkettiin vielä vuonna 2009. Lintujärvihankkeet eivät sen sijaan edenneet

suunnitteluastetta pidemmälle. (Seuran arkisto, kyläprojektit 2000; Leppävuori 27.1.2008).

Edellä mainitut ympäristöhankkeet olivat osa Räyringin luontomatkailuprojektia, jota kylätoimikunnat suunnittelivat 1990-luvulla. Projektin tavoitteena oli luoda alueelle vetovoimaisia luonto- ja erämatkailukohteita, ja samalla työllistää alueen asukkaita. Hankkeeseen kuului merkittävien luontokohteiden suojeleminen ja ennallistaminen. (Seuran arkisto, kyläprojektit 2000). Luontomatkailuprojekti ei kuitenkaan edennyt alun ideointivaihetta pidemmälle. Vastaavia matkailuun liittyviä suunnitelmia on maaseutukunnissa tehty 1990-luvulta alkaen lukuisia (ks. Rautio ja Rannikko 2006). Kun maaseudun perinteiset elinkeinot eivät enää elätä, on ideoitava uutta. Liikkeelle lähdetään olemassa olevista resursseista, ja maaseudulla se on alkuperäinen luonto.

1990-luvun lopussa Vapo Osakeyhtiön turvetuotantosuunnitelmasta tuli uhka niin Räyringin luontomatkailuprojektille kuin Isokylän metsästysseuralle. Vapo Oy oli 1980-luvun aikana hankkinut omistukseensa Räyringin ja Kalliojärven kylien alueilla sijaitsevan Julkunevan suon. Vuosituhannen vaihteessa Vapo Oy aktivoi turvetuotannon aloittamiseen tähtäävät suunnitelmansa. Yksittäisten kyläläisten lisäksi hanketta ryhtyivät vastustamaan Räyrinki-seura, kalastuskunta, metsästysseurat ja paikallinen luonnonsuojeluyhdistys. Myös Suomen luonnonsuojeluliitto ja Länsi-Suomen ympäristökeskus ovat sittemmin asettuneet Julkunevan suojelun kannalle. Suojelijoiden tavoitteena on estää luonnontilaisen suon hävittäminen. Turvetuotanto tulisi muuttamaan Julkunevan suoekosysteemiä ja lajien elinolosuhteita ratkaisevasti. Metsästäjien erityisenä huolenaiheena on ollut riistalajien elinympäristöjen tuhoutuminen ja hirvenmetsästyksen vaikeutuminen.

Isokylän metsästysseuraa Vapo Oy:n suunnitelma koskee suoraan siten, että seuran metsästysalueisiin sisältyy osa kyseisestä suoalueesta. Seuralla on ollut Vapo Oy:n kanssa vuokrasopimus noin 80 hehtaarin alueesta (Seuran arkisto, vuokrasopimukset 2007). Vastineessaan Länsi-Suomen ympäristökeskukselle vuonna 1999 Isokylän metsästysseura toteaa turvetuotantohankkeesta koituvan metsästysseuralle korvaamattomia vahinkoja (Seuran arkisto, lausunto 1999). Vapo Osakeyhtiön saamaa lupapäätöstä on sittemmin käsitelty kahteen otteeseen Vaasan hallinto-

oikeudessa ja Korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Valitusprosessien takia turvetuotantosuunnitelma ei ole toistaiseksi edennyt toteutukseen saakka.

Julkunevan mahdollinen turvetuotanto tulee vaikeuttamaan metsästysseuran toimintaa. Isokylän Natura 2000 –ohjelman toteutus saattaa kaventaa metsästysseuran toimintaa toisella tapaa. Yksityis- ja yhteismaanomistuksessa olleet Särkkinen ja Räyringin lehdot siirtyivät valtion omistukseen vuonna 2008. Valtio lunasti maanomistajilta maa-alueita ja teki muutamia aluevaihtoja. Särkkisen noin 10 000 euron lunastuskorvaus sovittiin Natura 2000 -prosessin aikana jaettavaksi Isokylän kylätoimikunnan ja metsästysseuran kesken. Vuonna 2008 oli vielä epäselvää, millaiset mahdollisuudet metsästysseuralla on tulevaisuudessa vuokrata suojelualueita metsästykseseen.

2000-luvulla metsästysseuran toiminta on jatkunut edellisten vuosien ja vuosikymmenten tapaan. Pienriistan ja lintujen metsästys kuuluvat seuran jäsenten harrastuksiin. Hirvenmetsästysporukka saadaan edelleen kokoon. Riistanhoitoa tehdään vaihtelevalla osallistujajoukolla ja aktiivisuudella. Osa ikääntyvistä metsästäjistä on lopettamassa harrastustaan, ja uusia jäseniä tulee mukaan harvakseltaan. Kyläläiset ja maanomistajat kutsutaan hirvenmetsästyskauden päätteeksi peijaisiin.

6.2. Jäsenet

Isokylän metsästysseura on kyläseura. Sen jäsenet ovat joko kylässä asuvia tai heillä on kylään sukulaisuus- tai muita suhteita. Vetelissä kylittäin järjestäytyneitä metsästysseuroja on nykyisin kuusi, joskin jäsenmäärältään ja metsästyspinta-alaltaan suurinta seuraa, *Vetelin Erää*, on enää vaikea hahmottaa kyläseurana. Seurojen yhteinen jäsenmäärä oli vuonna 2007 noin 510. Suurimmassa seurassa jäseniä oli noin 210, ja pienimmässä 25 jäsentä (Pollari 2.11. 2007). Vetelissä ja muissa Perhonjokilaakson kunnissa metsästysseurat ovat kyläseuroja, eivät koko kunnan kattavia pitäjaseuroja (vrt. Svensberg ja Vikberg 2007a, 7).

Kylittäin toimimisella on Keski-Pohjanmaalla pitkät perinteet (Keskipohjalaiset kylät 2005). Vaikka uusia järjestäytymistapoja on kehitetty esimerkiksi seutukuntien muodossa, on myös paikallinen toiminta voimissaan. Vetelissä tämä näkyy metsästysseurojen lisäksi neljän nuorisoseuran ja kuuden kyläyhdistyksen toimintana (PRH 2012). Metsästysseurojen toiminta kylittäin jatkuu ainakin toistaiseksi, sillä tarvetta seurojen yhdistämiseen ei ole ollut. Siihen ei seuroilla ole ollut halujakaan (Pollari 2.11. 2007). Metsästäjäliiton toiminnanjohtajan mukaan valtakunnallinen suuntaus on ollut pikemmin metsästysseurojen pirstoutuminen seurojen sisäisten erimielisyyksien takia (Kairikko 5.3. 2008). Kyläseuroilla voi tosin olla edessään 'pakkoliitos' suurempaan seuraan. Se voi toteutua esimerkiksi silloin, kun seura kutistuu niin pieneksi, ettei tulijoita riitä enää hirvenmetsästyksen. Jäsenmäärältään Vetelin pienimmällä seuralla liitos voi olla tulevaisuudessa pakollinen.

Isokylän metsästysseuraan kuului vuoden 2007 jäsenluettelon mukaan 83 jäsentä. Jäsenmäärän suuruus suhteessa kylän asukaslukuun selittyy sillä, että noin puolet jäsenistä tuli kylän ulkopuolelta. Jäsenluettelossa olivat myös yli 70-vuotiaat vapaaajäsenet, joista muutama oli lopettanut metsästyksen jo vuosia sitten. Kymmenkunta seuraan kuuluvista oli mukana vain kannatuksen vuoksi, sillä he eivät olleet koskaan harrastaneetkaan metsästyksiä. Ammattijakaumaltaan seurassa oli eniten eri alojen työntekijöitä. Monet heistä olivat teknisellä alalla, kuten hitsaajana tai metallimiehenä. Seuraavaksi eniten oli maanviljelijöitä. Heitä oli jäsenkunnasta viidennes. Pienempiä ryhmiä olivat yrittäjät ja opiskelijat. Joukkoon mahtui myös poliisi, tutkija, opettaja, ja pari johtavassa asemassa olevaa. Eläkkeellä seuran jäsenistä oli vuonna 2007 noin kolmannes. (Seuran arkisto 2007, jäsenluettelo).

Isokylän metsästysseuran alkuperäiset jäsenyysehdot olivat maanomistajuus tai paikkakunnalla asuminen. Sittemmin jäsenyyden ovat voineet saada myös maanomistajien jälkeläiset. Tämä jäsenyysehto on laventunut vähitellen käsittämään väljästi kylän sukuverkostoihin jollakin lailla kuuluvat – kuten paikallisen jäsenen muualla asuvan sisaren aviopuolison. Nykyisestä jäsenistöstä noin puolet asuu Isokylässä. Muualla Vetelissä, naapurikunnissa tai Kokkolassa asuu parikymmentä jäsentä. Keski-Pohjanmaan ulkopuolella eri puolella Suomea asuu toiset parikymmentä jäsentä. Kaukaisimmat jäsenet asuvat Ruotsissa. Kaikilla Isokylän

ulkopuolella asuvilla on jonkinlainen sidos kylään. Useimmat heistä ovat kylässä syntyneitä ja sittemmin muualle muuttaneita. Muutamalla sidos perustuu avioitumiseen tai muuhun sukulaisuussuhteeseen. Sukulaisuussuhteiden merkitystä ja metsästysharrastuksen 'periytymistä' kuvaa se, että seurasta löytyi vuonna 2007 kuusi sisarusparia ja kaksi neljän veljen joukkoa. Kahdellakymmenellä jäsenellä oli yksi tai kaksi jälkeläistä mukana seuran toiminnassa. (Seuran arkisto, jäsenluettelo 2007).

Seuran jäsenistä kolmekymmentä on itse maanomistajina vuokrannut maansa metsästysseuralle. Vuokrattujen alueiden koko vaihtelee puolen hehtaarin tonttipalstasta runsaan sadan hehtaarin metsäalaa. Valtaosa jäsenistä on maanomistajien jälkeläisiä ensimmäisessä tai toisessa polvessa. Pieni osa on paikallisia asukkaita, jotka eivät omista maata, tai joilla ei ole sukulaisuussuhdetta maanomistajiin. (Seuran arkisto, jäsenluettelo ja vuokrasopimukset 2007). Ashley Selbyn ja hänen tutkijaryhmänsä tekemän hirvenmetsästysseurojen luokittelun perusteella Isokylän metsästysseuran voi sijoittaa heterogeeniseen ryhmään. Heterogeenisessä metsästysseurassa on paikallisten maanomistajien lisäksi maanomistajien sukulaisia ja tuttavuuksia, sekä muualla asuvia maanomistajia ja maata omistamattomia paikallisia. Tutkijoiden mukaan tällaisia seuroja on Suomen metsästysseuroista noin neljäsosa. (Selby ym. 2005, 72).

Metsästys aloitetaan Suomessa keskimäärin jo alle 18-vuotiaana (Toivonen 2009, 8). Yhdistyslaki ei määrää metsästysseuran jäsenyydelle ikärajaa. Metsästysseuraan voi liittyä alle 15-vuotiaana, mutta kokouksissa heillä ei ole vielä äänioikeutta. 15-18-vuotiaat ovat jo seuran täysivaltaisia jäseniä, mutta vasta täysi-ikäisenä voi toimia esimerkiksi seuran puheenjohtajana. (Kolehmainen 2002). Isokylän metsästysseuran kymmenestä alle 25-vuotiaasta jäsenestä vuonna 2007 yhdeksän oli liittynyt seuraan 11-15-vuotiaana. Kolme heistä oli tullut seuraan samana vuonna isänsä kanssa. Metsästys on yleensä pitkäaikainen harrastus. Harrastuksen pitkää kestoa kuvaa myös metsästysseuran jäsenyyden kesto. Vuonna 2007 viidelle metsästästä yhä aktiivisesti harrastavalle jäsenyydensuoritus oli kertynyt yli 50. Yksi oli ollut mukana seuran perustamisesta lähtien. Yli kolmasosa seuran jäsenistä oli ollut mukana yli 20 vuotta. (Seuran arkisto, pöytäkirjat 1949-2007; jäsenluettelo 2007).

Seuran puheenjohtaja arvioi pyynnöstäni jäsenten metsästysharrastuksen aktiivisuuden ja muodon. Arviot ovat siten subjektiivisia, mutta suuntaa antavia. Vuonna 2007 aktiivimetsästäjiä oli noin 60 prosenttia. Kolmannes oli vähemmän aktiivisia, ja mahdollisesti lopettamassa olevia metsästäjiä. Vajaa kymmenen prosenttia jäsenistä oli passiivisia. He eivät tietävästi harrastaneet metsästystä lainkaan, ja osa ei ollut koskaan harrastanutkaan. Metsästysharrastuksen vähenemiseen vaikuttaa luonnollisesti kiinnostuksen loppuminen. Osalla kyse on ikääntymisen tuomasta passiivisuudesta. Osa metsästäjistä asuu suhteellisen kaukana Isokylästä, jolloin pitkät matkat metsästykselle vähentävät aktiivisuutta. Tosin ikääntyminen ilman terveysongelmia tai muualla asuminen eivät välttämättä vaikuta metsästysharrastukseen. Aktiivimetsästäjien joukossa oli niin ikä miehiä kuin kaukana asuvia.

Metsästysseuran jäsenet voi jakaa karkeasti neljään ryhmään tyypillisimmän metsästettävän saaliin mukaan. Kymmenkunta jäsentä harrastaa lähinnä vesilintujen metsästystä. Parikymmentä on pääosin pienriistan metsästäjiä. Toiset parikymmentä harrastaa ensisijaisesti hirvenmetsästystä. Osa metsästäjistä pyytää useampaa riistalajia, kuten jäniksiä, metsäkanalintuja ja hirviä.

Metsästysseuraan liittyminen on tapahtunut Isokylässä useimmiten ongelmitta. Seuran pöytäkirjojen mukaan johtokunta ja yleinen kokous ovat vain pari kertaa hylänneet jäsenyushakemuksen. Seuran perustamisen aikoihin hylättiin pari naapurikyläläisten hakemusta. Muut jäsenyyden epäämiset ovat tapahtuneet 1990-luvulla. Ensimmäistä tapausta perustellaan sillä, että hakija ”kävi niin harvoin metsällä” (Seuran arkisto, pöytäkirja 17.8. 1993). Seuran sääntöjen mukaan tämä ei ole pätevä peruste, mutta asiasta ei pöytäkirjojen mukaan valitettu. Kyseinen hakija sai seuran kausikortin, jolla voi metsästää seuran alueella yhden metsästyskauden ajan. Toinen tapaus koskee isän ja pojan jäsenyushakemuksia, joiden päätöstä siirrettiin pariin kertaan. Perustelu käsittelyn siirtoon oli jäsenyysperusteiden tarkentaminen. (Pöytäkirjat 11.8.1995 - 16.8.1996). Lopputulos on, että poika uudisti hakemuksensa, ja pääsi seuran jäseneksi vuoden kuluttua ensimmäisestä hakemuskerrasta. Isä ei hakenut enää jäseneksi. Tapausten kulku ei ole tiedossa, eikä selityksiä epäämisille tullut esiin tutkimuksen aikana.

Seuran pöytäkirjoissa ei ole mainintoja yhdenkään jäsenen erottamisesta tai jäsenen oma-aloitteisesta eroamisesta. On ilmeistä, että seurasta ei kovin aktiivisesti haluta erottaa ketään. Etenkin maanomistajajäseniin suhtaudutaan pitkämielisesti. Heidän erottamisensa voi johtaa ongelmiin metsästysmaiden vuokraamisessa, ja tuottaa siten vaikeuksia seuran toiminnalle. Mikäli erottamiseen päädytään, on asia ilmaistu pöytäkirjoissa 'luettelosta poistamisena'. Yleensä kyse on ollut jäsenistä, jotka eivät ole vuosikausiin olleet paikkakunnalla, eikä heidän tiedetä harrastavan metsästäystä seuran alueella. Käytännössä seurasta on erotettu ainakin yksi jäsen seuran toimintahistorian aikana. Erottamiseen johtanut konflikti koski hirvenmetsästyksen liittyvien sääntöjen noudattamista. Jäsenen ja muun seurueen ristiriidat kestivät useita vuosia, kunnes kyseinen jäsen erotettiin hirvenmetsästyksestä kokonaan. Samalla jäsen jäi pois seurasta.

Metsästäjältä kuluu vuosittain harrastukseensa keskimäärin tuhat euroa. Suurin yksittäinen menoerä on matkustus (Toivonen 2009, 16). Isokylän metsästysseuran muualla asuville jäsenille matkakulut voivat muodostaa merkittävän menoerän. Seura ei puolestaan ole metsästysmajan rakentamista lukuun ottamatta tehnyt suuria investointeja viime vuosina. Majan ylläpitoon ja kunnostamiseen kuluu toki rahaa, vaikka työt tehdään pääasiassa talkoilla. Metsästysmaiden vuokraus on onnistunut toistaiseksi lähes vastikkeetta. Säännöllisen, joskin pienen tulonlähteen muodostaa seuran jäsenmaksut. Vuonna 2007 seuran 20 euron jäsenmaksu oli valtakunnallista tasoa (27 euroa, Svensberg ja Vikberg 2007b) hieman alhaisempi. Tilinsiirtolomakkeiden käyttöönotto vuonna 2005 nosti jäsenmaksunsa maksaneiden määrää. Maksut oli sitä ennen maksettu suoraan puheenjohtajalle tai johtokunnan jäsenille. (Seuran arkisto, pöytäkirja 21.1. 2007). Noin kymmenen prosenttia jättää jäsenmaksun silti maksamatta.

Jäsenistön ikääntymisen on todettu olevan uhka metsästysseurojen tulevaisuudelle (Selby ym. 2005). Myös Isokylän metsästysseurassa uhka on todellinen, vaikka seuran ikärakenne ei ole vielä huomattavan vinoutunut. Vuonna 2007 seurassa oli kymmenen 25-vuotiasta tai sitä nuorempaa. Noin viidennes jäsenistöstä oli alle 30-vuotiaita. Eniten oli 50-60-vuotiaita, joiden osuus jäsenistöstä oli neljännes. Myös kylän miesväestöstä tämä ikäluokka oli lukumääräisesti suurin. Yli 60-vuotiaita oli viidennes. Jäsenten keski-ikä vuonna 2007 oli 47 vuotta. Nuorin metsästäjä oli 19-

vuotias, ja vanhimmat metsästystä yhä aktiivisesti harrastavat olivat liki 80-vuotiaita. Hirvenmetsästysseurueen jäsenten noin 60 vuoden keski-ikä oli seuran jäsenistöön verrattuna korkea. Vuonna 2007 hirvenmetsästyksen osallistuneista vain kaksi oli alle 50-vuotiasta. (Seuran arkisto, jäsenluettelo 2007).

Ikärakenteen perusteella jäsenistön keski-ikä nousee edelleen, sillä nuoria ei tule riittävästi tasapainottamaan ikääntyvien osuutta. Metsästys on kuitenkin pitkäkestoinen harrastus, ja nykyisten jäsenten aktiivisuus voi jatkua vielä parikin vuosikymmentä. Seuran toiminta ei siltä osin ole vielä tyrehtymässä. Hirvenmetsästäjien korkea keski-ikä merkitsee kuitenkin sitä, että hirvijahtiin osallistuvien määrä pienenee tulevina vuosina huomattavasti, mikäli mukaan ei saada uusia jäseniä.

Ikääntyminen sinänsä ei ole este metsästysharrastukselle, vaan ikääntymisen tuomat terveydelliset ongelmat. Fyysisesti vaativista metsästystavoista joutuu luopumaan, jos voimat eivät riitä maastossa kulkemiseen. Isokylän metsästysseurassa hirvenmetsästys on tätä nykyä sopeutettu jäsenten ikääntymiseen. Mukana voi olla, vaikka fyysinen suorituskyky olisi heikentynytkin. Metsästysalueiden läheisyyteen pääsee autolla, ja passissa odottaminen vaatii enemmän kärsivällisyyttä kuin fyysistä kuntoa. Fyysisesti jaksavimmat toimivat koira- ja ajomiehinä. Vuosikymmeniä metsästäneillä harrastus saattaa kuitenkin menettää mielekkyytensä, jos ammutakokeet epäonnistuvat, eikä varsinaiseen pyyntiin ole enää lupaa.

Nuorten vähäisyyden lisäksi Isokylän metsästysseura edustaa tyypillistä metsästysseuraa myös siinä, että se on miesvaltainen. Naismetsästäjiä on Suomessa vähän, ja erityisesti Pohjanmaalla heitä on niukasti niin metsästäjinä kuin seurojen jäseninä (Svensberg ja Vikberg 2007a). Mukaan tullessaan naiset voivat olla aktiivisia. Vuonna 2007 Isokylän metsästysseurassa oli kolme naista. Heistä kaksi toimi seuran kannalta keskeisessä tehtävässä: sihteerinä ja riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaajana. Kiintoisa yksityiskohta on, että vuonna 2007 Pohjanmaan 33 riistanhoitoyhdistyksen neljästä naispuolisesta toiminnanohjaajasta kolme toimi Perhonjokilaakson yhdistyksissä (Riistakeskus 2012).

Isokylän metsästysseura edustaa eräiltä osin tyypillistä maaseudulla toimivaa metsästysseuraa. Sen jäsenistö koostuu niin paikallisista kuin muualla asuvista metsästäjistä, ja naisia on mukana vain murto-osa. Myös ikärakenteen ja jäsenten metsästysharrastuksen suhteen seura vastaa keskimääräistä metsästysseuraa. Erityinen piirre Isokylän seuralla on sen sidokset paikallisuuteen. Kyläseurana sillä on lukuisia yhteenkietoutuneita suhteita paikallisiin maanomistajiin ja asukkaisiin niin naapuruus-, sukulaisuus- kuin tuttavuussuhteina. Näiden suhteiden pari sukupolvea kestänyt historia vaikuttaa myös seuran nykypäivän toimintaan. Kylään yhdistyvät perinteet voivat olla vahvana pohjana, mutta myös rajoittavana tai poissulkevana tekijänä seuran yhteisöllisessä toiminnassa.

7. METSÄSTYSSEURA TOIMII

Isokylän metsästysseuralla on ollut paikkansa Isokylässä jo parin sukupolven ajan. Vuoden mittaan metsästysseura on pitkälti näkymättömissä muille kuin metsästysseuran jäsenille. Silti se on olemassa myös kyläläisille, vaikkapa vain maanvuokrauskuittien muodossa tai hirvenlihakeittona kylän peijaisissa. Hahmottaakseni tarkemmin metsästysseuran paikkaa kylässä, lähden liikkeelle seuran konkreettisista toiminnoista. Tarkastelen Isokylän metsästysseuran toimintaa vuoden aikana. Kuvaan kokousten kulkua, riistanlaskennan tekoa, hirvenmetsästystä ja metsästysvuoden eräänlaista päätekohtaa, peijaisia. Toimintaan ottaa osaa vaihteleva määrä metsästysseuran jäseniä. Kokouksissa päätetään seuran asioista. Metsästysseurat on velvoitettu myös riistanhoitoon, ja riistanlaskennat on yksi tapa tehdä tätä työtä. Hirvenmetsästäjille syksyn jahti on vuoden odotetuin tapaus. Peijaisissa metsästysseura kohtaa kylän.

7.1. Kokoukset

Isokylän metsästysseuralla on vuodessa kaksi sääntömääräistä kokousta, vuosikokous ja kesäkokous. Hirvenmetsästyksen osallistuvat pitävät niiden lisäksi ennen jahtikauden alkua oman kokouksensa. Helmi-maaliskuussa järjestettävässä vuosikokouksessa käsitellään muun muassa seuran taloudenpitoa, toimintakertomusta ja jäsenyysasioita. Elokuun kesäkokouksessa käsitellään erityisesti tulevan metsästyskauden järjestelyjä. Kokouskutsu julkaistaan viimeistään viikkoa ennen kokousta paikallislehdessä. Seuran johtokunta kokoontuu yleensä noin viikkoa ennen yleistä kokousta. Johtokunnan koollekutsu tapahtuu puhelimitse. Yleiset kokoukset pidetään kylän koululla. Hirvenmetsästyskokoukset on pidetty metsästysmajalla.

Vuosikokous

Vuoden 2007 vuosikokous pidettiin perjantai-iltana maaliskuun 9. päivä kylän koululla. Mennessäni koululle vähän ennen seitsemää paikalla oli jo kymmenkunta jäsentä. Parin osallistujan tultua jälkeeni meitä oli yhteensä 13, kymmenen miestä ja

kolme naista. Kokouspöytäkirjojen perusteella luku on jokseenkin tyypillinen yleisten kokousten osallistujamäärä. Vaikka jäsenmäärä on vuosikymmenten kuluessa noussut yli kahdeksankymmenen, on kokousten osallistujamäärä pysynyt 10-20 henkilön suuruisena. Miehet olivat toisilleen entuudestaan tuttuja. Muutama on käynyt kokouksissa jo vuosikymmenten ajan verraten aktiivisesti. Kokouksen alkaessa olimme asettuneet eri puolille luokkaa siten, että puheenjohtaja, sihteerinä toimiva nainen sekä hänen aviomiehensä istuivat luokan etuosassa, ja muut osallistujat heitä vastapäätä joko vierekkäin tai yksin pulpeteissa. Istuin vähän erilleen muista. Rungas vuosi sitten kylään muuttanut nainen istuutui viereeni. Tunsimme toisiamme jonkin verran.

Isokylän metsästysseurassa naisjäseniä on ollut runsaat kymmenen vuotta. Vuonna 2007 heitä oli jäsenluettelossa kolme. Näistä kolmesta kaksi oli nyt paikalla, ja kokouksessa heillä oli varsin perinteiset tehtävät. Toinen naisista oli toiminut seuran sihteerinä vuodesta 2003 lähtien. Keskustellessamme kokouksen jälkeen nainen kertoi tyynesti, että oli lukenut paikallislehdestä tullessa valituksi tehtävään. Kokouspöytäkirjasta löytyy merkintä ”x.x. kutsutaan seuran sihteeriksi” (Pöytäkirja 21.2. 2003). Toinen naisista hoiti kokouksessa kahvitarjoilun. Arvelin, että suhteellisen uutena ja nuorehkona naisjäsenenä hän ei halunnut sen suuremmin rikkoa perinteistä käsitystä naisten ja miesten tehtävistä. Samainen nainen oli murtanut toisella tapaa metsästyskulttuurin perinteitä: liittyttyään metsästysseuraan hän oli ryhtynyt lähes samantien riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaajaksi.

Ennen kokouksen alkua esittelin itseni ja kerroin, että tulisin tekemään opinnäytetyön Tampereen yliopistolle metsästysseurasta. En kertonut tarkemmin tutkimuksen sisällöstä, eikä kukaan minulta siitä kysynyt. Sen sijaan kerroin, että tulisin haastattelemaan metsästysseuran jäseniä, ja tekemään mahdollisesti metsästysseuran historiikin.

Kokous alkoi ja eteni esityslistan mukaisesti. Itselleni oli yllätys sen virallisuus – olin odottanut epämuodollista palaveria tuttujen kesken. Puheenjohtaja kävi läpi kokouksen laillisuuteen ja päätösvaltaisuuteen liittyvät asiat. Kokouksen toimihenkilöt valittiin yksillä ehdotuksilla ja hiljaisella kannatuksella – joku äännähti, ja ehdotus oli hyväksytty. Kummassakaan kokouksessa, joissa olin mukana, ei

henkilövalintojen kohdalla puhuttu juuri lainkaan. Kukaan ei kannattanut äänekkäästi, eikä kukaan liioin vastustanut. Hiljaisuus lienee ollut hyväksynnän merkki, minkä puheenjohtaja noteerasi toteamalla valituksi tulleen ehdokkaan. Seuran pitempiaikaisiin tehtäviin on vaikeuksia saada uusia tekijöitä. Tämä näkyi jaostojen ja tilintarkastajien valinnassa. Puheenjohtaja ehdotti uusia jäseniä mukaan, mutta kukaan ehdotetuista ei ollut halukas. Kieltäytymisen perusteena oli usein osallisuus jo jossain seuran toimessa. Puheenjohtajan vetoamus, että oli itsekkin lähes kaikessa mukana, ei tuottanut tulosta. Haluttomuus sitoutua pitkäkestoiseen toimintaan ei liene mikään poikkeuksellinen ilmiö nykyään yhdistystoiminnassa. Pienelle osalle jäseniä kertyy useampia tehtäviä enemmistön ollessa passiivista. Isokylän metsästysseuran jäsenistä osa on toiminut tehtävissään vuosia, ja jopa vuosikymmeniä. Poikkeuksena muuten nihkeisiin henkilövalintoihin oli naisjäsenen empimätön suostuminen johtokunnan jäsenyyteen.

Tietoisuus siitä, ettei tehtäviin ole tunkua, saa aikaan sen, että tehtävissä olevista pidetään tiukasti kiinni. Tilintarkastajat olivat esittäneet puheenjohtajalle, että heidän tilalleen voisi valita jo uudet ihmiset. Puheenjohtaja oli torjunut ehdotuksen toteamalla, että luopumisesta tulee tehdä kirjallinen esitys määrättynä aikana ennen kokousta. Ilman kirjallista pyyntöä vaihtoa ei näin ollen tarvinnut tehdä, ja ”pojat oli remmissä edelleen”. Tällainen toimintatapa on mahdollinen silloin, kun kaikki tuntevat toisensa, ja on olemassa jokin jaettu tietoisuus toimintatavoista. Vetoaminen seuran sääntöihin tai joustaminen niistä tilanteen niin vaatiessa on mahdollista, jos kukaan ei ryhdy kyseenalaistamaan toimintakäytäntöjä. Ja sellaiseen ei hevin ryhdytä tutussa joukossa, jossa keskinäisten suhteiden säilymistä pidetään tärkeänä.

Kokousasiat käsiteltiin esityslistan mukaisessa järjestyksessä. Puheenjohtaja totesi seuran olevan metsästysmajan hankintojen takia tappiolla. Pari osallistujaa selaili luokassa kiertävää tilikertomusta, muut eivät raporttiin vilkaisseet. Seuran talousasiat aiheuttivat kuitenkin sananvaihtoa. Jäsenmaksua päätettiin korottaa. Eräs osanottaja totesi jäsenmaksun olleen hyvin pieni verrattuna moneen muuhun metsästysseuraan ja harrastusmuotoon, ja kannatti lämpimästi maksun kaksinkertaistamista. Myös jäsenmaksunsa maksamatta jättäneet puhuttivat. Yksi osanottajista vetosi tasapuolisuuteen. Puheenjohtaja totesi, ettei maksamattomille jäsenille mitään erityistä ole tehty, he kun eivät liiemmin metsästäkään. Kantaa ottaneen mukaan kyse ei ollut

yksinomaan taloudellisesta asiasta. Rahaa merkittävämpi asia oli jäsenten yhdenvertainen asema ja kohtelu seurassa. Aihe ei herättänyt yleisempää keskustelua.

Kyläasukkujen keskellä olevat peltoaukiot ja järvenranta-alueet kuuluvat seuran vuokraamaan metsästysalueeseen. Kyläaukio on pöytäkirjojen perusteella ollut kokousten pysyvä puheenaihe. Ongelmana on, että jotkut metsästäjät ampuvat riistaa miltei kylän keskellä. Seuralle tulee tästä toistuvasti valituksia. Kokouksessa kyläaukio päätettiin jälleen kerran rauhoittaa. Päätöstä ennen oli todettu, että ”laillistahan se on omalla pihalla rusakoita ampua”, mutta ihan keskellä kylää ei kenenkään mielestä sopinut metsästä. Metsästyssäännöt ja varomaton aseenkäyttö nousivat esiin myös toisessa tapauksessa, jonka kokouksen osanottajat vaikuttivat tietävän. Eräs osallistuja totesi metsästyskurin olleen niin kateissa edellisvuoden hirvijahdissa, että asianomaista itseään oli tosissaan pelottanut. Hilpeydensekaisella vakavuudella puhuja painotti, ettei sellaista saanut metsästyksessä tapahtua. Kyseisten tapahtumien vuoksi edellisvuoden hirvijahdin johtaja ei kuulemma aikonut osallistua tulevan syksyn jahtiin, jos kohta hänellä oli muitakin esteitä. Tähän toteamukseen muut eivät ottaneet kantaa.

Asioiden käsittely eteni kokouksessa rauhallisesti, ja tunnelma vaikutti leppoisalta. Virallisten puheenvuorojen väliin sekoittui parin osallistujan leikinlasku milloin mistäkin asiasta. Puhelioiden jäsenten lisäksi joukossa oli muutama hiljaisempi osallistuja. Kun kokous päättyi kahdeksan jälkeen, osa miehistä jäi vielä koululle.

Kesäkokous

Kesäkokous pidettiin sunnuntai-iltana elokuun 19. päivä 2007. Nyt en ollut niin tietämätön kuin kevään kokoukseen mennessäni. Olin tutustunut pariin metsästysseuran jäseneseen viikkoa aikaisemmin riistanlaskennassa. Tiesin jotakin siitä, mitä kokouksessa tapahtuu.

Tällä kertaa osallistujia oli kolmetoista, lisäksi seitsemän edelliseen kokoukseen osallistunutta ja viisi ’uutta’ jäsentä. Sihteerinä toimiva nainen oli myös paikalla. Edellisen kokouksen tapaan istuuduimme luokan eri puolille. Kokouksen alussa tapahtui hämmentävä kohtaaminen. Puheenjohtajan jo aloittaessa sisään ryntäsi viimeinen

tulija. Istuuduttuaan puheenjohtajaa vastapäätä tulija ilmoitti hyökkävään sävyyn, että hänellä oli asiaa, joka koski niin kokouskutsua kuin kokouksen laillisuutta ylipäätään. Kyse oli johtokunnan kokouskutsun asianmukaisuudesta. Jäsenen johtokunnassa toimivan aviopuolison sijaan kokouskutsun oli saanut tämän edeltäjä aikaisemmasta johtokunnasta. Lisäksi kokouskutsu oli ollut paikallislehdessä vasta torstaina, kun kokouspäivä oli jo seuraava sunnuntai. Näiden takia kokouksen laillisuus voitiin jäsenen mukaan kyseenalaistaa.

Puheenjohtaja vastasi tähän aggressiiviseen puheenvuoroon muiden ollessa hiljaa. Ensimmäisessä virheessä kyse oli ollut inhimillisestä erehdyksestä. Toisenkaan johtokunnan jäsen ei ollut saanut kutsua, eikä ollut sitten saapunut kokoukseen. Toiseen virheeseen syyllinen oli paikallislehden (kesä)toimittaja, joka ei ollut ajallaan laittanut kutsua lehden ilmoitusosastoon. Kokouksen aikana puheenjohtaja pahoitteli asiaa vielä pariin kertaan. Jäsenen vihamielinen asenne vaikutti lientyvän. Hän kertoi lopulta ottaneensa asian esille lähinnä oman kotirauhansa takia – ”asiasta kun oli kotona keskusteltu”. Muut kokouksen osallistujat eivät reagoineet tilanteeseen. Itse koin tilanteen epämiellyttävänä. Jäsenen esittämät seikat olivat kuitenkin syytöksiä puheenjohtajalle, ja välillisesti myös johtokunnalle ja koko seuralle.

Jo kokouksen alussa tunnelma oli ollut vaitonainen. Vain pari osallistujaa oli jutellut hiljaisella äänellä keskenään. Tapahtuneen jälkeen ilmapiiri oli entistä hillitympi. Tätä edesauttoi vielä se, että paikalla ei ollut edellisen kokouksen puheliaimpia jäseniä. Henkilövalinnat tehtiin hiljaisuuden vallitessa.

Kokouksen esityslistalla oli vuosikokousta vähemmän asioita. Riistaeläinten rauhoituksista ja saaliskiintiöistä päätettiin yksituumaisen oloisesti. Kyläaukion rauhoitus oli jälleen esillä. Nyt se päätettiin rauhoittaa uudemman kerran, ja ilmoittaa asiasta paikallislehdessä. Kokouksen nuorimmalle osallistujalle, 20-vuotiaalle miehelle ehdotettiin kylän runsaan varislintukannan harventamista. Nuorukainen halusi tietää rauhoitetun kyläaukion rajat, joihin ehdotti muutosta. Muutosehdotuksen tultua hyväksytyksi nuori mies poistui kiireesti kokouksesta. Kiireen syyksi muut arvelivat tyttöystävää, josta poislähtevää kiusoiteltiin.

Jäsenhakemuksia kokoukselle oli tullut yksi, nyt omani. Edellisessä kokouksessa jäsenhakemuksen käsittely oli tapahtunut sukkelaan. Hakijan oli todettu tuovan seuran alijäämääseen kassaan viisikymmentä euroa, ja hakemus oli sillä hyväksytty. Tälläkään kertaa hakemuksesta ei kummemmin keskusteltu. Niin edellinen hakija kuin minäkin olimme kylässä asuvina tuttuja valtaosalle kokouksen osanottajista. Eräs osallistuja kysyi, josko tulisin sitten mukaan hirviporukkaan. Vastasin tulevani, mikäli säännöt eivät estäisi, eikä kenelläkään olisi mitään sitä vastaan. Minulle todettiin, että olisin tervetullut. Kokous kesti noin tunnin. Lähtiessäni koululta paikalle jäi vielä muutama jäsen juttelemaan.

7.2. Riistanlaskenta

Suomessa riistanseurantaa on tehty 1940-luvulta lähtien (Pellikka ym. 2005). Nykyinen riistanlaskenta on kansainvälisesti ainutlaatuinen järjestelmä, koska laskennat tehdään lähes täysin vapaaehtoisten metsästäjien voimin. Metsästysseurat hyödyntävät riistanlaskennan tuloksia päättäessään riistalajien metsästysrajoituksista ja saaliskiintiöistä. Tärkeimpiä arvioitavia ovat metsäkanalintujen määrät. Ennen nykyistä riistakolmiolaskentaa riistan määriä arvioitiin reittilaskentojen avulla. 1980-luvun alussa Isokylän metsästysseuran laskentoihin osallistui vuosittain neljästä kahdeksaan seuran jäsentä (Seuran arkisto, pöytäkirjat 1981-1983). Riistakolmiolaskennat alkoivat valtakunnallisesti vuonna 1988 (Pellikka ym. 2005). Mainintoja riistakolmiolaskennoista löytyy seuran pöytäkirjoista vasta 1990-luvun puolivälistä, mutta seuran jäsenten mukaan niitä on tehty jo aiemmin. Laskennat on viime vuosina tehty yhdessä Räyringin, Kalliojärven ja Patanan metsästysseurojen kanssa.

Riistakolmiolla tarkoitetaan maastossa kuljettavaa kolmionmuotoista kuviota, jonka yksittäisen sivun pituus on noin neljä kilometriä. Reitin pituus on siten yhteensä kaksitoista kilometriä. Kukin sivu kuljetaan läpi, ja tehdyt havainnot kirjataan. Laskennat tehdään kaksi kertaa vuodessa. Talvilaskennassa arvioidaan nisäkkäiden ja kanalintujen määrä, kun taas kesälaskennoissa keskitytään lähinnä kanalintuhavaintoihin. Pysyvä riistakolmio sijaitsee Räyringin ja Kalliojärven metsästysseurojen alueella. Laskenta on tehty seurojen yhteistyönä siten, että Isokylän

ja Kalliojärven metsästäjät ovat laskeneet yhdessä yhden sivun, ja Patanan ja Räyringin metsästäjät omansa.

Osallistumiseni loppukesän laskentaan tuli esille keväällä, kun keskustelin seuran puheenjohtajan kanssa seuran toiminnasta. Tällöin ilmeni, että nykyisin ei ole helppoa saada vapaaehtoisia metsästäjiä laskentoihin. Neljän seuran yhteistyö on perua tästä osallistujapulasta. Elokuaisena lauantaiamuna puheenjohtaja nouti autollaan minut ja toisen jäsenen Räyringin metsästysmajalle. Kalliojärven metsästysseuran miehet olivat jo odottamassa. Yhteensä meitä oli tällä kertaa viisi laskijaa. Ilmeisesti mukaantulostani oli puhuttu jo aiemmin, sillä kukaan ei kommentoinut asiaa. Majalla selviteltiin hetken aikaa laskentaohjeita ja -reittiä, sekä suunniteltiin, miten autoilla olisi parasta liikkua.

Ennen lähtöä pohdittiin myös muiden seurojen osallistumista. Naapuriseuran laskijat olivat lähteneet liikkeelle jo tuntia aikaisemmin, mutta toisen kyläseuran epävarma osallistuminen synnytti venkoilua miesten kesken. Kyseisestä seurasta oli tiedustelu, josko muut seurat hoitaisivat heidänkin laskentalinjansa. Kylä oli toimeliaisuudellaan naapurikyläläisten ärtymyksen kohde, mitä nyt ilmaistiin huumorinsekaisella ylenkatseella - ”kuinka he eivät nyt yhtä linjaa saa hoidettua, kun muutenkin ovat niin aktiivisia”. Minulle ojennettiin kynä ja paperi, ja todettiin ykskantaan, että kirjaisin sitten maastossa tehdyt havainnot.

Pääsimme autolla lähelle laskentalinjan alkua, ja lähdimme liikkeelle yhtenä joukkona. Miehet tunsivat maaston hyvin. Joissakin kohdin todettiin edellisvuoden kulkureitit, joita seuraten sitten kuljettiin. Vastoin odotuksiani reitillä ei kuljettu hitaasti ja hiljaa, vaan suhteellisen nopeasti ja puheliaina. Varsinkin reitin alkupuolella miehet puhuivat mitä moninaisimmista asioista. Kaikki neljä olivat metsänomistajia ja kolme maanviljelijöitä, joten puhetta riitti metsien kunnosta metsätalouden menetelmiin, ja Euroopan Unionin maatalouspolitiikasta paikallisten maanviljelijöiden tapaan hoitaa viljelyksiään. Saatoin vain ihmetellä miesten taitoa kulkea rivakasti hankalassakin maastossa, ja samanaikaisesti heitellä toisilleen hyväntuulisen kuuloista herjaa.

En osallistunut miesten keskusteluun ja kokkapuheisiin, vaan keskityin pysymään mukana. Minulle osoitettiin reitin varrella eläinten jälkiä ja lepopaikkoja, ja kyseltiin,

josko tuntisin jonkin kolon eläimen asuinsijaksi. Joissakin kohdin liikuttiin hitaammin, ja kuulosteltiin metsän ääniä. Miehillä oli tieto siitä, missä laskennan lintulajeja olisi mahdollisuus havaita. Niissä kohdin havaintoja sitten tehtiinkin. Yleisesti todettiin riistalajien vähäisyys. Siellä, missä ennen oli ollut runsaasti metsäkanalintuja, oli nyt raivattuja peltoja ja hakkuuaukioita. Muutamat havaitut lajit tunnistettiin, ja yksilömäärät arvioitiin. Kukaan ei näyttänyt kyseenalaistavan toisen tekemiä havaintoja ja arvioita.

Reitin puolivälissä pidimme tauon. Istuimme kivillä ja joimme kahvit. Miehet jatkoivat jutteluaan. Puheet koskivat välillä henkilökohtaisia asioita, pohdittiin omia ja muiden sairauksia, ja nykyistä terveydentilaa. Miehet olivat yli 50-vuotiaita, mutta hyväkuntoisia tai ainakin metsässä kulkemiseen tottuneita. Loppuosa reitistä kuljettiin rauhallisemmin ja vähemmällä puheilla. Tervahaudan luona viivytettiin tovi. Poimimme siinä ahomansikoita, ja yksi miehistä mietiskeli menneiden aikojen tervanteon tapoja. Edelleen kuljettiin lähes yhtenä ryhmänä. Mikäli joku erkaantui kauemmaksi, kohta tarkistettiin, että kaikki olivat mukana.

Loppuosan reitistä kuljin kahdestaan yhden laskijan kanssa. Hämmästelin hänelle, miten hyvin mukana olleet miehet tunsivat maaston ja tiesivät, kenen omistuksessa metsäpalstat olivat. Mies kertoi, että muutamilla heistä oli tapana kulkea kyseisiä metsiä yhdessä, tarkkailla ympäristöä ja jutella. Vaikka oli metsästyskausi ja miehillä aseet mukana, metsästys ei ollut tuolloin pääasia. Palattuamme metsästysmajalle yksi laskijoista teki yhteenvedon laskentareitistä. Kun liikkeelle oli lähdetty aamuyhdeksältä, laskenta oli ohi yhdeltätoista. Majalla tuli esille mahdollinen jäsenyyteni. Olin harkinnut kannatusjäsenyyttä, metsästystä kun en ollut aikeissa harrastaa. Sovimme, että keskustelu olisi suullinen hakemukseni seuran jäseneksi.

7.3. Hirvenmetsästys

Hirvenmetsästys on keskeinen metsästysmuoto Isokylän metsästysseurassa. Se kokoaa säännöllisesti osan metsästysseuran jäsenistä syksyn jahtiin, ja on osallistujilleen metsästysvuoden kohokohta. Myös yhteisöllisyyden tutkimiseen hirvijahti antaa oivallisen tilaisuuden. Tässä luvussa perehdyn tarkemmin

hirvenmetsästyksen historiaan kylässä, kuvaan hirvenmetsästäjien kokousta ja osallistumistani jahdin ensimmäisiin päiviin.

Hirvenmetsästyksen historiaa Isokylässä

Isokylän metsästysseuran hirvenmetsästys alkoi vuonna 1959, kun seura sai ensimmäisen kerran hirven kaatoluvan. Metsästyksen lähti kahdeksan miehen seurue, jonka ”jokainen jäsen vastasi itse omista töistään” (Seuran arkisto, pöytäkirja 30.9. 1959). 1960- ja 70-luvulla metsästysseura anoi vuosittain yhdestä kolmeen kaatolupaa. Lupien saamiseen vaikutti hirvikantojen senhetkinen valtakunnallinen ja alueellinen tilanne. 1960-luvun lopulla hirvikannat olivat hyvin alhaiset, mikä johti hirven rauhoittamiseen 60- ja 70-lukujen vaihteessa lähes koko maassa. 1970-luvun kuluessa kannat kasvoivat miltei räjähdysmäisesti, ja tämä merkitsi 1980-luvulla suuria kaatolupamääriä (Nygren 1997, 39-43).

Alueelliset arviot hirvikantojen suuruudesta eivät aina osuneet yksiin metsästysseuran omien näkemysten kanssa. Vuonna 1971 ”jo seuran alueella liikkui pitäjän alueella nähdyn suuruinen määrä hirviä” (Seuran arkisto, pöytäkirja 10.4. 1971). Vähäisten lupamäärien aikana metsästysseurojen keskinäiset suhteet olivat kireät. Jos metsästäjät erehtyivät kulkemaan naapuriseuran alueella, tai kaatamaan hirven väärältä puolelta rajaa, oli seurauksena armoton kiista. Joskus tarvittiin poliisiviranomaisten apua selvittämään tapausten kulkua. Tietoa hirven liikkeistä tai muusta metsästyksen vaikuttavasta ei herunut naapuriseurojen puolelta, vaan kukin seura toimi mahdollisimman itsenäisesti. (Pollari 2.11. 2007).

Isokylän metsästysseuralla on yhteistä rajaa viiden metsästysseuran kanssa. Muutamien seurojen kanssa yhteistyö lähti liikkeelle vuokramaiden vaihdon kautta. Vaihdoissa seuroille saatiin yhtenäisemmät metsästysalueet ja vähemmän kiistanalaisia raja-alueita. Muutenkin kiistat alkoivat lientyä, kun hirvikantojen nousun myötä seurat saivat enemmän kaatolupia. Yhteydenpito helpottui myös tekniikan avulla. Radiopuhelimilla voitiin seurata myös naapuriseurojen jahtien kulkua. Hirvenmetsästyksen yhteislupakäytäntö 2000-luvulla lisäsi edelleen seurojen välisiä yhteyksiä. Seurat tekevät yhteisen kaatolupahakemuksen, ja saadut luvat jaetaan seuroille niiden metsästyspinta-alojen mukaan.

Hirvenmetsästäjien määrä näyttää riippuvan kaatolupien määrästä. Kun kaadettavaa on enemmän, metsästäjien määrä kasvaa, ja vastaavasti pienempien saaliiden vuosina metsästäjiä on vähemmän (Koskela ja Nygren 2002, 70). Tämä näkyy myös Isokylän metsästysseurassa. Kun lupamäärät olivat tiheiden hirvikantojen vuoksi suuret 1980-luvulla, hirvenmetsästäjien määrä nousi pariinkymmeneen. Lupamäärien vähetessä 1990-luvun puolivälin jälkeen hirvenmetsästäjien määrä supistui 14-15 metsästäjään. 2000-luvulla metsästäjien määrä on pysynyt parissakymmenessä.

Metsästyksen sujuminen isolla joukolla puhutti 1980-luvulla siinä määrin, että kokouksissa pohdittiin kirjallisten metsästyssääntöjen tarpeellisuutta (Seuran arkisto, pöytäkirja 3.4. 1983). Virallisia sääntöjä ei kuitenkaan laadittu moneen vuoteen, vaikka jahdin turvallisuuden parantaminen olikin esillä useana vuonna. Hirvenmetsästäjien kokoontumisissa sovittiin yleensä suullisesti yhteisistä käytännöistä, joiden noudattaminen oli sitten itse kunkin vastuulla.

Hirvenmetsästyksen tapa Isokylässä on perinteisesti ollut passilinja koira-ajolla. Mikäli hirvestykseen soveltuvia koiria ei ole tarjolla, ajomiehet hoitavat ajon. Metsästäjät muodostavat maastoon passilinjan, jonka läpi hirvet todennäköisimmin kulkevat. Suurin osa metsästäjistä on passimiehiä (ampujia) muutaman toimiessa koiran kanssa ajomiehinä. Passimiehet menevät etukäteen sovituille paikoille, passeihin, odottamaan hirven tuloa. Passissa olijan on tiedettävä, missä viereiset passimiehet ovat, ja pysyttävä paikoillaan, kunnes ajo on ohi. Passissa olevan on myös ennakoitava, mistä suunnasta hirvi on luultavimmin tulossa, ja amuttava vain tiettyyn suuntaan.

Ajomiehet lähtevät koiran kanssa liikkeelle määrätystä paikasta. He ajavat hirviä kohti passilinjaa ja siellä odottavia ampujia. Etukäteen on sovittu, mitä amutaan – uroksia, naaraita vai vasoja. 'Väärrien' yksilöiden on annettava mennä ohi, vaikka metsästäjä olisikin ampumaetäisyydellä. Kaikki ei suju aina sopimusten mukaan. Metsästämissä jännitys innoittaa joskus ampumaan pikaisesti sen enempää miettimättä. Todellisia vaaratilanteita syntyy, jos passissa oleva lähtee liikkeelle ilmoittamatta siitä muille, tai ryhtyy ampumaan muiden passi- tai ajomiesten suuntaan.

Metsästyksen sujuminen turvallisesti edellyttää sääntöjen noudattamista. Hirvenmetsästäjät valitsevat keskuudestaan jahdin johtajan, jolla on lakisääteinen vastuu sääntöjen noudattamisesta. Isokylän metsästysseurassa johtajan valinta on tapahtunut joko kesäkokouksessa tai viimeistään hirvenmetsästäjien kokouksessa. Johtajana on toiminut muutamia seuran jäseniä, joista osa useampaan kertaan. Jahdin johtajalla on periaatteessa valta päättää jahdin kulusta. Kiistanalaisissa tilanteissa hänen mielipiteensä ratkaisee. Päätöksenteossa hänen on kuitenkin otettava huomioon metsästäjien keskenään hyvinkin erilaiset näkemykset, mikä ei tee jahdin johtajan tehtävästä helppoa tai kovin haluttavaa.

Yhteisesti sovitusta käytännöistä poikkeaminen johti kerran tilanteeseen, jossa seuran pitkäaikainen jäsen käytännössä erotettiin, vaikka erottamispäätöstä ei seuran pöytäkirjoista löydykään. Rikkeenä oli metsästäjän omatoiminen metsästys. Hän kulki metsällä muulloinkin kuin yhteisen jahdin aikana, ja ilmoitti sitten saadusta saaliista muille. Tämän jatkuttua useita vuosia muu metsästysseurue sai lopulta tarpeekseen, ja metsästäjälle ilmoitettiin jahdin aikana hirvenmetsästyksen nyt loppuvan. Niin tapahtui, ja metsästäjä lähti jahdistä. Hän ei sen jälkeen osallistunut seuran toimintaan, eikä vuokrannut maitaan metsästysseuralle. Vastaavanlaisia jäsenen erottamiseen päätyviä konflikteja ei Isonkylän metsästysseurassa ole sittemmin tapahtunut.

Hirvenmetsästys on jatkunut nyt liki kuuden vuosikymmenen ajan. Metsästyksen osallistuvien määrä on noussut alun vajaan kymmenestä pariinkymmeneen. Seuralla on 4800 hehtaarin metsästysalue, metsästysmaja, hirtkoiria ja metsästäjiä kahden- ja kahdeksankymmenen ikävuoden väliltä.

Hirvenmetsästäjien kokous

Hirvenmetsästyksen aikovien kokous pidettiin syyskuun 9. päivän iltana metsästysmajalla. Kokoukseen ei tosin ollut pakko tulla, vaan mukaan pääsyyn riitti, että oli kyseiseen päivään mennessä ilmoittanut puheenjohtajalle osallistumisestaan. Metsästysmaja sijaitsee metsäautoteiden risteyksessä metsästysalueella, ja paikkaan on helppo saapua niin autolla kuin muilla kulkuvälineillä. Muut osallistujat tulivat majalle autoillaan, minä polkupyörällä.

Metsästysmajan lisäksi tontilla on halkovaja, sekä tarvikkeiden säilytystä ja hirven käsittelyä varten rakennettu pieni varastohalli. Metsästysmajan ainoa huone on noin 30 neliömetrin kokoinen tupa. Tuvan sisustusta hallitsee keskellä oleva takka. Seinää reunustavat penkit ja nojatuolit. Pari pöytää on sijoitettu kahteen nurkkaan. Seinillä on valokuvia ja tietoja aikaisemmista jahdeista. Valaistus toimii aggregaatin avulla. Sisustus on karuhko, mutta takassa loimuava tuli tekee tilasta kodikkaan. Tupa sopii vapaamuotoiseen seurusteluun, sillä tuvan eri puolille voi sijoittua muutaman hengen ryhmiin, ja olla silti yhteisessä tilassa. Kokouksen pitoon tila on hankalampi, sillä puheenjohtajan ollessa tuvan yhdessä nurkassa, hänellä ei keskellä olevan takan vuoksi ole näkö- ja kuulo-yhteyttä kaikkiin läsnäolijoihin. Tämä toisaalta tarjoaa osallistujille mahdollisuuden olla halutessaan puheenjohtajan katseen ulottumattomissa.

Sisään tullessani yksi jäsenistä oli laittamassa takkaan valkeaa. Tupa täyttyi nopeaan tahtiin, kun miehiä asettui istumaan eri puolille tupaa. Lopulta meitä oli yhteensä 17, kun yksi jäsen kutsuttiin vielä puhelimella mukaan – hän oli tilaisuuden unohtanut. Osan miehistä olin tavannut jo kevään kokouksessa, ja vain muutama oli minulle tuntematon. Miehet keskustelivat vilkkaasti. Puheenjohtajan täytyi pyytää keskustelujen herkeämistä, jotta kokous voitaisiin aloittaa. Puheenjohtajan ja sihteerin valinnat tapahtuivat nopeasti, sillä kyseiset henkilöt istuivat jo pöydän ääressä. Metsästyksen mukaan tulevat luettiin. Viime kaudella osallistuneiden, mutta nyt poisjäävien syiksi todettiin muun muassa terveydentila ja varusmiespalvelu. Edellisen jahdin johtajan poisjääntiä ei otettu esiin. Yhteensä syksyn metsästyksen oli tulossa ”18 metsästäjää ja tyttö”. Tässä kohden katsoin sopivaksi esittäytyä ja kertoa syyt mukaantulolleni. Esittäytymiseni jälkeen yksi jäsenistä tuli tervehtimään.

Metsästyksen johtajan valinta sujui nopeasti. Yhtä jo aikaisempina vuosina toiminutta ehdotettiin, ja ehdotus sai välittömästi kolmen – neljän jäsenen kannatuksen. Erona aikaisempien kokousten henkilövalintoihin oli kannatuksen äänekkyyys - ”johtajaksi vaan, ei mitään vastaansanomista!”. Ehdotettu ei vastustanut valintaansa, eikä muita ehdotuksia tehty. Valittu johtaja oli aikaisemmissa kokouksissa ottanut esille hirvenmetsästyksen ajoittaisen holtittomuuden. Hänen

tekemänsä keskustelunavaukset eivät tuolloin olleet johtaneet perusteellisempaan keskusteluun. Arvelin, että kukaan ei halunnut niissä tilanteissa esittää suoria syytöksiä tai vaatia rangaistuksia sääntöjen rikkojille. Kannattamalla nyt asian esille nostanutta jäsentä jahdin johtajaksi ryhmä saattoi tällä tavoin epäsuorasti paheksua ryhmän säännöistä poikkeavia. Johtajan valintaa voi tosin selittää muillakin tavoin. Seuran jäsenillä on tietoa siitä, kenellä on riittävästi metsästyskokemusta ja johtajuuteen luontuvaa persoonallisuutta. Kaikki eivät halua, eikä kaikista ole johtajiksi. Jahdin johtajaksi halutaan sellainen, joka on jo osoittanut selviävänsä vaativassa tehtävässä. Varajohtajien ja metsästyspäivistä kirjaa pitävien kohdalla valinnat kestivät kauemmin. Kenelläkään ei näyttänyt olevan halua ryhtyä toimeen. Lopulta pari aikaisemmin toiminutta otti tehtävät vastaan.

Metsästyssääntöjen tarvetta puheenjohtaja oli jo aiemmissa kokouksissa esittänyt pohdittavaksi. Keskustelua ei ollut tuolloin syntynyt, mutta nyt jaettuja sääntöehdotuksia ryhdyttiin lukemaan. Osallistumisoikeudesta ei kenelläkään ollut sanottavaa. Metsästysseuran jäsenyys ja voimassa oleva hirviammuntakokeen suoritus olivat seurueeseen pääsyn edellytykset. Kaksi yli 70-vuotiasta jäsentä kävi näyttämässä ammuntakokeiden suoritusmerkintänsä. Osallistumisvelvollisuus puhutti enemmän. Jokaiseen jahtipäivään ja –viikonloppuun osallistuminen ei ole aina itsestään selvää. Osallistujamäärä putoaa varsinkin silloin, kun jahti kestää pitkälle syksyyn. Tänä vuonna jahti päätettiin aloittaa syyskuun viimeisenä viikonloppuna. Hirvenmetsästyskautta oli edessä kolme kuukautta.

Nyt ehdotuksena oli, että kolmen poissaolopäivän jälkeen neljänestä tulisi sakko. Kukaan ei kannattanut sakkomaksun määräämistä. Sakkoa vastaan esitettiin sen sijaan pari kommenttia. Yhden mielestä käytäntö ei sopinut yhteiselle toiminnalle ja porukkahengelle. Toisen mukaan jokaisen tuli kantaa vastuunsa ilman sakkojakin. Lopulta todettiin, että ”katsottaisiin vielä tämä vuosi, ja palattaisiin uudelleen asiaan ensi vuonna”.

Hirvijahdin johtaminen oli asia, johon palattiin kokouksen aikana pariin kertaan. Johtajan oikeus päättää jahdin kulusta todettiin useammassa puheenvuorossa. Nyt puheenvuorot osoitettiin vastavalitulle johtajalle. Johtajuusasiaa käsiteltiin samaan tapaan kuin poissaoloja. Ketään ei osoitettu suoraan sääntöjen rikkojaksi. Samalla

kuitenkin tuotiin julki, että ongelmat niin poissaolojen kuin johtajan kuulemisen suhteen ovat kaikkien tiedossa. Ilmeisen vaikeiden asioiden vastapainoksi ryhmän yhteisyyttä haluttiin kokouksen lopussa vielä korostaa, kun pari osanottajaa painotti porukkahengen tärkeyttä, ja sitä, että ” huumoria pitää olla”.

Sääntökeskustelun jälkeen kokous oli ohi. Vaikka sakkomaksuja ja johtajuutta koskevat asiat olivat hankalia, ilmapiiri ei vaikuttanut missään vaiheessa kireältä. Paikalla olleet juttelivat rauhallisesti. Puheliainmat heittivät humoristisia kommentteja keskustelun väliin. Keskustelu ei mennyt kiistelyksi, eikä kukaan korottanut ääntään. Kuinka kukin sitten itsekseen reagoi, on mahdoton sanoa. Kun lähdin kokouksesta, majalle jäi vielä pieniä miesryhmiä juttelemaan. Kenelläkään ei näyttänyt olevan kiirettä kotiin.

Hirvimetsällä

Osallistuin hirvenmetsästyksen kahtena ensimmäisenä jahtipäivänä. Lauantaina, syyskuun 29. päivä pyöräilin eväät mukana metsästysmajalle aamukahdeksaksi. Maastovarustukseeni kuului punainen takki ja pipo. Majan pihalla oli jo useampi auto, sisällä takassa tuli, ja takan ympärillä joukko miehiä. Tervehdin yleisesti kaikkia. Yksi edellisistä kokouksista poissa ollut jäsen totesi tultuaan luokseni, ettei ollut heti tunnistanut isänsä naapurina. Kerroin tutkimuksestani, ja juttelimme hetken kotiasioistamme. Seurueen ollessa täysilukuinen puheenjohtaja ja jahdin johtaja alkoivat selvittää jahtipäivän kulkua. Jokaisen olisi pitänyt näyttää metsästyskorttinsa ja ampumamerkkisuorituksensa jahdin johtajalle, mutta tämä huitaisi kädellään. Hän ei niitä alkaisi kyselemään - ”ties missä laatikonpohjalla ne itse kullakin olivat”.

Muutama metsästäjä oli edellisenä päivänä kierrellyt maastossa etsimässä hirvenjälkiä. Tietojen perusteella pohdittiin, minne nyt kannattaisi lähteä. Lopulta päädyttiin Kortenevan suuntaan. Miehet kyselivät passipaikkoja. Niiden jako sujui nopeasti. Joku passimiehistä ei tiennyt tarkkaa paikkaansa maastossa, ja hänelle sitä selvitettiin. Kun paljastui, että lähdin ajomiehen mukaan, herätti se yleistä hilpeyttä - ”jo vain seuran poikamiehen kanssa tietysti”. Naureskelin mukana, en kommentoinut. Passimiehet lähtivät autoillaan sovituille paikoille, ja me koiran kanssa hetkeä myöhemmin. Maastoon päästyämme olin kohta hukassa sijainnistamme. Jahdin

alkaminen jännitti. Koira päästettiin vapaaksi, ja se lähti lähes välittömästi kulkemaan hirvenjälkien perään. Seurasimme koiran menoa. Kului vain tovi, kun koira oli jo haukulla. Se oli saavuttanut hirven ja piti sitä haukunnallaan aloillaan. Kuljimme varovasti äänen suuntaan siten, että koiran haukuessa liikuimme, ja haukunnan loppuessa pysähdyimme odottamaan. Näin hirvi ei saanut meistä havaintoa. Kohta näimme hirviyksilön kauempana tiheikössä. Siinä seisoimme - hirvi ja me - toisiamme tuijottaen, niin minusta tuntui.

Vaan tällä kertaa hirven onnistui paeta. Sen kadottua tiheikköön lähdimme uudestaan liikkeelle. Koira seurasi edelleen hirveä, ja me koiraa. Tämä onnistui tekniikan avulla. Kännykän karttanäytöltä näimme koiran tutkaliivin signaalin sijainnin, ja kuljimme tiedon mukaan. Kaikilla metsästäjillä oli myös radiopuhelimet, ja jossakin vaiheessa tuli tieto, että hirvi oli liikkunut naapuriseuran puolelle. Tämän kuultuaan ajomies soitti naapuriseuran metsästäjille ja tiedotti asiasta. Ajoon oli kulunut pari tuntia. Kävelimme sovittuun kohtauspaikkaan metsäautotien varrelle. Siellä odottelimme muita läheisiltä passipaikoilta tulijoita. Miehet juttelivat keskenään ajon tapahtumista. Pohdittiin, miten hirvi oli päässyt passilinjan läpi ilman, että sitä kukaan oli yrittänyt ampua. Miehet kertoivat hirven liikkeistä tehtyjä havaintoja. Epäiltiin, etteivät kaikki passimiehet olleet katsoneet oikeaan suuntaan. Paikalle tullut passimies totesikin, ettei ollut lainkaan varma, oliko ollut oikeassa passipaikassa. Hän ei kertomansa mukaan tuntenut sen puolen maastoja lainkaan.

Palasimme metsästysmajalle. Kahvinjuonnin ja makkaransyönnin lomassa ajomies sai kertoa useaan otteeseen, kuinka lähellä ensimmäisen saaliin saanti oli ollut. Ampua ei ollut voinut, koska tiheikössä seisoneesta hirviyksilöstä ei voinut erottaa sen sukupuolta. Muut kehittivät nopeasti toisia selityksiä. Ajomies ei naisen seurassa ollut tarpeeksi keskittynyt ja tarkkaavainen, vaan oli päästänyt hirven karkuun. Tälle naureskeltiin.

Tauon jälkeen oli aika suunnata uuteen paikkaan. Lähtöä edelsivät samat toimet kuin aamulla, metsästysalueen valinta ja passipaikkojen jako. Nyt lähdin passimiehen matkaan. Perille päästyämme - paikkaan, josta en taaskaan tiennyt, missä itse asiassa olimme - jäimme auton viereen odottelemaan.

Olimme ohittaneet autolla pari marjastajaa. Runsaana mustikkasyksynä Isokylän metsissä liikkuu paljonkin marjastajia. Aprikoin, miten marjastajat reagoivat punatakkisten metsästäjien autoletkaan. Meneillään olevan hirvijahdin saattoi todeta metsäteiden varsille pysäköidyistä autoista, ja silloin vaara törmätä pakenevaan hirveen oli tavallista suurempi. Passissa olo merkitsi nyt sitä, että seisoimme tai istuimme auton vierellä parin tunnin verran. Juttelimme kotiasioistamme. Mies kertoi, että huolimatta muualla asumisesta, ja siitä, että voisi mennä nykyisen asuinpaikkansa metsästysseuraan, hän oli aina halunnut tulla synnyinseudulleen metsästämään. Hirvenmetsästystä harrastaneen isänsä lisäksi myös hänen kaupunkilaisen poikansa metsästysharrastus oli peräisin näiltä seuduilta. Joutilaan tuntuksen seisoskelun aikana passimies kuunteli välillä metsästyksen sujumista radiopuhelimellaan. Sinä iltapäivänä ajo ei tuottanut tulosta, vaan palasimme lopulta metsästysmajalle. Siellä metsästyksen todettiin siltä päivältä päättyneen. Lähtiessäni kotiin valtaosa miehistä jäi vielä majalle. Joku kysyi minulta päivän antia. Totesin sen olleen erittäin jännittävän, olihan ensimmäisen saaliin saanti ollut niinkin lähellä.

Saapuessani metsästysmajalle seuraavana aamuna siellä oli jo miehiä valmistautumassa päivän jahtiin. Edellisaamun toimet toistuivat. Miehet kertoivat tekemistään hirvihavainnoista. Nyt päätettiin lähteä metsästysalueen toiselle laidalle, Pitkällekoskelle. Tällä kertaa ajomiehiä oli kaksi. Lähdin heidän mukaansa, sillä halusin kokea uudelleen koiran kanssa tehtävän ajon. Passimiehet saivat paikkansa, ja lähtivät autoillaan metsästysalueelle. Haimme koiran mukaamme. Matkalla ajomiehet näkivät metsätien laidoilta jo paikoilleen siirtyneitä passimiehiä. Jollekin huudettiin vielä auton ikkunasta ohjeita oikeasta tarkkailusuunnasta.

Tällä kertaa kuljimme maastossa pitemmän aikaa ennen kuin saimme ensimmäiset hirvihavainnot. Kauempaa metsästä alkoi kuulua aikamoinen rytinä. Hetken kuluttua koira aloitti haukunnan. Miehet onnittelivat toisiaan, sillä hirvenmetsästystä opetteleva koira oli toiminut niin kuin pitikin. Siitä saattoi siis odottaa kunnon hirvikoiraa. Niin lähelle hirviä emme nyt päässeet, että olisimme ne nähneet. Liikkeelle ajettut hirvet kulkivat nopeasti, ja kohta saimme tiedon niiden katoamisesta naapuriseuran puolelle. Ajomiehet epäilivät, että hirvet olivat kuulleet passimiesten ääniä, ja liikkuneet siksi pois alueeltamme. Myöhemmin yksi passimiehistä kertoi

hirvien juosseen hänen passipaikkansa kohdalta vauhdilla tien yli tiheikköön. Hänellä ei siinä tilanteessa ollut minkäänlaisia mahdollisuuksia niitä ampua.

Ajon loputtua pidimme tauon metsästysseuran kodalla. Osa miehistä istui kodassa tulen ympärillä osan jäädessä ulos. Makkaranpaiston ja kahvinjuonnin lomassa juteltiin. Tauon jälkeen olimme valmiita uuteen ajoon. Raukean kotatunnelman jälkeen sain ulkona yllätyksekseni havaita, että miesten kesken oli meneillään jokin kiista. Ymmärsin kiistan koskevan sitä, mitä yksilöitä seuraavan ajon aikana tulitaisiin ampumaan, mikäli ampumaetäisyydelle päästäisiin. Osa kannatti suositusten mukaisia yksilöitä, ja osa halusi joustaa suosituksista. Tilanne vaikutti hyvin sekavalta. Osa miehistä puhui kiihtyneeseen sävyyn pienissä ryhmissä, toiset näyttivät lähtevän rauhallisesti autoilleen, ja muutama seiso hiljaa paikoillaan. Lopputuloksesta en päässyt selville, sillä tilanne oli ohi yhtä nopeasti kuin oli alkanutkin. Loppukaneettina oli jahdinjohtajan huokaisu: ”tässä sitä ollaan puun ja kuoren välissä”. Kiistasta hämmentyneenä en osannut vastata hänelle mitään.

Iltapäivän jahdissa menin edellispäivän tapaan passimiehen mukaan. Passissa olo toistui samankaltaisena. Päädyimme pellon laidalle, ja seisoskelimme siellä pari tuntia. Käytin tilaisuutta hyväkseni ja kyselin iäkkäältä passimieheltä hänen metsästyskokemuksiaan. Hän niitä kertoili kuunnellen samalla radiopuhelimen tiedotuksia ajosta. Hirviä ei tälläkään kertaa tullut meidän kohdaltamme passilinjaa, eikä sinä päivänä muutenkaan. Ulkopuolisena, ei-metsästäjänä mukanaolijana passi tuntui ajoa vähemmän jännittävältä tavalta olla jahdissa. Hirven tuloa odottavan passimiehen tuntemukset olivat varmasti toiset. Kuultuamme radiopuhelimesta ajon päättyneen lähdimme kävelemään autolle. Viereisen passipaikan mies liittyi joukkoomme, ja juttelimme muista kuin hirvijahtiin liittyvistä asioista.

Ensimmäisinä jahtipäivinä saalista ei siis saatu. Kyselin myöhemmin hirvenkaadon jälkeisistä toimista. Kun hirvi on ammuttu, ajo lopetetaan, ja kaikki kokoontuvat saaliin äärelle. Ruhosta lasketaan nopeasti veret, ja se suolistetaan. Eläin kiskotaan vetoliinon avulla metsäautotien varteen, ja siitä autolla metsästysmajalle. Siellä hirvi nyljetään ja paloitellaan. Hirvenlihan jako tapahtuu hyvin tarkan järjestyksen mukaisesti. Lihansaantiin ovat oikeutettuja kaikki jahtiin osallistuneet, mutta siten, että samasta taloudesta tulevat ovat yhdellä osakkuudella. Joukon kokeneimmat

lihankäsittelijät paloittelevat saaliin huolellisesti. Palat asetellaan kasoihin muovin päälle. Kuhunkin kasaan tulee yhtä arvokkaita lihanosia. Kun kaikki lihapalat on jaettu, suoritetaan arvonta. Kasat on numeroitu, ja hatusta vastaavan numeron nostanut saa kyseisen kasan. Jahdin kulusta sain myöhemmin tietoja tekstiviesteinä. Hirvet saatiin kaadettua lopulta varsin lyhyessä ajassa, parin ensimmäisen jahtiviikon aikana.

7.4. Peijaiset

Suomessa yksityiset maanomistajat ovat perinteisesti vuokranneet maansa metsästysseuroille ilman rahallista korvausta. Metsästysseurat ovat puolestaan lahjoittaneet maanomistajille hirvenlihaa, tai järjestäneet maanomistajille jahtikauden päätteeksi juhlat, peijaiset. Niissä on ruokailun ohessa ollut seuran käytäntöjen mukaan muuta ohjelmaa.

Isokylässä peijaisia on järjestetty ainakin parin vuosikymmenen ajan. Ensimmäinen peijaismaininta löytyy vuoden 1980 pöytäkirjasta, mutta metsästäjien ja kyläläisten mukaan niitä on voitu pitää jo aikaisemmin. Peijaisperinne syntyi Suomessa samaan aikaan, kun hirvenmetsästys vakiintui metsästysseurojen toimintamuodoksi. Juha Kairikon mukaan tapa lähti liikkeelle Savosta 1950-luvulla, ja levisi sieltä muualle maahan (Kairikko 1997). Vuosittain pidetään yli 2000 peijaistilaisuutta (Svensberg ja Vikberg 2007c, 71).

Ennen peijaisten järjestämistä Isokylän metsästysseura jakoi osan hirvisaaliista maanomistajille. Joskus maanomistaja, jonka mailta hirvi oli kaadettu, sai ylimääräisen palan. Nämä käytännöt eivät kuitenkaan toimineet. Lihanjakoa ei pidetty tasapuolisena, ja lahjoitukset aiheuttivat jälkipuheita – milloin joku koki saaneensa pelkkiä luita, milloin jollekin annettiin liikaa omistukseensa nähden. (Seuran arkisto, pöytäkirja 11.3. 1984). Peijaisia pidettiin lopulta parhaana järjestelynä niin maanomistajien kuin muiden kyläläisten kannalta.

Peijaisia ei ole järjestetty joka vuosi. Joinakin vuosina kaatolupia on ollut vain muutama, ja peijaisten pitoa on harkittu hirvenlihan riittävyysden takia. Pienelläkin

hirvisaaliilla peijaisia on tosin järjestetty, joten syyt väli vuosiin lienevät muualla. Puheenjohtajan kanta vaikuttaa vahvasti päätökseen peijaisten pitämisestä. Jos kokouksen enemmistö on myönteinen, jäävät puoliääneen lausutut kommentit ”vois olla ilimankin..” huomiotta. 2000-luvulla peijaiset ovat olleet vuosittainen tapahtuma.

Isokylän peijaiset on hyvin pelkistetty tilaisuus. Peijaiset on jahtikauden jälkeen yleensä sunnuntai-iltapäivänä järjestetty ruokailu kylän koululla. Ruokailun lisäksi peijaisissa ei ole juuri muuta ohjelmaa. Peijaiskutsu julkaistaan paikallislehdessä, ja tilaisuuteen kutsutaan kaikki maanvuokraajat ja kyläläiset. Isokylän martat huolehtivat tilojen järjestelystä, ruokailusta ja siivoamisesta peijaisten jälkeen. Yksi martoista toimii pääemäntänä, joka vastaa pääruuan eli hirvikeiton valmistamisesta. Hänen apunaan ovat vuorovuosin kylän neljältä eri alueelta tulevat martat. Metsästysseuran osuus peijaisten järjestämisessä on lähinnä tilaisuudesta tiedottaminen, lihojen toimittaminen ja muut satunnaiset tehtävät. Aikaisemmin martat tekivät työt palkkiotta, mutta viime vuosina metsästysseura on maksanut martoille pienen korvauksen. Käytännössä marttojen ruokailua varten hankkimat tarvikkeet on kustannettu peijaisten yhteydessä järjestettyjen pienimuotoisten arpajaisten tuotolla. Niissä on palkintoina muun muassa marttojen tekemiä leivonnaisia ja käsitöitä.

Osallistuin nyt ensimmäistä kertaa peijaisiin ’marttana’. Kun vuoden 2007 järjestelyvastuu oli keskikylän martoilla, pyysi sukulaisnainen minua mukaan. Suostuin mielelläni. Peijaisia edeltävänä päivänä kokoonnuimme koululle tekemään valmisteluja. Yhteensä meitä oli kahdeksan naista. Minun lisäkseni yksi naisista ei ollut aikaisemmin osallistunut peijaisten järjestämiseen. Muut kuusi naista olivat marttatyön veteraaneja. En kysynyt, mikä heidän motiivinsa oli käyttää marraskuisen viikonlopun päivät tapahtuman järjestämiseen. Vain yhden naisen aviomies oli aikoinaan kuulunut metsästysseuraan, mutta kullakin oli suvussa tai muussa lähipiirissä metsästystä harrastava. Metsästysseurasta tai metsästyksestä ei kumpanakaan päivänä puhuttu juuri lainkaan. Keskustelut liikkuvat käytännön töiden järjestelystä itse kunkin kiinnostuksen kohteisiin.

Peijaispäivänä osa naisista oli koululla jo yhdeksän aikaan. Töitä riitti kaikille sunnuntaiaamusta pitkälle iltapäivään. Koulun pienessä ja vanhanaikaisessa keittiössä

oli peijaispäivänä ahdas ja hikinen tunnelma. Osa naisista kulki ruokien ja muiden tarvikkeiden kanssa keittiön ja ruokailutilan väliä, ja muutama tiskasi keskeytyksettä astiapinoja. Peijaisia edeltävänä päivänä olimme valmistaneet koulun tilat kuntoon, siirtäneet pulpetit pöydiksi, kuorineet perunat, ja tehneet muut esivalmistelut ruokailua varten. Koulun kahdesta luokkahuoneesta tehtyyn ruokailutilaan mahtui samanaikaisesti kolme-neljäkymmentä ruokailijaa. Tarjoilupöydiltä kukin saattoi ottaa hirvikeiton, ruokajuoman, voileivät ja jälkiruokakiisselin. Kahvitarjoilua ei Isokylän peijaisissa tavata järjestää lainkaan. Peijaispäivänä ensimmäiset ruokailijat saattoivat tulla jo ennen kahtatoista, ja viimeiset kiiruhtivat vielä kolmen jälkeen, kun tarjoilu oli periaatteessa jo loppunut. Kahdentoista jälkeen ruokailijoita alkoikin saapua tasaisena virtana. Koulun eteisessä oli arpojen myyntipöytä. Myyjinä toimi marttayhdistyksen yli 70-vuotias aktiivijäsen, ja toisen martan aviomies, kun nainen itse oli estynyt saapumasta. Ruokailemaan saapuvat vaihtoivat muutaman sanan myyjien kanssa, ja ostivat pari arpaa. Myynnistä vastanneen martan mukaan monet kävijöistä pitävät arpojen ostoa kannatuksen osoituksena, eikä itse arpajaisvoitoilla ollut niin suurta merkitystä.

Peijaisten ensimmäinen tunti oli työntekijöille kiireisin. Useat tulivat perhekunnittain, ja mukana oli niin lapsia kuin isovanhempia. Lähes kaikki hirvenmetsästyksen osallistujat kävivät. Marttojen tekemän 'lautasarvion' mukaan ruokailemassa ehti käydä kolmen tunnin aikana noin 160-170 henkilöä, mikä on ollut viime vuosien tyypillinen kävijämäärä. Kävijät olivat pääasiassa kyläläisiä, ja heidän muualla asuvia perheenjäseniä ja sukulaisia. Maitaan vuokranneista kyläläisistä kaikki eivät osallistuneet, ja muualla asuvia maanomistajia oli paikalla vain muutama. Koska peijaisiin ei ruokailun lisäksi liity muuta ohjelmaa, on tilaisuus hyvin epävirallinen. Kukin saattoi tulla ja lähteä milloin halusi, ja viipyä niin pitkään kuin löytyi juttuseuraa. Pöydistä kuului keskusteltavan jahtikaudesta ja hirvenkaadoista, mutta myös muualla asuvien sukulaisten ja tuttavien ajankohtaisista kuulumisista. Osa vieraista viipyi vain ruokailun verran, mutta osa viihtyi paikalla pitempään.

Peijaiset on Isokylän metsästysseuran ja marttojen järjestämä yhteinen tilaisuus. Kävijämäärältään se on Isokylän suurin säännöllisesti järjestettävä tapahtuma. Kylässä järjestettäviä tilaisuuksia on ylipäätään vähän. Niihin liittyy yleensä jokin aatteellinen tai uskonnollinen sävy, tai ne on suunnattu jollekin kohderyhmälle, kuten lapsille,

nuorille tai eläkeläisille. Peijaisiin ei liity mitään selvästi tunnistettavaa aatetta. Peijaiskutsu osoitetaan kyläläisille ja maanvuokraajille, joten tilaisuus on periaatteessa kaikille avoin. Monia houkuttaa hirvikeitolle mahdollisuudet maistaa harvinaisempaa ja arkiruuasta poikkeavaa metsän saalista. Kaikki eivät peijaisiin kuitenkaan saavu. Syyt voivat olla moninaiset, kuten sairaudet tai muut samanaikaiset menot. Metsästysseuran kannalta maanomistajien ja muiden kyläläisten tulon hirvikeitolle voi nähdä osoituksena kanssakäymisen toimivuudesta. Poisjäänti voi olla taas merkki (pinnanalaisista) ristiriidoista ja erimielisyyksistä seuran kanssa.

Metsästysseuran toimintaan osallistuu vain suhteellisen pieni osa metsästysseuran jäsenistä, mikäli mittapuuna pitää kokouksia, riistanlaskentaa tai hirvenmetsästystä. Jäsenistä aktiivisimmat osallistuvat lähes kaikkiin metsästysseuran toimintoihin. Tämä tarkoittaa sitä, että seuran asioista päättäminen ja käytännön asioiden järjestäminen ovat vain pienen ydinjoukon varassa. Hirvijahti tekee tässä suhteessa poikkeuksen, sillä sekä jahdin kokouksiin ja itse jahtiin metsästäjät osallistuvat mahdollisuuksiensa mukaan. Isokylän metsästysseura ei todennäköisesti poikkea osallistumisaktiivisuudessaan paljoakaan muista metsästysseuroista.

8. ISOKYLÄ METSÄSTYSSEURAN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

Valtaosalle isokyläläisistä metsästysseura näyttäytyy vuoden mittaan vain yksittäisinä kohtaamisina metsästäjän kanssa metsäpolulla, ampumisen ääninä järvenrannalla tai hirvimiesten autoletkana kyläteillä. Hirvenmetsästyskauden päätteeksi järjestetty peijaistilaisuus tuo metsästysseuran lähemmäksi sellaista kyläläistä, joka ei muutoin ole seuran kanssa missään tekemisissä. Metsästysseuralle kylä maanomistajineen on lähestulkoon eilinehto, sillä metsästyksmaiden menetys merkitsisi toiminta-alueen supistumista ja metsästysmahdollisuuksien heikkenemistä olennaisesti. Edeltävissä luvuissa olen kuvannut Isokylän yleispiirteitä, historiaa ja nykyisyyttä. Tässä luvussa pohdin Isokylää sen yhteisöllisen elämän kannalta. Katson, että kylän ominaispiirteillä on yhteytensä metsästysseuran yhteisöllisiin ominaisuuksiin, ja metsästysseuran aseman muotoutumiseen kylässä. Yleisellä tasolla liikkuvan tarkastelun jälkeen kuvaan metsästysoikeuden vuokrauskäytäntöjä, jotka konkreettisesti yhdistävät metsästysseuran kylään.

8.1. Talonpoikaisen yhteiskunnan perintö

Kuten Isokylän asutushistoriaa käsittelevästä luvusta ilmeni, Isokylää on luonnehtinut maatalouselinkeinon keskeinen asema ja tilarakenteen pientilavaltaisuus. Maaseudun kylien talousmuotoluokittelussa (Oksa ja Rannikko 1984, 156-175) Isokylä edustaa talonpoikaista maatalouskylää, jonka ominaispiirteitä ovat yksityismaanomistus ja perheviljelmät. Metsätaloudella on ollut merkitystä lähinnä maatilatalouden turvaajana. Isokylä poikkeaa siten muista tutkimuskylistä, joista Sivakka ja Juhonkylä olivat alunperin pienviljelijä-metsätyökylä, ja Maakylä ei sahateollisuuden vuoksi ole ollut 'puhdas' talonpoikainen maatalouskylä.

Pientilavaltaisuus on Keski-Pohjanmaan maanomistusolojen historiallinen piirre. Pentti Virrankosken mukaan tämä on johtunut tiheistä tilanjaoista. Mikäli tilan peltoala kasvoi huomattavasti, tilanjaot pirstoivat sen ennen pitkää. Varsinaisia suurtiloja ei Keski-Pohjanmaalla ole juuri ollut. (Virrankoski 1997, 243-244). Pohjanmaa on kokonaisuudessaan ollut taloudellis-sosiaaliselta rakenteeltaan muuta

Suomea homogeenisempi. Risto Alapuro selittää homogeenisyyden periytyvän Pohjanmaan yhteiskunnallisista oloista 1800-luvulta. Kun väestönkasvu merkitsi tuolloin tilattoman väestön kasvua, ei heidän määränsä kasvanut Pohjanmaalla niin suureksi kuin muualla Suomessa. Tilaton väestö sidottiin talonpoikaisyhteisöön jakamalla maat perillisten tai lähisukulaisten kesken, tai lähettämällä 'liikaväestö' siirtolaisina Amerikkaan. (Alapuro 1985, 59-60). Näinhän tapahtui myös Isokylässä.

Pohjanmaa toisaalta syrjäytyi metsäteollisuuden nousun aiheuttamasta talouskehityksestä, mikä merkitsi alueen kaikkia väestöryhmiä koskettavaa taloudellista taantumaa. Sen seurauksena maaseutuväestön keskinäiset varallisuuserot jäivät pieniksi. (Alapuro 1985, 59-60). Erityisesti Keski-Pohjanmaa on pysynyt maatalousvaltaisena ja vähän teollistuneena maakuntana poikkeuksellisen pitkään. Mauri Ahon ja Matti Tunkkarin mukaan 1950-luvun Keski-Pohjanmaata saattoi verrata köyhydessä Kainuun ja Lapin syrjäseutuihin, eivätkä taloudelliset edellytykset olleet vielä 1980-luvulle tultaessakaan kovin hyvät (Aho ja Tunkkari 1981, 93). Yhä edelleen Keski-Pohjanmaata leimaa muuta maata alhaisempi koulutus- ja tulotaso (Virrankoski 1997, 372). Ansio- ja palkkatulojen vertailussa Keski-Pohjanmaa oli vuonna 2009 Kainuun maakunnan tasolla (Verotiedot 2012).

Taloudellisen asemansa lisäksi Pohjanmaan homogeenisyyttä on lisännyt alueen uskonnollisuus. Pohjanmaan merkittäviä uskonnollisia liikkeitä ovat herännäisyys, evankelisuus ja lestadiolaisuus. Ne ovat kytkeytyneet myös alueen agraariseen rakenteeseen ja politiikkaan, mikä on näkynyt eritoten alueen talonpoikaista arvomaailmaa tukeneen maalaisliitto-keskustapuolueen laajana kannatuksena Pohjanmaalla. (Alapuro 1977, 144-145).

2000-luvun Isokylä on yhä agraarinen kylä. Vaikka vain osa kylän asukkaista saa enää elantonsa suoraan maataloudesta, maataloutta harjoittavat tilat muodostavat kylän asutuksellisen ja tuotannollisen perusrakenteen. Kylä ei maatalouden lisäksi edelleenkään tarjoa juuri muita työpaikkoja. Parin viime vuosikymmenen aikana maatalouden rakenne on kuitenkin muuttunut. Kymmenien pientilojen sijaan kylässä oli vuonna 2007 kaksikymmentä tilaa. Kun aiemmin pientilavaltaiselta alueelta puuttuivat suurtilat, suuntaus on nyt päinvastainen. Pienet ja keskisuuretkin tilat ovat karsiutumassa. Jäljelle jäävät tilat pyrkivät suurtiloiksi vähintään tehokkuudeltaan, jos

ei pinta-alaltaan. Talonpoikainen maatalousmuoto on kehittynyt Isokylässä siihen suuntaan kuin Jukka Oksa ennakoi kehityksen olevan Pohjois-Karjalan vastaavantyyppisillä maaseutualueilla. Maatilat ovat erikoistuneet maidon, lihan tai viljan tuotantoon. Tilojen tulevaisuus riippuu pitkälti Euroopan Unionin ja kansallisen maatalouspolitiikan päätöksistä sekä kansainvälisten markkinoiden kehityksestä. (Oksa 1996, 245-254).

Vetelin väestöennusteen perusteella Isokylän väestö vähenee tulevina vuosina. Myös maatalojen määrä tulee vähenemään nykyisestä, mutta muiden tutkimuskylien kaltaista maatalouden totaalista loppumista ei tapahtune ainakaan lähivuosina. Kylässä on vielä lapsiperheitä. Huomionarvoista on, että vuonna 2007 alle 15-vuotiaista lapsista yli puolet (27/45) oli kylän kolmessatoista maanviljelijäperheessä. Tilanteesta voi tehdä epäsuoran - ja hataran – päätelmän, että kylän asuttuna pysymiseen tarvittaisiin edelleen sen maatalouselinkeinojen tukemista.

Menneisiin vuosikymmeniin verrattuna Isokylän taloudellis-sosiaalinen rakenne on muuttunut heterogeeniseksi. Kylän väestöryhmistä voidaan erottaa maataloutta harjoittavat, muut palkansaaajat ja yrittäjät sekä eläkeläiset. Eläkeläiset ovat suurin yksittäinen ryhmä. Se on tulotasoltaan alhaisin. Aktiivimaanviljelijöiden keskimääräinen verotettava tulo jää alle 20 000 euron. Palkansaaajien ja yrittäjien keskimääräinen tulotaso on maanviljelijöitä korkeampi. (Verotiedot 2012). Sosiaalinen eriytyminen on osin seurausta ammatillisesta ja taloudellisesta eriytymisestä. Lähes kaikki vanhemman sukupolven kyläläiset ovat eläköityneitä maanviljelijöitä. Saman ammatin harjoittajina heillä oli työvuosinaan keskinäistä kanssakäymistä maanviljelyn vuosittaisen työnkierron lomassa. Pienessä kylässä myös tieto kulki samaa työtä tekevien välillä – milloin joku oli hankkinut uuden perunannostokoneen, milloin taas tarvittiin talkooapua navetan katon uusimiseksi.

Isokylän nykyisellä väestöllä ei ole samanlaista pohjaa sosiaaliselle toiminnalle. Palkkatyössä ja yrittäjinä toimivat eivät kohtaa kylän maanviljelijäväestöä jo erilaisten työaikojen takia. Eläkeläisillä on harrastuspiirinsä, ja työssä käyvillä kyläläisillä omat kiireensä. Kylässä ei ole enää tarjolla sellaisia epävirallisia kohtaamispaikkoja, joissa kyläläiset voisivat luontevasti tavata toisiaan. Kylän yhdistykset ja kylätoimikunta vetävät virallisempina organisaatioina mukaansa osan, mutta ei kaikkia. Kyläläisten

elämäntapaa voi luonnehtia samankaltaisena yksityistymisenä, jota Marja Holmila kuvaa Maakylässä tapahtuneen. Kukin elää oman perheensä ja taloutensa piirissä, ja kulku kylän ulkopuolelle käy niin työn, harrastusten kuin muun sosiaalisen elämän vuoksi. Kylään keskittynyt kanssakäyminen on samalla vähentynyt. Kylän heterogeenisyyttä lisää vielä maatalouden sisäinen eriytyminen. Lypsykarjatilojen lisäksi kylässä on viljanviljely- ja lihakarjatiloja. Erikoistuminen on johtanut viljelijöiden työnkuvan erilaistumiseen, sillä viljanviljelijällä ovat arjen työt ja huolet erilaiset kuin lypsykarjan tai lihakarjan hoitajalla. Vaikka huoli tulevaisuudesta saattaakin olla yhteinen, eivät maanviljelijät muodosta enää yhtä yhtenäistä ammattikuntaa.

Talonpoikaiseen yhteiskuntaan voi lukea kuuluvaksi poliittisen kulttuurin yhdenmukaisuuden, uskonnollisuuden ja jokseenkin yhtenäisen arvo- ja normijärjestelmän. Vaikka Isokylä on väestö- ja elinkeinorakenteeltaan aiempaa heterogeenisempi, on kylästä löydettävissä talonpoikaisen yhteiskunnan piirteitä. Tämä johtuu suurelta osin siitä, että nykyisen maanviljelijäväestön lisäksi valtaosalla kylän asukkaista on maanviljelystausta. Talonpoikainen perintö on erityisen selkeä poliittisessa kulttuurissa. Perhonjokilaakson kunnista Veteli, Kaustinen ja Halsua ovat 1900-luvun alkuvuosikymmenistä lähtien olleet poliittisesti yhtenäistä maalaisliiton / keskustan kannatusaluetta (Aho ja Tunkkari 1981). Mauri Aho ja Matti Tunkkari selittävät puolueuskollisuutta alueen heikoilla taloudellisilla lähtökohdilla sekä maa- ja metsätalousrakenteiden homogeenisyydellä, mutta myös poliittisen tradition ja yksittäisten henkilöiden vaikutuksella (Aho ja Tunkkari 1981, 93-94). Esimerkiksi Viljami Kalliokoski, Heimo Linna ja Esko Aho ovat Perhonjokilaaksosta lähteneinä saaneet alueelta suuren kannatuksen, ja vahvistaneet siten puolueen asemaa.

Viime vuosina Perussuomalainen puolue on horjuttanut keskustan valta-asemaa samaan tapaan kuin Suomen Maaseudun Puolue teki 1970-luvun alussa. Sen sijaan Kokoomus tai vasemmistopuolueet eivät ole koskaan saaneet Perhonjokilaaksossa mainittavaa kannatusta (lukuun ottamatta Perhoa, jossa vasemmistopuolueilla on ollut menestystä; Aho ja Tunkkari 1981, 75-80). Ilkka Saari on selittänyt vasemmistopuolueiden vähäistä kannatusta Perhonjokilaakson sijainnilla eräänlaisessa 'aatteellisessa pussissa'. Perhonjokilaakson kunnat ovat etäällä sellaisista kaupunkikeskuksista, joista työväenliikkeen aatteita olisi voinut tulla. Osaa

kunnista, kuten Veteliä, reunustavat ruotsinkieliset alueet. Nekin ovat omalta osaltaan ehkäisseet vasemmistopuolueiden vaikutusten siirtymistä maaseudulle. Aatteelliset virtaukset ovat tulleet Perhonjokilaaksoon ensisijaisesti Etelä-Pohjanmaalta muun muassa alkiolaisen nuorisoseuraliikkeen myötä. (Saari 1981, 47-49.) Tämä poliittinen perintö on säilynyt 2000-luvulle saakka.

Muihin tutkimuskyliin verrattuna Isokylä on pysynyt hyvin ei-vasemmistolaisena. Sivakka on ollut pääosin vasemmistolainen ('korpikommunistinen'; Liikanen 1996,168), kun taas Maakylän ja Juhonkylän asukkaat jakautuivat porvarillisten ja vasemmistopuolueiden kannattajiin (Holmila 2001, 81; Suolinna ja Sinikara 1981, 150). Isokylän poliittinen jako – mikäli sellaisen ylipäätään voi löytää - on ei-vasemmistolaisten puolueiden välinen. Kannatusta löytyy niin perussuomalaisille kuin keskustalle. Vuoden 2008 kuntavaaleissa Isokylän ehdokkaista kaksi perussuomalaista miestä uusi valtuustopaikkansa. Ehdokkaina olleet keskustan isokyläläiset naiset eivät valtuustoon tuolloin päässeet. (Kuntavaalit 2008). Vuoden 2012 kuntavaaleissa isokyläläisistä ehdokkaista pääsi valtuustoon perussuomalainen mies ja keskustalainen nainen. Keskusta pysyi edelleen kunnan valtuustopuolueena saaden vajaat puolet äänistä, ja perussuomalaiset kakkospuolueena vajaan kolmanneksen äänimäärällä. (Kuntavaalit 2012). Isokyläläiset eivät ole näkyvästi jakautuneet erillisiin – saati vastakkaisiin - poliittisiin osapuoliin. Tämä johtunee puolueiden osittain samankaltaisesta aatemaailmasta ja historiallisen pitkästä poliittisesta yhtenäiskulttuurista.

Talonpoikaisen yhteiskunnan perintöä ovat myös uskonto ja uskonnolliset liikkeet. Maaseudulla, jossa kilpailevia arvoja ja maailmankatsomuksia on ollut vähän, on uskonnon merkitys korostunut entisestään. Sillä on ollut myös arvoja ja tapakulttuuria yhdenmukaistava vaikutus. (Saari 1980, 21). Keski-Pohjanmaata luonnehtii yhä vahva uskonnollisuus. Alueella on niin evankelisia, heränneitä kuin lestadiolaisia. Vetelissä merkittävin vaikutus on ollut evankelisella liikkeellä. Sillä on juurensa jo 1880-luvulta, jolloin Vetelissä toimi evankelisia saarnamiehiä (Virrankoski 1997, 264). Sotien jälkeen alueella vaikutti evankelinen herätys, joka sai mukaansa myös Räyringin silloista nuorisoa (Salmela 1994,168-172). Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen (SLEY) toiminta on yhä aktiivista niin Räyringissä kuin muualla Vetelissä (Rekonen 2007). Osa Vetelin kirkkoherroista (kuten Aarre Lehtola,

virassa vuosina 1927-1950, ja Eero Palola, virassa vuosina 1962-1996) on toiminut evankelisen yhdistyksen piirissä.

Evangelisuutta on pidetty maltillisena liikkeenä suhteessa valtionkirkkoon ja poliittiseen toimintaan (Suolinna 1975, 44; Saari 1981, 60). Evangelisuus on toiminut pääosin valtionkirkon sisällä, kun taas lestadiolaisuus on ollut varsinkin Pohjois-Suomessa kylien perifeerinen ja 'omillaan toimeen tuleva' liike (Suolinna ja Sinikara 1986). Poliittisella kentällä uskonnolliset liikkeet ovat olleet lähellä porvarillisia puolueita. Juhonkylässä tämä näkyi lestadiolaisten sukujen ja keskustan välisenä liitoksena. 2000-luvun Isokylä on 1980-luvun Juhonkylää sekulaarimpi, eikä evangelisuudella ole nähtävissä samankaltaista yhteyttä poliittiseen aatemaailmaan. Yksittäisenä esimerkkinä uskonnon ja politiikan liitoksista voidaan kuitenkin mainita vuoden 1972 eduskuntavaalit. Tuolloin Suomen Maaseudun Puolueen menestystä siivitti Vetelissä silloisen kirkkoherran ehdokkuus – hän sai noin kolmanneksen kaikista annetuista äänistä (Aho ja Tunkkari 1981, 80-81). Merkille pantavaa oli ehdokkaan esiintyminen niin sanotun protestipuolueen eikä valtapuolueen listoilla.

2000-luvun Isokylässä uskonnon merkitys ihmisten arvo- ja normimaailmaan vaikuttavana tekijänä on todennäköisesti vähentynyt. Uskonnon ja uskonnollisten liikkeiden merkitystä ei voi silti täysin sivuuttaakaan. Tämä näkyy suhteellisen vilkkaana seurakunnallisena toimintana, vaikka tosiasiassa vain osa kyläläisistä osallistuu aktiivisesti kirkon tilaisuuksiin. Eräs kirkon tavoista osallistua kyläläisten elämänmenoon on seurakunnan ja metsästysseurojen järjestämät Joulurauhan julistus –tilaisuudet. Tavan lienee Vetelissä aloittanut metsästästä harrastanut kappalainen. Tilaisuudet pidetään vuorovuosina seurojen metsästysmajoilla, ja paikalle kokoontuu metsästysseuran jäseniä ja kyläläisiä eri puolilta Veteliä. Vuonna 2007 tilaisuus pidettiin Isokylän metsästysmajalla. Illanvieron ohjelmaan kuului joulurauhan julistus ihmisille ja metsän eläimille, sekä mehua ja makkaranpaistoa jouluisessa talvi-illassa.

Talonpoikaiseen yhteiskuntaan on kuulunut vahvasti naisten ja miesten välinen työnjako, ja ylipäätään sukupuolten erottelu eri elämänalueilla. Maatalousyhteiskunnassa työnjaolle oli perusteensa. Naiset huolehtivat kodista ja karjasta, miehet viljelyksistä ja metsistä. Jälkimmäisiä pidettiin ensin mainittuja raskaampina töinä. Yhteistä oli maaomaisuuden säilyttäminen ja siirtäminen tuleville

sukupolville. Kirsti Suolinna ja Kaisa Sinikara totesivat 1970- ja 80-lukujen vaihteen Juhonkylässä voimakkaasti hierarkkisen sukupuolijärjestyksen. Naisilla ja miehillä oli selkeästi omat paikkansa yhteisössä – jopa huonetiloissa heillä oli omat 'reviirinsä'. Sukupuolten välisen työnjaon tutkijat yhdistivät lestadiolaisen liikkeen patriarkaalisuuteen ja kylän talonpoikaiseen perintöön. (Suolinna ja Sinikara 1986). Myös Marja Holmila näkee Maakylässä perinteisen sukupuolijärjestelmän merkkejä, vaikka talonpoikainen perhe olikin 1990-luvulle tultaessa muuttunut jo ydinperheeksi, ja muun muassa avioerojen määrä oli lisääntynyt. Maakylän naisilla oli esimerkiksi holhoava suhde miehiinsä, mikä näkyi miesten alkoholinkäytön kontrollointina. (Holmila 2001).

Työ- ja perhe-elämän muutokset ovat mitä luultavimmin vaikuttaneet sukupuolten välisiin suhteisiin myös Isokylässä, vaikka näistä vaikutuksista ei suoraa todistusaineistoa olekaan. Kodin ulkopuolinen työssäkäynti merkitsee kotitöiden ja lastenhoidon sovitteluista, mikä toimii sitten työnjaon suhteen enemmän tai vähemmän tasapuolisesti. Myös maatalouselinkeinon sisällä on tapahtunut muutoksia. Vuonna 2007 maatalous työllisti yhä puolet työssäkävistä kyläläisistä, ja tiloilla työskenteli tavallisesti sekä isäntä että emäntä. Nykyaikainen maatila ei kuitenkaan enää välttämättä anna elantoa kuin yhdelle – ja silloin tilasta vastaa useimmiten mies. Naiset menevät kodin ulkopuolisille työmarkkinoille, mikäli koulutus ja ammatti antavat siihen mahdollisuuden. Keski-Pohjanmaalla työllistymistä tosin vaikeuttaa työmarkkinoiden yleinen miesvaltaisuus ja naistyöpaikkojen puute (Kattilakoski 2011). Maatilojen työnjako on muuttunut myös siten, että karjanhoito on yhtä lailla miesten kuin naisten vastuulla, ja (tieto)koneiden käyttökään ei katso enää sukupuolta. Maataloudessa löytyy kuitenkin edelleen perinteistä jakoa naisten ja miesten töihin. Varsinkin vanhempien sukupolvien piirissä talonpoikainen ajattelumalli on säilynyt. Se siirtynee jossain määrin myös seuraaville sukupolville, vaikkakin hiipuneena.

Kylän kahdesta yhdistyksestä voi yhä löytää talonpoikaisen ajattelutavan jäänteitä. Martat ja metsästysseura ovat Isokylässä selkeästi naisten ja miesten 'omia' yhdistyksiä. Vaikka metsästysseurassa onkin muutama naisjäsen, ja marttojen taustajoukoissa toimii miehiä, ovat yhdistykset edelleen hyvin sukupuolittuneita. Hirvijahdin jälkeen pidettäviin peijaisiin miehet tuovat metsästä saaliin, ja naiset valmistavat siitä yhteisen aterian. Tätä pidetään itsestään selvänä ja luonnollisena

käytäntönä. Osin tämä on perua juuri sukupolveen sidotusta ajattelumallista. Martoissa ei vuonna 2007 ollut montakaan alle 50-vuotiasta jäsentä, ja myös hirvenmetsästäjien joukko oli valtaosin iäkästä. Peijaisten työnjako on toisaalta kärjistynyt kuvaus – sukupuolten väliset erottelut eivät ole todellisuudessa näin jyrkkiä. Isokylässä naiset eivät ole kylläkään pyrkineet miehiseksi harrastukseksi miellettyyn metsästykseseen, ja sitä myöten metsästysseuraan. Täysin tavatonta ei sen sijaan ole, että kylän miehiä on osallistunut marttojen järjestämille kursseille. Myös omat kokemukseni kenttätyöstä toivat esiin häivähdyksiä perinteisistä sukupuolimalleista. Minut paikannettiin metsästysseurassa paitsi tuttuna kyläläisenä, myös perheettömänä naisena. Jos kohta kyse olikin yksittäisistä lausahduksista, ne saattoivat nousta esiin pinnan alla kumpuavista käsityksistä naisen ja miehen rooleista.

8.2. Maanomistus ja metsästysoikeuden vuokrauskäytännöt

Metsästysseura tarvitsee metsästyksmaita. Erityisesti hirvenmetsästykseseen vaaditaan lainsäädännössä yli 1000 hehtaarin yhtenäinen metsästysalue. Metsästysoikeus on puolestaan osa maanomistusoikeutta, ja se tarkoittaa, että maanomistajalla on valta päättää, metsästetäänkö maanomistajan mailla vai ei. Isokylä on yksityismaanomistuksen aluetta. Yksityiset omistavat ylipäättään Pohjanmaan metsätalousmaasta valtaosan, 92 prosenttia, valtio vain seitsemän ja yhtiöt kaksi prosenttia (Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus 2008). Isokylän yksityisillä maanomistajilla oli vuonna 2007 omistuksessaan keskimäärin 40 hehtaarin metsäalueet (Seuran arkisto, vuokrasopimukset 2007). Maataloustuotantoa harjoittavilla tiloilla oli vuonna 2009 metsää vajaat 50 hehtaaria (Matilda 2011). Valtio omistaa Räytingissä ja osin Isokylässä yhteensä noin 500 hehtaaria. Metsäyhtiöillä ei ole Isokylässä lainkaan omistuksia.

Isokylän metsästysseuran hallussa oleva noin 4700 hehtaarin alue sijaitsee Räytinginjärven länsipuolella. Pohjoisessa sen rajana on Vetelin Erän, ja etelässä Räytingin ja Kalliojärven metsästysseurojen metsästysalueet. Lännessä raja kulkee Teerijärven ja Lappajärven kuntarajoja pitkin. Metsästysmaat on vuokrattu noin sadalta yksityiseltä maanomistajalta. ('Metsästysoikeuksien vuokraamisen' tilalla käytän jatkossa puhekielen termiä 'maan vuokraus'). Yhtä isompaa maanomistajaa -

jolla yli 100 hehtaarin metsäalue - ja paria pienempää maanomistajaa - joilla 1-2 hehtaarin omistuksia - lukuun ottamatta kaikki Isokylässä asuvat maanomistajat ovat vuokranneet maansa. Vuonna 2007 heitä oli lähes 60. Runsaat 40 maanomistajaa asui tuolloin muualla Vetelissä tai kauempana. Osa vuokratuista maista oli perikuntien omistuksessa. Vuokrattujen alueiden keskikoko oli noin 45 hehtaaria. Suurimmalla maansa vuokranneella oli omistuksessaan noin 200 hehtaarin metsäalueet. Metsästysseuralla oli vuokrasopimukset vuonna 2007 myös Vetelin kunnan ja valtion - Metsähallituksen ja Vapo Osakeyhtiön - kanssa. (Seuran arkisto, vuokrasopimukset 2007).

Isokylän metsästysseuran vuokrasopimukset ovat olleet valtaosin määräaikaaisia. Vuokra-ajat vaihtelevat, mutta yleisin vuokra-aika on ollut kymmenen vuotta. Seuran puheenjohtaja ja muutama johtokunnan jäsen ovat hoitaneet vanhojen sopimusten uusimisen. Ne on pyritty tekemään toistaiseksi jatkuvina. Lähes kaikki metsästyksmaat on saatu vuokrattua ilman rahallista korvausta. Tämä on edelleen yleinen käytäntö Suomessa (Svensberg ja Vikberg 2007,70). Vuonna 2007 vain yksi muualla asuva maanomistaja oli perinyt vuokramaksun (noin 34 senttiä hehtaarilta). Muut yksityismaanomistajat olivat vuokranneet maansa vastikkeetta. Vetelin kunta ei perinyt vuokramaksua. (Seuran arkisto, vuokrasopimukset 2007).

Vapo Osakeyhtiön kanssa vuokrasopimus tehtiin sen jälkeen, kun Julkunevan suoalueen omistaneet maanviljelijät olivat myyneet maansa yhtiölle. Vuokrasopimus on ollut määräaikainen viiden vuoden mittaisena, ja siinä on yksityiskohtaisia ehtoja metsästyksen harjoittamisesta alueella. Viimeisin vuosivuokra noin 80 hehtaarin alasta on ollut 31 senttiä hehtaarilta. Natura 2000 –suojeluohjelmaan kuuluvien Särkkisen ja Räyringin lehtojen omistus siirtyi valtiolle vuonna 2008. Niiden kohdalla vuokrasopimusten teko oli vielä kesken vuonna 2007. Aiemmin seuralla on ollut Metsähallituksen kanssa vuokrasopimus osasta nyt Natura 2000 –ohjelmaan kuuluvia alueita. (Seuran arkisto, vuokrasopimukset 2007).

Isokylän maanomistajista lähes kaikki ovat vuokranneet maansa metsästysseuralle. Tähän käytäntöön voi löytää useitakin syitä. Sikäli kun suomalaisten asenteet metsästäystä kohtaan ovat toistaiseksi olleet myönteisiä (Myllymäki 2004), voidaan olettaa, että myös Isokylän asukkaiden valtaosa hyväksyy metsästyksen. Maan

vuokraaminen on siten luonnollinen seuraus tästä asennoitumisesta. Maan vuokraamisen motiiveja voi tarkastella myös sen mukaan, kuuluuko maanomistaja metsästysseuraan vai ei.

Isokylän metsästysseuran nykyisestä jäsenistöstä noin 40 prosenttia on maanomistajia. Heistä valtaosa asuu Isokylässä. Maanomistajajäsenille maan vuokraaminen seuralle on ollut ilmeisen itsestään selvää. Seuran säännöt eivät sitä itse asiassa suoraan edellytä. Metsästysseuroilla onkin ollut hankalia riitatilanteita, kun metsästysseuran jäsen ei ole halunnut vuokrata seuralle omia maitaan (Kolehmainen 2002, 64-65). Isokylän metsästysseuran jäsenille maanvuokraus on metsästysmahdollisuuksien turvaamisen ja jäsenyyuskriteerin täyttämisen konkreettinen toimi. Sitä voidaan pitää myös symbolisena ilmauksena maanomistajuudesta ja sitoutumisesta seuraan. Tämä voi selittää sen, että seuralle on vuokrattu suhteellisen pieniäkin alueita. Metsästysalueen ollessa tuhansia hehtaareita alle hehtaarin maa-alalla ei metsästyksen kannalta ole suurta merkitystä, mutta symbolisena eleenä se voi toimia.

Mitkä ovat sitten metsästysseuraan kuulumattomien maanomistajien motiivit vuokrata maansa metsästysseuralle? Aineellista hyötyä maanomistajille tulee metsästysseurojen toimista hirvikantojen säätelijänä. Hirvijahdeilla vähennetään hirvien aiheuttamia taimikkotuhoja, ja turvataan siten metsien parempi puuntuotto. Se tuo ajan mittaan maanomistajille myös taloudellista voittoa (Petäjistö 2002). Toinen mahdollisuus aineelliseen hyötyyn on osuus hirvijahdin vuotuisesta saaliista. Tästä käytännöstä Isokylän metsästysseura tosin luopui jo vuosia sitten. Sen tilalle on tullut peijaisten järjestäminen.

Maanvuokrauksesta ei ole maanomistajille merkittävää taloudellista hyötyä. Seura on maksanut maanvuokran rahana vain yhdelle maanomistajalle. Keskimääräinen hehtaarivuokra on niin alhainen, että pienistä maa-alueista saatavasta vuokrasta ei kerry suurta tuottoa yksittäiselle maanomistajalle.

Maanvuokraamisen painavin peruste Isokylässä on todennäköisesti perinteiden voima. Seuraa perustettaessa 1950-luvulla kylän maanomistajat vuokrasivat maansa seuralle. Heidän jälkeläisensä ovat jatkaneet maan vuokrausta. Tässä jatkumossa perinteen katkaiseminen on vaikeampaa kuin sen ylläpitäminen. Edellisten sukupolvien

vuokrattua maansa vuokraamatta jättämiseen on esitettävä syitä. Perinteen jatkamisen perusteita ei niinkään kysytä. Seuran käytännöt vuokrasopimusten teossa auttavat osaltaan tätä jatkuvuutta. Vuokrasopimukset tehdään usein maanomistajan kotona. Sopimusten tekoa helpottaa, ettei niihin liitetä rahallisen korvauksen arviointia. Tutut kyläläiset neuvottelevat sopimuksista nyt seuran edustajina. Kanssakäymisen tavat tunnetaan naapureina tai sukulaisina. Kun useimmilla maansa vuokranneilla on lisäksi perheenjäsen tai muu sukulainen seuran jäsenenä, on luontevaa luovuttaa maa jatkossakin seuran käyttöön. Myös muualla asuvien maanomistajien kanssa noudatetaan samaa neuvottelutapaa. Aina löytyy joku sukulainen tai tuttava toimittamaan vuokrasopimus allekirjoitettavaksi.

Maanvuokrauksen käytännöt heijastavat myös yhdenmukaisen käyttäytymisen kulttuuria. Kun yksi metsästysseuran jäsen lähti konfliktin seurauksena seurasta, hän ei ole sen jälkeen vuokrannut maitaan. Kyseisen maanomistajan lähisukulaiset luopuivat myös maanvuokrauksesta. Vaikka tapauksesta on pari vuosikymmentä, se tulee esille seuran maanvuokrasasioita sivuavissa keskusteluissa. Yhden poikkeaminen yleisestä käytännöstä vahvistaa muiden toimintaa. Mikäli ei halua olla jollakin tavalla erilainen tai peräti hankala, toimii kuten muut, ja tässä tapauksessa vuokraa maansa.

Maanvuokraukseen vaikuttaa lopulta myös se, että yksityismaanomistajien mailla toimiva seura on käytännössä monopoliasemassa. Maanomistaja ei voi kilpailuttaa seuroja, vaan vaihtoehtoiksi jäävät joko vuokraaminen tai vuokraamatta jättäminen. Useimmiten päädytään ensiksi mainittuun vaihtoehtoon. Metsästysseuran kannalta käytäntö on toimiva. Ulkopuolisten seurojen tulo esimerkiksi kaupallisen metsästysturismin muodossa olisi siten uhka seuran nykyisille käytännöille. Toistaiseksi paikalliset metsästysseurat ovat neuvotelleet keskenään saadakseen itselleen toimivimmat metsästysalueet.

Suhteet maanomistajiin ovat Isokylän metsästysseuralle erittäin tärkeitä. Koska maanomistajia on paljon, ja seuralle vuokratut alueet ovat melko pieniä, ei yhden tai kahden metsäpalstan poisjäänti vaikuta kokonaistilanteeseen. Yhdestäkään maanomistajasta ei silti haluta luopua. Seuran suhdetta kylän maanomistajiin leimaa varovaisuus. ”On oltava nöyrä” kuvaa ehkä osuvimmin asennoitumista

maanomistajiin suuntaan. Heidä ei haluta ärsyttää, ja heidän vaatimuksensa otetaan vakavasti. Jos maanomistaja valittaa liian lähellä asutusta tapahtuvasta metsästyksestä, siihen reagoidaan. Mikäli maanomistaja uhkaa maansa vuokraamatta jättämisellä, on kyse vakavammasta asiasta. Seura joutuu kuitenkin tasapainoilemaan jäsenten keskinäisten ja seuran ulkopuolisten suhteiden toimivuuden välillä. Kun metsästäjien käytös herättää närkästystä kyläläisten keskuudessa, asiaan puututaan, mutta siten, etteivät jäsenten keskinäiset suhteet vaarannu liikaa. Käytännössä tämä merkitsee seuran sisäisiä keskusteluja, mutta erottamisen kaltaisia sanktioita vältetään viimeiseen asti.

Metsästysseuran ja maanomistajien väliset suhteet ovat toistaiseksi pysyneet toimivina. Merkittävin syy siihen lienee se, että maanomistajien ja metsästysseuran jäsenten välillä on monenlaisia sidoksia. Seuran suhde valtioon maanomistajana on mutkallisempi. Valtion omistukset Isokylän alueella ovat suhteellisen pieniä, mutta metsästysseuran kannalta tärkeitä. Valtio omistaa Vapo Oy:n pääosakkaana (50,1 prosentin omistuksella; 49,9 prosenttia Suomen Energiavarat Oy) Julkunevan noin 400 hehtaarin suoalueen. Särkkisen ja Räyringin lehtojen yhteensä noin 130 hehtaarin alue siirtyi valtion omistukseen vuonna 2008. Sitä ennen Särkkinen oli yhteismaanomistuksessa ja Räyringin lehdot yksityisillä.

Suomen Natura 2000 –ohjelman toteutus sai yksityisiltä maanomistajilta voimakasta arvostelua. Myös Isokylässä osa maanomistajista suhtautui Natura-alueiden perustamiseen erittäin kielteisesti. Metsästysseuran kannalta olennainen kysymys suojealueissa on se, sallitaanko niillä metsästys. Kun Natura-alueita alettiin perustaa, niille ei alkuun asetettukaan metsästysrajoituksia (Metsästäjäliitto 2012). Nykyisen luonnonsuojelulain mukaan Natura-alueiden rauhoitusmääräykset riippuvat siitä, onko suojeltava alue valtionmailla vai yksityisomistuksessa. Valtionmailla sijaitseva Natura-alue, joka suojellaan luonnonsuojelulain nojalla, on lähtökohtaisesti rauhoitettu metsästykseltä. Rauhoituspäätöstä voidaan muuttaa alueen ympäristöviranomaisen päätöksellä. (Eduskunta, valtiopäiväasiakirjat 2012). Isokylän Natura-alueet eivät ole vielä luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja, mutta mikäli ohjelma toteutuu, se merkitsee metsästyksen kieltämistä. Isokylän Natura-alueet eivät ole kooltaan järin mittavia, mutta metsästyksen kieltäminen merkitsisi joka tapauksessa metsästysalueen pirstoutumista ja metsästyksen vaikeutumista.

Julkunevan tapauksessa valtio-omistaja on yhtä lailla metsästysseuran vastapuolena. Nyt ei kuitenkaan luonnonsuojelijana, vaan sen turmelijana. Kooltaan Julkunevan turvetuotantoalue on Natura-alueita suurempi, ja sen ympäristövaikutukset tulevat olemaan laajoja. Enin osa Julkunevasta on Räytingin ja Kalliojärven kylien alueella, mutta myös isokyläläisillä maanomistajilla oli osia suosta ennen 1980-lukua tapahtuneita maakauppoja. Yhtiön puolesta maakauppoja neuvotelleen mukaan sopimusten teossa ei ollut tuolloin ongelmia. Maanomistajat olivat olleet etupäässä tyytyväisiä saadessaan tuottamattomina pidetyt 'joutomaat' myydyiksi (Kankainen 12.2.2008). 1990-luvun lopulla Vapo Oy käynnisti hanketta koskevan lupahakemusmenettelyn. Myös Julkunevan suojelua vaativat ryhtyivät toimiin. Vuonna 2012 Julkunevasta käytävä kiista luonnonsuojelun ja turvetuotannon välillä oli vielä kesken.

Valtion omistajarooli on näissä kahdessa tapauksessa kahtalainen. Natura-alueiden omistajana se huomioi alueen luonnonsuojelulliset näkökohdat. Julkunevan omistajana se katsoo pikemmin alueen taloudellista hyödyntämistä kuin suojeluarvoja. Yhtäällä ekologia, toisaalla ekonomia – lopputulos on seuran kannalta sama: metsästysmahdollisuuksien väheneminen, ellei peräti loppuminen. (vrt. Rannikko 2008). Toisin kuin yksityiset maanomistajat, joiden kanssa seura voi neuvotella kasvokkain, valtio edustaa seuralle hahmotonta koneistoa, jonka virkamiehiin ei saa henkilökohtaista yhteyttä.

Isokylän maanomistus on yksityisillä maanomistajilla, ja he päättävät, vuokraavatko maansa metsästysseuran käyttöön vai ei. Isokylän metsästysseuran maanvuokrauskäytännöt tukeutuvat seuran perinteisiin, missä seuran jäsenten suhteet kylän maanomistajiin ovat osa kylän muita vuorovaikutussuhteita – sukulaisuutta, työkumppanuutta tai naapuruutta. Seuran ja kylän pienuuden takia suurin osa maanvuokraukseen liittyvistä suhteista on toiminut henkilökohtaisen tuntemisen avulla. Persoonattomia kontakteja kylän maanomistajiin on ollut toistaiseksi vähän. Valtio maanomistajana toimii tässä suhteessa toisin, mikä osaltaan korostaa tätä yksityisten maanomistajien kanssa käytävää tapaa, vaikka valtio ei sinänsä ole ollut (täysin) hankala neuvottelukumppani.

9. YHTEISÖLLISYYS JA YHTEISÖELÄMÄN MUUTOKSET

Edeltävissä luvuissa olen kuvannut Isokylän kehitystä nykymuotoonsa. Isokylä on yhä maisemaltaan ja elinkeinorakenteeltaan maatalousvaltainen kylä. Vaikka isokyläläiset elävät todennäköisesti yhtä modernia ja elämäntavoiltaan kaupunkilaistunutta elämää kuin missä tahansa Suomen maaseudulla (vrt. Holmila 2001), kylään voi yhdistää myös talonpoikaisen yhteiskunnan piirteitä. Tekemäni kuvaukset kylän poliittisista asenteista ja sukupuolten välisistä suhteista ovat kuitenkin vain karkeita luonnoksia. Metsästysseura on toiminut kylässä 1950-luvulta lähtien, ja sillä on maanvuokraussopimusten kautta kylään konkreettiset sidokset. Konkreettisten käytäntöjen taustalla ovat kuitenkin syvemmät – yhteisölliset – pohjavirtaukset. Hakiessani metsästysseuran paikkaa Isokylästä hahmottelen ensin metsästysseuran yhteisöllisiä piirteitä. Lähdän liikkeelle hirvijahdista. Hirvenmetsästysseurue ei ole yhtä kuin metsästysseura, mutta sen toimintakulttuuria ja tapoja voi pitää johtolankoina metsästysseuran ja kylän yhteisöelämän selvittämiseen. Luvun lopussa pohdin Isokylää paikallisyhteisönä, ja metsästysseuraa sen osana.

9.1. Hirvijahdin yhteisöllisistä ominaisuuksista

Hirvenmetsästys on nykyisin kollektiivista toimintaa, sillä suurriistan pyynnissä yhteistoiminta tuottaa yleensä parempia tuloksia kuin yksinään toimiminen. Hirvenhiihdon kaltaiset sankarilliset yksilösuoritukset ovat jo historiaa. Yhteistoimintaan puolestaan kuuluu erilaisia kanssakäymisen muotoja, normeja ja sääntöjä, sekä sisäänpääsyn ja poissulkemisen mekanismeja. Hirvijahti tarjoaa mahdollisuuden tutkia tiivistetyssä muodossa näitä yhteisöelämän kuvioita. Pohtiessani Isokylän hirvijahtia käytän hyväkseni Ann-Kristin Ekmanin (1991) tutkimusta keskiruotsalaisen Alftan kunnan yhteisöelämästä ja sen hirvijahdista. Paikallisista eroavuuksista huolimatta Alftan ja Isokylän hirvijahtien käytännöt ja taustalla olevat ideologiat muistuttavat hämmästyttävän paljon toisiaan. Myös norjalaiset hirvenmetsästyskäytännöt osoittavat paikallisyhteisöjen metsästyskulttuureissa olevan monia yhteisiä piirteitä eri Pohjoismaissa (esim. Aagedal 1999, 13-45; Brottveit 1999, 57-85).

Hirvenmetsästyksen on Suomessa säänneltyä toimintaa niin hallinnollisesti kuin käytännön toimiltaan. Vaikka hirvijahti kestää vain pari kuukautta, sen valmisteluja tehdään läpi vuoden. Ennen varsinaisen jahdin aloittamista metsästyseuran on hankittava tarvittavat luvat ja huolehdittava metsästyksialueen vuokra-asioista. Kokouksissa päätetään jahtia koskevista asioista. Osa jäsenistä osallistuu riistanhoitoyhdistyksen tilaisuuksiin, joissa saadaan tietoa hirvenmetsästyksen uusista säännöksistä ja mahdollisista muutoksista. Isokylän metsästyseurassa muutamien aktiivisten jäsenten ydinjoukko on huolehtinut jahdin valmisteluista. Itse jahti on yhtä lailla organisoitua toimintaa sääntöineen ja johtajan valintoineen.

Isokylän hirvenmetsästäjät olivat vuonna 2007 varsin homogeeninen ryhmä. Lähes kaikki paristakymmenestä metsästäjästä oli syntyjään isokyläläisiä, ja osa tuolloinkin kylässä asuvia. Paria metsästäjää lukuun ottamatta kaikki olivat maanviljelijöitä (joskin osa jo eläkkeellä olevia) tai lähtöisin maanviljelijäperheestä. Muutamia olivat naapuruksia. Osa oli sukua toisilleen – veljiä, serkkuja, pikkuserkkuja, tai isiä ja poikia. Yli puolella oli vuosikymmenien mittainen yhteinen metsästyshistoria. Vaikka osa harrasti muutakin metsästyksiä, valtaosa seurueen jäsenistä saattoi pitää nimenomaan hirvenmetsästäjinä. Suurin osa oli yli 50-vuotiaita, joten metsästäjiä yhdisti osin samat sukupolvikokemukset.

1950-luvun lopulta alkaneet hirvijahdit ovat olleet osa Isokylän paikallista elämänmenoa. Hirvenmetsästäjille ja heidän läheisilleen jahti on ehdottomasti metsästyksen kohokohta. Syksyllä tietyt viikonloput ja arkipäivät varataan metsästykselle, ja palkkatyössä käyvät pitävät lomansa jahdin aikaan. Kyläläisten ja muiden metsästäjien arkeen syksyiset hirvijahdit eivät vaikuta käytännössä juuri mitenkään. Hirvenmetsästäjiä näkyy kylä- ja metsäteillä, mutta hirvijahdin takia kyläläisten ei tarvitse muuttaa päivittäisiä käytäntöjään.

Kylän paikallistalouteen metsästäjien pyytämällä hirvisaaliilla on sen sijaan merkitystä niin taloudellisesti kuin kulttuurisesti. Vuotuisesta hirvisaaliista riittää jaettavaa liki parillekymmenelle kotitaloudelle. Hirvenlihaa arvostetaan sen luonnonmukaisuuden takia, mutta arvostukseen vaikuttaa myös talonpoikaisen perinnön käytännöllinen suhde riistaan. Niukan toimeentulon aikana saatavilla oleva

ravinto tuli hyödyntää, tuli se sitten maasta tai metsästä. Vaikka kyläläisten taloudelliset olot ovat 2000-luvulla jo suhteellisen turvatut, kaiut menneiden aikojen puutteesta eivät ole kokonaan häipyneet. Lihaa annetaan myös sukulaisille, ja joskus naapureille ja muille tuttaville. Tätä pienimuotoista lihanjakoa voi pitää keinona ylläpitää ja vahvistaa sosiaalisia siteitä lähipiirissä (ks. Ekman 1991, 64). Osa hirvisaaliista varataan vuosittain kylän peijaisiin. Vuonna 2007 peijaisiin annettiin kokonainen vasa. Hirvisaaliin jaolla on luotu yhteyksiä myös laajemmin, kun Vetelin metsästysseurat ovat vuorotellen lahjoittaneet hirvisaalista sotaveteraanien hyväksi järjestettävään keräykseen.

Isokylän hirvijahtia voi luonnehtia rituaaliksi. Se toistuu vuodesta toiseen lähes samanlaisena, ja osallistujat tuntevat sen vaiheet alun järjestäytymisestä saaliin jakoon ja jälkipuheisiin saakka. Hirvijahdissa on rituaaliin kuuluvia symboleja, joilla julistetaan ja juhlistetaan yhteisöön kuulumista (Ekman 1991, 67). Symbolit voivat olla näkyviä, kuten hirvijahdin osallistujien yhtenäinen pukeutuminen ja kokoontumiset nuotion ympärille. Symboleina toimii myös yhteinen leikinlasku tai yhteisen kielen hallitseminen. Kun passipaikaksi nimetään 'popeda', 'kusiaispesä' tai 'väärä koivu', ja metsästäjä osaa sen perusteella suunnistaa oikeaan paikkaan, on hän silloin tullut osaksi Isokylän paikallista hirvijahtia. Hirvijahtiin kuuluu rituaalien tapaan myös käännteitä ja kohokohtia. Ensimmäisen hirven ampuminen on metsästäjälle ikimuistoinen kokemus, josta kerrotaan vielä vuosikymmenten jälkeen. Epäonniset kaadot ja haavoittuneiden eläinten jäljittäminen tuovat jahtiin ennalta arvaamatonta dramatiikkaa.

Isokylän metsästysseuraan pääsyn ehtoina ovat olleet maanomistajuus tai paikkakunnalla asuminen. Ehtoja on ajan mittaan väljennetty siten, että myös maanomistajien jälkeläiset ja kylään sukulaisuus- tai muita suhteita omaavat pääsevät jäseniksi. Päästäkseen hirvijahtiin on oltava seuran jäsen ja hankittava tarvittavat ampuma-aseluvat. Maanomistus ei ole ollut seurueeseen pääsyn edellytys. Vuonna 2007 noin kolmannes Isokylän hirvenmetsästäjistä oli maanomistajia. Muilla oli vähän (alle hehtaarin) tai ei lainkaan maaomaisuutta. Näin pieni maanomistajien määrä johtuu tosin siitä, että osa eläköityneistä maanviljelijöistä oli siirtänyt omaisuutensa jälkeläisilleen tai muille sukulaisilleen. Heitä saattoi siten pitää 'vanhoina isäntinä' edelleen maidensa haltijoina. Jos metsästäjien kaikki

sukulaisuussuhteet maanomistajiin otetaan huomioon, niin maanomistajiin kuului vuonna 2007 väljästi arvioiden yli 60 prosenttia hirvenmetsästäjistä.

Vaikka maanomistajuus ei ole hirvijahtiin pääsyn edellytys, eikä maanomistajuutta korosteta ainakaan näkyvästi jahdin aikana, metsästäjien suhde maahan ja metsiin nousee esiin heidän asenteissaan ja toimissaan. Tämän suhteen voi katsoa polveutuvan kylän talonpoikaisesta menneisyydestä. Kylän pitkä maanviljelyshistoria on itsenäisten pienviljelijöiden historiaa. Maasta on saatu raskaan työn avulla niukka elanto, ja samalla maahan on syntynyt tiivis kiintymys (ks. Silvasti 2001, 228-233). Käytännön sanelemat pakot, työnteke ja velvollisuuksien täyttäminen ovat olleet pienviljelijöiden arkea. Nämä talonpoikaisen yhteiskunnan arvot ja normit ovat kulkeneet sukupolvelta toiselle. Ne näkyvät edelleen myös hirvenmetsästäjien käytännöissä. Kun maan huono hoito tai laiminlyönti ovat moraalisesti väärin maanviljelyksessä, ei velvollisuuksien laistaminen käy päinsä hirvenmetsästyksessäkään. Kunnan maanviljelijä pitää huolta tiluksistaan, eikä kunnan metsästäjä ei päästä haavakkohirveä karkuun.

Maanviljelyskulttuurissa suhde maahan on perustunut tuottamisen periaatteelle. Luontoa on pyritty hallitsemaan ja säätelemään ihmisen tarpeiden mukaisesti. Tavoitteena on ollut turvata ravinnon saanti, ja tavoitteen saavuttaminen on ollut merkki viljelijän kyvykkyydestä. (Silvasti 2001, 221-225). Sama heijastuu myös metsästäjien suhteessa riistaeläimiin ja luontoon. Pyrkimykset saada vuotuinen 'sato', mutta turvata se myös tuleville vuosille, ovat onnistuessaan myös metsästäjän taitojen ja hallinnan osoitus. Hirvijahdin käytännöistä löytyy myös yhtymäkohtia kylän vanhan maanviljelyskulttuurin tapoihin. Kylän pienviljelijät noudattivat pitkälti yhteisiä viljelykäytäntöjä. Pelloille oli riennettävä oikeaan aikaan, tehtävä tarpeelliset kevättyöt, ja kasvukauden edetessä varmistettava syksyisen sadon saanti. Pienessä kylässä viljelijät saattoivat seurata toistensa tekemisiä ja tekemättä jättämisistä. Sama toistuu edelleen hirvijahdin käytännöissä. Oikea-aikaisuus jahdin eri vaiheissa, yhteisesti sovitut metsästystavat ja kollektiivinen valvonta varmistavat jahdin onnistumisen.

Hirvenmetsästäjien joukkoon kuulumisen merkitsee sen yhteisöllisten arvojen ja normien omaksumista. Isokylän metsästyssseurassa niistä ilmeisimpiä ovat

kunnollisuus ja yhdenvertaisuus, joiden alkuperän voi jäljittää kylän talonpoikaiseen historiaan (vrt. Ekman 1991, 58-64). Hirven ampuminen yhdellä laukauksella on taitavan metsästäjän merkki, mutta kunnollisuutensa voi osoittaa muillakin tavoin. Kunnan metsästäjä osaa liikkua luonnossa ja tuntee metsästysalueensa. Hän ei jätä väliin jahtipäiviä kuin välttämättömästä pakosta, ja tulee mukaan talkoisiin. Hän osallistuu kykyjensä mukaan yhteisiin töihin, vaikkapa vain nuotion tekoon tai kaadetun saaliin nylkemiseen.

Kunnoton ja kuriton toimii toisin, ja saa osakseen yhteisön paineen ja paheksunnan. Ääritapauksissa tämä johtaa yhteisöstä poissulkemiseen, kuten Isokylän hirvijahdissa tapahtui pari vuosikymmentä sitten. Metsästyksessä sattuvat epäonnistumiset eivät merkitse automaattisesti maineen menetystä, sillä jokainen hirvenmetsästäjä tietää riskin ampua ohi tai vain haavoittaa saaliseläintä. Tulokas saa tehdä virheitä, ja ne kuitataan leikinlaskulla, joskin karskillla. Hermostua ei sen sijaan sovi, eikä menettää itsehillintäänsä. Paineensietokykyä koetellaan jahdin kestäessä useaan otteeseen, ja enimmäkseen huumorin keinoin. Taustalla on metsästyksen perimmäinen vaarallisuus – herkästi hermostuva voi tarttua myös aseeseen, ja sellaisia metsästäjiä ei hirvijahtiin haluta.

Huumori toimii myös silloin, kun yleisen leikinlaskun kautta tuodaan julki poikkeamat yhteisesti hyväksytyistä käytännöistä. Sen sijaan, että jahdin osallistujalle sanotaan suoraan virheestä, erhe tuodaan esille peiteltysti. Näin menetellen kukaan ei menetä kasvojaan, ja metsästäjä voi jatkaa yhteisön jäsenenä, ja mahdollisesti korjata erheensä. Käytännön taustalla on kanssakäymisen arki kyläyhteisössä. Koska hirvenmetsästäjät ovat toistensa kanssa tekemisissä myös jahdin ulkopuolisissa riennoissa, välien katkeamista jahtikonfliktien takia pyritään välttämään.

Kunnollisuuden hyve on yksi Isokylän hirvijahdin ilmentämistä yhteisöllisistä arvoista. Toinen vähintään yhtä merkittävä arvo on yhdenvertaisuus. Kylän talonpoikaista perua oleva taloudellisesti-sosiaalinen ja kulttuurinen homogeenisyys luovat sille vahvan perustan. Taloudelliset ja yhteiskunnalliset erot eivät Isokylässä ole olleet niin merkittäviä, että ne olisivat jakaneet kylän asukkaita näkyvästi eri ryhmiin. Myös kulttuurinen tausta on ollut pitkään sama. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, etteikö erotteluja olisi tehty. On hyvin todennäköistä, että kyläläisten välillä on

ollut luokitteluja: jos yhden metsät ovat olleet hyvätuottoista kuusikkoa, ja toisen kitukasvuisia palstoja suon laitamilla, on omistamisen ero saatu jo aikaan.

Ann-Kristin Ekmanin mukaan yhdenvertaisuuden ideologia yhtäältä korostaa kaikkien samankaltaisuutta, ja toisaalta pyrkii peittämään ihmisten tosiasiallisia eroavuuksia (Ekman 1991, 62). Myös Isokylän hirvijahdissa yhdenvertaisuutta tuodaan julki eri tavoin. Vaikka metsästäjät jahdin ulkopuolella eroavatkin toisistaan esimerkiksi maanomistuksen määrän suhteen, niin jahdin aikana kaikki ovat korostetun yhdenvertaisia. Tämä näkyy muun muassa jahdin johtajan valinnassa. Tehtävään ei hevin haluta jo sen lainsäädännöllisen vastuun takia. Johtajan asemassa joutuu pakosta tilanteisiin, joissa on käytettävä valtaa ryhmän sisäisten erimielisyyksien selvittämiseksi. Tällöin jahdin johtajan on otettava etäisyyttä ryhmän jäseniin, ja rikottava samalla yhdenvertaisuuden ideaalia. Haluttomuudellaan jahdin johtoon metsästäjät ilmaisevat näin epäsuorasti yhteisöllisen arvon olemassaoloa. (ks. Ekman 1991, 68-69).

Konkreettisimmin yhdenvertaisuuden haku toteutuu jahdin lopun lihanjakoseremonioissa. Siinä kukin osallistuja saa tarkan järjestyksen mukaan lihaosuutensa. Sillä hetkellä kukaan ei ole toistaan korkeammalla tai alemmalla tasolla, vaan yhdenvertaisesti kohdeltu metsästäjä ja yhteisön jäsen. Käytäntö poikkeaa esimerkiksi norjalaisesta hirvijahdistä, jossa jahdin aikaisen yhdenvertaisuuden jälkeen kukin saa maaomaisuutensa mukaan lasketun saalisosuuden – tosiasialliset erot nostetaan jälleen esiin (Brottveit 1999, 65-66).

Isokylän metsästäjät eroavat tosiasiassa toisistaan niin jahdissa kuin jahdin ulkopuolisessa elämässä. Jahdin sisäisiä eroja luo metsästäjien erilainen metsästyshistoria. Osan metsästyskokemus on vuosikymmenten mittainen. Tätä ei tuoda näkyvästi esille, mutta käytännössä esimerkiksi passipaikkojen jaossa kokeneimmat – ja parhaat ampujat - voivat päästä parhaille paikoille muiden tyytyessä huonompiin passeihin. Isokylän jahdissa passipaikkoja ei arvota tai kierrätetä. Jahdin johtajan lisäksi myös koirien kanssa toimivat ovat muita korkeammassa asemassa. Hyvän hirvikoiran hankkiminen ja kouluttaminen vaatii taitoa, mitä arvostetaan metsästäjien keskuudessa. Hirvijahdin tulokkaat ovat hiljaisen arvioinnin kohteena. Suhtautuminen on varovaisen odottavaista. Leikinlaskun avulla koetellaan,

sopeutuuko tulija jo pitkään yhdessä toimineeseen ryhmään. Isokylän hirvijahdissa uusille metsästäjille ei järjestetä mitään kynnystehtäviä tai koetella metsästystaitoja. Tulija pääsee kokeneempien metsästäjien tavoin samantien passiin hirveä pyytämään. Useimmat tulijat ovat toisaalta seuran jäsenenä jo jonkun jäsenen tuntemia, ja siten epävirallisen hyväksynnän saaneita. Varsinainen riitti tai kynnys hirvenmetsästäjien yhteisöön pääsyyn on ensimmäinen oma hirvenkaato (ks. Birketveit 1999, 111-133). Joillakin se vie pitempään.

Jahdin sisällä metsästäjien asemaan vaikuttavat ensisijaisesti metsästykselliset ansiot. Muitakin erotteluja tehdään. Isokylän hirviijahti on edelleen hyvin miehinen maailma. Käsitykset sukupuolten välisistä suhteista ja heteroseksuaalisuuden normista ovat ilmeisiä ja itsestään selvinä pidettyjä. Parisuhdetta vailla olevat, ovat sitten nuoria tai varttuneempia, saavat kuulla parinhausta varsin suorasukaista leikinlaskua. Sama koskee jahtiin tulevia naisia. Tämän taustalla voi pitää Isokylän talonpoikaisen arvomaailman sukupuolijärjestystä, jossa miehillä ja naisilla on yhä omat paikkansa.

Jahdin aikaiset erimielisyydet koettelevat yhdenvertaisuuden ideaa. Tämä käy ilmi esimerkiksi silloin, kun jahdissa on päätettävä, mitä hirviyksilöitä olisi seuraavassa ajossa parasta kaataa. Syntyy erimielisiä klikkejä, eivätkä kaikki saa esittää kantaansa yhtä suurella painavuudella. Myös syvemvät ja jahdin ulkopuoliset ristiriidat ovat joskus vaarassa leimahtaa jahdin aikana. Ne koskevat tulehtuneita naapuruusvälejä tai sukulaisten keskinäisiä riitaisuuksia. Avoimia konflikteja kuitenkin vältetään kaikin keinoin. Konkreettisesti se tapahtuu pysyttelemällä jahdin aikana eri ryhmässä ja välttämällä suoria kontakteja. Myös muut mahdolliset ristiriitojen aiheuttajat, kuten poliittiset erimielisyydet, pyritään sivuuttamaan. Poliitikasta voidaan puhua, mutta puhetapa on silloin leikinlaskun sävyttämä. Huumori onkin keskeinen väline hirvijahdin suhteiden ylläpitäjänä. Sen avulla tuodaan esiin keskinäisiä eroja ja mahdollisia konfliktinaiheita. Huumorin avulla ne myös peitetään ratkaisemattomina. Metsästäjät heittelevät toisilleen pilapuheita metsästysmenestyksestä ja varsinkin epäonnistuneista ajoista. Yhdessä nauramalla, ja suostumalla aika ajoin myös itse pilkan kohteeksi, metsästäjät rakentavat itselleen yhteisöllistä kokemusta, jossa jokainen on siinä hetkessä samanarvoinen.

9.2. Metsästysseura ja kylän yhteisöelämä

Edellisessä luvussa erittelin hirvijahdin yhteisöllisiä piirteitä. Tässä luvussa jatkan pohdintaa yhteisöllisyydestä, nyt metsästysseuran kokonaisuuden kannalta. Tämän jälkeen tarkastelen Isokylää paikallisyhteisönä, ja sitä, miten metsästysseura kytkeytyy kylän yhteisöelämän jatkuvuuteen. Aloitan kuitenkin hirvenmetsästäjistä.

Isokylän hirvenmetsästäjien joukkoa voi pitää toiminnallisena yhteisönä. Se täyttää sekä toiminnallisen että symbolisen yhteisyyden kriteerit. Hirviijahtiin kokoontuvilla on yhteinen päämäärä, hirvenkaato. Jahti tuo yhteen metsästäjiä eri puolilta kylää, ja myös muualta Suomesta – olkoonkin, että vain muutamiksi loppusyksyn viikoiksi. Varsinaisen jahdin ulkopuolella osa metsästäjistä osallistuu metsästysseuran kokouksiin ja muihin aktiviteetteihin, ja tapaa niissä toisiaan. Valtaosa Isokylän hirvenmetsästäjistä on paikallisia maanviljelijöitä, ja heillä on ammatin lisäksi myös naapuruuteen ja/tai sukulaisuuteen liittyvää kanssakäymistä.

Toiminnallisen yhteisyyden lisäksi Isokylän hirvijahdistä voi löytää symbolisen yhteisyyden merkkejä. Helpoimmin havaittavia ovat ulkoiset merkit, kuten yhtenäinen pukeutumiskoodi tai nuotiopiirien kokoontumiset. Tunnistettavia ovat myös hirvenmetsästäjien oma kieli ja keskinäinen huumori. Metsästäjien puheista ja käytännöistä löytyy myös syvempiä yhteisyyden osoittimia, yhteisiä arvoja ja normeja. Isokylän hirvenmetsästäjien toimintaa määrittää pitkälti kunnollisuuden ja yhdenvertaisuuden ideaalit. Nämä arvot kumpuavat kylän talonpoikaisesta historiasta. Nykyiset hirvenmetsästäjät ovat itsekin osa tätä jatkumoa, ja he pyrkivät säilyttämään ja vahvistamaan näitä arvoja eteenpäin. Tämä saa kuitenkin kysymään, ovatko nämä 'menneen ajan' arvoja, ja ristiriidassa nyky-yhteiskunnan yksilökeskeisen ja kilpailua korostavan maailmankuvan kanssa.

Hirvenmetsästäjien toimintaan voi liittää myös vahvan paikkaan sidotun yhteisyyden, yhteyden omaan metsästysalueeseen. Tämä tulee esiin metsästäjien toteamuksina muistorikkaista paikoista. Missä on ollut karhunpesä, millä passipaikalla hirven tulo on melkein aina varmaa, ja missä kohdin hirvet ylittävät joen karatakseen naapuriseuran puolelle – kullakin paikalla on oma kertomuksensa. Metsästysalue on

lukemattomien kulkemisten kautta kiinnittynyt yhtä lailla metsästäjien ruumiillisiin kuin henkisiin kokemuksiin.

Hirvenmetsästystä harrastavat muodostavat metsästysseuraan eräänlaisen ydinjoukon. Metsästysseuran muiden jäsenten harrastus on hirvenmetsästystä yksilöllisempää toimintaa. Jäniksen ja kanalintujen pyytävät tai syksyisin vesien äärellä sorsastavat tarvitsevat metsästysseuralta vähimmillään vain seuran jäsenyyden ja vaadittavat luvat. Aikataulujen ja muun suunnittelun suhteen yksin tai pienryhmissä liikkuvat ovat hirvenmetsästäjiä vapaampia. He voivat osallistua ja erota ryhmistä halujensa mukaan. Pitkäkestoinen sitoutuminen kohdistuu itse metsästysharrastukseen, kun taas sitoutuminen hirvijahtiin ja sen aikatauluihin ei kiinnosta tai ei ole mahdollista. Metsästys tarjoaa hetkellisen irtautumisen arjen rutiineista, elämyksiä ja kokemuksia. Tässä mielessä 'yksilöllisten' metsästäjien toimia voikin kutsua postmodernin kevyeksi yhteisöllisyydeksi. Uusyhteisöllisyydeksi kutsuminen olisi harhaanjohtavaa, sillä metsissä on ikiaikaisesti liikuttu juuri näin itsekseen samoillen, ja välillä muita metsän kulkijoita kohdaten.

Jos hirvenmetsästäjät voi määritellä toiminnalliseksi yhteisöksi, ei Isokylän metsästysseura täytä toiminnallisen yhteisön kriteerejä. Vuosikymmenten kuluessa paikallinen seura on kasvanut parinkymmenen metsästäjän yhteisöstä yli 80 jäsenen löyhäksi sosiaaliseksi verkostoksi. Aiemmin kylään keskittynyt seura on laajentunut jäsenistönsä kautta kylän ulkopuolelle. Hajaantuminen eri puolille maata on merkinnyt väistämättä myös vähemmän jäsenten välisiä kontakteja. Kun seuran jäsenet menneinä vuosikymmeninä tapasivat metsästyksen ja muiden toimien takia toisiaan useinkin, rajoittuu nykyisen jäsenistön vuorovaikutus satunnaisiin yhteydenottoihin ja tapaamisiin. Vähimmillään kontakti voi olla jäsenmaksulomakkeen tulo postissa tai paikallislehden ilmoitus seuraavasta kokouksesta. Isokylän metsästysseuraa voi tässä suhteessa pitää monien muiden yhdistysten tapaan vain 'kuvitteellisena' tai 'virtuaalisena' yhteisönä (Ilmonen 2000, 19).

Metsästysseuran sisäisen kanssakäymisen perusteella toiminnallista yhteisyyttä löytyy lähinnä hirvenmetsästäjien joukosta. Sen sijaan symbolinen yhteisyys sitoo hirvenmetsästäjien lisäksi myös metsästysseuran muita jäseniä toisiinsa ja seuraan.

Symbolinen yhteisyys toteutuu ennen muuta yhteytenä paikkaan ja paikallisuuteen. Suuri osa metsästysseuran jäsenistä on kotoisin Isokylästä. Osa asuu kylässä edelleen, kun taas osa on muuttanut muualle. Paikkasidoksen ei tarvitse liittyä suoraan maanomistukseen, joskin suurella osalla metsästäjiä on jokin yhteys myös kylän maanomistajiin. Lapsuus- ja nuoruusaikoina vietetyt vuodet metsästysharrastuksen parissa voivat kiinnittää metsästäjän aikuisenakin samoille seuduille. Maanviljelijöillä sidos maahan on muodostunut yleensä fyysisen työn kautta. Maahan koetun kiintymyksen ohella myös metsästysharrastusta on pyritty siirtämään sukupolvelta toiselle. Tämän sukupolvien ketjun voi havaita Isokylän metsästysseuran jäsenistössä.

Sukupolvien välisen ketjun takia Isokylän metsästysseuraa voi pitää jossain määrin suljettuna yhteisönä. Uusia jäseniä on rekrytoitu ensisijaisesti sukulaisverkostoista ja muista paikallisista piireistä. Nyt nuo sukupolvien väliset ketjut näyttävät ainakin osittain katkeavan. Perussyy on, että kylässä on ylipäätään vähän nuoria, ja heistä vain osa on kiinnostunut metsästäyksestä. Nuorilla on myös entistä enemmän harrastusmahdollisuuksia, mikä osaltaan vähentää metsästyksen vetovoimaa. Metsästyks ei myöskään kytkeydy enää automaattisesti maanviljelijöiden elämäntapaan. Maatalouden muututtua yhä enemmän panostusta vaativaksi elinkeinoksi metsästykselle ei riitä enää samassa määrin aikaa ja energiaa kuin edeltävillä sukupolvilla. Metsästysseuran sukulaisverkostoihin kytkeytynyt suljettu luonne onkin ajan mittaan avautunut, ja verkostot laajentuneet löyhiksi silmukoiksi eri puolille maata. Edelleen seuran jäsenyyteen tarvitaan jokin yhteys kylään. Yhteys voi kuitenkin olla vain heikko ja nimellinen.

Naisia ei Isokylän metsästysseurassa ole juuri ollut – eikä varsinkaan oman kylän kasvatteja. Vuoden 2007 jäsenluettelon naisjäsenet olivat kylään muualta muuttaneita. Isokylän metsästysseura ei ole mikään poikkeus, sillä metsästysseurat eivät vedä naisia suuressa määrin mukaansa missään päin Suomea. Naisten puuttuminen juontuu osittain talonpoikaisen kulttuurin perinnöstä. Naisilla ja miehillä on ollut omat työnsä ja tehtävänsä. Metsissä nainen on kulkenut marja-astian, mies aseensa kera. Vaikka miehet marjastavat nykyisin yhtä innokkaasti kuin naiset, eivät naiset ole tarttuneet aseisiin. Perimmältään kyse on varhaisesta sosialisatiosta (Heberlein ja Stedman 2011). Isokylän metsäskulttuurissa isät ovat metsälle lähtiessään ottaneet poikansa mukaan, tytöt ovat jääneet kotiin. Metsällä pojat ovat saaneet opastusta eläinten

jäljistä ja jätöksistä, ja aseiden käyttö on tullut siinä ohessa harjoitelluksi. Metsästysseuraan pojat ovat tulleet isien tai muiden miespuolisten sukulaisten jäljissä. Tyttöillä ei vastaavaa jo lapsuudesta alkanutta reittiä ole ollut.

Jos Isokylän metsästysseura on pysynyt käytännöiltään jokseenkin samanlaisena, on kylä vuosikymmenten mittaan muuttunut. Paikallisyhteisön määreiden (ks. Rannikko 2009, 6) perusteella Isokylä on yhä elävä, joskin elämänmenon entiseen vilkkauteen verrattuna hiljaiseloa viettävä kylä. Paikallisyhteisönä Isokylä vertautuu lähemmäksi Holmilan tutkimaa Maakylää kuin Rannikon Sivakkaa. Instituutiot, interaktio ja identiteetti ovat löydettävissä, vaikkakin vähentyneinä tai muuntuneina.

Instituutioistaan Isokylä on menettänyt paikalliset palvelut jo lähes kokonaan. Oma kauppa, koulu tai postia ei ole ollut enää vuosiin. Kylän yhdistystoiminnan muutokset ovat samansuuntaisia. Yhdistysten keskuksat löytyvät nyt kylän ulkopuolelta. Yksinomaan Isokylään keskittyviä yhdistyksiä on tarkasti rajattuna vain kaksi, Isokylän kylätoimikunta ja metsästysseura. Niistä edellinen edustaa 1980-luvun 'uuden aallon' kylätoimintaa ja jälkimmäinen 1950-luvun perinteistä kylätoimintaa. Muut kylää lähellä olevat yhdistykset, kuten martat, nuorisoseura ja kalastuskunta kattavat koko Räydingin kylän. Yhdistystoiminta ei kuitenkaan ole kriisissä Isokylässä (tai ylipäätään Suomessa; Ilmonen 2000, 15-42), sillä toiminnan mahdollisuuksia on edelleen tarjolla – nyt niitä on haettava vain vähän kauempaa.

Isokyläläisten kanssakäymisen määrästä tai laadusta ei voi esittää kuin yleisluonteisia huomioita. Naapurit tapaavat vielä toisiaan, lapsiperheillä on yhteisiä ulkoiluretkiä, ja maanviljelijät käyvät hätätilanteissa auttamassa toisiaan. Jos kylään muuttaa uusi asukas tai perhe, tulijat kohta tiedetään, vaikka tutustuminen voikin viedä aikaa. 1990-luvulla tehdyn elinolututkimuksen mukaan (Melkas 1997) maaseudulla eletään vielä kaupunkia seurallisemmin, vaikka erot elämäntapojen välillä ovatkin vähentyneet. Seurallisuus liittyy kylissä suku- ja naapuruusverkostoihin. Yksittäisistä väestöryhmistä seurallisia ovat muun muassa varttuneet maanviljelijämiehet. Seurallisia ovat myös perheettömät ikääntyneet naiset, jotka kokevat maalla kaupunkioloja vähemmän yksinäisyyttä. (Melkas 1997, 12-13). Isokylän yhdistyksistä metsästysseura on vetänyt mukaansa ensin mainittuja, jälkimmäisiä taas marttayhdistys. Toisaalta sellainen paikallisyhteisöllisyys, johon kuuluu vain kylään

rajoittunut kanssakäyminen ja keskinäinen riippuvuus palvelusten vaihtona, on omavaraistalouden katoamisen myötä hävinnyt Isokylästä jo vuosikymmeniä sitten. (ks. Anttila 2002).

Paikallisen identiteetin olemassaolo on instituutioita vaikeammin havaittavissa. Omaa kauppaa tai koulua ei ole ollut enää vuosiin, eikä juuri muitakaan instituutioita, joihin identiteetti voisi liittyä. Jäljellä on oma elinympäristö ja luonto. Rannikon ja Holmilan tutkimuskylien tapaan myös Isokylässä paikallinen identiteetti kytkeytyy sukupolvien työn tuloksena muokattuun maisemaan ja kylää ympäröivään luontoon. (ks. Silvasti 2001, 237-244). Häivähdyksen paikallisidentiteetistä voi tavoittaa metsästysseuran kautta. Sen toimissa kylän rajat määrittyvät paitsi metsästysalueen konkreettisina rajoina myös vaikeammin havaittavina asenteina ja tunteina. Oman ja muiden seurojen – ja samalla oman ja muiden kylien - väliltä löydetään eroja, jotka joskus suoraan, ja joskus rivien välistä tulkittavina painottavat isokyläläisyyttä muiden kylien joukossa.

Metsästysseuran toiminnasta voi todentaa myös vastarinta-identiteetin, kun seura yhdessä muiden paikallisten toimijoiden kanssa on vastustanut valtion turvetuotantoaikoja. Julkunevan suojeluyritykset eivät ole kuitenkaan laajentuneet koko kylää koskettavaksi kansalaisliikkeeksi kuten Sivakassa, jossa kyläläiset nousivat vastustamaan metsäyhtiön hakkuita. Syynä tähän voi yksinkertaisesti olla suojelukohteen sijainti. Sivakan suojeltava metsä oli kyläläisille tärkeä kylämaiseman osa (Rannikko 2008), kun taas Julkuneva sijaitsee lähempänä Kalliojärven kylää, ja on Isokylästä katsottuna tietömän taipaleen takana. Kun suolla ei juuri liikuta, ei suo liikuta mieliäkään. Kylän maanviljelijät myivät osuutensa suosta jo 1980-luvulla, joten suoalue on jo kertaalleen luovutettu muiden käyttöön.

Vastarinta-identiteetistä muistuttavat myös oman koulun puolesta käytävät kamppailut. Nyt vastustajana ovat valtion ja yhtiön sijaan kunta ja sen tutummat päättäjät. Isokylä on jo oman koulunsa menettänyt, joten Räyriingin koulun sulkeminen tulisi olemaan vain jatkoa aiemmille menetyksille. Suosuojelun tapaan ei Räyriingin koulukiistakaan kosketa kaikkia isokyläläisiä. Kun Isokylä siirtyi osaksi Räyriingin koulupiiriä, ei muutos isokyläläisestä räyrinkiläiseksi ole tapahtunut yhtä suoraviivaisesti. Taistelu jonkin asian puolesta taas edellyttää sitoutumista ja tunnetta kuulumisesta johonkin

ryhmään. Niin koulun kuin suon kohtalo voi toisaalta näyttää kyläläisten mielissä jo ratkenneelta – kummatkin menetetään.

Paikallisyhteisöt eivät ole pysyviä, eivätkä paikalliset identiteettkään (Rannikko 2009). Ajan mittaan isokyläläisistä voi tulla räyrinkiläisiä, ja Vetelistä kuntaliitosten kautta osa Perhonjokilaakson kuntaa – yhteiskunnan rakenteiden muuttuessa myös paikalliset yhteisöt muuttuvat. Jotakin voi jäädä myös paikoilleen, tai muuttua hyvin hitaasti, vaikka ympäröivän yhteiskunnan muutosvauhti olisikin nopeaa. Seppo Knuutila on todennut, että yhteiskunnalliset käänteet eivät ilman muuta heijastu kollektiivisen tietoisuuden totaalisina muutoksina (Knuutila 2008, Rannikko 2012, 94 mukaan). Mentaliteetin muutos vaatii aikaa.

Isokylästä tämän pysyvyyden voi havaita yhdenmukaisuuden säilymisenä eräillä elämänalueilla. Vaikka kylän taloudellinen ja sosiaalinen rakenne on eriytynyt, on esimerkiksi poliittinen käyttäytyminen pysynyt varsin samanlaisena. Kun Olavi Riihinen tutki 1960-luvulla yhteiskunnan alueellista erilaistumista, hän totesi Pohjanmaalla – ja Vetelissä – vaikuttavan voimakkaan sosiaalisen kiinteyden ja sen myötä yhdenmukaisuuden paineen. Sosiaalisella kiinteydellä Riihinen tarkoitti kylän, suvun ja talon pysyvää yhteyttä, joka samalla sitoi yksilöt tiukasti yhteisöönsä. Yhdenmukaisuus puolestaan näkyi esimerkiksi yhden valtapuolueen hallitsevana asemana. Selittävänä tekijänä Riihinen näki Pohjanmaan asutushistorian. Itä-Suomen haja-asutuksesta poiketen Länsi-Suomen asutus on ollut kiinteästi järjestäytyntä kyläasutusta. Tämä asutushistoria kyläinstituutioineen vastasi Riihisen mukaan niin Tönniesin *Gemeinschaft*-ideaalia kuin Durkheimin mekaanista solidaarisuutta. (Riihinen 1965, 158-168).

Vaikka Isokylä ei ole enää 1960-luvun maatalouskylä, on sillä yhä länsisuomalainen asutusrakenteensa, talonpoikaisen yhteiskunnan piirteensä, ja mitä ilmeisimmin myös jotakin yhdenmukaisuuden paineesta. Traditionaalisuus ei kuitenkaan tarkoita modernin (tai jälkimodernin) kaikkinaista puuttumista ja *Gemeinschaft*-tyypin hallitsemää elämänmuotoa, vaan ennemminkin perinteiden säilymistä moderniin elämänmuotoon limittyneenä.

Myös metsästysseura on modernin ajan tuote. Oikeastaan vasta salametsästyksen hillitsemisen tarve johti metsästysseurojen syntyyn Suomessa. Seuratoiminnaksi organisoitumista edesauttoi myös hirvenmetsästyksen yleistyminen – seura saattoi vuokrata vaadittavan yli 1000 hehtaarin metsäalueen. Metsästysseura on toki muutakin kuin hirvenmetsästys, mutta hirvijahti on yleensä sen näkyvin ja eniten sitoutumista vaativa metsästysmuoto. Ulkoisilta puitteiltaan Isokylänkin hirvijahti on nykyään modernia teknologiaa, autoilla ajelua ja koirien käyttöä, kuten Pertti Rannikko kuvailee ilomantsilaista hirvenmetsästystä. Isokylän hirvijahdistä voi kuitenkin löytää myös yhteisöllisiä, ei-moderneja ominaisuuksia (vrt. Rannikko 2012, 103). Nämä ominaisuudet, jotka painottavat talonpoikaisen yhteiskunnan normeja ja yhdenmukaista käyttäytymistä, ovat kutakuinkin ristiriidassa modernin yksilöllisiä valintoja korostavan kulttuurin kanssa. Isokylän metsästysseuran hirvenmetsästäjät edustavat luultavimmin niitä maaseudun sukupolvia, joille modernin ajan ilmiöt, kuten yksilöllistyminen, liikkuvuus ja kaupallistuminen (ks. Rannikko 2012), eivät ole niin luonteenomaisia, tai ainakaan ne eivät kuulu paikalliseen hirvenmetsästyskulttuuriin. Kylässä metsästysseura on näkyvimmillään juuri hirvijahdin jälkeen pidetyissä peijaisissa. Peijaisia voineekin pitää hirvenmetsästyskulttuurin ja samalla kylän osittain jo hävinneen talonpoikaisen yhteiskuntajärjestyksen juhlanä.

Metsästysseura ei ole yhtä kuin hirvenmetsästys, mutta metsästysseurojen tulevaisuuspohdintoissa hirvenmetsästys on yleensä keskiössä. Isokylänkin hirvenmetsästyskäytäntöjä on todennäköisesti muutettava tulevaisuudessa jollakin tapaa, jotta uusia metsästäjiä saadaan mukaan. Käytäntöjen muuttamisen taustalla ovat kuitenkin hitaammin muuttuvat mentaliteetit, joten käytäntöjen uudistaminen on jossakin määrin myös sukupolvikysymys.

Metsästys on yhä myös miehinen harrastus, ja metsästysseura miesten yhteisö. Suomen maaseutukulttuurissa metsästys on muuttunut vuosikymmenten mittaan elantometsästyksestä harrastukseksi, ja samalla välttämättömyydestä mahdollisuudeksi. Isokylän aikaisempien sukupolvien keskuudessa metsästys saattoi olla taloudellisesti välttämätön, ja sosiaalisesti lähestulkoon pakottava, mutta sitä se ei ole enää 2000-luvun Isokylässä. Tilanne on toinen esimerkiksi norjalaisessa maaseutukulttuurissa. Norjassa metsästyksen osallistuminen on Linda Byen (2003)

mukaan maaseudun miehille yhä 'pakollista' siinä mielessä, että heidän tulee osoittaa olevansa jollakin tavalla mukana metsästyskulttuurissa, vaikkeivät itse metsästäisikään. Tämä tarkoittaa osallistumista esimerkiksi hirvijahdin aikaisiin juhliin ja juominkeihin. Byen tutkimissa kylissä koko kyläyhteisö osallistuu tavalla tai toisella niin hirvijahtiin kuin sitä edeltäviin valmisteluihin, ja jahdin jälkeisiin juhliin. Metsästyskulttuuriin osallistumattomuus voi norjalaisessa kyläyhteisössä merkitä poissulkemista 'miesten maailmasta'. (Bye 2003, 145-146).

Isokylä ei ole – jos koskaan on ollutkaan – niin metsästyskulttuurin lävistämä kuin norjalainen maaseutukylä, sillä metsästys koskettaa konkreettisesti vain osaa kyläläisistä. Metsästys ei ole myöskään kylän nuorille miehille keskeinen tai pakottava osa heidän rakentaessaan maaseudun miehistä identiteettiään (vrt. Bye 2009). Metsästysseura voi kuitenkin tarjota mahdollisuuden kytkeytyä osaksi maaseudun metsästyskulttuuria ja sen miesten yhteisöllisiä tiloja. Keski-Pohjanmaalle muuttavista miehistä joka neljäs liittyy metsästysseuran jäseneksi (Kattilakoski 2011, 136), ja käyttää siis tätä väylää paluu- tai tulomuuttajana uuteen yhteisöön.

Isokylän metsästysseura ei ole myöskään ollut eliittiseura, johon pääsisivät vain varakkaimmat maanomistajat tai muuten yhteiskunnalliselta asemaltaan muista eroavat. Isokylän metsästysseuraa voi pitää 2000-luvullakin varsin 'tavallisena' maaseudun seurana. Keskiluokkaistuminen on vielä vähäistä – olkoonkin, että kaupunkiyhteydet tulevat entisestään lisääntymään uusien jäsenten ollessa pääasiassa muualta tulevia. Samalla voi tapahtua jonkinlainen sukupolvenvaihdos, kun kylän maanviljelijätaustainen metsästäjäkunta vähitellen väistyy. Pertti Rannikko ennakoi urbaanin urasuuntautuneen metsästäjäkunnan haastavan ainakin nykyisenkaltaisen hirvenmetsästyksen (Rannikko 2012, 103), mutta mitä tapahtuu Isokylän kaltaisessa varsin vahvassa paikallisessa metsästyskulttuurissa, jää nähtäväksi.

10. METSÄSTYSSEURA KYLÄSSÄ

Metsästysseura on toiminut Isokylässä yli 60 vuoden ajan. Se on vaalinut kylässä paikallista metsästyskulttuuria ja talonpoikaisen yhteiskunnan arvoja. Itä-Suomen valtionmailla toimiviin metsästysseuroihin nähden Isokylän metsästysseuralla on ollut toiminnalleen varsin erilaiset puitteet. Seura on onnistunut vuokraamaan metsästysmaansa paikallisilta maanomistajilta vuosikymmenten ajan. Metsästysseuran rooli maanvuokraajana on ollut erityisen tärkeä hirvenmetsästykselle, sillä hirvenmetsästyksen vaadittavan yli 1000 hehtaarin suuruinen yhtenäinen metsäalue täytyy saada kokoon useiden maanomistajien avulla. Valtionmailla metsästyksen tarvittavat luvat saadaan Metsähallitukselta, eivätkä metsästysseurojen sidokset metsästysalueisiin ole niillä samanlaiset kuin yksityismaanomistajien kanssa toimivilla seuroilla. Isokylän maanomistajien kanssa tehtyihin sopimuksiin on liittynyt paljon henkilökohtaisia suhteita sukulaisuuden ja tuttavuuden kautta. Pitkäaikaiset suhteet maanomistajiin ovat tuoneet seuran toimintaan varmuuden jatkuvuudesta.

Maanomistussuhteiden muutokset tulevat vaikuttamaan todennäköisesti myös Isokylän metsästysseuraan. Maaltamuuton seurauksena yhä useampi maanomistaja on kaupunkilainen. Muualla asuvan maanomistajan suhde paikkakuntaan ja sen metsästysseuraan etäännyy. Mikäli ainoa yhteys seuraan on kerran kymmenessä vuodessa uusittava vuokrasopimus, on suhde seuran kannalta jo hataralla pohjalla. Tähän saakka Isokylän metsästysseura on sitonut muualla asuvia maanomistajia ja heidän jälkeläisiään seuraan jäsenyyden kautta. Samalla on silloitettu maaseutu- ja kaupunkielämää toisiinsa.

Omalla alueellaan Isokylän metsästysseura on ollut kutakuinkin monopoli-asemassa. Naapuriseurojen kanssa on sovittu metsästysalueiden rajat, joiden sisällä liikutaan. Seuran toiminta-alueella tai aivan sen läheisyydessä ei ole kansallispuistoja tai muita matkailullisesti merkittäviä luontokohteita. Näin Isokylä ympäristöineen on pysynyt 'turistisen käytön' ulkopuolella (ks. Raitio ja Rannikko 2006; Rannikko 2008). Kylän etäisyys suurista asutuskeskuksista on merkinnyt myös sitä, että sen metsissä ja soilla liikkuu enimmäkseen paikkakuntalaisia ja lähiseutujen asukkaita,

jotka tuntevat metsästäjien toimintatapoja. Riskit konflikteihin muiden luonnonkäyttäjien kanssa ovat pienempiä kuin kaupunkiseutujen metsissä, joissa liikkuu enemmän eri intressiryhmiin kuuluvia kulkijoita, kuten retkeilijöitä, koiraharrastajia ja ulkoilijoita (Rannikko 2008; Hiedanpää ym. 2010).

Maanvuokraajien määrällä mitaten Isokylän metsästysseura on koko kylän asia. Kerran vuodessa tämä yhteisyys tuodaan esiin peijaisissa. Omin voimin järjestetty ja kyläläisiä yhteen kokoava tilaisuus tarjoaa kuuman hirvikeiton lisäksi myös symbolisen yhteenkuuluvuuden tunteen. Veikko Anttila totesi tämän merkityksen jo 1960-luvulla. Anttila kiinnitti huomion myös siihen, että ”hirvi-peijaiset ovat nykyisissä maaseutuoloissa niitä harvoja tilaisuuksia, jotka kokoavat kyläläiset yhteen ikään ja sukupuoleen katsomatta...” (Anttila 1968, 13). Kylän yhteisiä tilaisuuksia ei Anttilan mukaan siis ollut puoli vuosisataa sitten, jos ei ole tänäänkään. Peijaiset ovat myös maanomistajille osoitetun kiitollisuudenvelan maksu. Valtionmailla toimivilla metsästysseuroilla ei ole samanlaista tarvetta pitää yhteyttä paikallisiin asukkaisiin. Niillä metsästävät usein muualta tulleet metsästysseurat, ja paikalliset seurat koostuvat nekin lähinnä muualla asuvista (Rannikko 2008). Peijaisia ei ole pidetty aiheellisina kohtaamispaikkoina yhteiselon turvaamiseksi. Isokylässä peijaiset ovat yhä paikallisyhteisöllisyyden osoitus.

Peijaisia lukuun ottamatta metsästysseura ei juuri näy isokyläläisten arjessa tai juhlassa. Metsästys ei ole koko kylän asia. Harrastajalleen metsästys on tärkeä, ja jopa keskeinen osa elämäntapaa. Kaikkia ei metsästys kiinnosta, eikä sen puoleen metsästysseurakaan. Toisin on esimerkiksi Norjan maaseudulla, jossa metsästys on tiivis osa kylien paikalliskulttuuria. Paikallisten hirvijahtien tapahtumia ja tuloksia välitetään lehtien ja muun median kautta. Metsästyksen liepeillä ovat myös naiset ja lapset. Hirvijahdeissa he osallistuvat muun muassa hirvien ajoon, jahdin jälkitöihin ja juhlien valmisteluun. (Aagedal 1999, 24-26). Naiset eivät kuitenkaan metsästä Norjassa tai Ruotsissa sen enempää kuin Suomessakaan.

Isokylässä metsästys on miesten asia. Naiset ovat metsästysseuran ulkolaidoilla, jos sielläkään. Metsästäjän perhepiirissä naisen osa lähinnä avustava. Peijaisten järjestämisessä kylän naisilla on merkittävä osuus – ilman naisten työpanosta ei olisi peijaisiakaan. Naisten perinteiset roolit ovat perua kylän talonpoikaisen kulttuurin

sukupuolijärjestelmästä. 2000-luvun metsästysseura on tässä suhteessa samanlainen kuin seuraa perustettaessa.

Metsästystä harrastavia naisia on vähän niin Suomessa kuin muissa Pohjoismaissa. Naisten vähäisyys Isokylän metsästysseurassa ei ole siten mikään poikkeuksellinen ilmiö. Isokylän seuraan kuuluu jonkin verran miehiä, jotka eivät metsästä. Paria poikkeusta lukuun ottamatta naisia ei ole tullut edes kannatusjäseniksi, saati metsästystä harrastamaan. Tutkimuksissa syytä sukupuolten väliselle jyrkälle erolle on haettu varhaisesta sosialisaatiosta. Metsästystä harrastavat isät vievät poikansa metsälle, mutta työt jäävät kotiin (Myrstad 1999, 135-150). Näinhän on ollut laita myös Isokylässä. Maaseudulla asuinpaikkana on osansa harrastuksen valintaan, mutta ratkaisevana on pidetty nimenomaan vanhempien - isän tai äidin - kiinnostusta ja opastusta metsästykseseen (Heberlein ja Stedman 2001).

Mikäli naisia siis haluttaisiin metsästysseuraan, pitkäjänteinen työ kiinnostuksen herättämiseksi olisi aloitettava jo tyttöjen lapsuusvuosina. Lyhyemmällä aikavälillä metsästysseurojen jäsenkunnan tasapainottaminen olisi ehkä toteutettavissa metsästysseurojen muuttamisella yleisseurojen suuntaan. Metsästyksen ja riistanhoidon lisäksi niissä olisi myös muuta luontoon liittyvää toimintaa, joka ei liity suoraan aseisiin ja eläinten tappamiseen. Metsästäjien asiantuntemus paikallisesta luonnosta ja sen (riista)eläimistä tulisi käyttöön esimerkiksi eräpoluilla ja -retkillä. Yleisseuraksi muuttaminen vaatisi toiminnan sisällön lisäksi myös seuran julkisen kuvan muuttamista pois miesten yksinomaisesta harrastuksesta. Isokylän metsästysseura on toistaiseksi pysynyt perinteisenä metsästysseurana.

Jos - ja kun - naisia ei tule metsästyksen pariin, metsästysseurat pysyvät miesten yhteisinä. Maaseudun väestökadon ja ikääntymisen tuloksena metsästysseurojen ongelmaksi on tullut 'ukkoutuminen'. Jäsenistön ikääntyminen koskettaa nimenomaan hirvenmetsästystä, sillä muuhun metsästykseseen on riittänyt vielä nuoria tulijoita. Isokylän hirvijahdissakaan ei ole ollut alle 50-vuotiaita paria nuorukaista enempää. Hirvikantojen säätelyä pidetään kansantaloudellisesti merkittävänä tehtävänä, jonka metsästysseurat ovat tähän saakka hoitaneet vapaaehtoisuuden pohjalta. Vinoutuneen jäsenrakenteen syitä on jo kartoitettu. Tutkijat ovat pitäneet erityisesti maanomistajapohjaisia seuroja liian tiukkoina hyväksymään uusia

metsästäjiä mukaansa (Selby ym. 2005). Tämä väite on jo osin kumottu. Nuoret pääsevät mukaan seuroihin oletettua helpommin, ja myös hirvenmetsästyksen heitä otetaan halulla vastaan (Aarnio ym. 2010).

Yhtenä syynä osallistumisen vähenemiseen on pidetty hirvijahdin sitovuutta. Eräänä tekijänä voi kenties pitää hirvenmetsästyksen pitempiaikaisia muutoksia. Kun metsästyksen alunperin organisoitiin metsästyseurojen toiminnaksi, haluttiin irti hallitsemattomasta metsästyksestä. Vuosikymmenten kuluessa erityisesti hirvijahteihin on tullut mukaan erilaisia kannansäätelyn tavoitteita ja tulosten mittaamista. Aineellisten hyötyjen ja tuloksellisuuden arviointi tekee hirvijahdistä (maa)talouteen verrattavaa toimintaa, jossa lasketaan kustannuksia ja tuottoja. Samalla jahdin luonne muuttuu ainakin jossain määrin vapaasta harrastuksesta työnteoksi. Hirvijahtia ei ole kuitenkaan mielletty ensisijaisesti työnteoksi, jolle lasketaan tietty rahallinen arvo. Pääroolissa ovat olleet aineettomat arvot, kuten yhdessä tekeminen, jännityksen ja onnistumisen kokemukset, ja ylipäättään intohimo metsästyksen. Jos taloudellinen puoli tulee hallitsevaksi, voi kiinnostus hirvijahtiin lopahtaa. Olivat syyt lopulta mitkä tahansa, myös ratkaisuja metsästyksen jatkumiseen on haettu.

Metsästyksen ammattimaistumista siten, että valtionhallinnon tai jonkin muun organisaation palkkaamat 'lääninmetsästäjät' huolehtisivat riistaaeläinkantojen säätelystä, ei ole juuri esitetty. Ammattimetsästäjien toiminta yksityismaanomistajien mailla vaatisi merkittäviä muutoksia metsästyslakiin ja maanomistajan metsästysoikeuksiin. Ammattimaisuus veisi myös pohjaa nykyiseltä vapaaehtoistoiminnalta. Metsästyksen kaupallistamista on pidetty myös yhtenä vaihtoehtona hirvenmetsästyksen tulevaisuuden turvaamiseksi. Metsästysturismi toisi maaseudulle työtilaisuuksia ja lisätuloja. Metsästyseuroissa kaupallistamiseen on suhtauduttu varauksella. Nihkeän asenteen takana on nähty metsästyseurojen haluttomuutta päästää ulkopuolisia omina pidetyille metsästyksmaille (Selby ym. 2005).

Kaupallistamisen vastustukseen on liitetty muun muassa metsästäjien pelkoja siitä, ettei paikallisille jäisi itselleen metsästettävää turistimetsästäjien ottaessa 'parhaat päältä' tai ääritapauksessa ampuessa kaiken mahdollisen. Ulkopuolisten vähäinen tietämys riistakannoista ja paikallisista olosuhteista saa vastaansa paikallisten

metsästäjien paremman tietämyksen ja korkeampana pidetyn metsästysmoraalin. Ulkopuolisten tulo voidaan kokea uhaksi myös toisella tapaa. Isokylän metsästysseurassa metsästäjien omatoimisuus, kykenevyys ja hallinnan kokemukset omalla metsästysalueella ovat samalla osa maaseudun miehen paikallista identiteettiä. Kaupallistaminen metsästysoikeuksien myymisenä muille merkitsisi paikallisidentiteetin rakennuspalikoiden luovuttamista, ja olisi siten lähestulkoon traumaattinen kokemus. Andreas Hompland perustelee kaupallistamisen vastustuksensa maaseudun väestön ja erityisesti maanviljelijöiden yksinäisyydellä. Metsästyksen kaupallistaminen olisi väärä toimintatapa norjalaisella maaseudulla, jossa yhteiskuntapolitiikan tulisi ennen kaikkea ylläpitää yhteisöllisiä toimintatiloja ja yhdessä tekemisen mahdollisuuksia. Hompland näkee norjalaisen hirvijahdin sellaisena tapahtumana. (Hompland 1999, 186-187). Metsästysseuran perustehtävien – metsästyksen ja riistanhoidon – lisäksi merkitykseltään ei liene vähäinen Isokylässäkään metsästysseuran tarjoama yhteisöllinen tila miesten sosiaalisen ja terveydellisen hyvinvoinnin tueksi (ks. Jokiranta 2003,35; Heikkilä ym. 2002).

Isokylän metsästysseuran yhteisöllinen kytkös kylään on seuran, ja erityisesti sen hirvijahdin *Gemeinschaft*-ominaisuudet: pitkäaikainen toiminta talonpoikaisten perinteiden varassa. Muutospaineet seuraa kohtaan tulevat sekä sisältä että ulkoa. Jäsenistön ikääntyminen voi merkitä seuran hiljaista kuihtumista, ellei uusia jäseniä tule tarpeeksi. Naisten merkittävä tulo metsästyksen pariin näyttää epätodennäköiseltä. Yhteiskunnallinen asenneilmasto metsästäystä kohtaan muuttuu kielteiseksi, mikäli metsästysseurojen toiminta koetaan esimerkiksi salametsästystapauksissa eettisesti arveluttavaksi. Metsästysseuran vastaus edellä mainittuihin uhkiin tulisivikin olla avoimuus niin toiminnallisesti kuin aatteellisesti. Isokylän metsästysseuran toiminta pohjaa nykyisin monelta osin *Gemeinschaft*-perinteelle, jossa jatkuvuus, perinteiset arvot ja paikallisuuden korostus ovat oleellisia osia. Seura edustaa siten kommunitarismien peräänkuuluttamia yhteisöllisiä arvoja, mutta toisaalta saattaa huomaamattaan ylläpitää myös sen kielteisiä puolia. Yhdenmukaisuuden paine seurassa voi sivuuttaa tai lannistaa yleisesti hyväksytystä ajatuksista poikkeavia näkemyksiä ja ajaa seuraa nurkkakuntaiseen ahdasmielisyteen.

Isokylän metsästysseuran kannalta toimivin yhdistelmä olisi kenties *Gemeinschaft*-ideaalin yhteisöllisen jatkuvuuden ja uusyhteisöllisyyden punos. Siinä

projektiluonteinen sitoutuminen ja kevyt seurallisuus ovat täkyjä metsästysseuran uusille tulijoille, jotka hektisen työelämän vastapainoksi haluavat kokemuksia luonnosta ja luonnonrauhasta. Samalla kuitenkin varmistettaisiin seuran pitkäaikaisten jäsenten metsästystietämyksen ja -taitojen siirtyminen uusille metsästäjäskupolville. Elinvoimainen ja ei-niin-melankolinen (vrt. Saastamoinen 2009, 63-64) metsästysseura puolustakoon paikkaansa miesten (viimeisenä) omana yhteisöllisenä tilana.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Painamattomat lähteet

Haastatellut henkilöt

Hautamäki Jukka Vetelin kunta. Maatalousasiamies Puhelinhaastattelu 2.1. 2008

Kairikko Juha K. Metsästäjäliiton toiminnanjohtaja Puhelinhaastattelu 5.3. 2008

Kankainen Heikki Vapo Oy:n Pohjanmaan edustaja Puhelinhaastattelu 12.2.2008

Korkeasaari Esko Isokylän kylätoimikunnan edustaja Puhelinhaastattelu 20.5. 2008

Pollari Taisto Riistanhoitoyhdistyksen entinen toiminnanohjaaja Haastattelu 2.11.2007

Pulkkinen Marjatta Suku- ja kylätutkimuksen tekijä Haastattelu 20.4. 2008

Metsästysseuran jäsenet

L. N. mies, maanviljelijä 24.11.2007

L. A. mies, maanviljelijä 28.1.2008

L. J. mies, maanviljelijä 7.1. 2008

L. E. mies, maanviljelijä 6.1. 2008

M. J. mies, kunnan työntekijä 30.11. 2007 ja 6.12.2007

N. H. nainen, opettaja 8.1. 2008

P. U. mies, yrittäjä 25.4. 2008

Arkistolähteet

Isokylän metsästysseuran pöytäkirjat vuosilta 1949-2007.

Isokylän metsästysseuran vuokrasopimukset.

Isokylän metsästysseuran kirjeenvaihto.

Asiakirjat

Aho, Mauri & Tunkkari, Matti (1981) Poliittis-ekologinen tutkimus Perhonjokilaaksosta. Yhteiskunnallisen tutkinnon tutkielma (valtio-oppi). Yhteiskunnallinen opetusjaosto. Tampereen yliopisto.

Anttila, Erkki (2002) Kylistä lähiöiksi. Paikallisyhteisöllisyys Helsingin seudun työläisesikaupungeissa 1900-luvulla. Sosiologian pro gradu –tutkielma, Helsingin yliopisto.

Bisi, Jukka (2004) Metsästäjät riistaseurantatietojen kerääjinä. Riistapäivät 2004. Kooste Riistapäivien esitelmätiivisteistä, Tampere 27.-28.1.2004. Riistan tutkimuslaitoksen tiedote 191:1-17, Helsinki.

Helle, Eero (2007) Riistan tutkimus elää muutoksessa. Riistapäivät 2007. Kooste Riistapäivien esitelmätiivisteistä, Jyväskylä 23.-24.1.2007. Riistan tutkimuksen tiedote 212:1-21, Helsinki.

Kaarlelan maanmittaustoimisto (1979) Vetelin kunta. Isokylän kiinteistö rakenteen parantamistarve. Esiselvitys osa I. Nykytilanne. Kokkola.

Kaarlelan maanmittaustoimisto (1980) Uusjaon tarveselvitys sekä ehdotus valtion osallistumisesta hankkeen kustannuksiin. Toimitus n:o 800 599. Kokkola.

Karhu, Risto (1995) Selostus Isokylän uusjaosta. Keski-Pohjanmaan maanmittaustoimisto, Kokkola.

Rannikko, Pertti (2005) Paikallisyhteisöjen tulevaisuus globalisoituvassa maailmassa – sosiologinen näkökulma paikallisuuteen. Paikallisuus tieteessä. Kotiseutututkimusseminaari I. Jyväskylä 12.4. 2005.

Rannikko, Pertti (2007) Metsästyseurojen aktivoituminen valtionmailla. Riistapäivät 2007. Esitelmä 23.1.2007, Jyväskylä.

Ratamäki, Outi (2001) Pelkäätkö karhua, vihaatko sutta? Tutkimus suomalaisesta suurpetokeskustelusta ja pohjoiskarjalaisten metsästäjien suhtautumisesta karhuun ja suteen. Sosiologian pro gradu –tutkielma, Joensuun yliopisto.

Rekonen, Jorma (2008) Evankelisella herätysliikkeellä vahva jalansija Vetelissä. 9.10.2008 Perhonjokilaakso.

Saari, Ilkka (1981) Poliitiikan ja uskontokulttuurin itä ja länsi Pohjanmaalla. Suomen historian sivulaudatur-tutkielma, Tampereen yliopisto.

Salmi, Pekka & Salmi, Juhani & Linden, Harto & Honkanen, Asmo & Toivonen, Anna-Liisa (2004) Riistatalouden sosioekonomiset tutkimukset. Esisuunnitelma. Kala- ja riistaraportteja n:o 340. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki.

Internet-lähteet

Altika (2007a) Tilastokeskus 2007. Vetelin väestöennuste/ omavaraislaskenta 2005-2040. www.altika.fi Luettu 15.2.2010

Altika (2007b) Tilastokeskus 2007. Väestön ikärakenne kunnittain 31.12.2007 (ennakkotieto). www.altika.fi Luettu 15.2.2010

Eduskunta – valtiopäiväasiakirjat (2012) Kirjallinen kysymys 56/2004 vp www.eduskunta.fi Luettu 8.2.2012

Eduskuntavaalit 2011. Tulokset. Veteli. www.tilastokeskus.fi/til/edvaa/ Luettu 13.3.2012

Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus 2008. Metsävarat www.metsakeskus.fi Luettu 6.12.2008

Hiedanpää, Juha & Pellikka, Jani & Laulumaa, Markku & Nieminen, Jere (2010) Hirvieläinten metsästys sosioekologisesti pirstoutuneilla metsästysmailla. Tapaustutkimus Nuuksion kansallispuiston ympäristöstä. Tutkimuksia 2, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki. www.rkti.fi Luettu 21.2. 2011

Härkönen, Sauli & Hiedanpää, Juha (2007) (toim.) Poliittinen hirvi – yhteiskuntatieteellisen hirvitutkimuksen haasteet. Metlan työraportteja 47. www.metla.fi Luettu 10.2. 2008

Keski-Pohjanmaan tilastoja (2011a) Tilastokeskus. Keski-Pohjanmaan tilastoja. Huoltosuhte 2007. www.kase.fi/tilastot/tiedostot Luettu 11.2.2011

Keski-Pohjanmaan tilastoja (2011b) Tilastokeskus. Keski-Pohjanmaan tilastoja. Väestön ikärakenne 2007. www.kase.fi Luettu 11.2.2011

Keskipojalaiset kylät (2005) Kylät suuret kansoineen. Keski-Pohjanmaan maaseudun yhteisötalouden strategia. www.kpkylät.fi/yhteisotalous Luettu 2.2.2008

Kunnat.Net (2010) Tilastokeskus. Kuntatiedon keskus. 924 Veteli. www.kuntaliitto.fi/skriptit/tilastot Luettu 20.3. 2011

Kuntaportaali (2011) Tilastokeskus. Kuntaportaali. Veteli. www.tilastokeskus.fi/tup/kunnat Luettu 25.3.2012

Kuntavaalit (2008) Tulokset. Veteli www.tilastokeskus.fi/til/kvaa/ Luettu 20.2.2011

Kuntavaalit (2012) Tulokset. Veteli www.tilastokeskus.fi/til/kvaa/ Luettu 15.3.2013

Matilda (2007a) Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus Tike. Matilda-maatilarekisteri. Maatilojen koko ja käyttöajit keskimäärin kunnittain ha/tila. www.matilda.fi Luettu 12.2. 2008

Matilda (2007b) Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus Tike. Matilda-maatilarekisteri. Veteli. Yleistietoja kunnan maataloudesta. www.matilda.fi Luettu 12.2.2008

Matilda (2011) Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus Tike. Matilda-maatilarekisteri Veteli www.matilda.fi Luettu 5.3. 2012

Metsästäjäliitto (2012) Metsästäjäliitto vastustaa suursuojelua. www.metsastajaliitto.fi Luettu 8.2.2012

PRH (2012) Patentti- ja rekisterihallitus, Yhdistysnetti. www.phr.fi Luettu 8.2.2012

Riistakeskus (2012a) Riistakeskuksen hallinto. www.riista.fi Luettu 23.1.2012

Riistakeskus (2012b) Riistanhoitoyhdistykset. www.riista.fi Luettu 17.1.2012

Seurakuntavaalit 2006. Vaalin tulokset. Vetelin seurakunta, kirkkovaltuusto. <http://evl.fi/Vaali-info.nsf> Luettu 11.2 2008.

Seurakuntavaalit 2010. Vaalin tulokset. Vetelin seurakunta, kirkkovaltuusto. <http://evl.fi/Vaali-info.nsf> Luettu 27.3.2012

Suomen Metsästysyhdistys (2009) Suomalaiset omistavat metsänsä. [http:// www.forest.fi/smyforest/forest.nsf](http://www.forest.fi/smyforest/forest.nsf) Luettu 22.2.2010

Suomen ympäristökeskus (2011) Natura 2000 –ohjelma. Länsi-Suomi www.syke.fi Luettu 16.2.2012

Verotiedot (2012) Verotiedot, Veteli. www.vero.fi Luettu 20.2.2012

Vetelin kunta (2007) Vetelin kunnan kotisivut. Räyringin kylä. <http://www.kase.fi/kylat/Veteli/Rayrinki> Luettu 12.2.2008

Vetelin kunta (2011) www.veteli.fi Luettu 10.2.2012

Kirjallisuus

Aagedal, Olaf (1999) Jakta på elgjakkulturen. Teoksessa Ånund Brottveit & Olaf Aagedal (red.) Jakta på elgjakkulturen. Abstrakt forlag as. AIT Otta As, Oslo, 13-45.

Aaltonen, Esko (1944) Länsi-Suomen yhteismyllyt. Yhteiskuntahistoriallinen tutkimus. Kansatieteellinen arkisto VI. Suomen Muinaismuistoyhdistys, Helsinki.

Aarnio, Jukka & Petäjistö, Leena & Selby, Ashley (2010) Uusien metsästäjien metsästysmahdollisuudet alueittain: erityistapauksena hirvenmetsästys. Suomen Riista 56: 95-110.

Aho, Mauri & Alaspää, Anna-Leena & Pulkkinen, Marjatta & Saari, Juha (toim.) (1994) Vanhaa Räyrinkiä. Räyrinki-seura. Alaprint Oy, Alajärvi.

Alapuro, Risto & Alestalo, Matti (1992) Konkreettinen sosiaalitutkimus. Teoksessa Risto Alapuro & Matti Alestalo & Elina Haavio-Mannila (toim.) Suomalaisen sosiologian historia. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo, 77-148.

Alapuro, Risto (1977) Uskonto ja poliittinen mobilisoituminen maaseudulla. Teoksessa Matti Kuusi & Risto Alapuro & Matti Klinge Maailmankuvan muutos tutkimuskohteena. Näkökulmia teollistumisen ajan Suomeen. Otava, Keuruu, 121-147.

Alapuro, Risto (1985) Yhteiskuntaluokat ja sosiaaliset kerrostumat 1870-luvulta toiseen maailmansotaan. Teoksessa Tapani Valkonen & Risto Alapuro & Matti Alestalo & Riitta Jallinoja & Tom Sandlund Suomalaiset. Yhteiskunnan rakenne teollistumisen aikana. WSOY, Juva, 36-100.

Alapuro, Risto & Alestalo, Matti & Haavio-Mannila, Elina (1992) (toim.) Suomalaisen sosiologian historia. Werner Söderström Osakeyhtiö, Helsinki.

Alaraudanjoki, Pirjo (1997) Metsästyksen ja riistanhoidon muuttuva asema yhteiskunnassa. Suomen Riista 43: 7-21.

Allardt, Erik (1964) Yhteiskunnan rakenne ja sosiaalinen paine. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo.

Anttila, Veikko (1968) Hirvenmetsästyksseurueet Suomessa syksyllä 1966. Scripta Ethnologica 24. Turun yliopiston kansatieteen laitoksen julkaisuja. Eripainos Kalevalaseuran vuosikirjasta 48. Turku.

Aro, Jari (2010) Yhteisöelämä ja sosiaaliset siteet. Teoksessa Jari Aro & Pertti Jokivuori Klassinen sosiologia ja moderni maailma. WSOYpro Oy, Helsinki. 109-140.

Aro, Jari (2011) Yhteisöllisyys ja sosiaalinen side. Teoksessa Kangaspunta, Seppo (toim.) Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere. 35-60.

Autio, Minna (2011) Kuluttaja- ja brändiheimot yhteisöllisyytenä nykykulttuurissa. Teoksessa Kangaspunta, Seppo (toim.) Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampereen Yliopistopaino Oy; Tampere. 92-113.

Beck, Ulrich (1992) Risk society: towards a new modernity. Sage, London.

Bauman, Zygmunt (2002) Notkea moderni. Vastapaino, Tampere.

Beck, Ulrich & Giddens, Anthony & Lash, Scott (1995) Nykyajan jäljillä: refleksiivinen modernisaatio. Vastapaino, Tampere.

Bell, Colin & Newby, Howard (1978) *Community studies. An introduction to the sociology of the local community.* Hallen Street Press Ltd, At Slough.

Birketveit, Arne (1999) *Elgjakt som overgangsritual.* Teoksessa Ånund Brottveit & Olaf Aagedal (red.) *Jakta på elgjakkulturen.* Abstrakt forlag as. AIT Otta As, Oslo. 111-133.

Bisi, Jukka & Kurki, Sami (2005) *Susipuhetta Suomesta. Maakunnalliset ja kansalliset odotukset ja tavoitteet susikannan hoidossa.* Helsingin yliopisto, Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja 3. Seinäjoki.

Botnia-Foto (2007) *Kotiseutumme Halsua- Kaustinen- Perho- Ullava- Veteli 2006-2007.* Oy Botnia-Foto Ab. Oy Arkmedia Ab, Vaasa.

Brottveit, Ånund (1999) *Elgjaktas symboliske ekonomi: Hva star på spill?* Teoksessa Ånund Brottveit & Olaf Aagedal (red.) *Jakta på elgjakkulturen.* Abstrakt forlag as. AIT Otta As, Oslo. 57-85.

Brottveit, Ånund & Aagedal, Olaf (1999) (red.) *Jakta på elgjakkulturen.* Abstrakt forlag as. AIT Otta AS, Oslo.

Bye, Linda Marie (2003) *Masculinity and rurality at play in stories about hunting.* Norsk Geografisk Tidsskrift – Norwegian Journal of Geography 57: 145-153.

Bye, Linda Marie (2009) 'How to be a rural man': Young men's performances and negotiations of rural masculinities. *Journal of Rural Studies* 25: 278-288.

Bäcklund, Pia & Korhonen, Heli (1998) *Paikallisyhteisön käsite ja asumisen arki. Juurtumisen, asukasaktiivisuuden ja sosiaalisen vuorovaikutuksen tarkastelua. Keskustelualoitteita 1998:1.* Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.

Cox, Graham & Hallett, Julia & Winter, Michael (1994) *Hunting the wild red deer: The social organization and ritual of a 'rural' institution.* *Sociologia Ruralis* (34) 2-3: 190-205.

Durkheim, Emile (1990) *Sosiaalisesta työnjaosta.* Suomentanut Seppo Randell. Gaudeamus, Helsinki. Ranskankielinen alkuteos 1893.

Ekman, Ann-Kristin (1991) *Community, carnival and campaign. Expressions of belonging in a Swedish region.* *Stockholm Studies in Social Anthropology*, 25. Gotab, Stockholm

Ermala, Aslak (2006) *Metsästys on säilyttänyt suosionsa Suomessa.* *Hyvinvointikatsaus* 3: 47-50. Tilastokeskus. Helsinki.

Ermala, Aslak & Leinonen, Kalevi (1995) *Metsästäjäprofiili 1993.* Osaraportti 1. Kala- ja riistaraportteja n:o 28. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Helsinki.

Eskola, Antti (1967) *Sosiologian tutkimusmenetelmät II,* Helsinki. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo.

Giddens, Anthony (1991) *Modernity and self-identity. Self and society in the late modern age.* Polity Press, Cambridge.

Granberg, Leo (2010) *Maaseutututkimuksen muodonmuutos. Maaseudun uusi aika* 18: 50-55.

Gronow, Jukka & Töttö, Pertti (1997) *Max Weber – kapitalismi, byrokratia ja länsimainen rationaalisuus.* Teoksessa Jukka Gronow & Arto Noro & Pertti Töttö *Sosiologian klassikot.* Gaudeamus, Tampere. 262-329.

Grönfors, Martti (1982) *Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät.* WSOY, Juva.

Haatanen, Kalle (1997) *Kommunitarismi, identiteetti ja uusi yhteisöllisyys.* *Tiede ja edistys* 2: 97-110.

Haatanen, Kalle (2000) *Yhteisöllisyyden paradoksit.* Helsingin yliopiston sosiaalipolitiikan laitoksen julkaisu 4/2000. Helsinki.

Haatanen, Kalle (2004) *Menneisyyden ennustaminen: kommunitaristinen aikalaisdiagnoosi ja yhteisöllisyyden palauttamisen ongelma.* Teoksessa Keijo Rahkonen (toim.) *Sosiologisia nykykeskusteluja.* Gaudeamus, Helsinki, 143-165.

Haavio-Mannila, Elina (1958) *Kylätappelut.* Sosiologinen tutkimus Suomen kylätappeluinstituutiosta. WSOY, Porvoo.

Hautamäki, Lauri (1989) *Elävä kylä – elävä kotiseutu – elävä Suomi. Kylätoiminnan tausta, synty ja laajeneminen kansanliikkeeksi.* Kyläasiain neuvottelukunta. Julkaisusarja A 2. Helsinki.

Heberlein, Thomas A. & Stedman, Richard C. (2001) *Hunting and rural socialization. Contingent effects of the rural setting on hunting participation.* *Rural Sociology* 66:4, 599-617.

Heikkilä, Matti & Rintala, Taina & Airio, Ilpo & Kainulainen, Sakari (2002) *Hyvinvointi ja tulevaisuus maalla ja kaupungissa.* *Stakes. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus.* Tutkimuksia 126. Helsinki.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2001) *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö.* Helsinki University Press, Helsinki.

Holmila, Marja (1979) *Maalaiskylän asukkaat ja alkoholi.* Tutkimus alkoholin liittymisestä erään maalaiskylän asukkaiden elämäntapaan. *Alkoholipolitiikan tutkimuslaitoksen tutkimusseloste N:o 127.* Oy Alko Ab Alkoholipolitiikan tutkimuslaitos.

Holmila, Marja (2001) *Kylä kaupungistuvassa yhteiskunnassa. Yhteisöelämän jatkuvuus ja muutos.* Suomen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Hompland, Andreas (1999) Bygda i solnedgang. Teoksessa Ånund Brottveit & Olaf Aagedal (red.) Jakta på elgjaktkulturen. Abstrakt forlag as. AIT Otta As, Oslo. 183-188.

Hyyryläinen, Torsti (1994) Toiminnan aika. Tutkimus suomalaisesta kylätoiminnasta. Line Sixtyfour publications, Tampere.

Hyyryläinen, Torsti & Rannikko, Pertti (2000) (toim.) Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Paikalliset toimintaryhmät maaseudun kehittäjinä. Vastapaino, Tampere.

Hämynen, Tapio (2008) Rasimäen kylän elinkaari. Teoksessa Seppo Knuuttila & Pertti Rannikko & Jukka Oksa & Tapio Hämynen & Hannu Itkonen & Heidi Kilpeläinen & Mikko Simula & Sinikka Vakimo & Marjaana Väisänen Kylän paikka. Uusia tulkintoja Sivakasta ja Rasimäestä. Suomen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1167. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä, 60-104.

Ilmonen Kaj (2000) Yhdistykset, yhteiskunnalliset liikkeet ja sosiaaliset verkostot. Teoksessa Kaj Ilmonen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja luottamus. SoPhi, Jyväskylä.15-42.

Ilvesviita, Pirjo (2005) Paaluraudoista kotkansuojeluun. Suomalainen metsästyspolitiikka 1865-1993. Acta Universitatis Lapponiensis 93. Lapin yliopisto, Rovaniemi.

Jokiranta, Harri (2003) Se on miehen elämää. Maaseudulla asuvia miehiä elämäänsä kertomassa. Acta Universitatis Tamperensis 966. Tampere University Press, Tampere.

Junnila, Heikki (1987) Perhonjokilaakson historia. Halsuan, Kaustisen, Perhon ja Vetelin historia 1860-luvulta 1980-luvulle. Keski-Pohjanmaan historiasarja VI. Perhonjokilaakson kunnat, Kokkola.

Kairikko, Juha (1997) Teoksessa Juha K. Kairikko & Jaakko Aatolainen & Pentti Louhisalo & Tuire Nygren & Seppo Takamaa Hirvijahti. Hirvieläinten metsästyksen käsikirja. Gummerus, Helsinki.

Kairikko, Juha K. (2006) Sotakorvausvuosista 2000-luvulle. Teoksessa Jere Malinen & Veli-Matti Väänänen (toim.) Suomalainen metsästyksen. Metsäkustannus Oy, Helsinki, 21-27.

Karsikas, Leevi (2007) Metsästyksen ongelmapuhe. Acta Universitatis Ouluensis. E Scientine Rerum Socialium 90. Oulun yliopisto, Oulu.

Katajamäki, Hannu & Kaikkonen, Rauno (1991) Maaseudun kolmas tie. Helsingin yliopisto, Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus. Julkaisuja A 1. Seinäjoki.

Kattilakoski, Mari (2011) Maaseudun uudet toimijat. Tutkimus paluu- ja tulomuuttajien toimijuudesta maaseutuyhteisöissä ja kehittämisverkostoissa Keski-Pohjanmaalla. Siirtolaistutkimuksia A 37. Siirtolaisinstituutti, Turku. Kopijyvä Oy, Joensuu.

Kolehmainen, Janne (2002) (toim.) Metsästysseuratoiminnan käsikirja. Suomen Metsästäjäliitto – Finlands Jägarförbund r.y. Riihimäki.

Koskela, Terhi & Nygren, Tuire (2002) Hirvenmetsästysseurueet Suomessa vuonna 1999. Suomen Riista 48: 65-79.

Knuuttila, Seppo & Liikanen, Ilkka & Rannikko, Pertti (1996) Tulkintojen kylät. Paluu Sivakkaan ja Rasimäkeen. Teoksessa Seppo Knuuttila & Ilkka Liikanen & Pertti Rannikko & Hannu Itkonen & Merja Koistinen & Jukka Oksa & Sinikka Vakimo Kyläläiset, kansalaiset. Tulkintoja Sivakasta ja Rasimäestä. Joensuun yliopisto. Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja. N:o 114, 7-18.

Knuuttila, Seppo & Liikanen, Ilkka & Rannikko, Pertti & Itkonen, Hannu & Koistinen, Merja & Oksa, Jukka & Vakimo, Sinikka (1996) Kyläläiset, kansalaiset. Tulkintoja Sivakasta ja Rasimäestä. Joensuun yliopisto. Karjalan tutkimuskeskuksen julkaisuja n:o 114.

Laitinen, Jouni & Lindell, Gebhard & Männistö, Päivi & Tikkanen, Hannu (2001) Keski-Pohjanmaan arvokkaat maisema- ja luontokohteet. Keski-Pohjanmaan liitto.

Laitinen, Merja & Pohjola, Anneli (2001) ”Ei tää niin syrjässä”. Tutkimus elämisen mahdollisuuksista ja palveluista syrjäkylissä. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja B. Tutkimusraportteja ja selvityksiä 37. Lapin Yliopistopaino, Rovaniemi.

Lapintie, Kimmo (1998) Asuinyhteisö utopiana. Teoksessa Jussi Kotkavirta & Arto Laitinen (toim.) Filosofian näkökulmia yhteisöllisyyteen. Yhteiskuntatieteiden, valtiopin ja filosofian julkaisuja 16. SoPhi, Jyväskylän yliopisto, 265-279.

Lash, Scott (1995) Refleksisyys ja sen vastinparit: rakenne, estetiikka, yhteisö. Teoksessa Ulrich Beck & Anthony Giddens & Scott Lash: Nykyajan jäljillä. Vastapaino, Tampere, 153-235.

Lehtonen, Heikki (1990) Yhteisö. Vastapaino, Tampere.

Leino, Helena (1999) Yhteisöllisyyden muuttuva muoto. Kommunitarismikeskustelu 1990-luvun Saksassa. Civil Society Papers 1. Asumisen ja ympäristön tutkimuksen yksikkö. Sosiaalipolitiikan laitos, Tampereen yliopisto.

Leinonen, Mari (2003) Hervannan paikalliset yhteisöt kehittämisen kentällä. Diskurssianalyysi hervantalaisten paikallistoimijoiden ja Hervannan kehittäjien yhteisöllistämispuheesta. Pro gradu –tutkielma. Aluetieteen ja ympäristöpolitiikan laitos, Tampereen yliopisto. Hervanta-sarja 8/2003.

Lemetyinen, Telle & Kurki, Sami (2003) Maaseutututkimus: tieteellisty, avaudu, kansainvälisty ja keskity ilmiöihin. Maaseudun uusi aika 18: 50-53.

Maffesoli, Michel (1995) Maailman mieli. Yhteisöllisen tyylin muodoista. Suomentanut Mika Määttänen. Gaudeamus, Helsinki. Ranskankielinen alkuteos 1993.

Malinen, Jere & Väänänen, Veli-Matti (2002) Suomalaista riistanhoitoa jo vuodesta 1868. Teoksessa Jere Malinen & Veli-Matti Väänänen (toim.) Käytännön riistanhoito. Metsälehti Kustannus, Helsinki, 10-15.

Melkas, Tuula (1997) Maalla on yhä yhteisöllisyyttä. Tietoaika 12: 12-13.

Metsästäjän lakikirja (2001) Metsästäjien Keskusjärjestö, Helsinki.

Milbourne, Paul (2003a) The complexities of hunting in rural England and Wales. *Sociologia Ruralis* 43:3, 289-308.

Milbourne, Paul (2003b) Hunting ruralities: nature, society and culture in 'hunt countries' of England and Wales. *Journal of Rural Studies* 19: 157-171.

Myllymäki, Timo (2004) Suhtautuminen metsästykseseen muuttunut myönteisemmäksi. *Metsästäjä* 4: 19-20.

Myrstad, Anne (1999a) Blant skogens konger, sonner og enkelte dotre. Teoksessa Ånund Brottveit & Olaf Aagedal (red.) Jakta på elgjakkulturen. Abstrakt forlag as. AIT Otta As, Oslo. 135-150.

Myrstad, Anne (1999b) Bygda, elgen og jakta. Teoksessa Ånund Brottveit & Olaf Aagedal (red.) Jakta på elgjakkulturen. Abstrakt forlag as. AIT Otta As, Oslo. 173-182.

MYTR (1998) Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. Syrjäisen maaseudun kehittäminen. Syrjäisen maaseudun teemaryhmä. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja 7/1998.

Neal, Sarah & Walters, Sue (2006) Strangers asking strange questions? A methodological narrative of researching belonging and identity in English rural communities. *Journal of Rural Studies* 22: 177-189.

Nygren, Tuire (1997) Hirvikanta ja sen säätely. Teoksessa Juha K. Kairikko & Jaakko Aatolainen & Pentti Louhisola & Tuire Nygren & Seppo Takamaa. Hirvijahti. Hirvieläinten metsästyksen käsikirja. Gummerus, Helsinki, 39-52.

Ojanen, Karoliina (2011) Tyttöjen toinen koti. Etnografinen tutkimus tyttökulttuurista ratsastustalleilla. *Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Tutkimuksia* 1319, Tiede, Helsinki. Hansaprint Oy, Vantaa.

Oksa, Jukka (1994) Maaseudun uudet roolit ja niiden esittäjät. Teoksessa Jukka Oksa (toim.) Syrjäisen maaseudun uudet kerrostumat. Joensuun yliopisto. Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja. N:o 110. Joensuu, 113-119.

Oksa, Jukka (1996) Rasimäen neljä tulevaisuutta. Euroopan pohjoisen maatalouskylän vaihtoehdot. Teoksessa Seppo Knuutila ym. Kyläläiset, kansalaiset. Tulkintoja Sivakasta ja Rasimäestä. Joensuun yliopisto. Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja. N:o 114, 239-258.

Oksa, Jukka (1998) Syrjäkylä muutoksessa. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja. N:o 30. Joensuun yliopisto.

Oksa, Jukka & Rannikko, Pertti (1984) Kehitysaluekylä ja yhteiskunta. Teoksessa Pertti Rannikko & Jukka Oksa & Matti Kuikka & Seppo Knuuttila & Kaija Heikkinen & Heikki Eskelinen Yhteiskunta kylässä. Tutkimuksia Sivakasta ja Rasimäestä. Joensuun yliopiston Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja n:o 61, 156-175.

Orava, Reijo (2011) Suomen riistakeskuksen missio: riistakonfliktien hallinta. Metsästäjä 2: 6-7.

Ollila, Anne (1993) Suomen kotien päivä valkenee... Marttajärjestö suomalaisessa yhteiskunnassa vuoteen 1939. Historiallisia tutkimuksia 173. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki.

Pellikka, Jani & Rita, Hannu & Linden, Harto (2005) Riistakolmiolaskenta metsästyseuroissa – mikä motivoi metsästäjiä laskentoihin? Suomen Riista 51: 60-68.

Petäjäistö, Leena (2002) Metsänomistajien käsityksiä hirvikannan koosta, sen säätelystä ja metsävahingoista. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 863. Metsäntutkimuslaitos, Vantaan tutkimuskeskus, Helsinki.

Petäjäistö, Leena & Aarnio, Jukka & Horne, Paula & Koskela, Terhi & Selby, Ashley (2004) Hirvenmetsästäjien motiivit ja käsitykset sopivasta hirvikannan koosta. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 928. Metsäntutkimuslaitos, Vantaan tutkimuskeskus, Helsinki.

Petäjäistö, Leena & Aarnio, Jukka & Horne, Paula & Koskela, Terhi & Selby, Ashley (2005) Kansalaismielipide hirvikannasta ja sen säätelystä. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 945. Metsäntutkimuslaitos, Vantaan toimintayksikkö, Helsinki.

Pini, Barbara (2004) On being a nice country girl and an academic feminist: using reflexivity in rural social research. Journal of Rural Studies 20: 169-179.

Pispa, Tuomo (2002) Riistanhoito toimii monella tasolla. Teoksessa Jere Malinen & Veli-Matti Väänänen (toim.) Käytännön riistanhoito. Metsälehti Kustannus, Helsinki, 184-188.

Praski, Leena & Katajamäki, Hannu (1990) Vaasan läänin maaseutu tervakaudelta uudelle vuosituhannelle. Helsingin yliopisto. Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus, Seinäjoki. B:2.

Pullainen, Erkki & Saario, Väinö (1993) Vuoden 1993 metsästyslaki. Mitä uusi metsästyslaki merkitsee metsästäjälle ja metsästykselle. Karisto Oy, Hämeenlinna.

Raitio, Kaisa & Rannikko, Pertti (2006) Metsien käyttö ja sosiaalinen kestävyys: Metsähallituksen roolin muuttuminen Lieksassa. Metsätieteen aikakauskirja 2: 271-292.

Rannikko, Pertti (1989) Metsätyö-pienviljelykylä. Tutkimus erään yhdyskuntatyyppin noususta ja tuhosta. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja n:o 12. Joensuun yliopisto.

Rannikko, Pertti (1994) Kyläkeskeisyyden taakka. Hiidenkivi 5: 28.

Rannikko, Pertti (1996) Onko Sivakkaa enää olemassa? Tutkielma yhteisöllisyyden muutoksesta. Teoksessa Seppo Knuutila & Ilkka Liikanen & Pertti Rannikko & Hannu Itkonen & Merja Koistinen & Jukka Oksa & Sinikka Vakimo: Kyläläiset, kansalaiset. Tulkintoja Sivakasta ja Rasimäestä. Joensuun yliopisto. Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja. N:o 114.

Rannikko, Pertti (2000) Kehittämishanke paikallisen identiteetin muovaajana. Teoksessa Torsti Hyyryläinen & Pertti Rannikko (toim.) Eurooppalainen maaseutupolitiikka. Paikalliset toimintaryhmät maaseudun kehittäjinä. Vastapaino, Tampere, 143-165.

Rannikko, Pertti (2003) Kylä muutoksen objektina ja subjektina: Takaisin Revonkylään. Teoksessa Antero Puhakka & Minna Suutari & Silva Tedre (toim.) Notkea liike – Pirkkoliisa Ahposen juhlaKirja. Yhteiskuntapolitiikan tutkimuksia n:o 11. Joensuun yliopisto, 17-32.

Rannikko, Pertti (2008) Sivakan metsät avoimina ja suljettuina tiloina. Teoksessa Seppo Knuutila & Pertti Rannikko & Jukka Oksa & Tapio Hämynen & Hannu Itkonen & Heidi Kilpeläinen & Mikko Simula & Sinikka Vakimo & Marjaana Väisänen Kylän paikka. Uusia tulkintoja Sivakasta ja Rasimäestä. SKS Toimituksia 1167. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä, 25-59.

Rannikko, Pertti (2009) Kylä kaupungin laidaksi: Autoetnografinen tutkimus paikallisyhteisöjen ja identiteettien liikkeistä. Maaseudun uusi aika 17: 5-19.

Rannikko, Pertti (2012) Luontosuhteen muutoksia Ilomantsissa. Teoksessa Seppo Knuutila & Helmi Järviluoma & Anne Lögren & Risto Turunen (toim.) Syrjäseudun idea. Kulttuurianalyysjä Ilomantsista. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1384, Tiede. Saarijärven Offset Oy, 93-104.

Rannikko, Pertti & Oksa, Jukka & Kuikka, Matti & Knuutila, Seppo & Heikkinen, Kaija & Eskelinen, Heikki (1984) Yhteiskunta kylässä. Tutkimuksia Sivakasta ja Rasimäestä. Joensuun yliopiston Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja n:o 61.

Riihinen, Olavi (1965) Teollistuvan yhteiskunnan alueellinen erilaistuneisuus. Savon Sanomain Kirjapaino, Kuopio.

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (2005) Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Vastapaino, Tampere, 22-56.

Räsänen, Riitta (1993) Kylä, yhteisö ja miljöö kansatieteen tutkimuskohteina. Katsaus lähestymistapojen historiaan. Teoksessa Pertti Rannikko (toim.) Maaseudun uusi aika.

Maaseutututkimuksen vuosikirja 1993. Joensuun yliopisto. Maaseutuinstituutti, Joensuu, 11-28.

Saari, Ilkka (1980) Perinne ja kulttuurin murros Keski-Pohjanmaalla. Chydenius-instituutti. Tutkimuksia n:o 4. Chydenius-instituutin kannatusyhdistys r.y., Kokkola.

Saastamoinen, Mikko (2009) Aikalaiskeskustelua yhteisöllisyydestä. Teoksessa Karin Filander & Marjatta Vanha-Lakka (toim.) Yhteisöllisyys liikkeessä. Aikuiskasvatuksen 48. vuosikirja. Gummeruksen Kirjapaino Oy, Jyväskylä. 33-66.

Saastamoinen, Mikko (2011) Intensiivistyvä yksilöllistyminen ja sosiaalisuuden muuttuvat muodot. Teoksessa Kangaspunta, Pertti (toim.) Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere. 61-91.

Salmela, Taisto (1994) Nuorten herätykset Räyringissä. Teoksessa Mauri Aho & Anna-Leena Alaspää & Marjatta Pulkkinen & Juha Saari Vanhaa Räyrinkiä. Räyrinki-seura. Alaprint Oy, Alajärvi, 168-172.

Salmi, Anita (2003) Ylhäältä annettu todellisuus. Leaderin ja ohjelmallisen aluekehityspolitiikan jäljillä. Acta Wasaensia No 118. Aluetiede 8. Universitas Wasaensis 2003. Vaasan yliopisto.

Salmi, Pekka & Salmi, Juhani & Linden, Harto & Honkanen, Asmo & Toivonen, Anna-Liisa (2004) Riistatalouden sosioekonomiset tutkimukset. Esisuunnitelma. Kala- ja riistaraportteja n:o 340. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki.

Selby, Ashley & Petäjäistö, Leena & Koskela, Terhi & Aarnio, Jukka (2005) Ikääntyminen hirvenmetsästysseurojen tulevaisuuden ongelmana? Suomen Riista 51: 69-82.

Selby, Ashley & Petäjäistö, Leena & Koskela, Terhi (2005) Threats to the Sustainability of Moose Management in Finland. Alces Vol. 41: 63-74.

Selby, Ashley & Petäjäistö, Leena & Koskela, Terhi (2008) Hirvenmetsästäjien asenteet metsästysseurojen uudistumista kohtaan. Suomen Riista 54: 41-57.

Siiskonen, Pirjo (2002) Suomalainen maaseutututkimus 1980-2000. Maaseudun uusi aika 10: 79-88.

Silvasti, Tiina (2001) Talonpojan elämä. Tutkimus elämäntapaa jäsentävistä kulttuurisista malleista. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 821. Helsinki.

Suolinna, Kirsti (1975) Herätysliikkeet sosiaalisina liikkeinä. Teoksessa Juha Pentikäinen (toim.) Uskonnollinen liike. Suomalaisia tapaustutkimuksia. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Sisälähetysseuran Raamattutalon kirjapaino, Pieksämäki, 28-56.

Suolinna, Kirsti & Sinikara, Kaisa (1980) Talonpoikaisen elämänmuodon muuttuminen pohjoissuomalaisessa kylässä. Sosiologia 296-305.

Suolinna, Kirsti & Sinikara, Kaisa (1986) Juhonkylä. Tutkimus pohjoissuomalaisesta lestadiolaiskylästä. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Svensberg, Marko & Vikberg, Pentti (2007a) Metsästysseuratutkimus 2005. Osa 1. Jäsenistön ikääntyminen paheneva ongelma metsästysseuroissa. Metsästäjä 1: 6-8.

Svensberg, Marko & Vikberg, Pentti (2007b) Metsästysseuratutkimus 2005. Osa 2. Monet seikat vaikeuttavat metsästystä. Metsästäjä 2: 6-10.

Svensberg, Marko & Vikberg, Pentti (2007c) Metsästysseuratutkimus 2005. Osa 6. Metsästyssoikeuden vuokratustannukset nousussa. Metsästäjä 6: 70-71.

Telinkangas, Sisko (2005) Tuskanpunaisesta sinivalkoiseen. Lähestymistapojen, näkökulmien, välineiden etsintää syrjäisen maaseudun tutkimiseen. Acta Universitatis Tamperensis 1096. Tampere University Press, Tampere.

Toivonen, Anna-Leena (1955) Keskipohjalaista siirtolaisuutta Vetelin näkökulmasta. Teoksessa Pentti Virrankoski (1979) (toim.) Vanhaa Veteliä. Kyrönmaa IX. Etelä-Pohjalaisen osakunnan kotiseutujulkaisuja,

Toivonen, Anna-Liisa (2009) Suomalainen metsästäjä 2008. Riista- ja kalatalouden selvityksiä 19/ 2009. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki 2009.

Tommila, Päiviö & Heervä, Ismo (toim.) (1980) Muuttuva kylä. Turun yliopiston kylätutkimusryhmän loppuraportti. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2002) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi, Helsinki.

Töttö, Pertti (1997a) Ferdinand Tönnies – Gemeinschaft ja Gesellschaft. Teoksessa Jukka Gronow & Arto Noro & Pertti Töttö: Sosiologian klassikot. Gaudeamus, Tampere, 154-172.

Töttö, Pertti (1997b) Emile Durkheim – kaikki on sosiaalista. Teoksessa Jukka Gronow & Arto Noro & Pertti Töttö: Sosiologian klassikot. Gaudeamus, Tampere, 173-212.

Vaaranen, Heli (2002) Kenttätöystä kriittiseen kirjoittamiseen – kommentteja etnografian postmoderniin kritiikkiin. Nuorisotutkimus 1: 17-31.

Valkonen, Tapani (2012) Käytännöllisiä ja hyödyllisiä ongelmia. Puoli vuosisataa sosiaalitutkijana. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 1. Unigrafia, Helsinki.

Valkonen, Tapani & Alapuro, Risto & Alestalo, Matti & Jallinoja, Riitta & Sandlund, Tom (1985) Suomalaiset. Yhteiskunnan rakentuminen teollistumisen aikana. WSOY, Juva.

Viinikainen, Tytti & Puustinen, Sari (2000) Kylä kaupungin kyljessä. Tutkimus maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksesta. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja B 82. Teknillinen korkeakoulu, Helsinki.

Vikberg, Pentti & Orava, Reijo & Svensberg, Marko (2002) Metsästysseuratutkimus 2000. Osa 2. Maanomistus tai kotipaikka toiminta-alueella turvaavat metsästysseuraan pääsyn. Metsästäjä (51) 2: 32-35.

Vikberg, Pentti & Orava, Reijo & Svensberg, Marko (2002) Metsästysseuratutkimus 2000. Osa 5. Puolella seuroista on oma metsästysmaja. Metsästäjä (51) 5: 51-53.

Virrankoski, Pentti (1961) Kokkolan pitäjän yläosan historia. Kaustisen, Vetelin, Halsuan ja Perhon vaiheita esihistoriallisesta ajasta 1860-luvulle. Keski-Pohjanmaan historiasarja V. Halsuan, Kaustisen, Perhon ja Vetelin historiatoimikunta. Kokkola.

Virrankoski, Pentti (1994) Räyriingin asutuksen synty ja kehitys 1860-luvulle. Teoksessa Mauri Aho & Anna-Leena Alaspää & Marjatta Pulkkinen & Juha Saari (toim.) Vanhaa Räyrinkiä. Räyrinki-seura. Alaprint Oy, Alajärvi.

Virrankoski, Pentti (1997) Pohjanlahden ja Suomenselän kansaa. Kahdeksan vuosisataa Keski-Pohjanmaan historiaa. Keski-Pohjanmaan säätiö. Kokkola.

Virtanen, Aila & Vitikainen, Arvo (1982) Isonkylän uusjako, Vetelin kunta. Kyläsuunnitelma. Kaarlelan maanmittaustoimisto, Kokkola.